EVROPSKA
KOMISIJA

Strasbourg, 5.7.2016
COM(2016) 444 final

ANNEX 1

PRILOGA

k

predlogu sklepa Sveta

o podpisu, v imenu Evropske unije, celovitega gospodarskega in trgovinskega sporazuma med Kanado na eni strani ter Evropsko unijo in njenimi državami članicami na drugi strani

CELOVITI GOSPODARSKI IN TRGOVINSKI SPORAZUM (CETA)
MED KANADO NA ENI STRANI
TER EVROPSKO UNIJO IN NJENIMI DRŽAVAMI ČLANICAMI

KRALJEVINO BELGIJO,

REPUBLIKO BOLGARIJO,

ČEŠKO REPUBLIKO,

KRALJEVINO DANSKO,

ZVEZNO REPUBLIKO NEMČIJO,

REPUBLIKO ESTONIJO,

IRSKO,

HELENSKO REPUBLIKO,

KRALJEVINO ŠPANIJO,

FRANCOSKO REPUBLIKO,

REPUBLIKO HRVAŠKO,

ITALIJANSKO REPUBLIKO,

REPUBLIKO CIPER,

REPUBLIKO LATVIJO,

REPUBLIKO LITVO,

VELIKIM VOJVODSTVOM LUKSEMBURG,

MADŽARSKO,

REPUBLIKO MALTO,

KRALJEVINO NIZOZEMSKO,

REPUBLIKO AVSTRIJO,

REPUBLIKO POLJSKO,

PORTUGALSKO REPUBLIKO,

ROMUNIJO,

REPUBLIKO SLOVENIJO,

SLOVAŠKO REPUBLIKO,

REPUBLIKO FINSKO,

KRALJEVINO ŠVEDSKO,

ZDRUŽENIM KRALJESTVOM VELIKA BRITANIJA IN SEVERNA IRSKA

NA DRUGI STRANI,

v nadaljnjem besedilu skupaj: pogodbenici –

odločeni, da:

NADALJE okrepita tesni gospodarski odnos in nadgradita svoje pravice in obveznosti v okviru *Marakeškega sporazuma o ustanovitvi Svetovne trgovinske organizacije* z dne 15. aprila 1994 ter drugih večstranskih in dvostranskih instrumentov za sodelovanje,

USTVARITA razširjen in varen trg za blago in storitve z zmanjšanjem ali odpravo ovir za trgovino in naložbe,

VZPOSTAVITA jasna, pregledna, predvidljiva in vzajemno koristna pravila, ki urejajo njuno trgovino in naložbe,

TER

OB PONOVNI POTRDITVI njune močne zavezanosti demokraciji in temeljnim pravicam, kot so določene v *Splošni deklaraciji o človekovih pravicah*, sklenjeni v Parizu 10. decembra 1948, in v skupnem prepričanju, da širjenje orožja za množično uničevanje pomeni eno od najresnejših groženj za mednarodno varnost,

OB PRIZNAVANJU pomena mednarodne varnosti, demokracije, človekovih pravic in vladavine prava za razvoj mednarodne trgovine in gospodarskega sodelovanja,

OB PRIZNAVANJU, da se z določbami tega sporazuma ohranja pravica pogodbenic do pravnega urejanja na svojem ozemlju in prožnost za doseganje legitimnih ciljev politike, kot so javno zdravje, varnost, okolje, javna morala ter spodbujanje in varovanje kulturne raznolikosti,

OB POTRDITVI svojih zavez kot pogodbenici *Konvencije Unesca o varovanju in spodbujanju raznolikosti kulturnih izrazov*, sklenjene v Parizu 20. oktobra 2005, ter ob priznavanju, da imajo države pravico, da ohranjajo, razvijajo in izvajajo svoje kulturne politike, podpirajo svojo kulturno industrijo za krepitev raznolikosti kulturnih izrazov in ohranjajo svojo kulturno identiteto, tudi z zakonodajnimi ukrepi in finančno podporo,

OB PRIZNAVANJU, da določbe tega sporazuma zagotavljajo zaščito naložbam in vlagateljem, kar zadeva njihove naložbe, ter so namenjene spodbujanju vzajemno koristne poslovne dejavnosti, ne da bi bila pri tem ogrožena pravica pogodbenic do pravnega urejanja v javnem interesu na svojem ozemlju,

OB PONOVNI POTRDITVI svoje zaveze, da bosta spodbujali trajnostni razvoj in razvoj mednarodne trgovine na način, ki bo prispeval h gospodarski, socialni in okoljski razsežnosti trajnostnega razvoja,

OB SPODBUJANJU podjetij, ki opravljajo dejavnosti na njunem ozemlju ali so pod njuno jurisdikcijo, da spoštujejo mednarodno priznane smernice in načela družbene odgovornosti gospodarskih družb, vključno s smernicami OECD za večnacionalna podjetja, ter uporabljajo dobre prakse odgovornega poslovnega ravnanja,

OB IZVAJANJU tega sporazuma na način, ki je v skladu z izvajanjem njune delovne in okoljske zakonodaje ter krepi raven varstva okolja in zaščite dela, ter ob krepitvi njunih mednarodnih zavez glede delovnih in okoljskih vprašanj,

OB PRIZNAVANJU tesne povezave med inovacijami in trgovino ter pomena inovacij za prihodnjo gospodarsko rast ter ob potrditvi svoje zaveze, da bosta spodbujali širitev sodelovanja na področju inovacij in povezanih področjih raziskav in razvoja ter znanosti in tehnologije ter da bosta spodbujali sodelovanje ustreznih entitet iz javnega in zasebnega sektorja –

STA SE DOGOVORILI o naslednjem:

POGLAVJE ENA

SPLOŠNE OPREDELITVE POJMOV IN OSNOVNE DOLOČBE

ODDELEK A

Splošne opredelitve pojmov

ČLEN 1.1

Opredelitve pojmov splošne uporabe

Če ni drugače določeno, imajo izrazi v tem sporazumu naslednji pomen:

upravna odločba za splošno uporabo pomeni upravno odločbo ali razlago, ki se uporablja za vse osebe in dejanska stanja, ki na splošno spadajo na njeno področje uporabe, pri čemer določa normo ravnanja, vendar ne vključuje:

(a) določitve ali odločbe, izdane v okviru upravnega ali parasodnega postopka, ki se uporablja za določeno osebo, blago ali storitev druge pogodbenice v določeni zadevi; ali

(b) odločbe, ki odloča o določenem ravnanju ali praksi;

Sporazum o kmetijstvu pomeni *Sporazum o kmetijstvu* iz Priloge 1A k Sporazumu STO;

kmetijski proizvod pomeni proizvod iz Priloge 1 k Sporazumu o kmetijstvu;

Protidampinški sporazum pomeni *Sporazum o izvajanju člena VI Splošnega sporazuma o tarifah in trgovini (1994)* iz Priloge 1A k Sporazumu STO;

kontaktne točke CETA pomeni kontaktne točke, ustanovljene v skladu s členom 26.5 (kontaktne točke CETA);

skupni odbor CETA pomeni skupni odbor CETA, ustanovljen v skladu s členom 26.1 (skupni odbor CETA);

CPC pomeni začasno Osrednjo klasifikacijo proizvodov, kot je določena v Statističnem uradu Združenih narodov, Statistične listine, serije M, št. 77, *CPC Prov.*, leto 1991;

kulturna industrija pomeni subjekte, ki se ukvarjajo z:

(a) objavo, distribucijo ali prodajo knjig, revij, periodike ali časopisov v natisnjeni ali strojno čitljivi obliki, razen kadar je tiskanje ali stavljenje česar koli od navedenega edina dejavnost;

(b) proizvodnjo, distribucijo, prodajo ali razstavljanjem filmskih ali video posnetkov;

(c) proizvodnjo, distribucijo, prodajo ali razstavljanjem zvočnih ali video glasbenih posnetkov;

(d) objavo, distribucijo ali prodajo glasbe v natisnjeni ali strojno čitljivi obliki; ali

(e) radijsko komunikacijo, pri kateri prenos neposredno sprejemajo splošna javnost, vsa podjetja za radijsko, televizijsko in kabelsko oddajanje ter vse službe z omrežji za oddajanje programov prek satelita;

carina pomeni kakršno koli dajatev ali takso, ki se uvede na uvoz blaga ali v zvezi z njim, vključno z oblikami dodatnih davkov ali taks, ki se uvedejo na ta uvoz ali v zvezi z njim, vendar ne vključuje:

(a) taks, enakovrednih notranjim davkom, naloženim v skladu s členom 2.3 (Nacionalna obravnava);

(b) ukrepa, ki se uporablja v skladu z določbami iz členov VI ali XIX GATT 1994, Protidampinškega sporazuma, Sporazuma o subvencijah in izravnalnih ukrepih, Sporazuma o zaščitnih ukrepih ali člena 22 dogovora o reševanju sporov; ali

(c) pristojbine ali druge takse, naložene v skladu s členom VIII GATT 1994;

Sporazum o carinskem vrednotenju pomeni *Sporazum o izvajanju člena VII Splošnega sporazuma o tarifah in trgovini iz leta 1994* iz Priloge 1A k Sporazumu STO;

dnevi pomeni koledarske dneve, vključno z vikendi in prazniki;

dogovor o reševanju sporov pomeni dogovor o pravilih in postopkih za reševanje sporov iz Priloge 2 k Sporazumu STO;

podjetje pomeni entiteto, ustanovljeno ali organizirano v skladu s pravom, ki se uporablja, ne glede na to, ali je pridobitno ali nepridobitno, v zasebni lasti ali lasti organov upravljanja ali pod zasebnim nadzorom ali nadzorom organov upravljanja, vključno z družbo, trustom, osebno družbo, družbo z enim družbenikom, skupnim podjetjem ali drugim združenjem;

obstoječ pomeni veljaven na datum začetka veljavnosti tega sporazuma;

GATS pomeni *Splošni sporazum o trgovini s storitvami* iz Priloge 1B k Sporazumu STO;

GATT 1994 pomeni *Splošni sporazum o tarifah in trgovini iz leta 1994* iz Priloge 1A k Sporazumu STO;

blago pogodbenice pomeni domače izdelke, kot izhaja iz GATT 1994, ali tako blago, kot ga določita pogodbenici, ter vključuje blago s poreklom iz navedene pogodbenice;

harmonizirani sistem (HS) pomeni *harmonizirani sistem poimenovanj in šifrskih oznak blaga*, vključno z njegovimi splošnimi pravili razlage, opombami k oddelkom, opombami k poglavjem in opombami k tarifnim podštevilkam;

tarifna številka pomeni štirimestno število ali prve štiri številke števila, ki se uporablja v nomenklaturi HS;

ukrep vključuje zakon, predpis, pravilo, postopek, sklep, upravni akt, zahtevo, prakso ali katero koli drugo obliko ukrepanja, ki ga izvede pogodbenica;

državljan pomeni fizično osebo, ki je državljan v skladu s členom 1.2 ali stalni rezident pogodbenice;

s poreklom pomeni ustrezen po pravilih o poreklu, določenih v Protokolu o pravilih o poreklu in postopkih glede porekla;

pogodbenici pomeni Evropsko unijo ali njene države članice ali Evropsko unijo in njene države članice v okviru svojih pristojnosti, kot izhajajo iz Pogodbe o Evropski uniji in Pogodbe o delovanju Evropske unije, na eni strani (v nadaljnjem besedilu: pogodbenica EU) ter Kanado na drugi strani;

subjekt pomeni fizično osebo ali podjetje;

subjekt pogodbenice pomeni državljana ali podjetje iz pogodbenice;

preferencialna tarifna obravnava pomeni stopnjo dajatve, ki se za blago s poreklom uporablja v skladu s tem sporazumom, na podlagi seznama odprave tarif;

Sporazum o zaščitnih ukrepih pomeni *Sporazum o zaščitnih ukrepih* iz Priloge 1A k Sporazumu STO;

sanitarni ali fitosanitarni ukrep pomeni ukrep iz odstavka 1 Priloge A k Sporazumu o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov;

Sporazum SCM pomeni *Sporazum o subvencijah in izravnalnih ukrepih* iz Priloge 1A k Sporazumu STO;

ponudnik storitve pomeni subjekt, ki zagotavlja ali želi zagotavljati storitev;

Sporazum SPS pomeni *Sporazum o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov* iz Priloge 1A k Sporazumu STO;

državno podjetje pomeni podjetje, ki je v lasti ali pod nadzorom pogodbenice;

tarifna podštevilka pomeni šestmestno število ali prvih šest številk števila, ki se uporablja v nomenklaturi HS;

tarifna uvrstitev blaga pomeni uvrstitev blaga ali materiala pod poglavje, tarifno številko ali tarifno podštevilko HS;

seznam za odpravo tarif pomeni Prilogo 2-A (Odprava tarif);

Sporazum TBT pomeni *Sporazum o tehničnih ovirah v trgovini* iz Priloge 1A k Sporazumu STO;

ozemlje pomeni ozemlje, na katerem se ta sporazum uporablja v skladu s členom 1.3;

tretja država pomeni državo ali ozemlje zunaj geografskega področja uporabe tega sporazuma;

Sporazum TRIPS pomeni *Sporazum o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine* iz Priloge 1C k Sporazumu STO;

Dunajska konvencija o pravu mednarodnih pogodb pomeni *Dunajsko konvencijo o pravu mednarodnih pogodb*, sklenjeno na Dunaju 23. maja 1969;

STO pomeni Svetovno trgovinsko organizacijo; in

Sporazum STO pomeni *Marakeški sporazum o ustanovitvi Svetovne trgovinske organizacije* z dne 15. aprila 1994.

ČLEN 1.2

Opredelitve pojmov, značilne za posamezno pogodbenico

Če ni drugače določeno, imajo izrazi v tem sporazumu naslednji pomen:

državljan pomeni:

(a) v primeru Kanade – fizično osebo, ki je državljan Kanade v skladu s kanadsko zakonodajo;

(b) v primeru pogodbenice EU – fizično osebo z državljanstvom države članice; in

centralna raven upravljanja pomeni:

(a) v primeru Kanade – vlado Kanade; in

(b) v primeru pogodbenice EU – Evropsko unijo ali nacionalne vlade njenih držav članic.

ČLEN 1.3

Geografsko območje uporabe

Če ni drugače določeno, se ta sporazum uporablja:

(a) v Kanadi za:

(i) kopensko ozemlje, zračni prostor, celinske vode in teritorialno morje Kanade;

(ii) izključno ekonomsko cono Kanade, kot jo določa notranje pravo, v skladu z delom V *Konvencije Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu*, sklenjene v Montego Bayu 10. decembra 1982 (v nadaljnjem besedilu: konvencija UNCLOS); in

(iii) epikontinentalni pas Kanade, kot ga določa notranje pravo, v skladu z delom VI konvencije UNCLOS;

(b) v Evropski uniji za območja, na katerih se uporabljata Pogodba o Evropski uniji in Pogodba o delovanju Evropske unije, in sicer v skladu s pogoji iz navedenih pogodb. Kar zadeva določbe v zvezi s tarifno obravnavo blaga, se ta sporazum uporablja tudi za dele carinskega območja Evropske unije, ki niso zajeti v prvem stavku tega pododstavka.

ODDELEK B

OSNOVNE DOLOČBE

ČLEN 1.4

Vzpostavitev območja proste trgovine

Pogodbenici vzpostavita območje proste trgovine v skladu s členom XXIV GATT 1994 in členom V GATS.

ČLEN 1.5

Razmerje do Sporazuma STO in drugih sporazumov

Pogodbenici potrjujeta svoje pravice in obveznosti, ki jih imata druga do druge v okviru Sporazuma STO in drugih sporazumov, katerih pogodbenici sta.

ČLEN 1.6

Sklicevanje na druge sporazume

Kadar se ta sporazum sklicuje na druge sporazume ali pravne instrumente ali jih na podlagi sklicevanja v celoti ali delno vključuje, ti sklici vključujejo:

(a) povezane priloge, protokole, sprotne opombe, pojasnjevalne in razlagalne opombe ter

(b) sporazume, ki sta jih sklenili pogodbenici, ki nasledijo druge sporazume, ali spremembe, ki so za pogodbenici zavezujoče, razen če sklic potrjuje obstoječe pravice.

ČLEN 1.7

Sklicevanje na zakone

Kadar se ta sporazum sklicuje na zakone, na splošno ali na določen statut, uredbo ali direktivo, se sklicuje na zakone, kakor so morda spremenjeni, razen če je navedeno drugače.

ČLEN 1.8

Obseg obveznosti

1. Vsaka pogodbenica je v celoti odgovorna za upoštevanje vseh določb iz tega sporazuma.

2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da so sprejeti vsi ukrepi, potrebni za uveljavljanje določb tega sporazuma, in da se jih upošteva na vseh ravneh upravljanja.

ČLEN 1.9

Pravice in obveznosti v zvezi z vodo

1. Pogodbenici priznavata, da voda v svojem naravnem stanju, vključno z vodo v jezerih, rekah, zbiralnikih, vodonosnikih in vodnih bazenih, ni blago ali proizvod. Zato se za takšno vodo uporabljata le dvaindvajseto (Trgovina in trajnostni razvoj) in štiriindvajseto poglavje (Trgovina in okolje).

2. Vsaka pogodbenica ima pravico, da zaščiti in ohranja svoje naravne vodne vire. Nobena določba tega sporazuma pogodbenic ne zavezuje k temu, da morata dovoliti komercialno uporabo vode za kakršen koli namen, vključno z njeno odtegnitvijo, pridobivanjem ali preusmeritvijo za izvoz v velikih količinah.

3. Če pogodbenica dovoli komercialno uporabo določenega vodnega vira, pri tem upošteva določbe tega sporazuma.

ČLEN 1.10

Osebe, ki izvajajo pooblastila organa upravljanja

Če ni v tem sporazumu navedeno drugače, mora vsaka pogodbenica zagotoviti, da oseba, na katero je pogodbenica prenesla regulativna, upravna ali druga vladna pooblastila na kateri koli ravni upravljanja, pri izvajanju teh pooblastil ravna v skladu z obveznostmi pogodbenice iz tega sporazuma.

POGLAVJE DVA

NACIONALNA OBRAVNAVA IN DOSTOP DO TRGA ZA BLAGO

ČLEN 2.1

Cilj

V prehodnem obdobju, ki se začne z začetkom veljavnosti tega sporazuma, pogodbenici postopno liberalizirata trgovino z blagom v skladu z določbami tega sporazuma.

ČLEN 2.2

Področje uporabe

To poglavje se uporablja za trgovino z blagom med pogodbenicama v skladu s poglavjem ena (Splošne opredelitve pojmov in osnovne določbe), razen če ni v tem sporazumu določeno drugače.

ČLEN 2.3

Nacionalna obravnava

1. Vsaka pogodbenica prizna nacionalno obravnavo za blago druge pogodbenice v skladu s členom III GATT 1994. V ta namen je člen III GATT 1994 vključen v ta sporazum in je njegov sestavni del.

2. V zvezi z vlado v Kanadi, razen na zvezni ravni, ali vlado države članice ali v državi članici Evropske unije, pomeni odstavek 1 obravnavo, ki ni manj ugodna od tiste, ki jo zadevna vlada zagotavlja podobnemu, neposredno konkurenčnemu ali trajnostnemu blagu iz Kanade oziroma države članice.

3. Ta člen se ne uporablja za ukrep, vključno z nadaljevanjem ukrepa, hitrim podaljšanjem ali spremembo ukrepa, v zvezi s kanadskimi trošarinami za čisti alkohol, kot so navedene pod tarifno postavko 2207.10.90 na kanadskem seznamu koncesij (seznam V), ki je priložen *Marakeškemu protokolu k Splošnemu sporazumu o carinah in trgovini,* sklenjenemu 15. aprila 1994 (v nadaljnjem besedilu: Marakeški protokol), ki se uporabljajo v proizvodnji v skladu z določbami *Excise Act, 2001,* S.C. 2002, c. 22.

ČLEN 2.4

Znižanje in odprava carin za uvoz

1. Vsaka pogodbenica zniža ali odpravi carine za blago s poreklom iz katere koli pogodbenice v skladu s seznami za odpravo tarif iz Priloge 2-A. „S poreklom“ v tem poglavju pomeni s poreklom iz katere koli pogodbenice v skladu s pravili o poreklu iz Protokola o pravilih o poreklu in postopkih glede porekla.

2. Za vsako blago je osnovna stopnja carin, za katero se v skladu z odstavkom 1 uporabljajo zaporedna znižanja, tista stopnja, ki je določena v Prilogi 2-A.

3. V zvezi z blagom, za katero se uporabljajo tarifni preferenciali s seznama pogodbenice za odpravo tarif iz Priloge 2-A, vsaka pogodbenica za blago s poreklom iz druge pogodbenice uporablja manjšo od carin, dobljenih na podlagi primerjave stopnje, izračunane v skladu s seznamom zadevne pogodbenice, in veljavne stopnje za državo z največjimi ugodnostmi.

4. Pogodbenici se lahko na zahtevo katere koli pogodbenice posvetujeta o morebitni pospešitvi in razširitvi obsega odprave carin za uvoz med pogodbenicama. Sklep skupnega odbora CETA o pospešitvi ali odpravi carine za blago nadomesti kakršno koli stopnjo dajatve ali kategorijo, določeno v skladu s seznami pogodbenic iz Priloge 2-A za zadevno blago, kadar ga vsaka pogodbenica odobri v skladu s svojimi veljavnimi pravnimi postopki.

ČLEN 2.5

Omejitev programov za povračilo dajatev, odlog plačila dajatev in začasno odpravo dajatev

1. V skladu z odstavkoma 2 in 3 pogodbenica ne povrne, odloži plačila ali začasno odpravi carine, ki je bila plačana ali je plačljiva za blago brez porekla, uvoženo na njeno ozemlje, pod izrecnim pogojem, da se blago ali popolnoma enak, enakovreden ali podoben nadomestek uporablja kot material v proizvodnji drugega blaga, ki se naknadno izvozi na ozemlje druge pogodbenice v okviru preferencialne tarifne obravnave v skladu s tem sporazumom.

2. Odstavek 1 se ne uporablja v zvezi z ureditvijo pogodbenice glede tarifnega znižanja, začasne odprave ali oprostitve, ki so lahko stalni ali začasni, če znižanje, začasna odprava ali oprostitev niso izrecno pogojeni z izvozom blaga.

3. Odstavek 1 se začne uporabljati šele po treh letih od datuma začetka veljavnosti tega sporazuma.

ČLEN 2.6

Dajatve, davki ali druge pristojbine in takse za izvoz

Pogodbenica ne sme uvesti ali ohraniti nobenih dajatev, davkov ali drugih pristojbin in taks, uvedenih za izvoz blaga v drugo pogodbenico ali v povezavi z njim, ali notranjih davkov ali pristojbin in taks za blago, izvoženo v drugo pogodbenico, ki presegajo tiste, ki bi se uporabile za zadevno blago, če bi bilo namenjeno za notranjo prodajo.

ČLEN 2.7

Mirovanje

1. Z začetkom veljavnosti tega sporazuma pogodbenica ne sme zvišati carine, ki se je uporabljala ob začetku veljavnosti, ali uvesti nove carine za blago s poreklom iz pogodbenic.

2. Pogodbenica lahko brez poseganja v odstavek 1:

(a) spremeni tarifo, ki v ta sporazum ni vključena, za blago, za katero v tem sporazumu ni določen noben tarifni preferencial;

(b) po enostranskem znižanju zviša carino na raven, določeno na njenem seznamu iz Priloge 2-A; ali

(c) ohrani ali zviša carino, kot je odobreno v tem sporazumu ali katerem koli sporazumu v okviru Sporazuma STO.

3. Ne glede na odstavka 1 in 2, lahko le Kanada uporabi poseben zaščitni ukrep iz člena 5 Sporazuma STO o kmetijstvu. Poseben zaščitni ukrep se lahko uporabi le v zvezi z blagom, razvrščenim v postavke z oznako „SSG“ na seznamu Kanade iz Priloge 2-A. Uporaba tega posebnega zaščitnega ukrepa je omejena na uvoz, za katerega ne veljajo tarifni preferenciali, v primeru uvoza, za katerega se uporabljajo tarifne kvote, pa na uvoz, ki presega obvezo glede dostopa do trga.

ČLEN 2.8

Začasna odprava preferencialne tarifne obravnave

1. Pogodbenica lahko v skladu z odstavki 2 do 5 začasno odpravi preferencialno tarifno obravnavo iz tega sporazuma za blago, ki ga izvaža ali proizvaja subjekt druge pogodbenice, če pogodbenica:

(a) na podlagi preiskave, ki temelji na objektivnih, prepričljivih in preverljivih informacijah, ugotovi, da je subjekt druge pogodbenice sistematično kršil carinsko zakonodajo, da bi si zagotovil preferencialno tarifno obravnavo iz tega sporazuma; ali

(b) ugotovi, da druga pogodbenica sistematično in neutemeljeno zavrača sodelovanje pri preiskavi kršitev carinske zakonodaje v skladu s členom 6.13.4 (Sodelovanje), in lahko pogodbenica, ki zahteva sodelovanje, na podlagi objektivnih, prepričljivih in preverljivih informacij utemeljeno sklepa, da je subjekt druge pogodbenice sistematično kršil carinsko zakonodajo, da bi si zagotovil preferencialno tarifno obravnavo iz tega sporazuma.

2. Pogodbenica po ugotovitvi iz odstavka 1:

(a) obvesti carinski organ druge pogodbenice ter predloži informacije in dokaze, na katerih temelji ugotovitev;

(b) začne posvetovanja z organi druge pogodbenice, da bi se opredelila vzajemno sprejemljiva rešitev za obravnavanje pomislekov, ki izhajajo iz te ugotovitve; in

(c) zadevnemu subjektu druge pogodbenice predloži pisno uradno obvestilo z informacijami, na katerih temelji ugotovitev.

3. Če organi v 30 dneh ne najdejo vzajemno sprejemljive rešitve, pogodbenica, ki je navedla ugotovitev, predloži zadevo v obravnavo Skupnemu odboru za carinsko sodelovanje.

4. Če Skupni odbor za carinsko sodelovanje v 60 dneh ne sprejme odločitve v zvezi z zadevo, lahko pogodbenica, ki je navedla ugotovitev, začasno odpravi preferencialno tarifno obravnavo iz tega sporazuma za blago zadevnega subjekta druge pogodbenice. Začasna odprava ne velja za blago, ki je na dan začetka veljavnosti začasne odprave že v tranzitu med pogodbenicama.

5. Pogodbenica začasno odpravo iz odstavka 1 uporablja le v obdobju, ki je sorazmerno z učinkom na finančne interese navedene pogodbenice, ki izhaja iz stanja, če je to stanje razlog za ugotovitev v skladu z odstavkom 1, tj. do največ 90 dni. Če pogodbenica na podlagi objektivnih, prepričljivih in preverljivih informacij utemeljeno meni, da se razmere, ki so bile razlog za prvotno začasno odpravo, po 90 dneh niso spremenile, lahko začasno odpravo podaljša za največ nadaljnjih 90 dni. O prvotni začasni odpravi in kakršnih koli podaljšanjih te odprave se je treba redno posvetovati s Skupnim odborom za carinsko sodelovanje.

ČLEN 2.9

Pristojbine in druge takse

1. V skladu s členom VIII GATT 1994 pogodbenica ne uvede ali ohrani pristojbine ali takse za uvoz ali izvoz blaga pogodbenice ali v zvezi s takim uvozom ali izvozom, ki ni sorazmerna s stroški opravljenih storitev ali ki pomeni posredno zaščito domačega blaga ali obdavčitev uvoza ali izvoza za davčne namene.

2. Pojasniti je treba, da odstavek 1 pogodbenici ne preprečuje uvedbe carine ali takse iz odstavkov (a) do (c) opredelitve carine iz člena 1.1 (Opredelitve pojmov splošne uporabe).

ČLEN 2.10

Blago, ponovno uvedeno po popravilu ali spremembi

1. V tem členu popravilo ali sprememba pomeni kakršno koli predelavo blaga za odpravo operativnih okvar ali materialne škode in obnovitev prvotne funkcije blaga ali za zagotovitev usklajenosti blaga s tehničnimi zahtevami glede njegove uporabe, brez katerih ne bi bilo več možno uporabljati blaga na običajen način in za predvidene namene. Popravilo ali sprememba blaga vključujeta obnovo in vzdrževanje, ne vključujeta pa operacije ali postopka, ki:

(a) uniči osnovne značilnosti blaga ali ustvari novo ali komercialno drugačno blago;

(b) nedokončano blago spremeni v dokončano blago; ali

(c) se uporablja za bistveno spremembo funkcije blaga.

2. Razen v primeru iz sprotne opombe 1 pogodbenica ne uporablja carine za blago (ne glede na njegovo poreklo), ki ponovno vstopi na njeno ozemlje, po tem ko je bilo z njenega ozemlja začasno izvoženo na ozemlje druge pogodbenice zaradi popravila ali spremembe, ne glede na to, ali bi se lahko tako popravilo ali sprememba izvedla na ozemlju pogodbenice, iz katere je bilo blago izvoženo z namenom popravila ali spremembe[1,2].

3. Odstavek 2 se ne uporablja za blago, uvoženo s carinsko garancijo na območja proste trgovine ali s podobnim statusom, ki se potem izvozi zaradi popravila in ni ponovno uvoženo s carinsko garancijo na območja proste trgovine ali s podobnim statusom.

4. Pogodbenica ne uporablja carin za blago (ne glede na njegovo poreklo), ki je začasno uvoženo z ozemlja druge pogodbenice za popravilo ali spremembo[3].

ČLEN 2.11

Uvozne in izvozne omejitve

1. Če ni v tem sporazumu določeno drugače, pogodbenica ne sprejme ali ohrani nobene prepovedi ali omejitve uvoza katerega koli blaga druge pogodbenice ali izvoza ali prodaje za izvoz katerega koli blaga, namenjenega na ozemlje druge pogodbenice, razen v skladu s členom XI GATT 1994. V ta namen je člen XI GATT 1994 vključen v ta sporazum in je njegov sestavni del.

---

[1] Za naslednje blago iz poglavja 89 HS (ne glede na njegovo poreklo), ki z ozemlja Evropske unije ponovno vstopi na ozemlje Kanade in je registrirano v okviru *Canada Shipping Act*, lahko Kanada za vrednost popravila ali spremembe tega blaga uporabi carinsko stopnjo za tako blago v skladu s svojim seznamom iz Priloge 2-A (Odprava tarif): 8901.10.10, 8901.10.90, 8901.30.00, 8901.90.10, 8901.90.91, 8901.90.99, 8904.00.00, 8905.20.19, 8905.20.20, 8905.90.19, 8905.90.90, 8906.90.19, 8906.90.91, 8906.90.99.

[2] Evropska unija bo izvajala ta odstavek s postopkom pasivnega oplemenitenja iz Uredbe (EU) št. 952/2013 na način, ki je skladen s tem odstavkom.

[3] Evropska unija bo izvajala ta odstavek s postopkom pasivnega oplemenitenja iz Uredbe (EU) št. 952/2013 na način, ki je skladen s tem odstavkom.

2. Če pogodbenica sprejme ali ohrani prepoved ali omejitev uvoza blaga iz tretje države ali izvoza blaga v tretjo državo, lahko navedena pogodbenica:

(a) omeji ali prepove uvoz blaga zadevne tretje države z ozemlja druge pogodbenice; ali

(b) omeji ali prepove izvoz blaga v navedeno tretjo državo prek ozemlja druge pogodbenice.

3. Če pogodbenica sprejme ali ohrani prepoved ali omejitev uvoza blaga iz tretje države, pogodbenici na zahtevo druge pogodbenice začneta razpravo, da bi se preprečilo neutemeljeno poseganje v ureditve druge pogodbenice za oblikovanje cen, trženje ali distribucijo ali izkrivljanje teh ureditev.

4. Ta člen se ne uporablja za ukrep, vključno z nadaljevanjem, hitrim podaljšanjem ali spremembo tega ukrepa, v zvezi z:

(a) izvozom vseh vrst hlodov. Če pogodbenica ne zahteva več izvoznih dovoljenj za hlode, namenjene tretji državi, navedena pogodbenica dokončno odpravi zahtevo za izvozna dovoljenja za hlode, namenjene drugi pogodbenici;

(b) izvozom nepredelanih rib v skladu z zakonodajo, ki se uporablja v Novi Fundlandiji in Labradorju, tri leta od začetka veljavnosti tega sporazuma;

(c) kanadskimi trošarinami za čisti alkohol, kot so navedene pod tarifno postavko 2207.10.90 na kanadskem seznamu koncesij, priloženem Marakeškemu protokolu (seznam V), ki se uporabljajo v proizvodnji v skladu z določbami Excise Act, 2001, S.C. 2002, c. 22; ter

(d) uvozom rabljenih vozil v Kanado, ki ne izpolnjujejo njenih varnostnih in okoljskih zahtev.

ČLEN 2.12

Druge določbe v zvezi s trgovino z blagom

Vsaka pogodbenica si prizadeva zagotoviti, da se lahko blago druge pogodbenice, ki je bilo uvoženo in zakonito prodano ali ponujeno za prodajo kjer koli na ozemlju pogodbenice uvoznice, proda ali ponudi za prodajo tudi na celotnem ozemlju pogodbenice uvoznice.

ČLEN 2.13

Odbor za trgovino z blagom

1. Funkcije Odbora za trgovino z blagom v skladu s členom 26.2.1 (a) (Specializirani odbori) vključujejo:

(a) spodbujanje trgovine z blagom med pogodbenicama, vključno s posvetovanji o pospeševanju odprave tarif iz tega sporazuma in po potrebi o drugih zadevah;

(b) priporočilo skupnemu odboru CETA o spremembi kakršne koli določbe tega sporazuma v zvezi s harmoniziranim sistemom ali dopolnitvi teh določb in

(c) hitro obravnavanje vprašanj v zvezi s pretokom blaga prek vstopnih pristanišče pogodbenic.

2. Odbor za trgovino z blagom lahko skupnemu odboru CETA predloži osnutke sklepov o pospešitvi ali odpravi carine za blago.

3. Odbor za kmetijstvo iz člena 26.2.1 (a) (Specializirani odbori):

(a) se sestane v 90 dneh od zahteve pogodbenice;

(b) zagotavlja forum, v okviru katerega lahko pogodbenici obravnavata vprašanja v zvezi s kmetijskimi proizvodi iz tega sporazuma, in

(c) vsa nerešena vprašanja iz pododstavka (b) predloži v obravnavo Odboru za trgovino z blagom.

4. Pogodbenici upoštevata sodelovanje in izmenjavo informacij o kmetijskih vprašanjih v okviru letnega kmetijskega dialoga med Kanado in Evropsko unijo, kakor je bil vzpostavljen z dopisoma, izmenjanima dne 14. julija 2008. Če je to primerno, se lahko kmetijski dialog uporabi za namene odstavka 3.

POGLAVJE TRI

TRGOVINSKA SREDSTVA

ODDELEK A

Protidampinški in izravnalni ukrepi

ČLEN 3.1

Splošne določbe v zvezi s protidampinškimi in izravnalnimi ukrepi

1. Pogodbenici znova potrjujeta svoje pravice in obveznosti iz člena VI GATT 1994, Protidampinškega sporazuma in Sporazuma o subvencijah in izravnalnih ukrepih.

2. Protokol o pravilih o poreklu in postopkih glede porekla se ne uporablja za protidampinške in izravnalne ukrepe.

ČLEN 3.2

Preglednost

1. Vsaka pogodbenica uporablja protidampinške in izravnalne ukrepe v skladu z ustreznimi zahtevami STO ter poštenim in preglednim postopkom.

2. Pogodbenica po uvedbi začasnih ukrepov in vsekakor pred končno določitvijo v celoti in smiselno razkrije vsa bistvena obravnavana dejstva, na katerih temelji sklep o uporabi končnih ukrepov. To ne posega v člen 6.5 Protidampinškega sporazuma ter člen 12.4 Sporazuma o subvencijah in izravnalnih ukrepih.

3. Vsaki zainteresirani strani se omogoči, da zagovarja svoje interese med protidampinško ali izravnalno preiskavo[4], če to ne zadržuje poteka preiskave po nepotrebnem.

ČLEN 3.3

Upoštevanje javnega interesa in nižja dajatev

1. Organi vsake pogodbenice upoštevajo informacije, zagotovljene v skladu z zakonodajo pogodbenice, in sicer o tem, ali bi bila uvedba protidampinške ali izravnalne dajatve v nasprotju z javnim interesom.

[4] V tem členu so **zainteresirane strani** opredeljene v skladu s členom 6.11 Protidampinškega sporazuma ter členom 12.9 Sporazuma o subvencijah in izravnalnih ukrepih.

2. Po preučitvi informacij iz odstavka 1 lahko organi pogodbenice v skladu z njeno zakonodajo odločijo, ali se uvede znesek protidampinške ali izravnalne dajatve, ki ustreza celotni stopnji dampinga ali celotnemu znesku subvencije ali nižjemu znesku.

ODDELEK B

Globalni zaščitni ukrepi

ČLEN 3.4

Splošne določbe v zvezi z globalnimi zaščitnimi ukrepi

1. Pogodbenici znova potrjujeta svoje pravice in obveznosti v zvezi z globalnimi zaščitnimi ukrepi iz člena XIX GATT 1994 in Sporazuma o zaščitnih ukrepih.

2. Protokol o pravilih o poreklu in postopkih glede porekla se ne uporablja za globalne zaščitne ukrepe.

ČLEN 3.5

Preglednost

1. Pogodbenica, ki začne preiskavo v zvezi z zaščitnimi ukrepi ali namerava sprejeti začasne ali dokončne globalne zaščitne ukrepe, na zahtevo pogodbenice izvoznice takoj predloži:

(a) informacije iz člena 12.2 Sporazuma o zaščitnih ukrepih v obliki, ki jo določi Odbor za zaščitne ukrepe pri STO;

(b) kadar je ustrezno, javno različico pritožbe, ki jo je vložila domača industrija, ter

(c) javno poročilo, v katerem so navedene ugotovitve in utemeljeni sklepi o vseh ustreznih vprašanjih, ki se nanašajo na dejansko stanje in pravno podlago in ki so se obravnavala med preiskavo v zvezi z zaščitnimi ukrepi. Javno poročilo vsebuje analizo, ki škodo povezuje z dejavniki, ki jo povzročajo, in metodo, uporabljeno za opredelitev globalnih zaščitnih ukrepov.

2. Kadar se informacije zagotovijo na podlagi tega člena, pogodbenica uvoznica ponudi možnost posvetovanj s pogodbenico izvoznico, da se preučijo zagotovljene informacije.

ČLEN 3.6

Uvedba dokončnih ukrepov

1. Pogodbenica si ob sprejemanju globalnih zaščitnih ukrepov prizadeva, da bodo ti uvedeni na način, ki bo najmanj vplival na dvostransko trgovino.

2. Pogodbenica uvoznica ponudi možnost posvetovanj s pogodbenico izvoznico, da se preuči zadeva iz odstavka 1. Pogodbenica uvoznica ne sprejme ukrepov, dokler ne preteče 30 dni od datuma predložitve povabila k posvetovanju.

ODDELEK C

Splošne določbe

ČLEN 3.7

Izvzetje iz reševanja sporov

Poglavje devetindvajset za to poglavje ne velja (Reševanje sporov).

POGLAVJE ŠTIRI

TEHNIČNE OVIRE V TRGOVINI

ČLEN 4.1

Področje uporabe in opredelitve pojmov

1. To poglavje se uporablja za pripravo, sprejetje in uporabo tehničnih predpisov, standardov in postopkov za ugotavljanje skladnosti, ki lahko vplivajo na trgovino z blagom med pogodbenicama.

2. To poglavje se ne uporablja za:

(a) specifikacije nabav, ki jih pripravi vladni organ za potrebe proizvodnje ali porabe vladnih organov, ali

(b) sanitarne ali fitosanitarne ukrepe, kot so opredeljeni v Prilogi A k Sporazumu o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov.

3. Pomeni splošnih izrazov za standardizacijo in postopke za ugotavljanje skladnosti običajno ustrezajo opredelitvam, sprejetim v okviru sistema Združenih narodov, in opredelitvam, ki so jih sprejeli mednarodni organi za standarde, ob upoštevanju sobesedila ter predmeta in namena tega poglavja, razen če je pomen posameznega pojma opredeljen ali določen s tem sporazumom, vključno z določbami iz Sporazuma o tehničnih ovirah v trgovini v skladu s členom 4.2.

4. V tem poglavju sklicevanja na tehnične predpise, standarde in postopke za ugotavljanje skladnosti vključujejo njihove spremembe ter dodatke k pravilom ali obseg izdelkov, na katere se ta nanašajo, razen nepomembnih sprememb in dodatkov.

5. Člen 1.8.2 (Obseg obveznosti) se ne uporablja za člene 3, 4, 7, 8 in 9 Sporazuma o tehničnih ovirah v trgovini, kot je vključen v ta sporazum.

ČLEN 4.2

Vključitev Sporazuma o tehničnih ovirah v trgovini

1. Naslednje določbe Sporazuma o tehničnih ovirah v trgovini se vključijo v ta sporazum in so njegov sestavni del:

(a) člen 2 (Priprava, sprejetje in uporaba tehničnih predpisov s strani centralnih vladnih organov);

(b) člen 3 (Priprava, sprejetje in uporaba tehničnih predpisov s strani lokalnih vladnih organov in nevladnih organov);

(c) člen 4 (Priprava, sprejetje in uporaba standardov);

(d) člen 5 (Postopki za ugotavljanje skladnosti pri centralnih vladnih organih);

(e) člen 6 (Priznavanje ugotavljanja skladnosti pri centralnih vladnih organih) brez omejevanja pravic ali obveznosti pogodbenic v skladu s Protokolom o vzajemnem sprejemanju rezultatov ugotavljanja skladnosti ter Protokolom o vzajemnem priznavanju programa skladnosti in izvrševanja v zvezi z dobrimi proizvodnimi praksami za farmacevtske izdelke;

(f) člen 7 (Postopki za ugotavljanje skladnosti pri lokalnih vladnih organih);

(g) člen 8 (Postopki za ugotavljanje skladnosti pri nevladnih organih);

(h) člen 9 (Mednarodni in regionalni sistemi);

(i) Priloga 1 (Izrazi in njihove opredelitve v tem sporazumu) ter

(j) Priloga 3 (Kodeks dobrih praks za pripravo, sprejetje in uporabo standardov).

2. V tem sporazumu ima izraz „članice“ v vključenih določbah isti pomen kot v Sporazumu o tehničnih ovirah v trgovini.

3. V zvezi s členi 3, 4, 7, 8 in 9 Sporazuma o tehničnih ovirah v trgovini je mogoče sklicevanje na poglavje devetindvajset (Reševanje sporov), kadar ena od pogodbenic meni, da druga pogodbenica ni dosegla zadovoljivih rezultatov v okviru teh členov in da je to bistveno vplivalo na njene trgovinske interese. S tega vidika so taki rezultati enakovredni rezultatom, ki bi nastali, če bi bil zadevni organ pogodbenica.

ČLEN 4.3

Sodelovanje

Pogodbenici okrepita svoje sodelovanje na področju tehničnih predpisov, standardov, meroslovja, postopkov za ugotavljanje skladnosti, nadzora ali spremljanja trga ter dejavnosti izvrševanja, da olajšata medsebojno trgovino, v skladu s poglavjem enaindvajset (Regulativno sodelovanje). To lahko vključuje pospeševanje in spodbujanje sodelovanja med njunimi javnimi ali zasebnimi organizacijami, pristojnimi za meroslovje, standardizacijo, preskušanje, certificiranje in akreditacijo, nadzor ali spremljanje trga ter dejavnosti izvrševanja, ter zlasti spodbujanje njunih organov za akreditacijo in ugotavljanje skladnosti k sodelovanju v okviru dogovorov o sodelovanju, ki spodbujajo sprejemanje rezultatov ugotavljanja skladnosti.

ČLEN 4.4

Tehnični predpisi

1. Pogodbenici se zavezujeta, da bosta čim bolj sodelovali, da zagotovita medsebojno združljivost svojih tehničnih predpisov. V ta namen, če ena od pogodbenic izrazi zanimanje za razvoj tehničnega predpisa, ki je po obsegu enakovreden ali podoben tehničnemu predpisu, ki ga je že razvila ali ga pripravlja druga pogodbenica, ta druga pogodbenica na zahtevo prve pogodbenice, v obsegu, v katerem je to izvedljivo, tej pogodbenici zagotovi ustrezne informacije, študije in podatke, na podlagi katerih je pripravila svoj tehnični predpis, ki je bil sprejet ali je še v razvoju. Pogodbenici priznavata, da je morda treba pojasniti in sporazumno določiti obseg posamezne zahteve ter da zaupnih informacij ni treba razkriti.

2. Pogodbenica, ki je pripravila tehnični predpis, za katerega meni, da je enakovreden tehničnemu predpisu druge pogodbenice zaradi združljivega cilja in obsega izdelka, lahko od druge pogodbenice zahteva, da tehnični predpis prizna kot enakovreden. Pogodbenica predloži pisno zahtevo in podrobno opiše razloge, zakaj bi bilo treba tehnični predpis obravnavati kot enakovreden, vključno z razlogi v zvezi z obsegom izdelka. Pogodbenica, ki se ne strinja, da je tehnični predpis enakovreden, na zahtevo druge pogodbenice predloži razloge za svojo odločitev.

ČLEN 4.5

Ugotavljanje skladnosti

Pogodbenici upoštevata Protokol o vzajemnem sprejemanju rezultatov ugotavljanja skladnosti ter Protokol o vzajemnem priznavanju programa skladnosti in izvrševanja v zvezi z dobrimi proizvodnimi praksami za farmacevtske izdelke.

ČLEN 4.6

Preglednost

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da imajo zainteresirani subjekti pogodbenic na podlagi postopkov za zagotovitev preglednosti v zvezi z razvojem tehničnih predpisov in postopkov za ugotavljanje skladnosti možnost sodelovati v ustrezni zgodnji fazi, ko je še mogoče uvesti spremembe in upoštevati pripombe, razen v primeru nujnih težav ali tveganja nujnih težav, povezanih z varnostjo, zdravjem, varstvom okolja ali nacionalno varnostjo. Kadar je postopek posvetovanja v zvezi z razvojem tehničnih predpisov ali postopkov za ugotavljanje skladnosti odprt za javnost, vsaka pogodbenica subjektom druge pogodbenice dovoli sodelovati pod pogoji, ki niso manj ugodni od pogojev, ki jih odobri svojim subjektom.

2. Pogodbenici spodbujata tesnejše sodelovanje med organi za standardizacijo, ki so na njunih ozemljih, med drugim za olajšanje izmenjave informacij o svojih dejavnostih ter uskladitev standardov na podlagi skupnega interesa in vzajemnosti ter na način, ki ga sporazumno določijo zadevni organi za standardizacijo.

3. Vsaka pogodbenica si prizadeva odobriti najmanj 60-dnevno obdobje od predložitve predlaganih tehničnih predpisov ali postopkov za ugotavljanje skladnosti centralnemu registru obvestil STO, da lahko druga pogodbenica predloži pisne pripombe, razen v primeru nujnih težav ali tveganja nujnih težav, povezanih z varnostjo, zdravjem, varstvom okolja ali nacionalno varnostjo. Pogodbenica v pozitivnem duhu obravnava razumne zahteve po podaljšanju obdobja za pripombe.

4. Če ena pogodbenica od druge prejme pripombe glede svojega predlaganega tehničnega predpisa ali postopka za ugotavljanje skladnosti, pisno odgovori na navedene pripombe pred sprejetjem tehničnega predpisa ali postopka za ugotavljanje skladnosti.

5. Vsaka pogodbenica objavi ali da na voljo javnosti v tiskani ali elektronski obliki svoje odgovore ali povzetek svojih odgovorov na prejete pomembne pripombe najpozneje do datuma objave sprejetega tehničnega predpisa ali postopka za ugotavljanje skladnosti.

6. Vsaka pogodbenica na zahtevo druge pogodbenice sporoči informacije o ciljih, pravni podlagi in utemeljitvi tehničnega predpisa ali postopka za ugotavljanje skladnosti, ki ga je pogodbenica sprejela ali za katerega predlaga sprejetje.

7. Pogodbenica v pozitivnem duhu obravnava razumno zahtevo druge pogodbenice, prejeto pred iztekom obdobja za pripombe po predložitvi predlaganega tehničnega predpisa, da določi ali podaljša obdobje med sprejetjem tehničnega predpisa in datumom začetka njegove uporabe, razen če odlog ne bi bil učinkovit za doseganje zastavljenih legitimnih ciljev.

8. Vsaka pogodbenica zagotovi, da so tehnični predpisi in postopki za ugotavljanje skladnosti, ki jih je sprejela, javno dostopni na uradnih spletnih straneh.

9. Če pogodbenica v vstopnem pristanišču zadrži blago, uvoženo z ozemlja druge pogodbenice, zaradi neskladnosti blaga s tehničnim predpisom, mora pogodbenica, ki zadržuje blago, brez nepotrebnega odlašanja obvestiti uvoznika o razlogih za zadržanje blaga.

ČLEN 4.7

Upravljanje poglavja

1. Pogodbenici sodelujeta pri vprašanjih, zajetih v tem poglavju. Pogodbenici se strinjata, da v skladu s členom 26.2.1 (a) ustanovljen Odbor za trgovino z blagom:

(a) upravlja izvajanje tega poglavja;

(b) takoj obravnava vsako vprašanje katere koli pogodbenice v zvezi z razvojem, sprejetjem ali uporabo standardov, tehničnih predpisov ali postopkov za ugotavljanje skladnosti;

(c) na zahtevo ene od pogodbenic olajša razpravo o oceni tveganja ali nevarnosti, ki jo je opravila druga pogodbenica;

(d) spodbuja sodelovanje med organi pogodbenic za standardizacijo in organi pogodbenic za ugotavljanje skladnosti;

(e) izmenjuje informacije o standardih, tehničnih predpisih ali postopkih za ugotavljanje skladnosti, vključno s standardi, tehničnimi predpisi in postopki za ugotavljanje skladnosti tretjih oseb ali mednarodnih organov, kadar za to obstaja skupni interes;

(f) preuči to poglavje glede na razvoj dogodkov pred Odborom STO za tehnične ovire v trgovini ali v okviru Sporazuma o tehničnih ovirah v trgovini ter po potrebi pripravi priporočila za spremembo tega poglavja, ki jih obravnava skupni odbor, ustanovljen v skladu s celovitim gospodarskim in trgovinskim sporazumom (v nadaljnjem besedilu: skupni odbor CETA);

(g) sprejme druge ukrepe, za katere pogodbenici menita, da jima bodo pomagali pri izvajanju tega poglavja in Sporazuma o tehničnih ovirah v trgovini ter olajšali trgovino med njima, ter

(h) po potrebi skupnemu odboru CETA poroča o izvajanju tega poglavja.

2. Če pogodbenici v okviru Odbora za trgovino z blagom ne moreta rešiti zadeve, zajete v tem poglavju, lahko skupni odbor CETA na zahtevo ene od pogodbenic ustanovi *ad hoc* tehnično delovno skupino za opredelitev rešitve, da se olajša trgovina. Če se ena od pogodbenic ne strinja z zahtevo druge pogodbenice za ustanovitev tehnične delovne skupine, na zahtevo pojasni razloge za svojo odločitev. Pogodbenici vodita tehnično delovno skupino.

3. Kadar ena od pogodbenic zahteva informacije, jih druga pogodbenica predloži v tiskani ali elektronski obliki ter v razumnem obdobju v skladu z določbami tega poglavja. Pogodbenica si prizadeva, da na vsako zahtevo za informacije odgovori v 60 dneh.

POGLAVJE PET

SANITARNI IN FITOSANITARNI UKREPI

ČLEN 5.1

Opredelitve pojmov

1. V tem poglavju se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

(a) opredelitve pojmov iz Priloge A k Sporazumu o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov;

(b) opredelitve pojmov, sprejete pod okriljem Komisije za Codex Alimentarius (v nadaljnjem besedilu: Codex);

(c) opredelitve pojmov, sprejete pod okriljem Svetovne organizacije za zdravje živali (v nadaljnjem besedilu: OIE);

(d) opredelitve pojmov, sprejete pod okriljem *Mednarodne konvencije o varstvu rastlin* (v nadaljnjem besedilu: IPPC);

(e) varovano območje za določene regulirane škodljive organizme pomeni uradno opredeljeno geografsko območje v Evropski uniji, na katerem zadevni organizem ni prisoten kljub ugodnim pogojem in njegovi prisotnosti v drugih delih Evropske unije; ter

(f) pristojni organ pogodbenice pomeni organ iz Priloge 5-A;

2. Poleg opredelitev iz odstavka 1 opredelitve pojmov iz Sporazuma o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov prevladajo v primeru neskladnosti med opredelitvami, sprejetimi v okviru Codex, OIE in IPPC, ter opredelitvami iz navedenega sporazuma.

ČLEN 5.2

Cilji

Cilji tega poglavja so:

(a) varovati življenje ali zdravje ljudi, živali in rastlin ter hkrati olajšati trgovino;

(b) zagotoviti, da sanitarni in fitosanitarni ukrepi pogodbenic ne ustvarjajo neupravičenih ovir v trgovini; ter

(c) podpreti izvajanje Sporazuma o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov.

ČLEN 5.3

Področje uporabe

To poglavje se uporablja za sanitarne in fitosanitarne ukrepe, ki lahko neposredno ali posredno vplivajo na trgovino med pogodbenicama.

ČLEN 5.4

Pravice in obveznosti

Pogodbenici potrjujeta svoje pravice in obveznosti iz Sporazuma o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov.

ČLEN 5.5

Prilagajanje regionalnim pogojem

1. Glede živali, proizvoda živalskega izvora in živalskega stranskega proizvoda:

(a) pogodbenici priznavata pojem določanja območij in sta se odločili, da ga uporabita za bolezni iz Priloge 5-B;

(b) če pogodbenici določita načela in smernice za priznanje regionalnih pogojev, jih vključita v Prilogo 5-C;

(c) za namene pododstavka (a) sanitarni ukrep pogodbenice uvoznice, ki se uporablja za pogodbenico izvoznico, katere ozemlje je prizadela bolezen iz Priloge 5-B, temelji na odločitvi o določitvi območja, ki jo je sprejela pogodbenica izvoznica, če se pogodbenica uvoznica strinja, da je navedena odločitev v skladu z načeli in smernicami, ki sta jih pogodbenici določili v Prilogi 5-C, ter temelji na ustreznih mednarodnih standardih, smernicah in priporočilih. Pogodbenica uvoznica lahko uporabi kakršne koli dodatne ukrepe, da zagotovi svojo ustrezno raven sanitarne zaščite;

(d) če ena od pogodbenic meni, da ima poseben status glede bolezni, ki ni navedena v Prilogi 5-B, lahko zahteva priznanje navedenega statusa. Pogodbenica uvoznica lahko zahteva dodatna jamstva za uvoz živih živali, proizvodov živalskega izvora in živalskih stranskih proizvodov, ki ustrezajo dogovorjenemu statusu, ki ga prizna pogodbenica uvoznica, vključno s posebnimi pogoji, opredeljenimi v Prilogi 5-E; ter

(e) pogodbenici priznavata pojem kompartmentalizacije in soglašata, da bosta sodelovali na tem področju.

2. Glede rastline in rastlinskega proizvoda:

(a) ko pogodbenica uvoznica vzpostavi ali ohrani svoj fitosanitarni ukrep, med drugim upošteva status škodljivih organizmov na območju, kot je območje brez škodljivih organizmov, mesto pridelave brez škodljivih organizmov, enota pridelave brez škodljivih organizmov, območje, na katerem škodljivi organizmi niso močno razširjeni, in varovano območje, ki ga določi pogodbenica izvoznica, in

(b) če pogodbenici določita načela in smernice za priznanje regionalnih pogojev, jih vključita v Prilogo 5-C.

ČLEN 5.6

Enakovrednost

1. Pogodbenica uvoznica sprejme sanitarni ali fitosanitarni ukrep pogodbenice izvoznice kot enakovreden svojemu, če ji ta objektivno dokaže, da njen ukrep dosega ustrezno raven sanitarne in fitosanitarne zaščite pogodbenice uvoznice.

2. V Prilogi 5-D so določena načela in smernice za ugotavljanje, priznavanje in ohranjanje enakovrednosti.

3. V Prilogi 5-E sta določeni:

(a) območje, za katero pogodbenica uvoznica priznava enakovrednost sanitarnega ali fitosanitarnega ukrepa pogodbenice izvoznice svojemu ukrepu, ter

(b) območje, za katero pogodbenica uvoznica priznava, da se z izpolnitvijo navedenega posebnega pogoja skupaj s sanitarnim ali fitosanitarnim ukrepom pogodbenice izvoznice dosega ustrezna raven sanitarne in fitosanitarne zaščite pogodbenice uvoznice.

4. Za namene tega poglavja se člen 1.7 (Sklicevanje na zakone) uporablja ob upoštevanju tega člena, Priloge 5-D in splošnih opomb iz Priloge 5-E.

ČLEN 5.7

Pogoji trgovanja

1. Pogodbenica uvoznica da na voljo svoje splošne sanitarne in fitosanitarne uvozne zahteve za vse blago. Če pogodbenici blago skupaj opredelita kot prednostno, pogodbenica uvoznica določi posebne sanitarne in fitosanitarne uvozne zahteve za navedeno blago, razen če se pogodbenici ne odločita drugače. Pogodbenici pri opredelitvi prednostnega blaga sodelujeta, da zagotovita učinkovito upravljanje svojih razpoložljivih virov. Posebne uvozne zahteve je treba uporabiti za celotno ozemlje pogodbenice izvoznice.

2. Pogodbenica uvoznica v skladu z odstavkom 1 brez nepotrebnega odlašanja izvede postopek, potreben za določitev posebnih sanitarnih in fitosanitarnih uvoznih zahtev za blago, opredeljeno kot prednostno. Pogodbenica uvoznica po določitvi posebnih uvoznih zahtev brez nepotrebnega odlašanja sprejme potrebne korake, da se omogoči trgovina na podlagi teh uvoznih zahtev.

3. Pogodbenica izvoznica za določitev posebnih sanitarnih in fitosanitarnih uvoznih zahtev na zahtevo pogodbenice uvoznice:

(a) zagotovi vse ustrezne informacije, ki jih zahteva pogodbenica uvoznica, ter

(b) pogodbenici uvoznici omogoči ustrezen dostop za inšpekcijski pregled, preskušanje, revizijo in druge ustrezne postopke.

4. Če pogodbenica uvoznica vodi seznam pooblaščenih poslovnih enot ali obratov za uvoz blaga, odobri poslovno enoto ali obrat na ozemlju pogodbenice izvoznice brez predhodnega inšpekcijskega pregleda navedene poslovne enote ali obrata, če:

(a) pogodbenica izvoznica zahteva tako odobritev za poslovno enoto ali obrat in predloži ustrezna jamstva ter

(b) so izpolnjeni pogoji in postopki iz Priloge 5-F.

5. Poleg odstavka 4 pogodbenica uvoznica svoje sezname pooblaščenih poslovnih enot ali obratov javno objavi.

6. Pogodbenica običajno sprejme pošiljko reguliranega blaga brez predhodnega carinjenja konsignacijskega blaga, razen če se pogodbenici ne odločita drugače.

7. Pogodbenica uvoznica lahko zahteva, da ji zadevni pristojni organ pogodbenice izvoznice objektivno in ustrezno dokaže, da se uvozne zahteve lahko izpolnijo ali da so izpolnjene.

8. Pogodbenici morata upoštevati postopek iz Priloge 5-G glede posebnih uvoznih zahtev za zdravje rastlin.

ČLEN 5.8

Revizija in preverjanje

1. Za ohranitev zaupanja v izvajanje tega poglavja lahko pogodbenica opravi revizijo ali preverjanje ali oboje v zvezi s celotnim programom nadzora ali delom programa nadzora, ki ga izvaja pristojni organ druge pogodbenice. Pogodbenica krije svoje stroške, povezane z revizijo ali preverjanjem.

2. Če pogodbenici določita načela in smernice za izvedbo revizije ali preverjanja, jih vključita v Prilogo 5-H. Če pogodbenica opravi revizijo ali preverjanje, to naredi v skladu z načeli in smernicami iz Priloge 5-H.

ČLEN 5.9

Certificiranje izvoza

1. Če je za uvoz pošiljke živih živali ali proizvodov živalskega izvora potrebno uradno veterinarsko zdravstveno spričevalo in če je pogodbenica uvoznica sanitarni ali fitosanitarni ukrep pogodbenice izvoznice sprejela kot enakovreden svojemu glede takih živali ali proizvodov živalskega izvora, pogodbenici za tako spričevalo uporabita vzorec potrdila o zdravstvenem stanju iz Priloge 5-I, razen če se ne odločita drugače. Pogodbenici lahko uporabita tudi vzorec potrdila za druge izdelke, če se tako odločita.

2. V Prilogi 5-I so določeni načela in smernice za certificiranje izvoza, vključno z elektronskim certificiranjem, odvzemom ali zamenjavo spričeval, jezikovnimi ureditvami in vzorci potrdil.

ČLEN 5.10

Pregledi ob uvozu in pristojbine

1. V Prilogi 5-J so določeni načela in smernice za preglede ob uvozu in pristojbine, vključno s pogostostjo pregledov ob uvozu.

2. Če se pri pregledu ob uvozu odkrije, da ustrezne uvozne zahteve niso izpolnjene, morajo ukrepi pogodbenice uvoznice temeljiti na oceni nastalega tveganja in ne smejo omejevati trgovine bolj, kot je potrebno, da bi se dosegla ustrezna raven sanitarne ali fitosanitarne zaščite pogodbenice.

3. Kadar je mogoče, pogodbenica uvoznica uvoznika ali njegovega zastopnika obvesti o pošiljki, ki ne izpolnjuje zahtev, ali jima sporoči razloge za neizpolnitev zahtev ter zagotovi možnost za preučitev odločitve. Pogodbenica uvoznica upošteva vse ustrezne informacije, ki se predložijo v pomoč pri preučitvi.

4. Pogodbenica lahko zaračuna pristojbine za stroške, nastale pri izvajanju mejnih kontrol, te pa ne smejo presegati povračila stroškov.

ČLEN 5.11

Obveščanje in izmenjava informacij

1. Pogodbenica brez nepotrebnega odlašanja drugo pogodbenico obvesti o:

(a) pomembni spremembi statusa škodljivih organizmov ali bolezni, kot je prisotnost in razvoj bolezni iz Priloge 5-B;

(b) ugotovitvi epidemiološkega pomena v zvezi z živalsko boleznijo, ki ni navedena v Prilogi 5-B ali ki je nova bolezen; in

(c) pomembnem vprašanju o varnosti hrane v zvezi z izdelkom, vključenim v trgovino med pogodbenicama.

2. Pogodbenici si prizadevata za izmenjavo informacij o drugih pomembnih temah, med katerimi so:

(a) sprememba sanitarnega ali fitosanitarnega ukrepa ene od pogodbenic;

(b) vsaka pomembna sprememba strukture ali organizacije pristojnega organa pogodbenice;

(c) na zahtevo, rezultati uradnega nadzora s strani pogodbenice in poročilo v zvezi z rezultati izvedenega nadzora;

(d) rezultati pregleda ob uvozu iz člena 5.10 v primeru zavrnitve ali neskladne pošiljke ter

(e) na zahtevo, analiza tveganja ali znanstveno mnenje, ki ga je pripravila pogodbenica in je pomembno v smislu tega poglavja.

3. Ko se informacije iz odstavka 1 ali 2 dajo na voljo z uradnim obvestilom, poslanim centralnemu registru obvestil STO ali ustreznemu mednarodnemu organu, ki določa standarde, v skladu z njegovimi upoštevnimi pravili, so zahteve iz odstavka 1 in 2, kot se nanašajo na navedene informacije, izpolnjene, razen če skupni upravljalni odbor ne določi drugače.

ČLEN 5.12

Tehnična posvetovanja

Če je ena od pogodbenic resno zaskrbljena glede varnosti hrane, zdravja rastlin ali živali ali sanitarnega ali fitosanitarnega ukrepa, ki ga je predlagala ali izvedla druga pogodbenica, lahko zahteva tehnična posvetovanja z drugo pogodbenico. Pogodbenica, na katero se zahteva nanaša, brez nepotrebnega odlašanja odgovori na zahtevo. Vsaka pogodbenica si prizadeva zagotoviti vse potrebne informacije, da se bodisi izogne motnjam v trgovini in, če je to mogoče, doseže rešitev, ki je sprejemljiva za obe strani.

ČLEN 5.13

Nujni sanitarni in fitosanitarni ukrepi

1. Pogodbenica o nujnem sanitarnem ali fitosanitarnem ukrepu uradno obvesti drugo pogodbenico v 24 urah od sprejetja odločitve o izvedbi ukrepa. Če ena od pogodbenic zahteva tehnična posvetovanja za obravnavo nujnega sanitarnega ali fitosanitarnega ukrepa, je treba tehnična posvetovanja opraviti v desetih dneh od uradnega obvestila o nujnem sanitarnem ali fitosanitarnem ukrepu. Pogodbenici upoštevata vse informacije, zagotovljene v okviru tehničnih posvetovanj.

2. Pogodbenica uvoznica pri sprejemanju odločitve v zvezi s pošiljko, ki se v trenutku sprejetja nujnega sanitarnega ali fitosanitarnega ukrepa prevaža med pogodbenicama, upošteva informacije, ki jih je pogodbenica izvoznica zagotovila pravočasno.

ČLEN 5.14

Skupni upravljalni odbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe

1. Skupni upravljalni odbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe (v nadaljnjem besedilu: skupni upravljalni odbor), ustanovljen v skladu s členom 26.2.1(d), sestavljajo predstavniki regulativnih organov in trgovinski predstavniki vsake pogodbenice, ki so pristojni za sanitarne in fitosanitarne ukrepe.

2. Naloge skupnega upravljalnega odbora vključujejo:

(a) spremljanje izvajanja tega poglavja, obravnavanje vseh zadev v zvezi s tem poglavjem in preučitev vseh zadev, ki lahko nastanejo v zvezi z njegovim izvajanjem;

(b) zagotavljanje navodil za opredelitev, prednostno razvrščanje, obvladovanje in reševanje težav;

(c) obravnavanje vsake zahteve pogodbenice za spremembo pregleda ob uvozu;

(d) najmanj en letni pregled prilog k temu poglavju, zlasti ob upoštevanju napredka, doseženega na posvetovanjih, določenih s tem sporazumom. Skupni upravljalni odbor lahko po svojem pregledu sklene, da bo spremenil priloge k temu poglavju. Pogodbenici lahko potrdita sklep skupnega upravljalnega odbora v skladu s svojimi postopki, potrebnimi za začetek veljavnosti spremembe. Sklep začne veljati na datum, ki ga določita pogodbenici;

(e) spremljanje izvajanja sklepa iz pododstavka (d) zgoraj ter delovanja ukrepov iz pododstavka (d) zgoraj;

(f) zagotavljanje rednega foruma za izmenjavo informacij v zvezi z regulativnim sistemom vsake pogodbenice, vključno s podlago za znanstveno oceno tveganja, na katerih temelji sanitarni ali fitosanitarni ukrep, ter

(g) pripravljanje in vodenje dokumenta, v katerem je podrobno opisano stanje razprav med pogodbenicama o njunih dejavnostih glede priznavanja enakovrednosti posebnih sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov.

3. Skupni upravljalni odbor lahko med drugim:

(a) opredeli možnosti za krepitev dvostranskega sodelovanja, vključno z okrepljenimi odnosi, ki lahko obsegajo izmenjavo uradnikov;

(b) v zgodnji fazi razpravlja o spremembi ali predlagani spremembi obravnavanega sanitarnega ali fitosanitarnega ukrepa;

(c) spodbudi boljše razumevanje med pogodbenicama glede izvajanja Sporazuma o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov ter spodbuja sodelovanje med pogodbenicama pri sanitarnih in fitosanitarnih vprašanjih, ki se obravnavajo v okviru večstranskih forumov, po potrebi vključno z Odborom STO za sanitarne in fitosanitarne ukrepe in mednarodnimi organi, ki določajo standarde; ali

(d) v zgodnji fazi opredeli in obravnava pobude, ki so vezane na sanitarno ali fitosanitarno področje ter bi imele od sodelovanja koristi.

4. Skupni upravljalni odbor lahko ustanovi delovne skupine, sestavljene iz strokovno usposobljenih predstavnikov pogodbenic, za obravnavo posebnih sanitarnih in fitosanitarnih vprašanj.

5. Pogodbenici lahko vsakršno sanitarno ali fitosanitarno vprašanje predložita skupnemu upravljalnemu odboru. Ta pa mora vprašanje čim hitreje obravnavati.

6. Če skupni upravljalni odbor vprašanja ne more hitro rešiti, o tem na zahtevo katere koli pogodbenice nemudoma poroča skupnemu odboru CETA.

7. Skupni upravljalni odbor skliče sestanek in določi svoj delovni program najpozneje 180 dni po začetku veljavnosti tega sporazuma, svoj pravilnik pa najpozneje eno leto po začetku veljavnosti tega sporazuma, razen če pogodbenici ne določita drugače.

8. Skupni upravljalni odbor se po svojem prvem sestanku sestane po potrebi, običajno enkrat letno. Sestanek lahko izvede prek videokonference ali telekonference, poleg tega pa lahko vprašanja obravnava tudi, kadar ne zaseda, in sicer z dopisi.

9. Skupni upravljalni odbor o svojih dejavnostih in delovnem programu enkrat na leto poroča skupnemu odboru CETA.

10. Po začetku veljavnosti tega sporazuma vsaka pogodbenica določi kontaktno točko za uskladitev dnevnega reda skupnega upravljalnega odbora in olajšanje komunikacije o sanitarnih in fitosanitarnih zadevah ter o tem pisno obvesti drugo pogodbenico.

POGLAVJE ŠEST

OLAJŠEVANJE CARINSKIH POSTOPKOV IN TRGOVINE

ČLEN 6.1

Cilji in načela

1. Pogodbenici priznavata pomen olajševanja carinskih postopkov in trgovine v razvijajočem se svetovnem trgovinskem okolju.

2. Pogodbenici, kolikor je mogoče, sodelujeta in si izmenjujeta informacije, vključno z informacijami o dobrih praksah, da bi spodbujali uporabo ukrepov za olajševanje trgovine iz tega sporazuma in skladnost z njimi.

3. Ukrepi za olajševanje trgovine ne ovirajo mehanizmov za varstvo subjekta na podlagi učinkovitega izvajanja zakonodaje pogodbenice in skladnosti s to zakonodajo.

4. Uvozne, izvozne in tranzitne zahteve in postopki ne pomenijo večje upravne obremenitve ali večjega omejevanja trgovine, kot je potrebno za doseganje legitimnega cilja.

5. Veljavni mednarodni trgovinski in carinski instrumenti in standardi so osnova za uvozne, izvozne in tranzitne zahteve in postopke, razen če ti instrumenti in standardi pomenijo neustrezno ali neučinkovito sredstvo za doseganje zastavljenega legitimnega cilja.

ČLEN 6.2

Preglednost

1. Vsaka pogodbenica objavi ali kako drugače da na voljo, vključno z elektronskimi sredstvi, svojo zakonodajo, predpise, sodne odločbe in upravne politike v zvezi z zahtevami za uvoz ali izvoz blaga.

2. Vsaka pogodbenica si prizadeva, da predlagane predpise in upravne politike v zvezi s carinskimi zadevami javno objavi, tudi na spletu, ter zainteresiranim subjektom omogoči, da predložijo pripombe pred njihovim sprejetjem.

3. Vsaka pogodbenica določi ali ohranja eno ali več kontaktnih točk za obravnavo poizvedb zainteresiranih subjektov glede carinskih zadev ter na spletu objavi informacije v zvezi s postopki za predložitev takih poizvedb.

ČLEN 6.3

Sprostitev blaga

1. Vsaka pogodbenica sprejme ali ohrani poenostavljene carinske postopke za učinkovito sprostitev blaga, da se olajša trgovina med pogodbenicama ter znižajo stroški za uvoznike in izvoznike.

2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da ti poenostavljeni postopki:

(a) omogočajo sprostitev blaga v obdobju, ki ni daljše od obdobja, potrebnega za zagotovitev skladnosti z zakonodajo pogodbenice;

(b) omogočajo, da se blago in, v čim večjem možnem obsegu, nadzorovano ali regulirano blago sprosti na prvi točki vstopa;

(c) poskušajo omogočiti hitro sprostitev blaga, ki ga je treba nujno cariniti;

(d) uvozniku ali njegovemu zastopniku omogočijo, da blago prevzame iz carinske kontrole pred končno določitvijo in plačilom carinskih dajatev, davkov in pristojbin. Pred sprostitvijo blaga lahko pogodbenica zahteva, da uvoznik zagotovi ustrezno garancijo v obliki jamstva, varščine ali drugega ustreznega instrumenta, ter

(e) v skladu z zakonodajo pogodbenice vključujejo poenostavljene zahteve glede dokumentacije za vstop blaga nizke vrednosti, kot jih določi vsaka pogodbenica.

3. Kadar je ustrezno, lahko vsaka pogodbenica pri svojih poenostavljenih postopkih zahteva predložitev podrobnejših informacij v okviru računovodstva in preverjanja po vstopu.

4. Vsaka pogodbenica omogoči hitro sprostitev blaga ter v obsegu, v katerem je to mogoče in ustrezno:

(a) vnaprejšnjo elektronsko predložitev in obdelavo informacij pred fizičnim prihodom blaga, da se omogoči sprostitev ob prihodu, če ni bilo ugotovljeno nobeno tveganje ali če niso predvidene naključne kontrole, ter

(b) carinjenje nekaterih vrst blaga s čim manj dokumentacije.

5. Vsaka pogodbenica v čim večjem obsegu zagotovi medsebojno sodelovanje in usklajevanje svojih organov in agencij, ki izvajajo mejne ter druge uvozne in izvozne kontrole, da se olajša trgovina, med drugim z zbliževanjem zahtev glede podatkov in dokumentacije za uvoz in izvoz ter določitvijo enotne lokacije za enkratno preverjanje dokumentov in fizično preverjanje pošiljk.

6. Vsaka pogodbenica v čim večjem obsegu zagotovi uskladitev svojih uvoznih in izvoznih zahtev za blago, da se olajša trgovina, ne glede na to, ali je za upravljanje teh zahtev pristojna agencija ali pa jih v imenu navedene agencije upravlja carinska uprava.

ČLEN 6.4

Carinsko vrednotenje

1. Sporazum o carinskem vrednotenju ureja carinsko vrednotenje, ki se uporablja v vzajemni trgovini med pogodbenicama.

2. Pogodbenici sodelujeta z namenom, da dosežeta skupni pristop k vprašanjem v zvezi s carinskim vrednotenjem.

ČLEN 6.5

Uvrstitev blaga

Uvrstitev blaga v trgovini med pogodbenicama v okviru tega sporazuma se določi v tarifni nomenklaturi vsake pogodbenice v skladu s harmoniziranim sistemom.

ČLEN 6.6

Pristojbine in takse

Vsaka pogodbenica objavi ali kako drugače da na voljo, vključno z elektronskimi sredstvi, informacije o pristojbinah in taksah, ki jih naloži carinska uprava navedene pogodbenice. Te informacije vključujejo pristojbine in takse, ki se uporabljajo, posebne razloge za pristojbino ali takso, naziv pristojnega organa ter datum in način plačila. Pogodbenica ne naloži novih ali spremenjenih pristojbin in taks, dokler teh informacij ne objavi ali jih kako drugače da na voljo.

ČLEN 6.7

Obvladovanje tveganja

1. Namesto, da se zahteva celovit pregled in ugotavljanje skladnosti vsake pošiljke, namenjene za vstop, z uvoznimi zahtevami, vsaka pogodbenica uporabi postopke pregledovanja, sprostitve in preverjanja po vstopu, ki temeljijo na načelih ocenjevanja tveganja.

2. Vsaka pogodbenica sprejme in uporabi svoje uvozne, izvozne in tranzitne zahteve in postopke za blago na podlagi načel obvladovanja tveganj ter svoje ukrepe za zagotovitev skladnosti usmeri na transakcije, ki jim je treba nameniti posebno pozornost.

3. Odstavka 1 in 2 pogodbenici ne preprečujeta, da bi izvajala preglede kakovosti in skladnosti, v okviru katerih se lahko zahtevajo podrobnejše preiskave.

ČLEN 6.8

Avtomatizacija

1. Vsaka pogodbenica uporabi informacijske tehnologije za pospešitev svojih postopkov za sprostitev blaga, da se olajša trgovina, vključno s trgovino med pogodbenicama.

2. Vsaka pogodbenica:

(a) si prizadeva, da z elektronskimi sredstvi da na voljo carinske obrazce, potrebne za uvoz ali izvoz blaga;

(b) v skladu s svojo zakonodajo omogoči predložitev navedenih carinskih obrazcev v elektronski obliki ter

(c) če je mogoče, prek svoje carinske uprave zagotovi elektronsko izmenjavo informacij s svojo trgovinsko skupnostjo.

3. Vsaka pogodbenica si prizadeva:

(a) razviti ali ohraniti medsebojno popolnoma povezane sisteme z enim okencem za olajševanje enotne elektronske predložitve informacij, ki jih zahteva carinska in necarinska zakonodaja za čezmejni pretok blaga, ter

(b) razviti nabor podatkovnih elementov in postopkov v skladu s podatkovnim modelom Svetovne carinske organizacije (v nadaljnjem besedilu: WCO) ter povezanimi priporočili in smernicami WCO.

4. Pogodbenici si prizadevata, da sodelujeta pri razvoju interoperabilnih elektronskih sistemov, pri čemer upoštevata tudi prizadevanja WCO, da se olajša trgovina med pogodbenicama.

ČLEN 6.9

Vnaprejšnje odločitve

1. Vsaka pogodbenica v skladu s svojo zakonodajo na pisno zahtevo izda vnaprejšnje odločitve o tarifni uvrstitvi.

2. Vsaka pogodbenica v skladu z zahtevami o zaupnosti objavi informacije o vnaprejšnjih odločitvah o tarifni uvrstitvi, ki so pomembne za razumevanje in uporabo pravil o tarifni uvrstitvi, pri čemer lahko navedene informacije na primer objavi na spletu.

3. Pogodbenici za olajševanje trgovine v svoj dvostranski dialog redno vključujeta novosti o spremembah svojih zakonodaj in izvedbenih ukrepov v zvezi z zadevami iz odstavkov 1 in 2.

ČLEN 6.10

Pregled in pritožba

1. Vsaka pogodbenica zagotovi možnost, da lahko sodišče, razsodišče ali upravno sodišče nemudoma pregleda upravni ukrep ali uradni sklep, sprejet v zvezi z uvozom blaga, ali da se ta pregleda na podlagi upravnih postopkov.

2. Sodišče ali uradnik, ki ukrepata v skladu z navedenimi upravnimi postopki, sta neodvisna od uradnika ali urada, ki je izdal sklep, ter sta pristojna za ohranitev, spremembo ali razveljavitev določitve v skladu z zakonodajo pogodbenice.

3. Preden se od subjekta zahteva, da uporabi pravna sredstva na bolj formalni ali sodni ravni, vsaka pogodbenica omogoči pritožbo ali pregled na upravni ravni, ki potekata neodvisno od uradnika ali urada, pristojnega za prvotni ukrep ali sklep.

4. Vsaka pogodbenica subjektu, ki je prejel vnaprejšnjo odločitev v skladu s členom 6.9, odobri v bistvu enako pravico do pregleda in pritožbe v zvezi z določitvami iz vnaprejšnjih odločitev svoje carinske uprave, kot jo odobri uvoznikom na svojem ozemlju.

ČLEN 6.11

Kazni

Vsaka pogodbenica zagotovi, da njena carinska zakonodaja določa sorazmerne in nediskriminatorne kazni za kršitve carinske zakonodaje ter da naložitev teh kazni ne povzroča neupravičenih zamud.

ČLEN 6.12

Zaupnost

1. Vsaka pogodbenica v skladu s svojo zakonodajo vse informacije, pridobljene na podlagi tega poglavja, tj. informacije, ki so po naravi zaupne ali zaupno posredovane, obravnava kot strogo zaupne ter jih zaščiti pred razkritjem, ki bi lahko posegalo v konkurenčni položaj subjekta, ki je zagotovil navedene informacije.

2. Če mora pogodbenica, ki je prejela ali pridobila informacije iz odstavka 1, v skladu s svojo zakonodajo te informacije razkriti, o tem obvesti drugo pogodbenico ali subjekt, ki je zagotovil navedene informacije.

3. Vsaka pogodbenica zagotovi, da se zaupne informacije, zbrane v skladu s tem poglavjem, uporabijo samo za upravljanje in izvrševanje carinskih zadev, razen če se za druge namene pridobi dovoljenje pogodbenice ali subjekta, ki je zagotovil navedene zaupne informacije.

4. Pogodbenica lahko dovoli uporabo informacij, zbranih v skladu s tem poglavjem, v upravnih, sodnih ali parasodnih postopkih, sproženih zaradi neskladnosti s carinskimi zakoni za izvedbo tega poglavja. Pogodbenica o taki uporabi vnaprej obvesti pogodbenico ali subjekt, ki je zagotovil informacije.

ČLEN 6.13

Sodelovanje

1. Pogodbenici še naprej sodelujeta v okviru mednarodnih forumov, kot je WCO, da bi dosegli vzajemno priznane cilje, vključno s cilji, določenimi v okviru WCO o standardih za zaščito in olajševanje svetovne trgovine.

2. Pogodbenici redno preučujeta ustrezne mednarodne pobude o olajševanju trgovine, vključno z zbirko priporočil za olajševanje trgovine, pripravljeno v okviru Konference Združenih narodov o trgovini in razvoju ter Ekonomske komisije Združenih narodov za Evropo, da bi opredelili področja, na katerih bi nadaljnji skupni ukrepi olajšali trgovino med pogodbenicama in spodbudili skupne večstranske cilje.

3. Pogodbenici sodelujeta v skladu s Sporazumom med Evropsko skupnostjo in Kanado o carinskem sodelovanju in medsebojni pomoči v carinskih zadevah, sklenjenim v Ottawi 4. decembra 1997 (v nadaljnjem besedilu: sporazum o carinskem sodelovanju med Kanado in EU).

4. Pogodbenici si zagotavljata medsebojno pomoč pri carinskih zadevah v skladu s sporazumom o carinskem sodelovanju med Kanado in EU, vključno z zadevami v zvezi z domnevnimi kršitvami carinske zakonodaje ene od pogodbenic, kot so opredeljene v navedenem sporazumu, in izvajanjem tega sporazuma.

ČLEN 6.14

Skupni odbor za carinsko sodelovanje

1. Skupni odbor za carinsko sodelovanje, ki je v skladu s členom 26.2.1 (c) (Specializirani odbori) pooblaščen, da pod okriljem skupnega odbora CETA deluje kot specializiran odbor, zagotovi ustrezno izvajanje tega poglavja in Protokola o pravilih o poreklu in postopkih glede porekla ter členov 20.43 (Obseg uporabe mejnih ukrepov) in 2.8 (Začasna opustitev preferencialne tarifne obravnave). Skupni odbor za carinsko sodelovanje preuči zadeve, ki izhajajo iz njihove uporabe v skladu s cilji iz tega sporazuma.

2. Za zadeve, zajete v tem sporazumu, skupni odbor za carinsko sodelovanje sestavljajo predstavniki carinskih, trgovinskih ali drugih pristojnih organov, ki jih kot ustrezne določi vsaka pogodbenica.

3. Vsaka pogodbenica zagotovi, da strokovno znanje njenih predstavnikov v skupnem odboru za carinsko sodelovanje ustreza točkam dnevnega reda. Skupni odbor za carinsko sodelovanje lahko zaseda v posebni sestavi strokovnjakov za obravnavo zadev, povezanih s pravili o poreklu ali postopki glede porekla, bodisi kot skupni odbor za carinsko sodelovanje – pravila o poreklu bodisi kot skupni odbor za carinsko sodelovanje – postopki glede porekla.

4. Skupni odbor za carinsko sodelovanje lahko sestavi resolucije, priporočila ali mnenja ter skupnemu odboru CETA predstavi osnutke sklepov, za katere meni, da so potrebni za doseganje skupnih ciljev in ustrezno delovanje mehanizmov, določenih v tem poglavju in Protokolu o pravilih o poreklu in postopkih glede porekla ter členih 20.43 (Obseg uporabe mejnih ukrepov) in 2.8 (Začasna opustitev preferencialne tarifne obravnave).

POGLAVJE SEDEM

SUBVENCIJE

ČLEN 7.1

Opredelitev subvencije

1. V tem sporazumu **subvencija** pomeni ukrep, povezan s trgovino z blagom, ki izpolnjuje pogoje iz člena 1.1 Sporazuma o subvencijah in izravnalnih ukrepih.

2. To poglavje velja za subvencijo, samo če je točno določena v smislu člena 2 Sporazuma o subvencijah in izravnalnih ukrepih.

ČLEN 7.2

Preglednost

1. Vsaka pogodbenica v zvezi s kakršno koli subvencijo, ki jo je odobrila ali ohranila na svojem ozemlju, vsaki dve leti drugo pogodbenico obvesti o:

(a) pravni podlagi subvencije;

(b) obliki subvencije in

(c) znesku subvencije ali proračunskem znesku za subvencijo.

2. Šteje se, da je s predložitvijo uradnih obvestil STO v skladu s členom 25.1 Sporazuma o subvencijah in izravnalnih ukrepih izpolnjena zahteva iz odstavka 1.

3. Ena od pogodbenic na zahtevo druge nemudoma zagotovi informacije in odgovori na vprašanja o posameznih primerih vladne podpore v zvezi s trgovino s storitvami na njenem ozemlju.

ČLEN 7.3

Posvetovanja o subvencijah in vladni podpori
v sektorjih, ki niso kmetijstvo ali ribištvo

1. Če pogodbenica meni, da subvencija ali posamezen primer vladne podpore v zvezi s trgovino s storitvami, ki ju je dodelila druga pogodbenica, škodita ali bi lahko škodila njenim interesom, lahko drugo pogodbenico seznani s svojimi pomisleki in zahteva posvetovanja o zadevi. Pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena, podrobno in razumevajoče obravnava navedeno zahtevo.

2. Pogodbenica lahko med posvetovanji zahteva dodatne informacije o subvenciji ali posameznem primeru vladne podpore v zvezi s trgovino s storitvami, ki jo je odobrila druga pogodbenica, vključno z informacijami o cilju njene politike, znesku in vseh drugih ukrepih, ki so bili sprejeti, da se omeji morebitni učinek izkrivljanja trgovine.

3. Pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena, si na podlagi posvetovanj prizadeva odpraviti ali čim bolj omejiti kakršne koli škodljive učinke, ki jih ima subvencija ali posamezni primer vladne podpore v zvezi s trgovino s storitvami na interese pogodbenice, ki je zahtevo vložila.

4. Ta člen se ne uporablja za subvencije v zvezi s kmetijskimi in ribiškimi proizvodi ter ne posega v člena 7.4 in 7.5.

ČLEN 7.4

Posvetovanja o subvencijah v zvezi s kmetijskimi
in ribiškimi proizvodi

1. Pogodbenici sodelujeta z namenom, da bi dosegli dogovor za:

(a) nadaljnjo krepitev večstranskih ureditev in pravil o trgovini s kmetijskimi proizvodi v STO ter

(b) pomoč pri razvoju svetovne, večstranske resolucije za subvencije za ribištvo.

2. Če ena pogodbenica meni, da subvencija ali zagotovitev vladne podpore, ki ju je dodelila druga pogodbenica, škodita ali bi lahko škodili njenim interesom v zvezi s kmetijskimi ali ribiškimi proizvodi, lahko drugo pogodbenico seznani s svojimi pomisleki in zahteva posvetovanja o tej zadevi.

3. Pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena, podrobno in razumevajoče obravnava navedeno zahtevo ter si po svojih najboljših močeh prizadeva odpraviti ali čim bolj omejiti škodljive učinke, ki jih imata subvencija ali zagotovitev vladne podpore na interese pogodbenice, ki je zahtevo vložila, v zvezi s kmetijskimi in ribiškimi proizvodi.

ČLEN 7.5

Izvozne subvencije za kmetijske proizvode

1. V tem členu:

(a) **izvozna subvencija** pomeni izvozno subvencijo, kot je opredeljena v členu 1(e) Sporazuma o kmetijstvu, in

(b) **popolna odprava tarife** pomeni odpravo tarife v okviru kvote ali tarife zunaj kvote, če tarifne kvote obstajajo.

2. Pogodbenica ne sprejme ali ohrani izvozne subvencije za kmetijski proizvod, ki se izvaža na ozemlje druge pogodbenice ali je vključen v proizvod, ki se izvaža na ozemlje druge pogodbenice, potem ko je druga pogodbenica nemudoma ali po prehodnem obdobju v celoti odpravila tarifo za navedeni kmetijski proizvod v skladu s Prilogo 2-A (Odprava tarif) vključno s svojimi tarifnimi seznami.

ČLEN 7.6

Zaupnost

Pogodbenici pri zagotavljanju informacij v okviru tega poglavja ni treba razkriti zaupnih informacij.

ČLEN 7.7

Izvzetje subvencij in vladne podpore
za avdiovizualne storitve in kulturno industrijo

Nobena določba tega sporazuma se ne uporablja za subvencije ali vladno podporo v zvezi z avdiovizualnimi storitvami za Evropsko unijo in kulturno industrijo za Kanado.

ČLEN 7.8

Razmerje do Sporazuma STO

Pogodbenici znova potrjujeta svoje pravice in obveznosti iz člena VI GATT 1994, Sporazuma o subvencijah in izravnalnih ukrepih ter Sporazuma o kmetijstvu.

ČLEN 7.9

Reševanje sporov

Določbe o reševanju sporov iz tega sporazuma ne veljajo za člena 7.3 in 7.4 tega poglavja.

POGLAVJE OSEM

NALOŽBE

ODDELEK A

Opredelitve pojmov in obseg uporabe

ČLEN 8.1

Opredelitve pojmov

V tem poglavju:

dejavnosti, ki se opravljajo v okviru izvrševanja javnih pooblastil pomeni dejavnosti, ki se ne izvajajo na tržni podlagi ali v konkurenci z enim ali več gospodarskimi subjekti;

storitve popravil in vzdrževanja zračnih plovil pomenijo dejavnosti, ki se opravljajo na zračnem plovilu ali njegovem delu, medtem ko je umaknjeno iz prometa, in ne vključujejo tako imenovanega linijskega vzdrževanja;

storitve upravljanja letališč pomeni vodenje ali upravljanje letališke infrastrukture, vključno s terminali, vzletno-pristajalnimi stezami, voznimi stezami in letališkimi ploščadmi, parkirišči ter prometnimi sistemi znotraj letališča, za pavšalni znesek ali po pogodbi. Pojasniti je treba, da storitve upravljanja letališč ne vključujejo lastništva letališč ali letaliških zemljišč ali naložb vanje, ali katerih koli nalog, ki jih opravlja upravni odbor. Storitve upravljanja letališč ne vključujejo navigacijskih služb zračnega prometa;

zaplemba pomeni zaseg lastnine pogodbenice, ki je stranka v sporu, da bi se zagotovila izvršitev odločbe;

storitve računalniškega rezervacijskega sistema pomeni storitve računalniških sistemov, ki vsebujejo podatke o voznih redih letalskih prevoznikov, o razpoložljivih zmogljivostih, o vozninah in pravilih, na podlagi katerih je možno rezervirati ali izdajati vozovnice;

zaupne ali varovane informacije pomenijo:

(a) zaupne poslovne informacije ali

(b) informacije, ki so zavarovane pred razkritjem javnosti;

(i) v primeru informacij tožene stranke, v skladu z zakonodajo tožene stranke;

(ii) v primeru drugih informacij, v skladu s pravom ali pravili, za katere sodišče določi, da se uporabljajo za razkritje takih informacij;

zajete naložbe pomeni, kar zadeva pogodbenico, naložbe:

(a) na njenem ozemlju;

(b) v skladu s pravom, ki se je uporabljalo ob izvedbi naložb;

(c) neposredno ali posredno v lasti ali pod nadzorom vlagatelja druge pogodbenice, ter

(d) ki obstajajo na datum začetka veljavnosti tega sporazuma ali so izvedene ali pridobljene po tem datumu;

pogodbenica, ki je stranka v sporu, pomeni vlagatelja, ki začne postopke v skladu z oddelkom F ali toženo stranko. V oddelku F in brez poseganja v člen 8.14 vlagatelj ne vključuje pogodbenice;

pogodbenici, ki sta stranki v sporu, pomeni vlagatelja in toženo stranko;

zapovedati pomeni ukaz o prepovedi ali omejevanju ukrepanja;

podjetje pomeni podjetje, kot je opredeljeno v členu 1.1 (Opredelitve pojmov splošne uporabe) in podružnico ali predstavništvo podjetja;

storitve zemeljske oskrbe pomeni zagotavljanje storitev za pavšalni znesek ali po pogodbi za: upravljanje in nadzor na letališču, vključno z nadzorom natovarjanja in komunikacijo; ravnanje s potniki; sprejem in odpremo prtljage; odpremo tovora in pošte; oskrbo na ploščadi in oskrbovanje zrakoplova; oskrbovanje z gorivom in oljem; linijsko vzdrževanje zrakoplova, letalske operacije in upravljanje posadke; kopenski prevoz; storitve priprave in dostave hrane. Storitve zemeljske oskrbe ne vključujejo varnostnih storitev ali vodenja ali upravljanja centralizirane letališke infrastrukture, kot so sistemi za sprejem in odpremo prtljage, sistemi za razledenitev, sistemi za distribucijo goriva ali prometni sistemi znotraj letališča;

ICSID pomeni Mednarodni center za reševanje investicijskih sporov;

pravila o dodatnem instrumentu ICSID pomeni *pravila, ki urejajo dodatni instrument za upravljanje postopka s strani sekretariata Mednarodnega centra za reševanje investicijskih sporov*;

Konvencija ICSID pomeni *Konvencijo o reševanju investicijskih sporov med državami in državljani drugih držav,* sklenjeno v Washingtonu 18. marca 1965;

pravice intelektualne lastnine pomeni avtorske in sorodne pravice, pravice iz blagovne znamke, pravice do geografske označbe, pravice do industrijskih vzorcev in modelov, patentne pravice, pravice do topografij integriranih vezij, pravice v zvezi z varstvom nerazkritih informacij in pravice žlahtniteljev rastlin; ter pravice iz uporabnega modela, če se take pravice zagotavljajo s pravom pogodbenice. Skupni odbor CETA lahko s sklepom v to opredelitev pojma doda druge kategorije intelektualne lastnine;

naložba pomeni vsako premoženje, ki je v neposredni ali posredni lasti vlagatelja ali ki ga vlagatelj neposredno ali posredno nadzoruje, ki ima značilnosti naložbe, kar vključuje določeno trajanje in druge značilnosti, kot so prevzem obveznosti za kapital ali druga sredstva, pričakovanje zaslužka ali dobička ali prevzem tveganja. Naložba ima lahko naslednje oblike:

(a) podjetje;

(b) deleži, delnice in druge oblike kapitalske udeležbe v podjetju;

(c) obveznice, navadne obveznice in drugi dolžniški instrumenti podjetja;

(d) posojilo podjetju;

(e) kakršna koli druga vrsta udeležbe v podjetju;

(f) udeležba, ki izhaja iz:

(i) koncesije, dodeljene v skladu s pravom pogodbenice ali v okviru pogodbe, tudi za iskanje, pridelovanje, pridobivanje in izkoriščanje naravnih virov;

(ii) pogodbe „na ključ“, pogodbe o gradbenih delih, pogodbe o proizvodnji ali pogodbe o delitvi prihodkov; ali

(iii) drugih podobnih pogodb;

(g) pravice intelektualne lastnine;

(h) druge pravice iz premičnin, opredmetenih ali neopredmetenih, ali pravice iz nepremičnin in povezane pravice;

(i) zahtevkov za denar ali zahtevkov glede izvajanja v skladu s pogodbo.

Pojasniti je treba, da **zahtevki za denar** ne vključujejo:

(i) zahtevkov za denar, ki izhajajo le iz poslovnih pogodb, v okviru katerih fizična oseba ali podjetje na ozemlju pogodbenice prodaja blago ali storitve fizični osebi ali podjetju na ozemlju druge pogodbenice;

(ii) domačega financiranja takih pogodb ali

(iii) kakršne koli odredbe, sodbe ali arbitražne odločbe v zvezi s podpododstavkoma (i) ali (ii).

Donosi, ki se vložijo, se obravnavajo kot naložbe. Kakršna koli sprememba oblike, v kateri se premoženje vloži ali ponovno vloži, ne vpliva na obravnavanje premoženja kot naložbe;

vlagatelj pomeni pogodbenico, fizično osebo ali podjetje pogodbenice, razen podružnice ali predstavništva podjetja, ki namerava vlagati, vlaga ali je vlagalo na ozemlju druge pogodbenice.

V tej opredelitvi pojma je **podjetje pogodbenice**:

(a) podjetje, ki je ustanovljeno ali organizirano v skladu z zakoni navedene pogodbenice in na njenem ozemlju opravlja znaten del dejavnosti, ali

(b) podjetje, ki je ustanovljeno ali organizirano v skladu z zakoni navedene pogodbenice in je v neposredni ali posredni lasti ali pod neposrednim ali posrednim nadzorom fizične osebe navedene pogodbenice ali podjetja iz odstavka (a);

lokalno ustanovljeno podjetje pomeni pravno osebo, ki je ustanovljena ali organizirana v skladu z zakoni tožene stranke in je v neposredni ali posredni lasti vlagatelja druge pogodbenice ali pod njegovim neposrednim ali posrednim nadzorom;

fizična oseba pomeni:

(a) v primeru Kanade fizično osebo, ki je državljan ali stalni rezident Kanade, in

(b) v primeru pogodbenice EU fizično osebo z državljanstvom ene od držav članic Evropske unije v skladu z njeno ustrezno zakonodajo, v primeru Latvije pa tudi fizično osebo s stalnim prebivališčem v Republiki Latviji, ki nima državljanstva Republike Latvije ali katere koli druge države, vendar je v skladu z zakoni in predpisi Republike Latvije upravičena do potnega lista za nedržavljane.

Fizična oseba, ki ima državljanstvo Kanade in ene od držav članic Evropske unije, se šteje izključno za fizično osebo pogodbenice, katere prevladujoče in dejansko državljanstvo ima;

fizična oseba, ki ima državljanstvo ene od držav članic Evropske unije ali Kanade in je tudi stalni rezident druge pogodbenice, se šteje izključno za fizično osebo pogodbenice, katere državljanstvo ima, kot je primerno;

Konvencija iz New Yorka pomeni *Konvencijo Združenih narodov o priznavanju in izvrševanju tujih arbitražnih odločb,* ki je bila sklenjena 10. junija 1958 v New Yorku;

pogodbenica, ki ni stranka v sporu, pomeni Kanado, kadar je tožena stranka Evropska unija ali država članica Evropske unije, ali Evropsko unijo, kadar je tožena stranka Kanada;

tožena stranka pomeni Kanado ali v primeru Evropske unije bodisi državo članico Evropske unije bodisi Evropsko unijo v skladu s členom 8.21;

donos pomeni vse zneske, pridobljene z naložbo ali ponovno naložbo, vključno z dobičkom, licenčninami in obrestmi ali drugimi pristojbinami in plačili v naravi;

prodaja in trženje storitev zračnega prevoza pomeni priložnosti za zadevnega letalskega prevoznika, da prosto prodaja in trži svoje storitve zračnega prevoza, vključno z vsemi vidiki trženja, kot so tržna analiza, oglaševanje in distribucija, vendar ne vključuje oblikovanja cen storitev zračnega prevoza ali pogojev, ki se uporabljajo;

financiranje s strani tretjih oseb pomeni kakršno koli financiranje s strani fizične ali pravne osebe, ki ni stranka v sporu, vendar sklene dogovor s pogodbenico, ki je stranka v sporu, zaradi financiranja dela ali vseh stroškov postopka bodisi z donacijo ali nepovratnimi sredstvi bodisi v zameno za plačilo glede na izid spora.

Sodišče pomeni sodišče, ustanovljeno v skladu s členom 8.27;

arbitražna pravila UNCITRAL pomeni arbitražna pravila Komisije Združenih narodov za mednarodno trgovinsko pravo; ter

pravila UNCITRAL o preglednosti pomeni *pravila UNCITRAL o preglednosti pri arbitražnem reševanju sporov med vlagatelji in državo na podlagi pogodbe*.

ČLEN 8.2

Področje uporabe

1. To poglavje se uporablja za ukrep, ki ga pogodbenica sprejme ali ohrani na svojem ozemlju,[5] v zvezi z:

(a) vlagateljem druge pogodbenice;

(b) zajeto naložbo in

(c) v skladu s členom 8.5, kakršno koli naložbo na njenem ozemlju.

[5] Pojasniti je treba, da se obveznosti iz tega poglavja nanašajo na izključne ekonomske cone in epikontinentalne pasove, kot so opredeljeni v *Konvenciji Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu*, sklenjeni v Montego Bayu 10. decembra 1982:
(a) v zvezi s Kanado v skladu s členom 1.3(a) (Geografsko območje uporabe), ter
(b) za katera se v skladu s členom 1.3(b) (Geografsko območje uporabe) uporabljata Pogodba o Evropski uniji in Pogodba o delovanju Evropske unije.

2. V zvezi z vzpostavitvijo ali pridobitvijo zajete naložbe[6] se oddelka B in C ne uporabljata za ukrep, ki se nanaša na:

(a) storitve zračnega prevoza ali povezane storitve v podporo storitvam zračnega prevoza in druge storitve, ki se zagotavljajo na podlagi zračnega prevoza[7], razen:

(i) storitev popravil in vzdrževanja zrakoplovov;

(ii) prodaje in trženja storitev zračnega prevoza;

(iii) storitev računalniškega rezervacijskega sistema (CRS);

(iv) storitev zemeljske oskrbe;

(v) storitev upravljanja letališč ali

(b) dejavnosti, izvedenih v okviru izvrševanja javnih pooblastil.

3. V primeru pogodbenice EU se oddelka B in C ne uporabljata za ukrep v zvezi z avdiovizualnimi storitvami. V primeru Kanade se oddelka B in C ne uporabljata za ukrep v zvezi kulturno industrijo.

---

[6] Pojasniti je treba, da lahko pogodbenica ohrani ukrepe za vzpostavitev ali pridobitev zajete naložbe, in take ukrepe za zajeto naložbo uporablja tudi po njeni vzpostavitvi ali pridobitvi.

[7] Te storitve vključujejo storitve, kadar se zrakoplov uporablja za izvajanje posebnih dejavnosti v sektorjih, vključno s kmetijstvom, gradnjo, fotografiranjem, raziskovanjem, kartiranjem, gozdarstvom, opazovanjem in patruljiranjem ali oglaševanjem, če posebno dejavnost izvaja subjekt, ki je odgovoren za delovanje zrakoplova.

4. Zahtevke lahko le v skladu s tem poglavjem vloži vlagatelj v skladu s členom 8.18 in po postopkih iz oddelka F. Zahtevki v zvezi z obveznostjo iz oddelka B so izključeni iz področja uporabe oddelka F. Zahtevki iz oddelka C v zvezi z vzpostavitvijo ali pridobitvijo zajete naložbe so izključeni iz področja uporabe oddelka F. Oddelek D se nanaša le na zajeto naložbo in na vlagatelje v zvezi z njihovo zajeto naložbo.

5. To poglavje ne vpliva na pravice in obveznosti pogodbenic v okviru *Sporazuma o zračnem prometu med Kanado ter Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami*, sklenjenega v Bruslju 17. decembra 2009 in Ottawi 18. decembra 2009.

ČLEN 8.3

Razmerje do drugih poglavij

1. To poglavje se ne uporablja za ukrepe, ki jih sprejme ali ohranja pogodbenica, če se ukrepi uporabljajo za vlagatelje ali njihove naložbe iz poglavja trinajst (Finančne storitve).

2. Zahteva pogodbenice, da ponudnik storitev druge pogodbenice predloži obveznico ali drugo obliko finančnega jamstva kot pogoj za zagotavljanje storitev na njenem ozemlju, sama po sebi ne pomeni, da se to poglavje uporablja za ukrepe v zvezi z zagotavljanjem navedenih čezmejnih storitev, ki jih sprejme ali ohranja pogodbenica. To poglavje se uporablja za ukrepe, ki jih sprejme ali ohranja pogodbenica, v zvezi s predloženo obveznico ali finančnim jamstvom, če je ta obveznica ali finančno jamstvo zajeta naložba.

ODDELEK B

Vzpostavitev naložb

ČLEN 8.4

Dostop do trga

1. Glede dostopa do trga prek ustanovitve vlagatelja druge pogodbenice pogodbenica ne sprejme ali ohranja ukrepa, ki na celotnem ozemlju ali ozemlju na nacionalni ravni, na ravni provinc, ozemelj, na regionalni ali lokalni ravni upravljanja:

(a) uvaja omejitve glede:

(i) števila podjetij, ki lahko izvajajo posebno gospodarsko dejavnost, v obliki številčnih kvot, monopolov, izključnih ponudnikov storitev ali zahteve po oceni gospodarskih potreb;

(ii) skupne vrednosti transakcij ali premoženja v obliki številčnih kvot ali zahteve po oceni gospodarskih potreb;

(iii) skupnega števila operacij ali skupne količine opravljenih poslov, izražene v določenih številčnih enotah v obliki kvot, ali zahteve po oceni gospodarskih potreb[8];

(iv) udeležbe tujega kapitala v smislu omejitve največjega odstotka tujih deležev ali skupne vrednosti posamezne ali skupne tuje naložbe; ali

(v) skupnega števila fizičnih oseb, ki so lahko zaposlene v določenem sektorju ali jih lahko zaposluje podjetje ter so potrebne za izvajanje gospodarske dejavnosti in so s tem neposredno povezane, v obliki številčnih kvot ali zahteve po oceni gospodarskih potreb; ali

(b) zahteva ali omejuje posebne vrste pravne entitete ali skupnega podjetja, prek katerih lahko podjetje opravlja gospodarsko dejavnost.

2. Pojasniti je treba, da so naslednji ukrepi v skladu z odstavkom 1:

(a) ukrep, ki se nanaša na predpise o določanju območij in načrtovanju, ki vplivajo na razvoj ali uporabo zemljišč, ali drug podobni ukrep;

[8] Podpododstavki 1(a) (i), (ii) in (iii) ne zajemajo ukrepov, sprejetih z namenom omejitve proizvodnje kmetijskega proizvoda.

(b) ukrep, s katerim se zahteva ločevanje lastništva nad infrastrukturo in lastništva nad blagom ali storitvami, ki se opravljajo prek zadevne infrastrukture, da bi se zagotovila poštena konkurenca, na primer na področjih energije, prevoza in telekomunikacij;

(c) ukrep, ki omejuje koncentracijo lastništva, da bi se zagotovila poštena konkurenca;

(d) ukrep za zagotovitev ohranjanja in zaščite naravnih virov in okolja, vključno z omejitvijo razpoložljivosti, številom in obsegom dodeljenih koncesij ter uvedbo moratorija ali prepovedi;

(e) ukrep, ki omejuje število podeljenih dovoljenj zaradi tehničnih ali fizičnih ovir, kot so na primer telekomunikacijski spekter in frekvence, ali

(f) ukrep, s katerim se zahteva, da je določen odstotek delničarjev, lastnikov, partnerjev ali direktorjev podjetja usposobljen ali opravlja določen poklic, kot na primer odvetniki ali računovodje.

ČLEN 8.5

Zahteve glede uspešnosti

1. Pogodbenica ne uvede ali uveljavlja naslednjih zahtev in ne uveljavlja obveznosti ali zavez v zvezi z vzpostavljanjem, pridobivanjem, povečanjem, izvajanjem, vodenjem in upravljanjem kakršnih koli naložb na svojem ozemlju za:

(a) izvoz določene stopnje ali deleža blaga ali storitve;

(b) doseganje določene stopnje ali deleža domače vsebine;

(c) nakup, uporabo ali odobritev ugodne obravnave za blago , ki se proizvaja na njenem ozemlju ali storitve, ki se tam opravljajo, ali nakup blaga ali storitev pri fizičnih osebah ali podjetjih na njenem ozemlju;

(d) povezavo obsega ali vrednosti uvoza z obsegom ali vrednostjo izvoza ali zneskom prilivov tujih valut, povezanih z zadevno naložbo;

(e) omejitev prodaje blaga ali storitev na njenem ozemlju, ki se ustvari ali zagotovi z naložbo, tako da se ta prodaja poveže z obsegom ali vrednostjo njenega izvoza ali deviznega dobička;

(f) prenos tehnologije, proizvodnega postopka ali drugega lastniškega znanja na fizično osebo ali podjetje na svojem ozemlju ali

(g) dobavo blaga, ki se proizvaja, ali storitve, ki se zagotavlja, izključno z ozemlja pogodbenice, z naložbo v določen regionalni ali svetovni trg.

2. Pogodbenica dodelitve ali nadaljnjega dodeljevanja prednosti v zvezi z vzpostavljanjem, pridobivanjem, povečanjem, upravljanjem, vodenjem ali izvajanjem kakršnih koli naložb na svojem ozemlju ne pogojuje z izpolnjevanjem katere koli od naslednjih zahtev glede:

(a) doseganja določene stopnje ali deleža domače vsebine;

(b) nakupa, uporabe ali odobritve ugodne obravnave za blago, ki se proizvaja na njenem ozemlju, ali nakupa blaga pri proizvajalcu na njenem ozemlju;

(c) povezave obsega ali vrednosti uvoza z obsegom ali vrednostjo izvoza ali zneskom prilivov tujih valut, povezanih z zadevno naložbo, ali

(d) omejitve prodaje blaga ali storitev na njenem ozemlju, ki se ustvari ali zagotovi z naložbo, tako da se ta prodaja poveže z obsegom ali vrednostjo njenega izvoza ali deviznega dobička.

3. Odstavek 2 pogodbenici ne preprečuje, da bi kot pogoj za dodelitev ali nadaljnje dodeljevanje prednosti v zvezi z naložbo na njenem ozemlju določila izpolnjevanje zahteve glede opravljanja proizvodnje, opravljanja storitve, usposabljanja ali zaposlovanja delavcev, gradnje ali razširitve določenih objektov ali izvajanja raziskav in razvoja na njenem ozemlju.

4. Pododstavek 1(f) se ne uporablja, če sodišče, upravno sodišče ali organ, pristojen za konkurenco, uvede zahtevo ali izvrši obveznost ali zavezo, da bi se odpravile kršitve konkurenčnega prava.

5. Določbe iz:

(a) pododstavkov 1(a), (b) in (c) ter 2(a) in (b) se ne uporabljajo za zahteve glede kvalifikacije blaga ali storitve v zvezi s sodelovanjem pri spodbujanju izvoza in v tujih programih pomoči;

(b) tega člena se ne uporabljajo za javno naročilo blaga ali storitve, ki ju pogodbenica kupi za vladne namene in ne za nadaljnjo komercialno prodajo ali uporabo pri dobavi blaga ali zagotavljanju storitev za komercialno prodajo, ne glede na to, ali je javno naročilo „zajeto javno naročilo“ v smislu člena 19.2 (Področje in obseg uporabe).

6. Pojasniti je treba, da se pododstavka 2(a) in (b) ne uporabljata za zahteve, ki jih je naložila pogodbenica uvoznica, v zvezi z vsebino blaga, ki je potrebna za upravičenost do preferencialnih tarif ali preferencialnih kvot.

7. Ta člen ne posega v zaveze pogodbenice v okviru Svetovne trgovinske organizacije.

ODDELEK C

Nediskriminatorna obravnava

ČLEN 8.6

Nacionalna obravnava

1. Vsaka pogodbenica vlagatelju druge pogodbenice in zajeti naložbi zagotovi obravnavo, ki ni manj ugodna od tiste, ki jo v podobnih okoliščinah zagotavlja svojim vlagateljem in njihovim naložbam v zvezi z vzpostavljanjem, pridobivanjem, povečanjem, izvajanjem, vodenjem, upravljanjem, vzdrževanjem, uporabo, uživanjem in prodajo ali odsvojitvijo naložb na svojem ozemlju.

2. Obravnava, ki jo zagotovi pogodbenica v skladu z odstavkom 1, v zvezi z vlado v Kanadi, razen na zvezni ravni, ali v zvezi z vlado države članice ali v državi članici Evropske unije, pomeni obravnavo, ki ni manj ugodna od obravnave po načelu največjih ugodnosti, ki jo zadevna vlada v podobnih okoliščinah zagotavlja vlagateljem navedene pogodbenice na svojem ozemlju in naložbam teh vlagateljev.

ČLEN 8.7

Obravnava po načelu največjih ugodnosti

1. Vsaka pogodbenica vlagatelju druge pogodbenice in zajeti naložbi zagotovi obravnavo, ki ni manj ugodna od tiste, ki jo v podobnih okoliščinah zagotavlja vlagateljem tretje države in njihovim naložbam v zvezi z vzpostavljanjem, pridobivanjem, povečanjem, izvajanjem, vodenjem, upravljanjem, vzdrževanjem, uporabo, uživanjem in prodajo ali odsvojitvijo njihovih naložb na svojem ozemlju.

2. Pojasniti je treba, da obravnava, ki jo zagotovi pogodbenica v skladu z odstavkom 1, v zvezi z vlado v Kanadi, razen na zvezni ravni, ali v zvezi z vlado države članice ali v državi članici Evropske unije, pomeni obravnavo, ki jo zadevna vlada v podobnih okoliščinah na svojem ozemlju zagotovi vlagateljem tretje države in naložbam teh vlagateljev.

3. Odstavek 1 se ne uporablja za obravnavo, ki jo zagotovi pogodbenica z namenom priznavanja, vključno z ureditvijo ali dogovorom s tretjo državo, ki priznava akreditacijo storitev preskušanja in analiz ter ponudnikov storitev, akreditacijo storitev popravil in vzdrževanja ter ponudnikov storitev in tudi potrjevanje kvalifikacij zadevnih akreditiranih služb in ponudnikov storitev ali njihovih rezultatov ali njihovega dela.

4. Pojasniti je treba, da „obravnava“ iz odstavkov 1 in 2 ne vključuje postopkov reševanja naložbenih sporov med vlagatelji in državami, ki so predvideni v drugih mednarodnih pogodbah o naložbah in drugih trgovinskih sporazumih. Vsebinske obveznosti iz drugih mednarodnih pogodb o naložbah in drugih trgovinskih sporazumov same po sebi ne pomenijo „obravnave“, zato ne morejo povzročiti kršitve tega člena, če pogodbenica ne sprejme ali ohranja ukrepov v skladu z navedenimi obveznostmi.

ČLEN 8.8

Višji vodstveni položaji in upravni odbori

Pogodbenica od svojega podjetja, ki je tudi zajeta naložba, ne zahteva, da na višje vodstvene položaje ali v upravni odbor imenuje fizične osebe z določenim državljanstvom.

ODDELEK D

Zaščita naložb

ČLEN 8.9

Naložbeni in regulativni ukrepi

1. Za namene tega poglavja pogodbenici ponovno potrjujeta svojo pravico do pravnega urejanja na svojem ozemlju za doseganje legitimnih ciljev politike, kot so varovanje javnega zdravja, varnost, okolje ali javna morala, socialno varstvo ali varstvo potrošnikov ali spodbujanje in varovanje kulturne raznolikosti.

2. Pojasniti je treba, da zgolj dejstvo, da pogodbenica pravno ureja, tudi prek sprememb zakonodaje, na način, ki negativno vpliva na naložbo ali posega v pričakovanja vlagatelja, vključno z njegovimi pričakovanji o dobičku, ne predstavlja kršitve obveznosti v okviru tega oddelka.

3. Pojasniti je treba, da odločitev pogodbenice, da ne bo izdala, podaljšala ali ohranila subvencije:

(a) brez kakršne koli specifične zaveze v skladu s pravom ali pogodbo o izdaji, podaljšanju ali ohranitvi navedene subvencije; ali

(b) v skladu s kakršnimi koli pogoji, ki so vezani na izdajo, podaljšanje ali ohranitev subvencije,

ne predstavlja kršitve določb tega oddelka.

4. Treba je pojasniti, da se nobena določba tega oddelka ne razlaga tako, da bi se pogodbenici lahko preprečilo prenehanje dodeljevanja subvencije[9] ali se zahtevalo povračilo zanjo, če je tak ukrep potreben zaradi izpolnjevanja mednarodnih obveznosti med pogodbenicama ali ga je odredilo pristojno sodišče, upravno sodišče ali drug pristojni organ[10] ali se zahtevalo, da mora zadevna pogodbenica vlagatelju zagotoviti nadomestilo zanjo.

[9] V primeru Evropske unije „subvencija“ vključuje „državno pomoč“, kakor je opredeljena v njeni zakonodaji.

[10] V primeru Evropske unije je „pristojni organ“ Evropska komisija v skladu s členom 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

ČLEN 8.10

Obravnava vlagateljev in zajetih naložb

1. Vsaka pogodbenica na svojem ozemlju zagotovi zajetim naložbam druge pogodbenice in vlagateljem v zvezi z njihovimi zajetimi naložbami pošteno in pravično obravnavo ter popolno zaščito in varstvo v skladu z odstavki od 2 do 7.

2. Pogodbenica krši obveznost poštene in pravične obravnave iz odstavka 1, če ukrep ali sklop ukrepov pomeni:

(a) odrekanje sodnega varstva v kazenskih, civilnih ali upravnih postopkih;

(b) temeljno kršitev predpisanega postopka, vključno s temeljno kršitvijo preglednosti v sodnih in upravnih postopkih;

(c) očitno arbitrarnost;

(d) ciljno usmerjeno diskriminacijo na podlagi očitno neupravičenih razlogov, kot so spol, rasa ali versko prepričanje;

(e) zlorabo vlagateljev, kot so na primer prisila, grožnje ali nadlegovanje, ali

(f) kršitev kakršnih koli nadaljnjih elementov obveznosti poštene in pravične obravnave, ki sta jo sprejeli pogodbenici v skladu z odstavkom 3 tega člena.

3. Pogodbenici redno ali na zahtevo pogodbenice pregledata vsebino obveznosti, da bi se zagotovila poštena in pravična obravnava. Odbor za storitve in naložbe, ustanovljen v skladu s členom 26.2.1(b) (Specializirani odbori), lahko v zvezi s tem oblikuje priporočila in jih pošlje skupnemu odboru CETA, ki sprejme odločitev v zvezi z njimi.

4. Pri izvajanju navedene obveznosti poštene in pravične obravnave lahko sodišče upošteva, ali je pogodbenica vlagatelju namenila posebno predstavitev, da bi spodbudila zajeto naložbo, pri čemer je ustvarila upravičeno pričakovanje in na podlagi katere je vlagatelj sprejel odločitev o izvedbi ali ohranitvi zajete naložbe, ki jo je pogodbenica naknadno onemogočila.

5. Pojasniti je treba, da se „popolna zaščita in varstvo“ nanašata na obveznosti pogodbenice v zvezi s fizično varnostjo vlagateljev in zajetih naložb.

6. Pojasniti je treba, da kršitev druge določbe tega sporazuma ali ločenega mednarodnega sporazuma ne pomeni kršitve tega člena.

7. Pojasniti je treba, da dejstvo, da ukrep krši notranje pravo, samo po sebi ne pomeni kršitve tega člena. Pri ugotavljanju, ali ukrep krši ta člen, mora sodišče preučiti, ali je pogodbenica ravnala neskladno z obveznostmi iz odstavka 1.

ČLEN 8.11

Nadomestilo za izgube

Ne glede na člen 8.15.5(b) vsaka pogodbenica zagotovi vlagateljem druge pogodbenice, katerih zajete naložbe so utrpele izgube zaradi oboroženih spopadov, civilnih nemirov, izrednega stanja ali naravne nesreče na njenem ozemlju, obravnavo, ki ni manj ugodna od tiste, ki jo zagotavlja svojim vlagateljem ali vlagateljem tretje države, tj. obravnavo, ki je za zadevnega vlagatelja ugodnejša, kar zadeva vračilo, odškodnino, nadomestilo ali drugo poravnavo.

ČLEN 8.12

Razlastitev

1. Pogodbenica ne nacionalizira ali razlasti zajete naložbe niti neposredno niti posredno z ukrepi, ki imajo enak učinek kot nacionalizacija ali razlastitev (v nadaljnjem besedilu: razlastitev), razen:

(a) za namen v javnem interesu;

(b) v skladu s predpisanim pravnim postopkom;

(c) na nediskriminatoren način in

(d) ob plačilu takojšnje, ustrezne in učinkovite odškodnine.

Pojasniti je treba, da se ta odstavek razlaga v skladu s Prilogo 8-A.

2. Nadomestilo iz odstavka 1 je enako pošteni tržni vrednosti naložbe neposredno pred razglasitvijo razlastitve ali skorajšnje razlastitve, kar nastopi prej. Merila za vrednotenje zajemajo vrednost delujočega podjetja, vrednost premoženja, vključno z deklarirano davčno vrednostjo opredmetenega premoženja, in po potrebi druga merila za določitev poštene tržne vrednosti.

3. Nadomestilo vključuje tudi obresti po običajni tržni obrestni meri od datuma razlastitve do datuma plačila, pri čemer se nadomestilo zato, da bi se zagotovila učinkovitost za vlagatelja, nemudoma plača, poleg tega se omogoči prenos nadomestila v državo, ki jo določi vlagatelj, v valuti države, katere državljan je vlagatelj, ali v kateri koli prosto zamenljivi valuti, ki jo sprejme vlagatelj.

4. Zadevni vlagatelj ima v skladu s pravom pogodbenice, ki izvede razlastitev, pravico, da sodni ali drug neodvisni organ navedene pogodbenice takoj pregleda njegov zahtevek in oceno njegove naložbe v skladu z načeli iz tega člena.

5. Ta člen se ne uporablja za izdajo obveznih dovoljenj, ki se dodelijo v zvezi s pravicami intelektualne lastnine, če je taka izdaja v skladu s Sporazumom TRIPS.

6. Pojasniti je treba, da preklic, omejitev ali nastanek pravic intelektualne lastnine, če so ti ukrepi v skladu s Sporazumom TRIPS in poglavjem dvajset (Intelektualna lastnina), ne pomenijo razlastitve. Poleg tega določitev, da ti ukrepi niso v skladu s Sporazumom TRIPS ali poglavjem dvajset (Intelektualna lastnina), ne pomeni razlastitve.

ČLEN 8.13

Prenosi

1. Vsaka pogodbenica omogoči, da se vsi prenosi v zvezi z zajeto naložbo izvedejo brez omejitev in nemudoma v prosto zamenljivi valuti in po tržnem menjalnem tečaju, ki se uporablja na datum prenosa. Ti prenosi vključujejo:

(a) prispevke v kapital, kot so glavnica in dodatna sredstva, za vzdrževanje, razvoj ali povečanje naložbe;

(b) dobičke, dividende, obresti, kapitalske dobičke, plačila licenčnin, provizije za upravljanje, tehnično pomoč in druge pristojbine ali druge oblike donosa ali zneske, ki izhajajo iz zajete naložbe;

(c) prihodke od prodaje ali likvidacije celotne zajete naložbe ali njenega dela;

(d) plačila v skladu s pogodbo, sklenjeno z vlagateljem, ali zajeto naložbo, vključno s plačili v skladu s posojilno pogodbo;

(e) plačila v skladu s členoma 8.11 in 8.12;

(f) zaslužke in druga plačila, namenjene tujemu osebju, ki opravlja delo v zvezi z naložbo; ter

(g) plačila za škodo v skladu z odločbo iz oddelka F.

2. Pogodbenica od svojih vlagateljev ne zahteva prenosa prihodkov, zaslužkov, dobičkov ali drugih zneskov, ki izhajajo iz naložb na ozemlju druge pogodbenice ali jih je tem naložbam mogoče pripisati, in svojih vlagateljev v primeru neizvedbe prenosa ne kaznuje.

3. Nobena določba iz tega člena se ne razlaga na način, ki bi pogodbenici preprečeval, da na pravičen in nediskriminatoren način in ne na način, ki bi pomenil prikrito omejevanje prenosov, uporablja svoje zakone na področju:

(a) stečaja, nelikvidnosti ali zaščite pravic upnikov;

(b) izdajanja vrednostnih papirjev ali trgovanja z njimi;

(c) kriminalnih ali kaznivih dejanj;

(d) računovodskega poročanja ali vodenja evidenc o prenosih, kadar je treba pomagati organom kazenskega pregona ali finančno regulativnim organom, in

(e) izvrševanja sodb v sodnih postopkih.

ČLEN 8.14

Subrogacija

Če pogodbenica ali agencija pogodbenice izvede plačilo v okviru odškodnine, jamstva ali zavarovalne pogodbe, ki jo je sklenila v zvezi z naložbo enega od svojih vlagateljev na ozemlju druge pogodbenice, druga pogodbenica prizna, da je pogodbenica ali njena agencija v vseh okoliščinah upravičena do enakih pravic v zvezi z naložbo, kot jih ima vlagatelj. Te pravice lahko uveljavlja pogodbenica ali njena agencija, ali pa vlagatelj, če ga za to pooblasti pogodbenica ali njena agencija.

ODDELEK E

Pridržki in izjeme

ČLEN 8.15

Pridržki in izjeme

1. Členi od 8.4 do 8.8 se ne uporabljajo za:

(a) obstoječ neusklajen ukrep, ki ga pogodbenica ohranja na ravni:

(i) Evropske unije, kot je določeno na njenem seznamu iz Priloge I;

(ii) nacionalnega upravljanja, kot je določeno na seznamu pogodbenice iz Priloge I;

(iii) upravljanja province, ozemlja ali regionalnega upravljanja, kot je določeno na seznamu pogodbenice iz Priloge I, ali

(iv) na ravni lokalnega upravljanja;

(b) nadaljevanje ali hitro podaljšanje neusklajenega ukrepa iz pododstavka (a); ali

(c) spremembo neusklajenega ukrepa iz pododstavka (a), če se zaradi tega ne zmanjša skladnost ukrepa, kakršna je bila neposredno pred to spremembo, s členi 8.4 do 8.8.

2. Členi 8.4 do 8.8 se ne uporabljajo za ukrep, ki ga pogodbenica sprejme ali ohranja v zvezi s sektorjem, podsektorjem ali dejavnostjo, kot so določeni v njenem seznamu iz Priloge II.

3. Brez poseganja v člena 8.10 in 8.12 pogodbenica po datumu začetka veljavnosti tega sporazuma ne sprejme ukrepa ali sklopa ukrepov, zajetih v njenem seznamu iz Priloge II, ki od vlagatelja druge pogodbenice zaradi njegovega državljanstva neposredno ali posredno zahtevajo, da proda ali kako drugače odsvoji naložbo, ki je obstajala ob začetku veljavnosti ukrepa ali sklopa ukrepov.

4. Pogodbenica lahko v zvezi s pravicami intelektualne lastnine odstopa od členov 8.5.1(f), 8.6 in 8.7, če to dovoljuje Sporazum TRIPS, vključno s kakršnimi koli spremembami Sporazuma TRIPS, ki veljajo za obe pogodbenici, in opustitvami Sporazuma TRIPS, sprejetimi v skladu s členom IX Sporazuma STO.

5. Členi 8.4, 8.6, 8.7 in 8.8 se ne uporabljajo za:

(a) javno naročilo blaga ali storitve, ki ju pogodbenica kupi za vladne namene in ne za nadaljnjo komercialno prodajo ali uporabo pri dobavi blaga ali zagotavljanju storitev za komercialno prodajo, ne glede na to, ali je javno naročilo „zajeto javno naročilo“ v smislu člena 19.2 (Področje in obseg uporabe), ali

(b) subvencije ali vladno podporo v zvezi s trgovino s storitvami, ki jih zagotavlja pogodbenica.

ČLEN 8.16

Odrekanje ugodnosti

Pogodbenica lahko vlagatelju druge pogodbenice, ki je podjetje te pogodbenice, in naložbam zadevnega vlagatelja odreče ugodnosti iz tega poglavja, če:

(a) je podjetje v lasti vlagatelja tretje države ali je le-to pod njegovim nadzorom; ter

(b) pogodbenica, ki odreka ugodnosti, sprejme ali ohranja ukrep v zvezi s tretjo državo, ki:

(i) se nanaša na vzdrževanje mednarodnega miru in varnosti in

(ii) prepoveduje transakcije s podjetjem, ali ki bi se kršil ali bi se mu izogibalo, če bi se podjetju ali njegovim naložbam priznale ugodnosti iz tega poglavja.

ČLEN 8.17

Formalne zahteve

Pogodbenica lahko brez poseganja v člena 8.6 in 8.7 od vlagatelja druge pogodbenice ali njegove zajete naložbe zahteva, da v zvezi z zadevno naložbo predloži rutinske informacije le za informativne ali statistične namene, če so te zahteve razumne in niso pretirano obremenjujoče. Pogodbenica zaupne ali varovane informacije ščiti pred vsakršnim razkritjem, ki bi škodovalo konkurenčnemu položaju vlagatelja ali zajete naložbe. Ta odstavek pogodbenici ne preprečuje, da bi kako drugače pridobila ali razkrila informacije, povezane s pravično uporabo njenih zakonov in uporabo teh zakonov v dobri veri.

ODDELEK F

Reševanje naložbenih sporov med vlagatelji in državami

ČLEN 8.18

Področje uporabe

1. Brez poseganja v pravice in obveznosti pogodbenic iz poglavja devetindvajset (Reševanje sporov) lahko vlagatelj pogodbenice sodišču, ustanovljenemu v skladu s tem oddelkom, predloži zahtevek, da je druga pogodbenica kršila obveznost iz:

(a) oddelka C v zvezi s povečanjem, izvajanjem, vodenjem, upravljanjem, vzdrževanjem, uporabo, uživanjem in prodajo ali odsvojitvijo njene zajete naložbe ali

(b) oddelka D;

pri čemer vlagatelj trdi, da je zaradi domnevne kršitve utrpel izgubo ali škodo.

2. Zahtevki iz pododstavka 1(a) v zvezi s povečanjem zajete naložbe se lahko predložijo le, če se ukrep nanaša na obstoječe poslovne operacije zajete naložbe in je vlagatelj posledično utrpel izgubo ali škodo v zvezi z zajeto naložbo.

3. Pojasniti je treba, da vlagatelj ne sme predložiti zahtevka v skladu s tem oddelkom, če je bila naložba izvedena na podlagi goljufivega prikazovanja stvari, prikrivanja, korupcije ali ravnanja, ki je vključevalo zlorabo postopka.

4. Zahtevek v zvezi s prestrukturiranjem dolga, ki ga izda pogodbenica, se lahko v okviru tega oddelka predloži le v skladu s Prilogo 8-B.

5. Sodišče, ustanovljeno v skladu s tem oddelkom, ne odloča o zahtevkih, ki ne spadajo na področje uporabe tega člena.

ČLEN 8.19

Posvetovanja

1. Spor je treba, kolikor je to mogoče, rešiti po mirni poti. O taki rešitvi se je mogoče dogovoriti kadar koli, tudi po predložitvi zahtevka v skladu s členom 8.23. Posvetovanja se skličejo v šestdesetih dneh od predložitve zahtevka za posvetovanja v skladu z odstavkom 4, razen če pogodbenici, ki sta stranki v sporu, soglašata z daljšim rokom.

2. Če pogodbenici, ki sta stranki v sporu, ne določita drugače, posvetovanja potekajo v:

(a) Ottawi, če se izpodbijani ukrepi nanašajo na ukrepe Kanade;

(b) Bruslju, če izpodbijani ukrepi vključujejo ukrep Evropske unije, ali

(c) glavnem mestu države članice Evropske unije, če so izpodbijani ukrepi izključno ukrepi zadevne države članice.

3. Pogodbenici, ki sta stranki v sporu, lahko opravita posvetovanja prek videokonference ali s pomočjo drugih sredstev, kadar je to primerno, na primer, če je vlagatelj malo ali srednje podjetje.

4. Vlagatelj drugi pogodbenici pošlje zahtevo za posvetovanja, v kateri navede:

(a) ime in naslov vlagatelja ter, kadar se taka zahteva pošlje v imenu lokalno ustanovljenega podjetja, naziv, naslov in kraj ustanovitve lokalno ustanovljenega podjetja;

(b) v primeru več kot enega vlagatelja, ime in naslov vsakega vlagatelja ter, kadar je več lokalno ustanovljenih podjetij, naziv, naslov in kraj ustanovitve vsakega lokalno ustanovljenega podjetja;

(c) določbe tega sporazuma, ki so domnevno kršene;

(d) pravno in dejansko podlago zahtevka, vključno z obravnavanimi ukrepi, ter

(e) zahtevani ukrep in ocenjeni znesek zahtevane odškodnine.

Zahteva za posvetovanja vsebuje dokaze, da je vlagatelj vlagatelj druge pogodbenice ter da je naložba v njegovi lasti ali pod njegovim nadzorom, po potrebi pa tudi, da ima v lasti ali nadzira lokalno ustanovljeno podjetje, v čigar imenu se pošlje zahteva.

5. Pogoji zahteve za posvetovanja iz odstavka 4 se izpolnjujejo z ustrezno natančnostjo, da bi se lahko tožena stranka učinkovito vključila v posvetovanja in pripravila svojo obrambo.

6. Zahteva za posvetovanja se pošlje:

(a) v treh letih od datuma, na katerega sta bila vlagatelj ali, če je to ustrezno, lokalno ustanovljeno podjetje prvič seznanjena ali bi morala biti prvič seznanjena z domnevno kršitvijo in s tem, da sta vlagatelj ali, če je to ustrezno, lokalno ustanovljeno podjetje s to kršitvijo utrpela izgube ali škodo, ali

(b) v dveh letih od datuma, na katerega vlagatelj ali, če je to ustrezno, lokalno ustanovljeno podjetje prenehata uveljavljati zahtevke ali postopke pred sodiščem ali sodiščem v skladu s pravom pogodbenice ali od datuma, ko so se taki postopki zaključili na drugačen način, ter v vsakem primeru najpozneje v desetih letih od datuma, na katerega sta bila vlagatelj ali, če je to ustrezno, lokalno ustanovljeno podjetje prvič seznanjena ali bi moralo biti prvič seznanjena z domnevno kršitvijo in s tem, da je vlagatelj s to kršitvijo utrpel izgube ali škodo.

7. Zahteva za posvetovanja, ki se nanaša na domnevno kršitev s strani Evropske unije ali države članice Evropske unije, se pošlje Evropski uniji.

8. Če vlagatelj ne predloži zahtevka v skladu s členom 8.23 v osemnajstih mesecih od predložitve zahteve za posvetovanja, se šteje, da je umaknil svojo zahtevo za posvetovanja in, če je to ustrezno, svoje uradno obvestilo, v katerem zahteva določitev tožene stranke, ter ne bo ponovno predložil zahtevka v skladu s tem oddelkom v zvezi z istimi ukrepi. Pogodbenici, ki sta stranki v sporu, se lahko dogovorita o podaljšanju tega roka.

ČLEN 8.20

Mediacija

1. Pogodbenici, ki sta stranki v sporu, se lahko kadar koli dogovorita o uporabi mediacije.

2. Uporaba mediacije ne posega v pravni položaj ali pravice katere koli pogodbenice, ki je stranka v sporu, v skladu s tem poglavjem, pri čemer se v zvezi z njo uporabljajo pravila, o katerih sta se dogovorili pogodbenici, ki sta stranki v sporu, vključno s pravili o mediaciji, ki jih je sprejel Odbor za storitve in naložbe v skladu s členom 8.44.3(c), če so na voljo.

3. Mediatorja sporazumno imenujeta pogodbenici, ki sta stranki v sporu. Pogodbenici, ki sta stranki v sporu, lahko tudi zahtevata, da generalni sekretar ICSID imenuje mediatorja.

4. Pogodbenici, ki sta stranki v sporu, si prizadevata rešiti spor v 60 dneh od imenovanja mediatorja.

5. Če se pogodbenici, ki sta stranki v sporu, dogovorita o uporabi mediacije, se člena 8.19.6 in 8.19.8 ne uporabljata od datuma, na katerega sta se pogodbenici, ki sta stranki v sporu, sporazumeli o uporabi mediacije, do datuma, na katerega se ena od pogodbenic, ki je stranka v sporu, odloči prekiniti mediacijo. Odločitev pogodbenice, ki je stranka v sporu, da bo prekinila mediacijo, se mediatorju in drugi pogodbenici, ki je stranka v sporu, sporoči z dopisom.

ČLEN 8.21

Določitev tožene stranke v sporih z Evropsko unijo ali njenimi državami članicami

1. Če spora ni mogoče rešiti v 90 dneh od predložitve zahteve za posvetovanja in se zahteva nanaša na domnevno kršitev tega sporazuma s strani Evropske unije ali države članice Evropske unije ter namerava vlagatelj vložiti zahtevek v skladu s členom 8.23, vlagatelj predloži Evropski uniji uradno obvestilo, v katerem zahteva določitev tožene stranke.

2. V uradnem obvestilu iz odstavka 1 so navedeni ukrepi, v zvezi s katerimi namerava vlagatelj vložiti zahtevek.

3. Ko Evropska unija sprejme odločitev v zvezi s tem, obvesti vlagatelja, ali je tožena stranka Evropska unija ali država članica Evropske unije.

4. Če vlagatelj ni obveščen o določitvi v 50 dneh od predložitve zahteve za to določitev:

(a) je tožena stranka država članica, če so ukrepi, navedeni v uradnem obvestilu, izključno ukrepi države članice Evropske unije;

(b) je tožena stranka Evropska unija, če ukrepi, navedeni v uradnem obvestilu, vključujejo ukrepe Evropske unije.

5. Vlagatelj lahko predloži zahtevek v skladu s členom 8.23 na podlagi določitve v skladu z odstavkom 3, če pa vlagatelj o taki določitvi ni bil obveščen, na podlagi določb iz odstavka 4.

6. Če je v skladu z odstavkom 3 ali 4 tožena stranka Evropska unija ali država članica Evropske unije, niti Evropska unija niti država članica Evropske unije ne uveljavljata nedopustnosti zahtevka ali tega, da sodišče nima jurisdikcije, ali kako drugače ugovarjata zahtevku ali odločbi na podlagi utemeljitve, da tožena stranka ni bila ustrezno določena v skladu z odstavkom 3 ali opredeljena glede na določbe iz odstavka 4.

7. Sodišče je vezano na določitev v skladu z odstavkom 3, če pa vlagatelj o taki določitvi ni bil obveščen, je vezano na določbe iz odstavka 4.

ČLEN 8.22

Postopkovne in druge zahteve za predložitev zahtevka sodišču

1. Vlagatelj lahko zahtevek v skladu s členom 8.23 predloži le, če:

(a) s predložitvijo zahtevka toženi stranki da soglasje k reševanju sporov pred sodiščem v skladu s postopki iz tega oddelka;

(b) omogoči, da preteče vsaj 180 dni od vložitve zahteve za posvetovanja in, če je to ustrezno, vsaj 90 dni od pošiljanja uradnega obvestila, v katerem se zahteva določitev tožene stranke;

(c) izpolnjuje zahteve iz uradnega obvestila, v katerem se zahteva določitev tožene stranke;

(d) izpolnjuje zahteve v zvezi z zahtevo za posvetovanja;

(e) v zahtevku ne opredeli ukrepa, ki ga ni opredelil v zahtevi za posvetovanja;

(f) umakne ali ustavi kakršni koli postopek, ki že teče pred sodiščem, v skladu z notranjim ali mednarodnim pravom v zvezi z ukrepom, ki naj bi domnevno pomenil kršitev, navedeno v zahtevku ter

(g) se odpove pravici do vložitve kakršnega koli zahtevka ali sprožitve kakršnega koli postopka pred sodiščem v skladu z nacionalnim ali mednarodnim pravom v zvezi z ukrepom, ki domnevno pomeni kršitev, navedeno v zahtevku.

2. Če se zahtevek, predložen v skladu s členom 8.23, nanaša na izgubo ali škodo lokalno ustanovljenega podjetja ali na delež v lokalno ustanovljenem podjetju, ki je v neposredni ali posredni lasti vlagatelja ali pod njegovim neposrednim ali posrednim nadzorom, se zahteve iz pododstavkov 1(f) in (g) uporabljajo tako za vlagatelja kot tudi za lokalno ustanovljeno podjetje.

3. Zahteve iz pododstavkov 1(f) in (g) ter odstavka 2 se za lokalno ustanovljeno podjetje ne uporabljajo, če je tožena stranka ali vlagateljeva država gostiteljica vlagatelja prikrajšala za nadzor nad lokalno ustanovljenim podjetjem ali je lokalno ustanovljenemu podjetju kako drugače preprečila izpolnjevanje teh zahtev.

4. Na zahtevo tožene stranke sodišče odkloni jurisdikcijo, kadar vlagatelj ali lokalno ustanovljeno podjetje, če je to ustrezno, ne izpolnjuje nobenih zahtev iz odstavkov 1 in 2.

5. Odpoved v skladu s pododstavkom 1(g) ali odstavkom 2, če je to ustrezno, preneha veljati:

(a) če sodišče zavrne zahtevek na podlagi neizpolnjevanja zahtev iz odstavkov 1 ali 2 ali na podlagi kakršnih koli drugih postopkovnih razlogov ali razlogov v zvezi z jurisdikcijo;

(b) če sodišče zavrne zahtevek v skladu s členom 8.32 ali členom 8.33; ali

(c) če vlagatelj v skladu z veljavnimi pravili iz člena 8.23.2 umakne svoj zahtevek v 12 mesecih od sestave senata sodišča.

ČLEN 8.23

Predložitev zahtevka sodišču

1. Če spor ni razrešen s posvetovanji, lahko zahtevek v skladu s tem oddelkom predloži:

(a) vlagatelj pogodbenice v svojem imenu; ali

(b) vlagatelj pogodbenice v imenu lokalno ustanovljenega podjetja, ki je v njegovi neposredni ali posredni lasti ali pod njegovim neposrednim ali posrednim nadzorom.

2. Zahtevek se lahko predloži v skladu z naslednjimi pravili:

(a) konvencijo ICSID in pravilnikom o arbitražnem postopku;

(b) pravili o dodatnem instrumentu ICSID, če se ne uporabljajo pogoji za postopke v skladu z odstavkom (a);

(c) arbitražnimi pravili UNCITRAL; ali

(d) katerimi koli drugimi pravili o dogovoru pogodbenic, ki sta stranki v sporu.

3. Kadar vlagatelj predlaga pravila v skladu s pododstavkom 2(d), mu tožena stranka odgovori v 20 dneh od prejetja predloga. Če se pogodbenici, ki sta stranki v sporu, o takih pravilih ne dogovorita v 30 dneh od prejetja predloga, lahko vlagatelj zahtevek vloži v skladu s pravili iz pododstavka 2(a), (b) ali (c).

4. Pojasniti je treba, da zahtevek, predložen v skladu s pododstavkom 1(b), izpolnjuje zahteve iz člena 25(1) konvencije ICSID.

5. Vlagatelj lahko ob predložitvi svojega zahtevka predlaga, naj zahtevek obravnava en sam član sodišča. Tožena stranka razumevajoče obravnava tako zahtevo, zlasti kadar je vlagatelj malo ali srednje podjetje ali kadar sta zahtevana nadomestilo ali odškodnina sorazmerno nizka.

6. Pravila, ki se uporabljajo v skladu z odstavkom 2, so tista, ki so v veljavi na datum, ko je bil zahtevek ali so bili zahtevki predloženi sodišču v skladu s tem oddelkom, ob upoštevanju posebnih pravil iz tega oddelka in dopolnitve s pravili, ki so bila sprejeta v skladu s členom 8.44.3(b).

7. Zahtevek je predložen v reševanje sporov v skladu s tem oddelkom, če:

(a) generalni sekretar ICSID prejme zahtevek v skladu s členom 36(1) konvencije ICSID;

(b) sekretariat ICSID prejme zahtevek v skladu s členom 2 seznama C pravil o dodatnem instrumentu ICSID;

(c) tožena stranka prejme uradno obvestilo v skladu s členom 3 arbitražnih pravil UNCITRAL ali

(d) tožena stranka v skladu s pravili, dogovorjenimi v skladu s pododstavkom 2(d), prejme zahtevek ali uradno obvestilo o začetku postopka.

8. Pogodbenici se medsebojno obvestita o kraju, kamor vlagatelji dostavijo uradna obvestila in druge dokumente v skladu s tem oddelkom. Vsaka pogodbenica zagotovi javno objavo teh informacij.

ČLEN 8.24

Postopki v okviru drugega mednarodnega sporazuma

Kadar se zahtevek vloži v skladu s tem oddelkom in drugim mednarodnim sporazumom ter:

(a) obstaja možnost prekrivanja nadomestil ali

(b) bi lahko drug mednarodni zahtevek pomembno vplival na rešitev zahtevka, vloženega v skladu s tem oddelkom,

sodišče čim prej po zaslišanju pogodbenic, ki sta stranki v sporu, prekine svoj postopek ali drugače zagotovi, da v svojem sklepu, odredbi ali odločbi upošteva postopke, uvedene v skladu z drugim mednarodnim sporazumom.

ČLEN 8.25

Soglasje za reševanje sporov pred sodiščem

1. Tožena stranka da soglasje k reševanju sporov pred sodiščem v skladu s postopki iz tega oddelka.

2. Za soglasje iz odstavka 1 in predložitev zahtevka sodišču v skladu s tem oddelkom morajo biti izpolnjene zahteve iz:

(a) člena 25 konvencije ICSID in poglavja II seznama C pravil o dodatnem instrumentu ICSID v zvezi s pisnim soglasjem pogodbenic, ki sta stranki v sporu; in

(b) člena II Newyorške konvencije v zvezi s pisnim soglasjem.

ČLEN 8.26

Financiranje s strani tretjih oseb

1. Pri financiranju s strani tretjih oseb pogodbenica, ki je stranka v sporu in uživa koristi tega financiranja, drugi pogodbenici, ki je stranka v sporu, in sodišču razkrije ime in naslov tretje osebe, ki jo financira.

2. Razkritje se izvede v času predložitve zahtevka ali, če je po predložitvi zahtevka sklenjen sporazum o financiranju ali se opravi donacija ali namenijo nepovratna sredstva, nemudoma po sklenitvi sporazuma ali opravljeni donaciji ali namenjenih nepovratnih sredstvih.

ČLEN 8.27

Sestava sodišča

1. Sodišče, ustanovljeno v skladu s tem oddelkom, odloča o zahtevkih, predloženih v skladu s členom 8.23.

2. Skupni odbor CETA ob začetku veljavnosti tega sporazuma imenuje petnajst članov sodišča. Pet članov sodišča predstavljajo državljani države članice Evropske unije, pet državljani Kanade[11] in pet državljani tretjih držav.

[11] Vsaka pogodbenica lahko namesto tega predlaga imenovanje največ petih članov sodišča, ki imajo katero koli državljanstvo. V tem primeru se ti člani sodišča štejejo za državljane pogodbenice, ki je predlagala njihovo imenovanje za namene tega člena.

3. Skupni odbor CETA se lahko odloči, da bo povečal ali zmanjšal število članov sodišča za večkratnike števila tri. Dodatna imenovanja se izvedejo na enaki osnovi, kot je določeno v odstavku 2.

4. Člani sodišča imajo kvalifikacije, ki se v njihovih državah zahtevajo za imenovanje na sodniški položaj, ali so priznani pravniki. Imajo dokazano strokovno znanje in izkušnje na področju mednarodnega javnega prava. Zaželeno je, da imajo strokovno znanje in izkušnje zlasti s področja mednarodnega naložbenega prava, mednarodnega trgovinskega prava in reševanja sporov v zvezi z mednarodnimi investicijskimi ali mednarodnimi trgovinskimi sporazumi.

5. Člani sodišča, ki so imenovani v skladu s tem oddelkom, se imenujejo za petletni mandat, ki se lahko enkrat podaljša. Vendar pa se mandat sedmih izmed 15 oseb, ki so bile imenovane takoj po začetku veljavnosti tega sporazuma in se določijo z žrebom, podaljša na šest let. Izpraznjena mesta se zapolnjujejo sproti. Oseba, imenovana, da nadomesti člana sodišča, ki mu mandat ni potekel, opravlja delo v preostalem mandatu predhodnika. Načeloma član sodišča, ki ob izteku svojega mandata opravlja funkcijo na senatu sodišča, lahko še naprej opravlja svojo funkcijo na tem senatu, dokler ni izdana končna odločba.

6. Sodišče obravnava zadeve v senatih, ki jih sestavljajo trije člani sodišča, od tega je eden državljan države članice Evropske unije, eden državljan Kanade in eden državljan tretje države. Senatu predseduje član sodišča, ki je državljan tretje države.

7. V 90 dneh po predložitvi zahtevka v skladu s členom 8.23 predsednik sodišča imenuje člane sodišča, ki sestavljajo senat sodišča, ki zadeve obravnavajo na osnovi rotacije, pri čemer se zagotovi, da je sestava senatov naključna in nepredvidljiva, hkrati pa imajo vsi člani sodišča enake možnosti, da lahko opravljajo svojo funkcijo.

8. Predsednik in podpredsednik sodišča sta pristojna za organizacijska vprašanja in se imenujeta za dobo dveh let in izbereta z žrebom izmed članov sodišča, ki so državljani tretjih držav. Funkciji se opravljata na osnovi rotacije, izbor z žrebom pa opravi predsednik skupnega odbora CETA. Podpredsednik nadomesti predsednika, kadar je predsednik zadržan.

9. Ne glede na odstavek 6 se lahko pogodbenici, ki sta stranki v sporu, dogovorita, da zadevo obravnava en sam naključno imenovan član sodišča, ki je državljan tretje države. Tožena stranka razumevajoče obravnava zahtevo tožeče stranke, da zadevo obravnava en sam član sodišča, zlasti, kadar je tožeča stranka malo ali srednje podjetje ali kadar sta zahtevana nadomestilo ali odškodnina sorazmerno nizka. Taka zahteva se predloži pred sestavo senata sodišča.

10. Sodišče lahko pripravi lastne delovne postopke.

11. Člani sodišča zagotovijo, da so na voljo in lahko opravljajo funkcije, določene v tem oddelku.

12. Za zagotovitev njihove razpoložljivosti, se članom sodišča izplača mesečni predujem, ki ga določi skupni odbor CETA.

13. Predujme iz odstavka 12 obe pogodbenici izplačata v enakih deležih na račun, ki ga upravlja sekretariat ICSID. V primeru, da ena od pogodbenic ne izplača predujma, lahko druga pogodbenica presoja, ali bo predujem izplačala. Vsa taka zaostala plačila pogodbenice zapadejo, skupaj z ustreznimi obrestmi.

14. Razen če skupni odbor CETA sprejme sklep v skladu z odstavkom 15, je znesek honorarjev in stroškov članov sodišča, ki opravljajo funkcijo v senatu, ustanovljenem za obravnavo zadeve, z izjemo predujmov iz odstavka 12, določen v skladu s predpisom 14(1) upravnih in finančnih predpisov konvencije ICSID, kakor je v veljavi na datum predložitve zahtevka, in ga sodišče razdeli med pogodbenici, ki sta stranki v sporu, v skladu s členom 8.39.5.

15. S sklepom skupnega odbora CETA se lahko predujmi, drugi honorarji in stroški preoblikujejo v redno plačo ter določijo veljavni postopki in pogoji.

16. Sekretariat ICSID deluje kot sekretariat za sodišče in mu zagotavlja ustrezno podporo.

17. Če skupni odbor CETA ni opravil imenovanj v skladu z odstavkom 2 v 90 dneh od datuma, ko je bil predložen zahtevek za reševanje sporov, generalni sekretar ICSID na zahtevo katere koli pogodbenice, ki je stranka v sporu, imenuje senat, ki ga sestavljajo trije člani sodišča, razen če se pogodbenici, ki sta stranki v sporu, dogovorita, da zadevo obravnava en sam član sodišča. Generalni sekretar ICSID opravi imenovanje z naključnim izborom izmed obstoječih kandidatur. Generalni sekretar ICSID za predsednika ne sme imenovati državljana Kanade ali države članice Evropske unije, razen če se pogodbenici, ki sta stranki v sporu, dogovorita drugače.

ČLEN 8.28

Pritožbeno sodišče

1. Pritožbeno sodišče se ustanovi za pregled odločb, izdanih na podlagi tega oddelka.

2. Pritožbeno sodišče lahko potrdi, spremeni ali razveljavi odločbo sodišča na osnovi:

(a) napak pri uporabi ali razlagi veljavne zakonodaje;

(b) očitnih napak pri presoji dejstev, vključno s presojo ustreznega notranjega prava;

(c) razlogov, navedenih v členu 52(1)(a) do (e) konvencije ICSID, v obsegu, v katerem niso zajeti v odstavkih (a) in (b).

3. Člani pritožbenega sodišča se imenujejo na podlagi sklepa skupnega odbora CETA, ki se sprejme hkrati s sklepom iz odstavka 7.

4. Člani pritožbenega sodišča izpolnjujejo zahteve iz člena 8.27.4 in iz člena 8.30.

5. Senat pritožbenega sodišča, ustanovljen za obravnavo pritožbe, sestavljajo trije naključno imenovani člani pritožbenega sodišča.

6. Člena 8.36 in 8.38 se uporabljata za postopke pred pritožbenim sodiščem.

7. Skupni odbor CETA nemudoma sprejme sklep, ki določa naslednje upravne in organizacijske zadeve v zvezi z delovanjem pritožbenega sodišča:

(a) upravno podporo;

(b) postopke za začetek in vodenje pritožb ter postopke za vračanje zadev sodišču za namene prilagoditve odločbe, če je to primerno;

(c) postopke za zapolnitev prostega mesta na pritožbenem sodišču in v senatu pritožbenega sodišča, ustanovljenem za obravnavo zadeve;

(d) plačila za člane pritožbenega sodišča;

(e) določbe, ki se nanašajo na stroške pritožb;

(f) število članov pritožbenega sodišča; ter

(g) kakršne koli druge elemente, za katere ugotovi, da so nujni za učinkovito delovanje pritožbenega sodišča.

8. Odbor za storitve in naložbe redno pregleduje delovanje pritožbenega sodišča in lahko predloži priporočila skupnemu odboru CETA. Skupni odbor CETA lahko pregleda sklep iz odstavka 7, če je to potrebno.

9. Ob sprejetju sklepa iz odstavka 7:

(a) pogodbenica, ki je stranka v sporu, se zoper odločbo, ki je bila izdana v skladu s tem oddelkom, lahko pritoži na pritožbenem sodišču v 90 dneh po njeni izdaji;

(b) pogodbenica, ki je stranka v sporu, ne bo zahtevala pregleda, razveljavitve, razglasitve ničnosti, revizije ali začetka kakršnega koli drugega podobnega postopka v zvezi z odločbo na podlagi tega oddelka;

(c) odločba, ki je bila izdana v skladu s členom 8.39 se ne šteje za končno, zato se tožba za izvršitev odločbe ne more vložiti, dokler:

(i) ni minilo 90 dni od izdaje odločbe sodišča, ne da bi bila vložena pritožba;

(ii) ni bila vložena pritožba zavrnjena ali umaknjena ali

(iii) ni minilo 90 dni od takrat, ko je pritožbeno sodišče izdalo odločbo, ne da bi zadevo vrnilo v ponovno presojanje sodišču;

(d) se končna odločba pritožbenega sodišča ne šteje za končno odločbo za namene člena 8.41; ter

(e) se člen 8.41.3 ne uporablja.

ČLEN 8.29

Vzpostavitev večstranskega naložbenega sodnega in pritožbenega mehanizma

Pogodbenici si skupaj z drugimi trgovinskimi partnerji prizadevata za vzpostavitev večstranskega naložbenega sodnega in pritožbenega mehanizma za reševanje naložbenih sporov. Po vzpostavitvi takega večstranskega mehanizma skupni odbor CETA sprejme sklep, ki določa, da se o naložbenih sporih v skladu s tem oddelkom odloča v okviru večstranskega mehanizma in da se pripravijo ustrezne prehodne ureditve.

ČLEN 8.30

Etika

1. Člani sodišča so neodvisni. Povezani niso z nobeno vlado[12]. Ne sprejemajo navodil nobene organizacije ali vlade v zvezi z vprašanji glede spora. Ne sodelujejo pri obravnavanju kakršnih koli sporov, ki bi ustvarjali neposredno ali posredno navzkrižje interesov. Ravnajo v skladu s smernicami mednarodnega odvetniškega združenja o navzkrižju interesov v mednarodni arbitraži ali kakršnimi koli dopolnilnimi pravili, sprejetimi v skladu s členom 8.44.2. Poleg tega se ob imenovanju odpovejo funkciji svetovalca, strokovnjaka, ki ga imenuje pogodbenica, ali pričanju v katerem koli naložbenem sporu, ki že teče, ali novem naložbenem sporu v skladu s tem ali katerim koli drugim mednarodnim sporazumom.

2. Če pogodbenica, ki je stranka v sporu, meni, da je član sodišča v navzkrižju interesov, lahko predsednika Meddržavnega sodišča pozove, naj izda sklep v zvezi z izpodbijanjem imenovanja takega člana. Kakršna koli zahteva, s katero se izpodbija imenovanje, se pošlje predsedniku Meddržavnega sodišča v 15 dneh od dneva, ko je bila sestava senata sodišča sporočena pogodbenici, ki je stranka v sporu, ali v 15 dneh od dneva, ko je bila ta pogodbenica seznanjena z zadevnimi dejstvi, če ta upravičeno niso bila znana v času sestave senata. V zahtevi, s katero se izpodbija imenovanje, se navedejo razlogi za izpodbijanje.

[12] Pojasniti je treba, da oseba, ki prejme plačilo vlade, zgolj zaradi tega dejstva ni neupravičena.

3. Če se izpodbijani član sodišča v 15 dneh od dneva zahteve, s katero se izpodbija imenovanje, odloči, da ne bo odstopil s funkcije v senatu, predsednik Meddržavnega sodišča po prejetju navedb pogodbenic, ki sta stranki v sporu, in po tem, ko članu sodišča omogoči, da predloži morebitne pripombe, izda sklep v zvezi z izpodbijanjem imenovanja. Predsednik Meddržavnega sodišča si prizadeva, da izda sklep in uradno obvesti pogodbenici, ki sta stranki v sporu, in druge člane senata v 45 dneh od prejetja zahteve, s katero se izpodbija imenovanje. Prosto mesto, ki je posledica izločitve ali odstopa člana sodišča se zapolni nemudoma.

4. Pogodbenici lahko na obrazloženo priporočilo predsednika sodišča ali na njuno skupno pobudo s sklepom skupnega odbora CETA razrešita člana sodišča, če njegovo ravnanje ni v skladu z obveznostmi iz odstavka 1 in ni združljivo z njegovim nadaljnjim članstvom pri sodišču.

ČLEN 8.31

Pravo, ki se uporablja, in njegova razlaga

1. Pri sprejemanju svojih odločitev sodišče, ustanovljeno v skladu s tem oddelkom, uporablja ta sporazum, kakor se razlaga v skladu z Dunajsko konvencijo o pravu mednarodnih pogodb ter drugimi pravili in načeli mednarodnega prava, ki se uporabljajo med pogodbenicama.

2. Sodišče nima jurisdikcije, da bi na podlagi notranjega prava pogodbenice presojalo zakonitost ukrepa, ki domnevno pomeni kršitev tega sporazuma. Pojasniti je treba, da lahko sodišče pri presojanju skladnosti ukrepa s tem sporazumom po potrebi upošteva notranje pravo pogodbenice kot dejansko stanje. Pri tem sodišče upošteva, kako sodišča in organi zadevne pogodbenice na splošno razlagajo notranje pravo, za sodišča in organe te pogodbenice pa kakršno koli tolmačenje notranjega prava s strani sodišča ni zavezujoče.

3. V primeru resnih pomislekov v zvezi z vprašanji glede razlage, ki bi lahko vplivala na naložbe, lahko Odbor za storitve in naložbe v skladu s členom 8.44.3(a) priporoči skupnemu odboru CETA sprejetje razlag na podlagi tega sporazuma. Razlaga, ki jo sprejme skupni odbor CETA, je za sodišče, ustanovljeno v skladu s tem oddelkom, zavezujoča. Skupni odbor CETA se lahko odloči, da je razlaga zavezujoča od določenega datuma dalje.

ČLEN 8.32

Zahtevki, ki očitno niso pravne narave

1. Tožena stranka lahko najpozneje trideset dni po sestavi senata sodišča in v vsakem primeru pred njegovo prvo sejo vloži ugovor, da zahtevek očitno ni pravne narave.

2. Ugovor ni vložen v skladu z odstavkom 1, če je tožena stranka vložila ugovor v skladu s členom 8.33.

3. Tožena stranka čim natančneje navede podlago za ugovor.

4. Po prejetju ugovora v skladu s tem členom sodišče začasno ustavi postopke o odločanju glede vsebine zadeve in oblikuje načrt za preučitev tega ugovora, ki sovpada z njegovim načrtom za preučitev morebitnih drugih predhodnih vprašanj.

5. Sodišče po tem, ko pogodbenicama, ki sta stranki v sporu, omogoči, da predložita svoje pripombe, na prvi seji ali čim prej po njej izda sklep ali odločbo, pri čemer navede obrazložitev. Sodišče pri tem predpostavlja, da so domnevna dejstva resnična.

6. Ta člen ne posega v pristojnost sodišča glede obravnave drugih ugovorov kot predhodnih vprašanj ali v pravico tožene stranke, da med postopkom poda ugovor glede odsotnosti pravne narave zahtevka.

ČLEN 8.33

Zahtevki brez pravne podlage

1. Brez poseganja v pristojnost sodišča, da druge ugovore obravnava kot predhodno vprašanje, ali v pravico tožene stranke, da izrazi morebitne take ugovore, kadar je to ustrezno, sodišče obravnava in kot predhodno vprašanje sprejme vsak ugovor tožene stranke, da je z vidika pravne podlage zahtevek ali kateri koli njegov del, predložen v skladu s členom 8.23, tak, da v zvezi z njim ni mogoče odločiti v korist tožeče stranke v skladu s tem oddelkom, tudi če se domneva, da so navedena dejstva resnična.

2. Ugovor iz odstavka 1 se sodišču predloži najpozneje na datum, ki ga sodišče določi toženi stranki kot datum za predložitev odgovora na vlogo.

3. Če je ugovor vložen v skladu s členom 8.32, lahko sodišče ob upoštevanju okoliščin ugovora v skladu s postopki iz tega člena zavrne obravnavanje ugovora, vloženega v skladu z odstavkom 1.

4. Po prejetju ugovora v skladu z odstavkom 1 in po sprejetju odločbe v skladu z odstavkom 3, če je to ustrezno, sodišče začasno ustavi vsak postopek o odločanju glede vsebine zadeve, oblikuje načrt za preučitev ugovora, ki sovpada z morebitnimi načrti za preučitev morebitnih drugih predhodnih vprašanj, in izda sklep ali odločbo o ugovoru, pri čemer navede obrazložitev.

ČLEN 8.34

Začasni zaščitni ukrepi

Sodišče lahko odredi začasni zaščitni ukrep, da bi se ohranile pravice pogodbenice, ki je stranka v sporu, ali da bi se v celoti izvajala jurisdikcija sodišča, vključno z odredbo o ohranitvi dokazov, s katerimi razpolaga ali ki jih nadzira pogodbenica, ki je stranka v sporu, ali o zaščiti jurisdikcije sodišča. Sodišče ne odredi vključitve ali zapove uporabe ukrepa, ki domnevno pomeni kršitev v skladu s členom 8.23. Za namene tega člena je v odredbo vključeno priporočilo.

ČLEN 8.35

Prekinitev

Če vlagatelj po predložitvi zahtevka v skladu s tem oddelkom v 180 zaporednih dneh ali v obdobju, ki ga sporazumno določita pogodbenici, ki sta stranki v sporu, postopka ne nadaljuje, se šteje, da je svoj zahtevek umaknil in postopek prekinil. Sodišče na zahtevo tožene stranke in po uradnem obvestilu pogodbenicam, ki sta stranki v sporu, izda odredbo, v kateri se upošteva prekinitev. Po izdaji odredbe sodišče ni več pristojno.

ČLEN 8.36

Preglednost postopkov

1. V zvezi s postopki iz tega oddelka se uporabljajo pravila UNCITRAL o preglednosti, kakor so spremenjena s tem poglavjem.

2. Zahteva za posvetovanja, uradno obvestilo, v katerem se zahteva določitev tožene stranke, uradno obvestilo o določitvi tožene stranke, sporazum o mediaciji, uradno obvestilo o nameri, v katerem se izpodbija imenovanje člana sodišča, sklep o izpodbijanju imenovanja člana sodišča in zahteva o združitvi zahtevkov se vključijo na seznam dokumentov, ki se javno objavijo v skladu s členom 3(1) pravil UNCITRAL o preglednosti.

3. Dokazno gradivo se vključi na seznam dokumentov, ki se javno objavijo v skladu s členom 3(2) pravil UNCITRAL o preglednosti.

4. Brez poseganja v člen 2 pravil UNCITRAL o preglednosti, Kanada ali Evropska unija, odvisno od primera, pred ustanovitvijo sodišča pravočasno objavita zadevne dokumente v skladu z odstavkom 2, pri čemer se prekrijejo zaupne ali varovane informacije. Ti dokumenti se lahko objavijo tako, da so na voljo v odložišču podatkov.

5. Obravnave na sodišču so javne. Sodišče ob posvetovanju s pogodbenicama, ki sta stranki v sporu, določi ustrezne logistične ureditve za olajšanje javnega dostopa do takih obravnav. Če sodišče določi, da je treba zaupne ali varovane informacije zaščititi, ustrezno zagotovi, da del obravnave, ki ga je treba zaščititi, ni javen.

6. Z nobeno določbo tega poglavja se od tožene stranke ne zahteva, da javnosti prikrije informacije, ki jih mora v skladu s svojo zakonodajo razkriti. Tožena stranka mora pri izvajanju navedene zakonodaje upoštevati zaščito informacij, ki so bile opredeljene kot zaupne ali varovane.

ČLEN 8.37

Izmenjava informacij

1. Pogodbenica, ki je stranka v sporu, lahko drugim osebam, ki so povezane s postopki, vključno s pričami in strokovnjaki, razkrije neprekrite dokumente, če med postopki iz tega oddelka meni, da je to nujno. Vendar pogodbenica, ki je stranka v sporu, zagotovi, da navedene osebe zaščitijo zaupne ali varovane informacije iz zadevnih dokumentov

2. Ta sporazum toženi stranki ne preprečuje, da ne bi uradnikom Evropske unije, držav članic Evropske unije oziroma organov na podnacionalni ravni upravljanja predložila takih neprekritih dokumentov, če med postopki iz tega oddelka meni, da je to nujno. Vendar tožena stranka zagotovi, da ti uradniki zaščitijo zaupne ali varovane informacije iz zadevnih dokumentov

ČLEN 8.38

Pogodbenica, ki ni stranka v sporu

1. Tožena stranka v 30 dneh po prejetju ali takoj po razrešitvi kakršnega koli spora v zvezi z zaupnimi ali varovanimi informacijami pogodbenici, ki ni stranka v sporu, predloži:

(a) zahtevo za posvetovanja, uradno obvestilo, v katerem zahteva določitev tožene stranke, uradno obvestilo o določitvi tožene stranke, zahtevek, ki je predložen v skladu s členom 8.23, zahtevo o združitvi zahtevkov in katere koli druge dokumente, ki so priloženi navedenim dokumentom;

(b) na zahtevo:

(i) vloge, pripravljalne vloge, stališča, zahteve in druge dokumente, ki jih je pogodbenica, ki je stranka v sporu, predložila sodišču;

(ii) pisna stališča, ki so bila sodišču predložena v skladu s členom 4 pravil UNCITRAL o preglednosti;

(iii) zapisnike ali dobesedne zapise zaslišanj na sodišču, če so na voljo, in

(iv) odredbe, odločbe in sklepe sodišča ter

(c) na zahtevo in na stroške pogodbenice, ki ni stranka v sporu, vse dokaze ali del dokazov, ki so bili predloženi sodišču, razen če so zahtevani dokazi javno dostopni.

2. Sodišče sprejema ustne ali pisne pripombe pogodbenice, ki ni stranka v sporu, o razlagi tega sporazuma, ali pa jo lahko po posvetovanju s pogodbenicama, ki sta stranki v sporu, pozove k predložitvi teh pripomb. Pogodbenica, ki ni stranka v sporu, se lahko udeleži zaslišanja v skladu s tem oddelkom.

3. Sodišče ne dela nobenih zaključkov, če ni predložena pripomba v skladu z odstavkom 2.

4. Sodišče pogodbenicama, ki sta stranki v sporu, zagotovi ustrezno priložnost, da predložita svoje mnenje o pripombi pogodbenice tega sporazuma, ki ni stranka v sporu.

ČLEN 8.39

Dokončna odločba

1. Če sodišče izda dokončno odločbo zoper toženo stranko, lahko ločeno ali v kombinaciji odloči samo o:

(a) denarni odškodnini in morebitnih pripadajočih obrestih;

(b) vračilu premoženja, pri čemer odločba določa, da lahko tožena stranka plača denarno odškodnino, ki pomeni pošteno tržno vrednost premoženja neposredno pred razglasitvijo razlastitve ali skorajšnje razlastitve, kar nastopi prej, in kakršne koli pripadajoče obresti namesto vračila, določene v skladu s členom 8.12.

2. Ob upoštevanju odstavkov 1 in 5, če je zahtevek predložen v skladu s členom 8.23.1(b):

(a) odločba o denarni odškodnini in kakršnih koli pripadajočih obrestih določa, da se znesek plača lokalno ustanovljenemu podjetju;

(b) odločba o vračilu premoženja določa, da vračilo prejme lokalno ustanovljeno podjetje;

(c) odločba o stroških v korist vlagatelja določa, da se znesek zagotovi vlagatelju, in

(d) odločba zagotavlja izvedbo brez poseganja v morebitno pravico osebe do denarne odškodnine ali premoženja v skladu s pravom pogodbenice, razen osebe, ki se je odpovedala pravici v skladu s členom 8.22.

3. Denarna odškodnina ni večja od izgube, ki jo je utrpel vlagatelj ali, kadar je primerno, lokalno ustanovljeno podjetje, od katere se odštejejo morebitne predhodne odškodnine ali nadomestilo, ki so že bili zagotovljeni. Sodišče pri izračunu denarne odškodnine zmanjša tudi odškodnino, tako da upošteva kakršno koli vračilo premoženja ali razveljavitev ali spremembo ukrepa.

4. Sodišče ne nalaga plačila kaznovalnih odškodnin.

5. Sodišče odredi, da stroške postopka krije neuspešna pogodbenica, ki je stranka v sporu. V izjemnih okoliščinah lahko sodišče stroške porazdeli med pogodbenici, ki sta stranki v sporu, če odloči, da je porazdelitev primerna glede na okoliščine zahtevka. Druge razumne stroške, vključno s stroški pravnega zastopanja in pomoči, krije neuspešna pogodbenica, ki je stranka v sporu, razen če sodišče odloči, da taka porazdelitev ni razumna glede na okoliščine zahtevka. Kadar so uspešni samo deli zahtevkov, se stroški sorazmerno prilagodijo glede na število ali obseg uspešnih delov zahtevkov.

6. Skupni odbor CETA preuči dopolnilna pravila, namenjena zmanjšanju finančnega bremena tožečih strank, ki so fizične osebe ali mala in srednja podjetja. S takimi dopolnilnimi pravili se lahko zlasti upoštevajo finančni viri takih tožečih strank in znesek zahtevanega nadomestila.

7. Sodišče in pogodbenici, ki sta stranki v sporu, si po svojih močeh prizadevata zagotoviti pravočasno izvedbo postopka za reševanje sporov. Sodišče izda končno odločbo v 24 mesecih od datuma predložitve zahtevka v skladu s členom 8.23. Če sodišče potrebuje več časa za izdajo končne odločbe, pogodbenicama, ki sta stranki v sporu, sporoči razloge za zamudo.

ČLEN 8.40

Odškodnina ali drugo nadomestilo

Tožena stranka se pri svoji obrambi, vložitvi nasprotne tožbe, uveljavljanju pravice do pobota ali podobnem uveljavljanju ne sklicuje na to, da sta vlagatelj ali, če je to ustrezno, lokalno ustanovljeno podjetje v skladu s pogodbo o zavarovanju ali o jamstvu prejela odškodnino ali drugo nadomestilo v zvezi s celotnim nadomestilom, zahtevanim v okviru spora v skladu s tem oddelkom, ali njegovim delom, ali bosta navedeno prejela; prav tako pa sodišče takih dejanj ne sprejme.

ČLEN 8.41

Izvrševanje odločb

1. Odločba, izdana v skladu s tem oddelkom, je za pogodbenici, ki sta stranki v sporu, in v zvezi z določeno zadevo, zavezujoča.

2. V skladu z odstavkom 3 pogodbenica, ki je stranka v sporu, prizna in nemudoma izpolni odločbo.

3. Pogodbenica, ki je stranka v sporu, izvršitev končne odločbe zahteva šele:

(a) v primeru končne odločbe, izdane v skladu s konvencijo ICSID:

(i) ko od datuma, na katerega je bila odločba izdana, preteče 120 dni, pri čemer nobena pogodbenica, ki je stranka v sporu, ni zahtevala revizije ali razveljavitve odločbe, ali

(ii) ko je izvršba odločbe zadržana, postopki revizije ali razveljavitve pa dokončani;

(b) v primeru končne odločbe, izdane v skladu s pravili o dodatnem instrumentu ICSID, arbitražnimi pravili UNCITRAL ali katerimi koli drugimi pravili, ki se uporabljajo v skladu s členom 8. 23.2(d):

(i) ko od datuma, na katerega je bila odločba izdana, preteče 90 dni, pri čemer nobena pogodbenica, ki je stranka v sporu, ni začela postopka za revizijo, razveljavitev odločbe ali razglasitev odločbe za nično, ali

(ii) ko je izvršitev odločbe zadržana, sodišče pa je zavrnilo ali sprejelo vlogo za revizijo, razveljavitev odločbe ali razglasitev odločbe za nično in ni prejelo nobene nadaljnje pritožbe.

4. Kadar se zahteva izvršba, izvrševanje odločbe urejajo zakoni, ki se nanašajo na izvrševanje veljavnih sodb ali odločb.

5. Za namene člena I Newyorške konvencije je končna odločba, izdana v skladu s tem oddelkom, arbitražna odločba, za katero se šteje, da se nanaša na zahtevke, ki izhajajo iz trgovinskega odnosa ali transakcije.

6. Pojasniti je treba, da je končna odločba, izdana v skladu s tem oddelkom, odločba v skladu z oddelkom 6 konvencije ICSID, če je bil zahtevek predložen v skladu s členom 8.23.2(a).

ČLEN 8.42

Vloga pogodbenic

1. Nobena pogodbenica ne predloži mednarodnega zahtevka v zvezi z zahtevkom, predloženim v skladu s členom 8.23, razen če druga pogodbenica ne spoštuje in izpolnjuje odločbe, izdane v zadevnem sporu.

2. Odstavek 1 ne posega v člen 8.38 in ne izključuje možnosti reševanja sporov v skladu s poglavjem devetindvajset (Reševanje sporov) v zvezi z ukrepom v splošni uporabi, tudi v primeru, če navedeni ukrep domnevno krši ta sporazum glede posamezne naložbe, v zvezi s katero je bil predložen zahtevek v skladu s členom 8.23.

3. Odstavek 1 ne preprečuje neformalnih izmenjav z izključnim namenom olajševanja reševanja sporov.

ČLEN 8.43

Združitev zahtevkov

1. Kadar imata dva zahtevka ali več zahtevkov, ki so bili predloženi ločeno v skladu s členom 8.23, skupno pravno vprašanje ali vprašanje o dejstvih ali zanje izhodišče predstavljajo isti dogodki ali okoliščine, si lahko pogodbenica, ki je stranka v sporu, ali obe pogodbenici, ki sta stranki v sporu, skupaj prizadevata za ustanovitev ločenega senata sodišča v skladu s tem členom in zahtevata, da tak senat izda odredbo o združitvi zahtevkov (v nadaljnjem besedilu: zahteva za združitev zahtevkov).

2. Pogodbenica, ki je stranka v sporu in si prizadeva za odredbo o združitvi zahtevkov, najprej pošlje uradno obvestilo pogodbenicama, ki sta stranki v sporu in jih mora ta odredba zajemati.

3. Če pogodbenici, ki sta stranki v sporu in sta bili uradno obveščeni v skladu z odstavkom 2, dosežeta dogovor glede zahtevka za izdajo zadevne odredbe o združitvi zahtevkov, lahko skupaj zahtevata ustanovitev ločenega senata sodišča in odredbo o združitvi zahtevkov v skladu s tem členom. Če pogodbenici, ki sta stranki v sporu in sta bili uradno obveščeni v skladu z odstavkom 2, v 30 dneh od prejetja uradnega obvestila ne dosežeta dogovora glede zahtevka za izdajo odredbe o združitvi zahtevkov, lahko pogodbenica, ki je stranka v sporu, zahteva ustanovitev ločenega senata sodišča in odredbo o združitvi zahtevkov v skladu s tem členom.

4. Zahteva se v pisni obliki predloži predsedniku sodišča ter vsem pogodbenicam, ki so stranke v sporu in jih mora odredba zajemati, ter vključuje:

(a) imena in naslove pogodbenic, ki so stranke v sporu in jih mora odredba zajemati;

(b) zahtevke ali njihove dele, ki jih mora odredba zajemati, in

(c) razloge za odredbo.

5. V zvezi z zahtevo za združitev zahtevkov, ki vključuje več kot eno toženo stranko, je potrebno soglasje vseh zadevnih toženih strank.

6. Pravila, ki se uporabljajo za postopke v skladu s tem členom, so določena, kot sledi v nadaljevanju:

(a) če so bili vsi zahtevki, za katere se zahteva odredba o združitvi zahtevkov, predloženi v okviru reševanja sporov ob upoštevanju istih pravil v skladu s členom 8.23, se uporabljajo ta pravila:

(b) če zahtevki, za katere se zahteva odredba o združitvi zahtevkov, v okviru reševanja sporov niso bili predloženi ob upoštevanju istih pravil:

(i) se lahko vlagatelji kolektivno dogovorijo glede pravil v skladu s členom 8.23.2 ali

(ii) če se vlagatelji glede veljavnih pravil ne morejo dogovoriti v 30 dneh od datuma, na katerega je predsednik sodišča prejel zahtevo o združitvi zahtevkov, se uporabljajo arbitražna pravila UNCITRAL.

7. Predsednik sodišča po prejetju zahteve za združitev zahtevkov in v skladu z zahtevami iz člena 8.27.7 ustanovi nov senat sodišča (v nadaljnjem besedilu: senat za združene zahtevke), ki ima jurisdikcijo za nekatere ali vse zahtevke v celoti ali v njihovem delu, pri čemer so ti zahtevki vključeni v skupno zahtevo za združitev zahtevkov.

8. Če je senat za združene zahtevke po zaslišanju pogodbenic, ki sta stranki v sporu, prepričan, da imajo zahtevki, vloženi v skladu s členom 8.23, skupno pravno ali dejansko vprašanje in da izhajajo iz istih dogodkov ali okoliščin ter da bi bila za pošteno in učinkovito rešitev zahtevkov, vključno z doslednostjo odločb, najboljša njihova združitev, lahko senat sodišča za združene zahtevke na podlagi odredbe v celoti ali delno prevzame jurisdikcijo za nekatere ali vse zahtevke.

9. Če je senat sodišča za združene zahtevke prevzel jurisdikcijo v skladu z odstavkom 8, lahko vlagatelj, ki je zahtevek predložil v skladu s členom 8.23 in katerega zahtevek ni bil združen z ostalimi, od sodišča pisno zahteva, da se njegov zahtevek vključi v tako odredbo, pri čemer mora zahteva izpolnjevati pogoje iz odstavka 4. Senat sodišča za združitev zahtevkov odobri tako odredbo, kadar je ugotovljeno, da so pogoji iz odstavka 8 izpolnjeni in da odobritev take zahteve ne bo po nepotrebnem obremenila pogodbenic, ki sta stranki v sporu, ali jima neupravičeno škodovala ali po nepotrebnem motila postopkov. Senat sodišča za združene zahtevke se pred izdajo te odredbe posvetuje s pogodbenicama, ki sta stranki v sporu.

10. Na zahtevo pogodbenice, ki je stranka v sporu, lahko senat sodišča za združene zahtevke, ustanovljen v skladu s tem členom, preden izda sklep v skladu z odstavkom 8, odredi, da postopek v senatu, imenovanem v skladu s členom 8.27.7, miruje, razen če je slednje postopek že prekinilo.

11. Senat sodišča, imenovan v skladu s členom 8.27.7, se odpove jurisdikciji v zvezi z zahtevki ali njihovimi deli, za katere je prevzel jurisdikcijo senat sodišča za združene zahtevke, ustanovljen v skladu s tem členom.

12. Odločba senata sodišča za združene zahtevke, ustanovljenega v skladu s tem členom, v zvezi z navedenimi zahtevki ali njihovimi deli, za katere je prevzel jurisdikcijo, je glede teh zahtevkov ali njihovih delov zavezujoča za senat sodišča, imenovan v skladu s členom 8.27.7.

13. Vlagatelj lahko v skladu s tem oddelkom umakne zahtevek, ki je vključen v združitev, pri čemer ta zahtevek ne more biti ponovno predložen v skladu s členom 8.23. Če to naredi najpozneje v 15 dneh po prejetju uradnega obvestila o združitvi zahtevkov, mu predhodna predložitev zahtevka ne preprečuje uporabe postopkov reševanja sporov, ki niso zajeti s tem oddelkom.

14. Na zahtevo vlagatelja lahko senat sodišča za združene zahtevke sprejme ukrepe, ki se mu zdijo primerni za ohranitev zaupnih ali varovanih informacij tega vlagatelja v razmerju do drugih vlagateljev. Ti ukrepi lahko vključujejo predložitev redigiranih različic dokumentov, ki vsebujejo zaupne ali varovane informacije, drugim vlagateljem ali ureditve, da deli zaslišanj potekajo za zaprtimi vrati.

ČLEN 8.44

Odbor za storitve in naložbe

1. Odbor za storitve in naložbe zagotavlja forum, v okviru katerega se lahko pogodbenice posvetujejo o vprašanjih v zvezi s tem poglavjem, vključno s:

(a) težavami, ki se lahko pojavijo pri izvajanju tega poglavja;

(b) možnimi izboljšavami tega poglavja, zlasti glede na izkušnje in razvoj drugih mednarodnih *forumov* ter v skladu z drugimi sporazumi pogodbenic.

2. Odbor za storitve in naložbe v dogovoru s pogodbenicama in po izpolnitvi njunih notranjih zahtev in postopkov sprejme kodeks ravnanja za člane sodišča, ki se uporablja v sporih, ki izhajajo iz tega poglavja, in lahko nadomesti ali dopolni pravila, ki so v uporabi, v okviru tega kodeksa pa se lahko obravnavajo vprašanja, kot so:

(a) obveznost razkritja informacij;

(b) neodvisnost in nepristranskost članov sodišča; ter

(c) zaupnost.

Pogodbenici si kar najbolj prizadevata, da se kodeks ravnanja sprejme najpozneje prvi dan začasne uporabe ali začetka veljavnosti tega sporazuma, odvisno od primera, in v vsakem primeru najpozneje v dveh letih po tem datumu.

3. Odbor za storitve in naložbe lahko na podlagi sporazuma pogodbenic ter po izpolnitvi njunih ustreznih notranjih zahtev in dokončanju postopkov:

(a) priporoči skupnemu odboru CETA sprejetje razlag iz tega sporazuma v skladu s členom 8.31.3;

(b) sprejme in spremeni pravila, ki dopolnjujejo veljavna pravila za reševanje sporov, in spremeni veljavna pravila o preglednosti. Ta pravila in spremembe so za sodišče, ustanovljeno v skladu s tem oddelkom, zavezujoči;

(c) sprejme pravila o mediaciji, ki jih uporabljata pogodbenici, ki sta stranki v sporu, kot je navedeno v členu 8.20;

(d) priporoči skupnemu odboru CETA sprejetje kakršnih koli nadaljnjih elementov v sklopu obveznosti poštene in pravične obravnave v skladu s členom 8.10.3 ter

(e) daje priporočila skupnemu odboru CETA o delovanju pritožbenega sodišča v skladu s členom 8.28.8.

ČLEN 8.45

Izvzetje

Določbe o reševanju sporov iz tega oddelka in poglavja devetindvajset (Reševanje sporov) se ne uporabljajo za vprašanja iz Priloge 8-C.

POGLAVJE DEVET

ČEZMEJNA TRGOVINA S STORITVAMI

ČLEN 9.1

Opredelitve pojmov

V tem poglavju:

storitve popravil in vzdrževanja zračnih plovil pomenijo dejavnosti, ki se opravljajo na zračnem plovilu ali njegovem delu, medtem ko je umaknjeno iz prometa, in ne vključujejo tako imenovanega linijskega vzdrževanja;

storitve upravljanja letališč pomeni vodenje ali upravljanje letališke infrastrukture, vključno s terminali, vzletno-pristajalnimi stezami, voznimi stezami in letališkimi ploščadmi, parkirišči ter prometnimi sistemi znotraj letališča, za pavšalni znesek ali po pogodbi. Pojasniti je treba, da storitve upravljanja letališč ne vključujejo lastništva letališč ali letaliških zemljišč ali naložb vanje ali katerih koli nalog, ki jih opravlja upravni odbor. Storitve upravljanja letališč ne vključujejo navigacijskih služb zračnega prometa;

storitve računalniškega rezervacijskega sistema pomenijo storitve računalniških sistemov, ki vsebujejo podatke o voznih redih letalskih prevoznikov, o razpoložljivih zmogljivostih, o vozninah in pravilih, na podlagi katerih je možno rezervirati ali izdajati vozovnice;

čezmejna trgovina s storitvami ali **čezmejno zagotavljanje storitev** pomeni zagotavljanje storitve:

(a) z ozemlja ene pogodbenice na ozemlje druge pogodbenice ali

(b) na ozemlju ene pogodbenice za uporabnika storitve druge pogodbenice,

vendar ne vključuje zagotavljanja storitve na ozemlju ene pogodbenice s strani subjekta druge pogodbenice;

storitve zemeljske oskrbe pomeni zagotavljanje storitev za pavšalni znesek ali po pogodbi za: upravljanje in nadzor na letališču, vključno z nadzorom natovarjanja in komunikacijo; ravnanje s potniki; sprejem in odpremo prtljage; odpremo tovora in pošte; oskrbo na ploščadi in oskrbovanje zrakoplova; oskrbovanje z gorivom in oljem; linijsko vzdrževanje zrakoplova, letalske operacije in upravljanje posadke; kopenski prevoz; storitve priprave in dostave hrane. Storitve zemeljske oskrbe ne vključujejo varnostnih storitev ali vodenja ali upravljanja centralizirane letališke infrastrukture, kot so sistemi za sprejem in odpremo prtljage, sistemi za razledenitev, sistemi za distribucijo goriva ali prometni sistemi znotraj letališča;

prodaja in trženje storitev zračnega prevoza pomeni priložnost za zadevnega letalskega prevoznika, da prosto prodaja in trži svoje storitve zračnega prevoza, vključno z vsemi vidiki trženja, kot so tržna analiza, oglaševanje in distribucija, vendar ne vključuje oblikovanja cen storitev zračnega prevoza ali pogojev, ki se uporabljajo; ter

storitve, opravljene v okviru izvrševanja javnih pooblastil, pomeni vsako storitev, ki ni opravljena na tržni podlagi ali v konkurenci z enim ali več ponudniki storitev.

ČLEN 9.2

Področje uporabe

1. To poglavje se uporablja za ukrep, ki ga pogodbenica sprejme ali ohrani in ki vpliva na čezmejno trgovino s storitvami, ki jo opravlja ponudnik storitev druge pogodbenice, vključno z ukrepom, ki vpliva na:

(a) pripravo, distribucijo, trženje, prodajo in izvedbo storitve;

(b) nakup ali uporabo storitve ali plačilo zanjo in

(c) dostop do storitev ali uporabo storitev, ki so povezane z zagotavljanjem druge storitve in za katere se zahteva, da so na splošno dostopne javnosti.

2. To poglavje se ne uporablja za ukrep, ki vpliva na:

(a) storitve, opravljene pri izvrševanju javnih pooblastil;

(b) avdiovizualne storitve v primeru Evropske unije;

(c) kulturno industrijo v primeru Kanade;

(d) finančne storitve v skladu s členom 13.1 (Opredelitve pojmov);

(e) storitve zračnega prevoza, povezane storitve v podporo storitvam zračnega prevoza in druge storitve, ki se zagotavljajo na podlagi zračnega prevoza[13], razen:

(i) storitev popravil in vzdrževanja zrakoplovov;

(ii) prodaje in trženja storitev zračnega prevoza;

(iii) storitev računalniškega rezervacijskega sistema (CRS);

(iv) storitev zemeljske oskrbe;

(v) storitev upravljanja letališč;

(f) javno naročilo blaga ali storitve, ki ju pogodbenica kupi za vladne namene in ne za nadaljnjo komercialno prodajo ali uporabo pri dobavi blaga ali zagotavljanju storitve za komercialno prodajo, ne glede na to, ali je javno naročilo „zajeto javno naročilo“ v smislu člena 19.2.2 (Področje in obseg uporabe), ali

(g) subvencije ali druge vladne podpore v zvezi s čezmejno trgovino s storitvami, ki jih opravlja pogodbenica.

3. To poglavje ne vpliva na pravice in obveznosti pogodbenic v okviru *Sporazuma o zračnem prometu med Kanado ter Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami*, sklenjenega v Bruslju 17. decembra 2009 in Ottawi 18. decembra 2009.

[13] Te storitve vključujejo storitve, kadar se zrakoplov uporablja za izvajanje posebnih dejavnosti v sektorjih, vključno s kmetijstvom, gradnjo, fotografiranjem, raziskovanjem, kartiranjem, gozdarstvom, opazovanjem in patruljiranjem ali oglaševanjem, če posebno dejavnost izvaja subjekt, ki je odgovoren za delovanje zrakoplova.

4. To poglavje pogodbenici ne nalaga obveznosti v zvezi z državljanom druge pogodbenice, ki želi dostop do njenega trga delovne sile ali do stalne zaposlitve na njenem ozemlju, in temu državljanu ne dodeljuje nobene pravice v zvezi s tem dostopom ali zaposlitvijo.

ČLEN 9.3

Nacionalna obravnava

1. Vsaka pogodbenica ponudnikom storitev in storitvam druge pogodbenice zagotovi obravnavo, ki ni manj ugodna od tiste, ki jo v podobnih okoliščinah zagotavlja svojim ponudnikom storitev in storitvam.

2. Pojasniti je treba, da obravnava, ki jo zagotovi pogodbenica v skladu z odstavkom 1, v zvezi z vlado v Kanadi, razen na zvezni ravni, ali vlado države članice ali v državi članici Evropske unije, pomeni obravnavo, ki ni manj ugodna od obravnave po načelu največjih ugodnosti, ki jo zadevna vlada v podobnih okoliščinah zagotavlja svojim ponudnikom storitev in storitvam.

ČLEN 9.4

Formalne zahteve

Člen 9.3 pogodbenici ne preprečuje sprejetja ali ohranjanja ukrepa, ki določa formalne zahteve v zvezi z zagotavljanjem storitve, če se te zahteve ne uporabljajo na način, ki bi pomenil sredstvo za samovoljno ali neupravičeno diskriminacijo. Ti ukrepi vključujejo zahteve:

(a) glede pridobitve licence, registracije, certifikata ali dovoljenja za zagotavljanje storitve ali zahtevo glede članstva pri določenih poklicih, na primer zahtevo glede članstva v poklicnem združenju ali zahtevo za člane poklicnih združenj, da sodelujejo v skupnih odškodninskih skladih;

(b) da ima ponudnik storitve lokalnega agenta za opravljanje storitve ali prijavljen lokalni naslov;

(c) glede znanja nacionalnega jezika ali imetništva vozniškega dovoljenja ali

(d) da ponudnik storitve:

(i) predloži obveznico ali drugo obliko finančnega jamstva;

(ii) odpre skrbniški račun ali prispeva k takemu računu;

(iii) vzdržuje določeno vrsto in znesek zavarovanja;

(iv) zagotovi druga podobna jamstva ali

(v) zagotovi dostop do evidenc.

ČLEN 9.5

Obravnava po načelu največjih ugodnosti

1. Vsaka pogodbenica zagotovi ponudnikom storitev in storitvam druge pogodbenice obravnavo, ki ni manj ugodna od tiste, ki jo v podobnih okoliščinah zagotavlja ponudnikom storitev in storitvam tretje države.

2. Pojasniti je treba, da obravnava, ki jo pogodbenica zagotovi v skladu z odstavkom 1, v zvezi z vlado v Kanadi, razen na zvezni ravni, ali vlado države članice ali v državi članici Evropske unije, pomeni obravnavo, ki jo zadevna vlada na svojem ozemlju v podobnih okoliščinah zagotovi storitvam ali ponudnikom storitev tretje države.

3. Odstavek 1 se ne uporablja za obravnavo, ki jo pogodbenica zagotovi v okviru obstoječega ali prihodnjega ukrepa, ki določa priznavanje, vključno z ureditvijo ali sporazumom s tretjo državo, s katerim se priznava akreditacija storitev preskušanja in analize ter ponudnikov storitev, akreditacija storitev popravil in vzdrževanja ter ponudnikov storitev in tudi certificiranje kvalifikacij teh akreditiranih storitev in ponudnikov storitev ali njihovih rezultatov ali dela.

ČLEN 9.6

Dostop do trga

Pogodbenica ne sprejme ali ohranja ukrepa, ki na celotnem ozemlju ali na ozemlju na nacionalni ravni, na ravni provinc, ozemelj, na regionalni ali lokalni ravni upravljanja omejuje:

(a) število ponudnikov storitev v obliki številčnih kvot, monopolov, izključnih ponudnikov storitev ali zahteve po oceni gospodarskih potreb;

(b) skupno vrednost storitvenih transakcij ali premoženja v obliki številčnih kvot ali zahteve po oceni gospodarskih potreb ali

(c) skupno število storitvenih operacij ali skupno količino opravljenih storitev, izraženo v določenih številčnih enotah v obliki kvot ali zahteve po oceni gospodarskih potreb.

ČLEN 9.7

Pridržki

1. Členi 9.3, 9.5 in 9.6 se ne uporabljajo za:

(a) obstoječ neusklajen ukrep, ki ga pogodbenica ohranja na ravni:

(i) Evropske unije, kot je določeno na njenem seznamu iz Priloge I;

(ii) nacionalnega upravljanja, kot je določeno na seznamu pogodbenice iz Priloge I;

(iii) upravljanja province, ozemlja ali regionalnega upravljanja, kot je določeno na seznamu pogodbenice iz Priloge I, ali

(iv) lokalnega upravljanja;

(b) nadaljevanje ali hitro podaljšanje neusklajenega ukrepa iz pododstavka (a); ali

(c) spremembo neusklajenega ukrepa iz pododstavka (a), če se zaradi tega ne zmanjša skladnost ukrepa, kakršna je bila neposredno pred to spremembo, s členi 9.3, 9.5 in 9.6.

2. Členi 9.3, 9.5 in 9.6 se ne uporabljajo za ukrep, ki ga pogodbenica sprejme ali ohranja v zvezi s sektorjem, podsektorjem ali dejavnostjo v skladu z njenim seznamom iz Priloge II.

ČLEN 9.8

Odrekanje ugodnosti

Pogodbenica lahko ponudniku storitev druge pogodbenice, ki je podjetje navedene pogodbenice, in storitvam navedenega ponudnika storitev odreče ugodnosti iz tega poglavja, če:

(a) ima ponudnik storitev tretje države v lasti podjetje ali ga nadzira ter

(b) pogodbenica, ki odreka ugodnosti, sprejme ali ohranja ukrep v zvezi s tretjo državo, ki:

(i) se nanaša na ohranjanje mednarodnega miru in varnosti ter

(ii) prepoveduje transakcije s podjetjem, ali ki bi se kršil ali bi se mu izogibalo, če bi se podjetju priznale ugodnosti iz tega poglavja.

POGLAVJE DESET

ZAČASNI VSTOP IN BIVANJE FIZIČNIH OSEB IZ POSLOVNIH RAZLOGOV

ČLEN 10.1

Opredelitve pojmov

V tem poglavju:

ponudniki pogodbenih storitev pomeni fizične osebe, zaposlene v podjetju ene od pogodbenic, ki nima poslovne enote na ozemlju druge pogodbenice in je sklenilo pogodbo *v dobri veri* (ne prek agencije, kot je opredeljena v CPC 872) za zagotavljanje storitve potrošniku v drugi pogodbenici, pri kateri je za izpolnjevanje pogodbe za zagotavljanje storitve potrebna začasna prisotnost njegovih zaposlenih na ozemlju druge pogodbenice;

podjetje pomeni podjetje, kot je opredeljeno v členu 8.1 (Opredelitve pojmov);

neodvisni strokovnjaki pomeni fizične osebe, ki se ukvarjajo z zagotavljanjem storitve in so registrirane kot samozaposlene osebe na ozemlju pogodbenice, nimajo poslovne enote na ozemlju druge pogodbenice in so sklenile pogodbo *v dobri veri* (ne prek agencije, kot je opredeljena v CPC 872) za zagotavljanje storitve potrošniku v drugi pogodbenici, pri kateri je za izpolnjevanje pogodbe za zagotavljanje storitve potrebna začasna prisotnost fizične osebe na ozemlju druge pogodbenice;

ključno osebje pomeni poslovne obiskovalce, odgovorne za naložbe, vlagatelje ali osebje, premeščeno znotraj podjetja:

(a) **poslovni obiskovalci, odgovorni za naložbe**, pomeni fizične osebe na vodstvenih ali specializiranih položajih, ki so odgovorne za ustanovitev podjetja, vendar ne opravljajo neposrednih transakcij s splošno javnostjo in ne prejemajo plačila od vira, ki se nahaja na ozemlju pogodbenice gostiteljice;

(b) **vlagatelji** pomeni fizične osebe, ki vzpostavijo, razvijejo ali upravljajo delovanje naložbe ter imajo nadzorno ali izvršilno funkcijo, pri čemer so navedene osebe ali podjetje, ki zaposluje navedene osebe, zagotovili ali izvajajo postopek za zagotovitev precejšnjega zneska kapitala za to naložbo, ter

(c) **osebje, premeščeno znotraj podjetja**, pomeni fizične osebe, ki so zaposlene v podjetju pogodbenice ali so partnerice v podjetju pogodbenice vsaj eno leto in ki so začasno premeščene na delovno mesto v podjetju (ki je lahko hčerinska družba, podružnica ali matična družba podjetja pogodbenice) na ozemlju druge pogodbenice. Zadevna fizična oseba mora spadati v eno od naslednjih kategorij:

(i) **vodstveno osebje** pomeni fizične osebe na vodstvenih položajih v podjetju, ki:

(A) predvsem vodijo upravljanje podjetja ali vodijo podjetje ali oddelek ali pododdelek podjetja; ter

(B) imajo široka pooblastila za sprejemanje odločitev, med katera je lahko vključeno pooblastilo, da osebno zaposlujejo in odpuščajo zaposlene ali sprejemajo druge kadrovske ukrepe (kot sta napredovanje ali odobritev odsotnosti), ter

(I) jih v splošnem nadzorujejo ali usmerjajo predvsem izvršni delavci na višjih položajih, upravni odbor ali delničarji podjetja ali enakovreden organ, ali

(II) spremljajo in nadzorujejo delo drugega nadzornega, strokovnega ali vodstvenega osebja ter uporabljajo diskrecijsko pravico za vsakodnevno delovanje, ali

(ii) **strokovnjaki** pomeni fizične osebe, zaposlene v podjetju, ki imajo:

(A) posebno znanje o izdelkih ali storitvah podjetja in njegovi uporabi na mednarodnih trgih ali

(B) poglobljeno strokovno znanje ali znanje o procesih in postopkih v podjetju, kot so proizvodnja, raziskovalna oprema, tehnike ali upravljanje podjetja.

Pogodbenici pri ocenjevanju takega strokovnega znanja upoštevata sposobnosti, ki so neobičajne in drugačne od tistih, ki so na splošno značilne za neko panogo, ter jih ni mogoče preprosto in hitro prenesti na drugo fizično osebo. Navedene sposobnosti so pridobljene na podlagi posebnih akademskih kvalifikacij ali obsežnih izkušenj v podjetju ali

(iii) **diplomirani pripravniki** pomeni fizične osebe, ki:

(A) imajo univerzitetno diplomo in

(B) so začasno premeščene v podjetje na ozemlju druge pogodbenice zaradi poklicnega razvoja ali usposabljanja na področju poslovnih tehnik ali metod, ter

fizične osebe zaradi poslovnih razlogov pomeni ključno osebje, ponudnike pogodbenih storitev, neodvisne strokovnjake ali kratkotrajne poslovne obiskovalce, ki so državljani pogodbenice.

ČLEN 10.2

Cilji in področje uporabe

1. To poglavje izraža prednostno trgovinsko razmerje med pogodbenicama ter skupni cilj, da se olajšajo trgovina s storitvami in naložbe tako, da se dovoli začasni vstop in bivanje fizičnih oseb zaradi poslovnih razlogov ter zagotovi preglednost v postopku.

2. To poglavje se uporablja za ukrepe, ki jih pogodbenica sprejme ali ohrani v zvezi z začasnim vstopom in bivanjem ključnega osebja, ponudnikov pogodbenih storitev, neodvisnih strokovnjakov in kratkotrajnih poslovnih obiskovalcev na svojem ozemlju. To poglavje se ne uporablja za ukrepe z vplivom na fizične osebe, ki želijo dostop do trga delovne sile pogodbenice, ali za ukrepe glede državljanstva, prebivališča ali zaposlitve za nedoločen čas.

3. Nobena določba tega poglavja pogodbenici ne preprečuje uporabe ukrepov za urejanje vstopa ali začasnega bivanja fizičnih oseb na njenem ozemlju, vključno z ukrepi, potrebnimi za zavarovanje celovitosti njenih meja in zagotovitev urejenega prehajanja fizičnih oseb čez njene meje, če se taki ukrepi ne uporabljajo tako, da bi izničili ali omejili ugodnosti, ki jih ima katera koli od pogodbenic na podlagi tega poglavja. Dejstvo, da se za fizične osebe nekaterih držav zahteva vizum, za fizične osebe drugih držav pa ne, ne pomeni, da se ugodnosti na podlagi tega poglavja izničujejo ali omejujejo.

4. Če se s tem poglavjem ne sprejmejo zaveze, se še naprej uporabljajo vse druge zahteve iz zakonov pogodbenic, povezane z vstopom in bivanjem, vključno s tistimi, ki se nanašajo na trajanje bivanja.

5. Ne glede na določbe tega poglavja se vse zahteve iz zakonov pogodbenic v zvezi z zaposlitvijo in ukrepi s področja socialne varnosti še naprej uporabljajo, vključno s predpisi glede minimalne plače in kolektivnih pogodb o plačah.

6. To poglavje se ne uporablja za primere, kadar je namen ali učinek začasnega vstopa in bivanja posegati v izid ali drugače vplivati na izid delovnega ali upravnega spora ali pogajanj ali zaposlitev fizičnih oseb, vključenih v tak spor ali pogajanja.

ČLEN 10.3

Splošne obveznosti

1. Vsaka pogodbenica v skladu s tem poglavjem odobri začasni vstop fizičnim osebam druge pogodbenice zaradi poslovnih razlogov, pri čemer te izpolnjujejo ukrepe pogodbenice glede priseljevanja, ki veljajo ob začasnem vstopu.

2. Vsaka pogodbenica uporabi svoje ukrepe v zvezi z določbami tega poglavja v skladu s členom 10.2.1 in zlasti zato, da se izogne neupravičenemu omejevanju ali zavlačevanju trgovine z blagom ali storitvami ali izvajanja naložbenih dejavnosti v skladu s tem sporazumom.

3. Vsaka pogodbenica zagotovi, da so vse pristojbine za obravnavo vlog za začasni vstop razumne in sorazmerne z nastalimi stroški.

ČLEN 10.4

Zagotavljanje informacij

1. Poleg poglavja sedemindvajset (Preglednost) in ob priznavanju pomena, ki ga ima za pogodbenici preglednost informacij o začasnem vstopu, vsaka pogodbenica najpozneje v 180 dnevih po začetku veljavnosti tega sporazuma drugi pogodbenici da na voljo obrazložitveno gradivo v zvezi z zahtevami za začasni vstop na podlagi tega poglavja, ki poslovnežem druge pogodbenice omogoča, da so seznanjeni z navedenimi zahtevami.

2. Če pogodbenica v skladu s tem poglavjem zbira in hrani podatke v zvezi z začasnim vstopom glede na kategorijo poslovnežev, jih da drugi pogodbenici na voljo v skladu s svojo zakonodajo v zvezi z varstvom zasebnosti in podatkov, če druga pogodbenica to zahteva.

ČLEN 10.5

Kontaktne točke

1. Pogodbenici vzpostavita naslednje kontaktne točke:

(a) za Kanado:

Director
Temporary Resident Policy
Immigration Branch
Citizenship and Immigration Canada

(b) za Evropsko unijo:

generalni direktor
Generalni direktorat za trgovino
Evropska komisija;

(c) za države članice Evropske unije: kontaktne točke, navedene v Prilogi 10-A, ali njihovi nasledniki.

2. Kontaktne točke za Kanado in Evropsko unijo ter po potrebi kontaktne točke za države članice Evropske unije si izmenjujejo informacije v skladu s členom 10.4 ter se po potrebi sestanejo za obravnavo zadev, ki se nanašajo na to poglavje, kot so:

(a) izvajanje in upravljanje tega poglavja, vključno s prakso pogodbenic glede odobritve začasnega vstopa;

(b) razvoj in sprejetje skupnih meril ter razlag za izvajanje tega poglavja;

(c) razvoj ukrepov za nadaljnje olajšanje začasnega vstopa poslovnežev in

(d) priporočila v zvezi s tem poglavjem, namenjena skupnemu odboru CETA.

ČLEN 10.6

Obveznosti iz drugih poglavij

1. S tem sporazumom se pogodbenici ne naloži obveznost v zvezi z njenimi ukrepi na področju priseljevanja, razen kot je izrecno opredeljeno v tem poglavju in poglavju sedemindvajset (Preglednost).

2. Brez poseganja v kakršno koli odločitev, da se fizičnim osebam druge pogodbenice odobri začasni vstop v skladu s tem poglavjem, vključno s trajanjem bivanja, ki se lahko dovoli ob taki odobritvi:

(a) se člena 9.3 (Nacionalna obravnava) in 9.6 (Dostop do trga) ob upoštevanju členov 9.4 (Formalne zahteve) in 9.2 (Področje uporabe), ne pa tudi člena 9.2.2(d), vključita v to poglavje in postaneta njegov sestavni del ter se uporabljata za obravnavo fizičnih oseb, ki so prisotne na ozemlju druge pogodbenice zaradi poslovnih razlogov ter spadajo v kategoriji:

(i) ključno osebje ter

(ii) ponudniki pogodbenih storitev in neodvisni strokovnjaki za vse sektorje iz Priloge 10-E, in

(b) člen 9.5 (Obravnava po načelu največjih ugodnosti) se ob upoštevanju členov 9.4 (Formalne zahteve) in 9.2 (Področje uporabe), ne pa tudi člena 9.2.2(d), vključi v to poglavje in postane njegov sestavni del ter se uporablja za obravnavo fizičnih oseb, ki so prisotne na ozemlju druge pogodbenice zaradi poslovnih razlogov ter spadajo v kategoriji:

(i) ključno osebje, ponudniki pogodbenih storitev in neodvisni strokovnjaki ter

(ii) kratkotrajni poslovni obiskovalci, kakor so določeni v členu 10.9.

3. Pojasniti je treba, da se odstavek 2 uporablja za obravnavo fizičnih oseb, ki so prisotne na ozemlju druge pogodbenice zaradi poslovnih razlogov, spadajo v zadevne kategorije in zagotavljajo finančne storitve, kot so opredeljene v členu 13.1 (Opredelitve pojmov) poglavja trinajst (Finančne storitve). Odstavek 2 se ne uporablja za ukrepe v zvezi z odobritvijo začasnega vstopa fizičnim osebam pogodbenice ali tretje države.

4. Če je pogodbenica v njenem seznamu iz prilog I, II ali III določila pridržek, ta pridržek pomeni tudi pridržek v zvezi z odstavkom 2, če ukrep, določen ali dovoljen s pridržkom, vpliva na obravnavo fizičnih oseb, ki so na ozemlju druge pogodbenice prisotne zaradi poslovnih razlogov.

ČLEN 10.7

Ključno osebje

1. Vsaka pogodbenica odobri začasni vstop in bivanje ključnega osebja druge pogodbenice ob upoštevanju pridržkov in izjem iz Priloge 10-B.

2. Pogodbenici ne sprejmeta ali ohranita omejitev skupnega števila ključnega osebja druge pogodbenice, ki mu je odobren začasni vstop, v obliki številčne omejitve ali ocene gospodarskih potreb.

3. Vsaka pogodbenica odobri začasni vstop poslovnih obiskovalcev, odgovornih za naložbe, ne da bi ti potrebovali delovno dovoljenje ali da bi bil potreben drug postopek za predhodno odobritev, ki ima podoben namen.

4. Vsaka pogodbenica dovoli začasno zaposlitev osebja, premeščenega znotraj podjetja, in vlagateljev druge pogodbenice na svojem ozemlju.

5. V nadaljevanju je navedeno dovoljeno trajanje bivanja ključnega osebja:

(a) za osebje, premeščeno znotraj podjetja (strokovnjake in osebje na vodstvenih položajih): tri leta ali za obdobje veljavnosti pogodbe, kar od tega je krajše, pri čemer se lahko to obdobje po lastni presoji pogodbenice, ki odobri začasni vstop in bivanje, podaljša za največ 18 mesecev[14];

(b) za osebje, premeščeno znotraj podjetja (diplomirani pripravniki): eno leto ali za obdobje veljavnosti pogodbe, kar od tega je krajše;

[14] Trajanja bivanja, ki se odobri na podlagi tega poglavja, ni mogoče upoštevati pri vlogi za državljanstvo v državi članici Evropske unije.

(c) za vlagatelje: eno leto z možnostjo podaljšanja po lastni presoji pogodbenice, ki odobri začasni vstop in bivanje;

(d) za poslovne obiskovalce, odgovorne za naložbe: 90 dni v katerem koli šestmesečnem obdobju[15].

ČLEN 10.8

Ponudniki pogodbenih storitev in neodvisni strokovnjaki

1. V skladu s Prilogo 10-E vsaka pogodbenica odobri začasni vstop in bivanje ponudnikov pogodbenih storitev druge pogodbenice pod naslednjimi pogoji:

(a) fizične osebe se morajo začasno ukvarjati z zagotavljanjem storitve kot osebe, zaposlene v podjetju, ki je za obdobje največ 12 mesecev pridobilo pogodbo o storitvah. Če pogodba o storitvah traja več kot 12 mesecev, se zaveze iz tega poglavja uporabljajo samo za prvih 12 mesecev pogodbe;

(b) fizične osebe, ki vstopajo na ozemlje druge pogodbenice, morajo navedene storitve ponujati kot zaposleni v podjetju, ki je zagotavljalo storitve vsaj eno leto neposredno pred datumom vložitve vloge za vstop na ozemlje druge pogodbenice in morajo imeti na datum vložitve vloge vsaj tri leta poklicnih izkušenj[16] v sektorju dejavnosti, ki je predmet pogodbe;

15 To ne posega v pravice, ki so jih države članice Evropske unije podelile Kanadi na podlagi dvostranskih sporazumov o odpravi vizumske obveznosti.

16 Poklicne izkušnje morajo biti pridobljene po dopolnjeni polnoletnosti.

(c) fizične osebe, ki vstopajo na ozemlje druge pogodbenice, morajo imeti:

(i) univerzitetno diplomo ali kvalifikacijo, iz katere je razvidna enakovredna stopnja znanja[17], in

(ii) poklicne kvalifikacije, če je to potrebno za izvajanje dejavnosti v skladu z zakoni ali zahtevami pogodbenice, v kateri se storitev opravlja;

(d) fizične osebe ne smejo prejemati plačila za opravljanje storitev, razen plačila, ki ga plača podjetje, pri katerem so ponudniki pogodbenih storitev zaposleni med bivanjem na ozemlju druge pogodbenice;

(e) začasni vstop in bivanje, odobrena na podlagi tega člena, se nanašata samo na zagotavljanje storitve, ki je predmet pogodbe. Pravico do uporabe poklicnega naziva pogodbenice, v kateri se zagotavlja storitev, lahko na podlagi sporazuma o vzajemnem priznavanju ali drugače po potrebi podeli zadevni organ, kot je opredeljen v členu 11.1 (Opredelitve pojmov); ter

(f) pogodba o storitvah mora biti v skladu z zakoni ter drugimi pravnimi zahtevami pogodbenice, v kateri se pogodba izvaja[18].

17 [17]Če diploma ali kvalifikacija nista bili pridobljeni v pogodbenici, v kateri se storitev opravlja, lahko navedena pogodbenica oceni, ali sta ti enakovredni univerzitetni diplomi, ki se zahteva na njenem ozemlju. Za oceno take enakovrednosti pogodbenici uporabljata Prilogo 10-C ob upoštevanju pridržkov iz Priloge 10-E.

18 [18]Pojasniti je treba, da mora podjetje najeti fizično osebo za izpolnjevanje pogodbe o storitvah, zaradi katere se zahteva začasni vstop.

2. V skladu s Prilogo 10-E vsaka pogodbenica odobri začasni vstop in bivanje neodvisnih strokovnjakov druge pogodbenice pod naslednjimi pogoji:

(a) fizične osebe se morajo začasno ukvarjati z zagotavljanjem storitve kot samozaposlene osebe, ustanovljene v drugi pogodbenici, in so morale pridobiti pogodbo o storitvah za največ 12 mesecev. Če pogodba o storitvah traja več kot 12 mesecev, se zaveze iz tega poglavja uporabljajo samo za prvih 12 mesecev pogodbe;

(b) fizične osebe, ki vstopajo na ozemlje druge pogodbenice, morajo na datum predložitve vloge za vstop v drugo pogodbenico imeti vsaj šest let poklicnih izkušenj v sektorju dejavnosti, ki je predmet pogodbe;

(c) fizične osebe, ki vstopajo na ozemlje druge pogodbenice, morajo imeti:

(i) univerzitetno diplomo ali kvalifikacijo, iz katere je razvidna enakovredna stopnja znanja[19], in

(ii) poklicne kvalifikacije, če je to potrebno za izvajanje dejavnosti v skladu z zakoni ali zahtevami pogodbenice, v kateri se storitev opravlja;

[19] Če diploma ali kvalifikacija nista bili pridobljeni v pogodbenici, v kateri se storitev opravlja, lahko navedena pogodbenica oceni, ali sta ti enakovredni univerzitetni diplomi, ki se zahteva na njenem ozemlju. Za oceno take enakovrednosti pogodbenici uporabljata Prilogo 10-C ob upoštevanju pridržkov iz Priloge 10-E.

(d) začasni vstop in bivanje, odobrena na podlagi določb tega člena, se nanašata samo na zagotavljanje storitve, ki je predmet pogodbe. Pravico do uporabe poklicnega naziva pogodbenice, v kateri se zagotavlja storitev, lahko na podlagi sporazuma o medsebojnem priznavanju ali drugače po potrebi podeli zadevni organ, kot je opredeljen v členu 11.1 (Opredelitve pojmov); ter

(e) pogodba o storitvah mora biti v skladu z zakoni ter drugimi pravnimi zahtevami pogodbenice, v kateri se pogodba izvaja.

3. Če v Prilogi 10-E ni drugače določeno, pogodbenica ne sprejme ali ohrani omejitve skupnega števila ponudnikov pogodbenih storitev in neodvisnih strokovnjakov druge pogodbenice, ki se jim odobri začasni vstop, v obliki številčne omejitve ali ocene gospodarskih potreb.

4. Trajanje bivanja ponudnika pogodbenih storitev ali neodvisnih strokovnjakov zajema kumulativno obdobje največ 12 mesecev z možnostjo podaljšanja po lastni presoji pogodbenice v katerem koli 24-mesečnem obdobju ali za obdobje veljavnosti pogodbe, kar od tega je krajše.

ČLEN 10.9

Kratkotrajni poslovni obiskovalci

1. V skladu s Prilogo 10-B pogodbenica odobri začasni vstop in bivanje kratkotrajnih poslovnih obiskovalcev druge pogodbenice zaradi izvajanja dejavnosti, navedenih v Prilogi 10-D, če kratkotrajni poslovni obiskovalci:

(a) ne prodajajo blaga ali storitev splošni javnosti;

(b) v svojem imenu ne prejemajo plačila od vira v pogodbenici, kjer začasno bivajo in

(c) se ne ukvarjajo z zagotavljanjem storitve v okviru pogodbe, sklenjene med podjetjem, ki ni tržno prisotno na ozemlju pogodbenice, v kateri začasno bivajo, in potrošnikom na navedenem ozemlju, razen kot je določeno v Prilogi 10-D.

2. Vsaka pogodbenica odobri začasni vstop kratkotrajnih poslovnih obiskovalcev, ne da bi ti potrebovali delovno dovoljenje ali da bi bil potreben drug postopek za predhodno odobritev s podobnim namenom.

3. Trajanje bivanja kratkotrajnih poslovnih obiskovalcev je največ 90 dni v katerem koli šestmesečnem obdobju[20].

ČLEN 10.10

Pregled zavez

Pogodbenici v petih letih po začetku veljavnosti tega sporazuma razmislita o posodobitvi svojih zavez iz členov 10.7 do 10.9.

[20] To ne posega v pravice, ki so jih države članice Evropske unije podelile na podlagi dvostranskih sporazumov o odpravi vizumske obveznosti.

POGLAVJE ENAJST

VZAJEMNO PRIZNAVANJE POKLICNIH KVALIFIKACIJ

ČLEN 11.1

Opredelitve pojmov

V tem poglavju:

jurisdikcija pomeni ozemlje Kanade ter vse njene province in ozemlja ali ozemlje vsake države članice Evropske unije, v obsegu, v katerem se ta sporazum uporablja na teh ozemljih v skladu s členom 1.3 (Geografsko območje uporabe);

pogajalska entiteta pomeni subjekt ali organ pogodbenice, ki je upravičen ali pooblaščen za pogajanja o sporazumu o vzajemnem priznavanju poklicnih kvalifikacij;

poklicne izkušnje pomeni dejansko in zakonito opravljanje storitve;

poklicne kvalifikacije pomeni kvalifikacije, ki se izkazujejo z dokazili o formalnih kvalifikacijah in/ali poklicnih izkušnjah;

zadevni organ pomeni organ, imenovan v skladu z zakonskimi, uredbenimi ali upravnimi določbami, za priznavanje kvalifikacij in omogočanje opravljanja poklica v jurisdikciji, ter

reguliran poklic pomeni storitev, za opravljanje katere, vključno z uporabo naziva ali imenovanjem, so potrebne posebne kvalifikacije na podlagi zakonskih, uredbenih ali upravnih določb.

ČLEN 11.2

Cilji in področje uporabe

1. V tem poglavju je določen okvir za omogočanje pravične, pregledne in usklajene ureditve za vzajemno priznavanje poklicnih kvalifikacij v pogodbenicah ter določitev splošnih pogojev za pogajanja o sporazumih o vzajemnem priznavanju.

2. To poglavje se uporablja za poklice, ki so regulirani v obeh pogodbenicah, vključno z vsemi ali nekaterimi državami članicami Evropske unije ter vsemi ali nekaterimi kanadskimi provincami in ozemlji.

3. Pogodbenica ne podeli priznanja na način, ki bi pomenil sredstvo za diskriminacijo pri uporabi njenih meril za podelitev dovoljenja, licenciranje ali certificiranje ponudnika storitev ali ki bi pomenil prikrito omejitev trgovine s storitvami.

4. Sporazum o vzajemnem priznavanju, sprejet v skladu s tem poglavjem, se uporablja na vseh ozemljih Evropske unije in Kanade.

ČLEN 11.3

Pogajanja o sporazumu o vzajemnem priznavanju

1. Vsaka pogodbenica svoje zadevne organe ali poklicna združenja, kakor je primerno, spodbuja k razvoju skupnih priporočil o predlaganih sporazumih o vzajemnem priznavanju ter njihovi predložitvi Skupnemu odboru za vzajemno priznavanje poklicnih kvalifikacij, ustanovljenemu v skladu s členom 26.2.1.(b).

2. Priporočilo vključuje oceno morebitne vrednosti sporazuma o vzajemnem priznavanju na podlagi meril, kot so obstoječa stopnja odprtosti trga, potrebe industrije in poslovne priložnosti, na primer število strokovnjakov, ki bi jim sporazum o vzajemnem priznavanju verjetno koristil, obstoj drugih sporazumov o vzajemnem priznavanju v sektorju ter pričakovane koristi v smislu gospodarskega in poslovnega razvoja. Poleg tega vključuje oceno združljivosti ureditev pogodbenic za licenciranje ali kvalifikacije ter predvideni pristop k pogajanjem o sporazumu o vzajemnem priznavanju.

3. Odbor za vzajemno priznavanje v razumnem času preuči priporočilo, da zagotovi njegovo skladnost z zahtevami tega poglavja. Če so te zahteve izpolnjene, določi korake, potrebne za pogajanja, vsaka pogodbenica pa o njih obvesti svoje zadevne organe.

4. Pogajalske entitete nato začnejo pogajanja in Odboru za vzajemno priznavanje predložijo osnutek besedila sporazuma o vzajemnem priznavanju.

5. Odbor za vzajemno priznavanje nato preuči osnutek sporazuma o vzajemnem priznavanju, da zagotovi njegovo skladnost s tem sporazumom.

6. Če je sporazum o vzajemnem priznavanju po mnenju Odbora za vzajemno priznavanje skladen s tem sporazumom, ga navedeni odbor sprejme s sklepom, pod pogojem da vsaka pogodbenica Odbor za vzajemno priznavanje naknadno uradno obvesti o izpolnitvi svojih notranjih zahtev. Sklep postane za pogodbenici zavezujoč, potem ko vsaka pogodbenica Odbor za vzajemno priznavanje uradno obvesti o izpolnitvi svojih notranjih zahtev.

ČLEN 11.4

Priznavanje

1. Priznavanje poklicnih kvalifikacij na podlagi sporazuma o vzajemnem priznavanju ponudniku storitev omogoča izvajanje poklicnih dejavnosti v jurisdikciji gostiteljice v skladu s pogoji, določenimi v sporazumu o vzajemnem priznavanju.

2. Če se poklicne kvalifikacije ponudnika storitev ene pogodbenice v skladu s sporazumom o vzajemnem priznavanju priznavajo v drugi pogodbenici, zadevni organi jurisdikcije gostiteljice temu ponudniku storitev zagotovijo obravnavo, ki ni manj ugodna od tiste, ki jo v podobnih okoliščinah zagotavljajo podobnemu ponudniku storitev, čigar poklicne kvalifikacije so bile certificirane ali potrjene v jurisdikciji zadevne pogodbenice.

3. Priznavanje na podlagi sporazuma o vzajemnem priznavanju ne sme biti odvisno od tega, da:

(a) ponudnik storitev izpolnjuje zahtevo glede državljanstva ali katere koli oblike rezidentstva ali

(b) je ponudnik storitev pridobil izobrazbo, izkušnje ali usposabljanje v jurisdikciji zadevne pogodbenice.

ČLEN 11.5

Skupni odbor za vzajemno priznavanje poklicnih kvalifikacij

Odbor za vzajemno priznavanje, pristojen za izvajanje člena 11.3:

(a) sestavljajo in mu sopredsedujejo predstavniki Kanade in Evropske unije, ki niso zadevni organi ali poklicna združenja iz člena 11.3.1. Seznam navedenih predstavnikov se potrdi z izmenjavo pisem;

(b) se sestane v enem letu po začetku veljavnosti tega sporazuma, nato pa po potrebi ali kot se določi;

(c) določi svoj pravilnik;

(d) olajšuje izmenjavo informacij o zakonih in drugih predpisih, politikah in praksah v zvezi s standardi ali merili za izdajo dovoljenja, licenciranje ali certificiranje reguliranih poklicev;

(e) javno objavlja informacije v zvezi s pogajanji in izvajanjem sporazumov o vzajemnem priznavanju;

(f) poroča skupnemu odboru CETA o napredku pri pogajanjih in izvajanju sporazumov o vzajemnem priznavanju ter

(g) po potrebi zagotavlja informacije in dopolnjuje smernice iz Priloge 11-A.

ČLEN 11.6

Smernice za pogajanja o sporazumih o vzajemnem priznavanju in njihovo sklepanje

V okvir za zagotovitev vzajemnega priznavanja kvalifikacij so vključene nezavezujoče smernice v zvezi s pogajanji o sporazumih o vzajemnem priznavanju in njihovim sklepanjem, ki sta jih pogodbenici določili v Prilogi 11-A.

ČLEN 11.7

Kontaktne točke

Vsaka pogodbenica določi eno ali več kontaktnih točk za upravljanje tega poglavja.

POGLAVJE DVANAJST

NACIONALNA UREDITEV

ČLEN 12.1

Opredelitve pojmov

V tem poglavju:

dovoljenje pomeni, da se osebi odobri zagotavljanje storitve ali izvajanje katere koli druge gospodarske dejavnosti;

pristojni organ pomeni katero koli vlado pogodbenice ali nevladni organ, ki izvaja pooblastila, ki mu jih je podelila katera koli vlada pogodbenice, ki podeljuje dovoljenja;

postopki licenciranja pomeni upravna ali postopkovna pravila, vključno s pravili za spremembo ali podaljšanje licence, ki jih je treba upoštevati, da bi se dokazala skladnost z zahtevami o licenciranju;

zahteve o licenciranju pomeni vsebinske zahteve, razen zahtev o kvalifikacijah, ki jih je treba izpolnjevati za pridobitev, spremembo ali podaljšanje dovoljenja;

kvalifikacijski postopki pomeni upravna ali postopkovna pravila, ki jih je treba upoštevati, da bi se dokazala skladnost z zahtevami o kvalifikacijah, in

zahteve o kvalifikacijah pomeni vsebinske zahteve v zvezi s kompetencami, ki jih je treba izpolnjevati za pridobitev, spremembo ali podaljšanje dovoljenja.

ČLEN 12.2

Področje uporabe

1. To poglavje se uporablja za ukrep, ki ga je pogodbenica sprejela ali ga ohranja v zvezi z zahtevami o licenciranju, postopki licenciranja, zahtevami o kvalifikacijah ali kvalifikacijskimi postopki, ki vplivajo na:

(a) čezmejno zagotavljanje storitev v skladu s členom 9.1 (Opredelitve pojmov);

(b) zagotavljanje storitve ali izvajanje katere koli druge gospodarske dejavnosti s tržno prisotnostjo na ozemlju druge pogodbenice, vključno z vzpostavitvijo take tržne prisotnosti, in

(c) zagotavljanje storitve s prisotnostjo fizične osebe druge pogodbenice na ozemlju pogodbenice v skladu s členom 10.6.2 (Obveznosti iz drugih poglavij).

2. To poglavje se ne uporablja za zahteve o licenciranju, postopke licenciranja, zahteve o kvalifikacijah ali kvalifikacijske postopke:

(a) v skladu z obstoječim neusklajenim ukrepom, ki ga ohranja pogodbenica, kot je določeno na njenem seznamu iz Priloge I; ali

(b) v zvezi z enim od naslednjih sektorjev ali dejavnosti:

(i) za Kanado v zvezi s kulturno industrijo in, kot je določeno na njenem seznamu iz Priloge II, socialnimi storitvami, zadevami v zvezi z domorodci, manjšinskimi zadevami, storitvami, povezanimi z igrami na srečo in pobiranjem stav, ter zbiranjem, čiščenjem in distribucijo vode in

(ii) za pogodbenico EU v zvezi z avdiovizualnimi storitvami in, kot je določeno na njenem seznamu iz Priloge II, zdravstvenimi, izobraževalnimi in socialnimi storitvami, storitvami, povezanimi z igrami na srečo in pobiranjem stav[21], ter zbiranjem, čiščenjem in distribucijo vode.

[21] Z izjemo Malte.

ČLEN 12.3

Zahteve o licenciranju in kvalifikacijah ter postopki licenciranja in kvalifikacijski postopki

1. Pogodbenici zagotovita, da zahteve o licenciranju, zahteve o kvalifikacijah, postopki licenciranja ali kvalifikacijski postopki, ki jih sprejmeta ali ohranjata, temeljijo na merilih, ki pristojnemu organu preprečujejo samovoljno izvajanje pooblastil za ocenjevanje.

2. Merila iz odstavka 1 so:

(a) jasna in pregledna;

(b) objektivna ter

(c) vnaprej določena in javno dostopna.

3. Pogodbenici priznavata, da izvajanje zakonsko predpisane diskrecijske pravice, ki je dodeljena ministru v zvezi z odločitvijo o podelitvi dovoljenja v javnem interesu, ni v nasprotju s pododstavkom 2(c), če je njeno izvajanje v skladu s predmetom veljavnega statuta dosledno in ne samovoljno ter ni kako drugače v nasprotju s tem sporazumom.

4. Odstavek 3 se ne uporablja za zahteve o licenciranju ali o kvalifikacijah v zvezi s strokovnimi storitvami.

5. Pogodbenici zagotovita, da se dovoljenje podeli takoj, ko pristojni organ določi, da so pogoji zanj izpolnjeni, po njegovi podelitvi pa, da začne veljati brez nepotrebnega odlašanja v skladu s pogoji, ki so v dovoljenju določeni.

6. Vsaka pogodbenica ohranja ali ustanovi sodišča, arbitražna ali upravna sodišča ali uvede take postopke, ki na zahtevo prizadetega vlagatelja ali ponudnika storitev, kot sta opredeljena v členu 8.1 (Opredelitve pojmov) in členu 1.1 (Opredelitve pojmov splošne uporabe), omogočajo takojšen pregled upravnih sklepov, ki vplivajo na zagotavljanje storitve ali izvajanje katere koli druge gospodarske dejavnosti in zagotavljajo ustrezna pravna sredstva zanje, kadar je to upravičeno. Kadar taki postopki niso neodvisni od agencije, ki ji je zaupan zadevni upravni sklep, vsaka pogodbenica zagotovi, da se postopki uporabljajo na način, ki zagotavlja objektiven in nepristranski pregled.

7. Pogodbenici zagotovita, da so postopki licenciranja ali kvalifikacijski postopki, ki jih sprejmeta ali ohranjata, čim bolj enostavni in po nepotrebnem ne zapletajo ali odlagajo zagotavljanja storitve ali izvajanja katere koli druge gospodarske dejavnosti.

8. Pristojbina za izdajo dovoljenja, ki bi se morda zaračunala vložniku za njegovo vlogo za dovoljenje, je razumna in sorazmerna z nastalimi stroški ter sama po sebi ne omejuje zagotavljanja storitve ali izvajanja katere koli druge gospodarske dejavnosti.

9. V pristojbine za izdajo dovoljenja niso vključeni plačila za dražbo, uporaba naravnih virov, licenčnine, javni razpisi ali druga nediskriminatorna sredstva za dodelitev koncesij ali predpisanih prispevkov za opravljanje univerzalnih storitev.

10. Pogodbenici zagotovita, da so postopki licenciranja ali kvalifikacijski postopki, ki jih uporablja pristojni organ, in sklepi pristojnega organa v procesu izdajanja dovoljenj do vseh vložnikov nepristranski. Pristojni organ mora svoje sklepe sprejemati neodvisno in zlasti ne sme odgovarjati nobeni osebi, ki zagotavlja storitev ali izvaja katero koli drugo gospodarsko dejavnost, za katero se zahteva dovoljenje.

11. Kadar obstajajo določeni roki za odobritev vloge, se vložniku zagotovi razumen rok za vložitev vloge. Pristojni organ začne obravnavati vlogo brez nepotrebnega odlašanja. Če je možno, je treba omogočiti, da se vloge v elektronski in papirni obliki sprejmejo pod enakimi pogoji za dokazovanje pristnosti.

12. Če je ustrezno, je treba namesto originalnih dokumentov sprejeti overjene kopije.

13. Vsaka pogodbenica zagotovi, da se obravnava vloge za dovoljenje, vključno s sprejetjem končne odločitve o vlogi, zaključi v razumnem roku od vložitve popolne vloge. Vsaka pogodbenica mora določiti običajni rok za obravnavo vloge.

14. Pristojni organ pogodbenice vložniku na zahtevo brez nepotrebnega odlašanja zagotovi informacije o tem, v kateri fazi obravnave je vloga.

15. Če se vloga šteje za nepopolno, pristojni organ pogodbenice o tem v razumnem roku obvesti vložnika, opredeli dodatne informacije, s katerimi je treba dopolniti vlogo, in vložniku omogoči, da pomanjkljivosti odpravi.

16. Če pristojni organ pogodbenice zavrne vlogo, o tem pisno in brez nepotrebnega odlašanja obvesti vložnika. Pristojni organ pogodbenice vložniku na zahtevo sporoči tudi razloge za zavrnitev vloge in rok za pritožbo zoper ta sklep ali za zahtevo za pregled sklepa. Vložniku je treba omogočiti, da v razumnem roku ponovno predloži vlogo.

POGLAVJE TRINAJST

FINANČNE STORITVE

ČLEN 13.1

Opredelitve pojmov

V tem poglavju:

ponudnik čezmejnih finančnih storitev pogodbenice pomeni subjekt pogodbenice, ki se ukvarja z zagotavljanjem finančnih storitev na ozemlju pogodbenice, pri čemer si jih prizadeva zagotavljati ali jih zagotavlja čezmejno;

čezmejno zagotavljanje finančnih storitev ali **čezmejno trgovanje s finančnimi storitvami** pomeni zagotavljanje finančnih storitev:

(a) z ozemlja ene pogodbenice na ozemlje druge pogodbenice ali

(b) na ozemlju ene pogodbenice, pri čemer jih subjekt te pogodbenice opravlja za subjekt druge pogodbenice;

vendar ne vključuje zagotavljanja storitve na ozemlju pogodbenice v okviru naložbe na tem ozemlju;

finančna institucija pomeni ponudnika, ki opravlja eno ali več operacij, ki so v tem členu opredeljene kot finančne storitve, če se za ponudnika uporabljajo zakoni ali nadzor v zvezi z zagotavljanjem zadevnih storitev kot za finančno institucijo v skladu z zakonodajo pogodbenice, na ozemlju katere ima sedež, pri čemer je zajeta tudi podružnica tega ponudnika finančnih storitev na ozemlju pogodbenice, čeprav se glavni sedež podjetja nahaja na ozemlju druge pogodbenice;

finančna institucija druge pogodbenice pomeni finančno institucijo, vključno s podružnico, s sedežem na ozemlju pogodbenice pod nadzorom subjekta druge pogodbenice;

finančna storitev pomeni storitev finančne narave, vključno z zavarovanjem in z njim povezanimi storitvami, bančnimi in drugimi finančnimi storitvami (razen zavarovanja) ter dodatnimi ali pomožnimi storitvami k storitvi finančne narave. Finančne storitve zajemajo naslednje dejavnosti:

(a) zavarovalniške in z zavarovanjem povezane storitve

(i) neposredno zavarovanje (vključno s sozavarovanjem):

(A) življenjsko ali

(B) neživljenjsko;

(ii) pozavarovanje in retrocesijo;

(iii) posredovanje v zavarovalništvu, kot sta posredništvo in zastopanje, ali

(iv) pomožne zavarovalniške storitve, kot so svetovanje, aktuarske storitve, ocena tveganja in obravnavanje odškodninskih zahtevkov, ter

(b) bančne in druge finančne storitve (razen zavarovanja):

(i) sprejemanje depozitov in drugih vračljivih sredstev od občanov;

(ii) vse vrste posojil, vključno s potrošniškimi posojili, hipotekarnimi posojili, odkupi terjatev in financiranjem komercialnih poslov;

(iii) finančni zakup;

(iv) vse storitve plačilnega prometa in prenosa denarja, vključno s kreditnimi, plačilnimi in debetnimi karticami, potovalnimi čeki in bančnimi menicami;

(v) garancije in finančne obveznosti;

(vi) trgovanje za lastni račun ali za račun strank na borzi, na izvenborznem trgu ali drugače:

(A) z instrumenti denarnega trga (vključno s čeki, menicami ali depozitnimi certifikati);

(B) z deviznimi sredstvi;

(C) z izvedenimi finančnimi instrumenti, vključno s terminskimi pogodbami in opcijami;

(D) z instrumenti deviznih tečajev in obrestnih mer, vključno z zamenjavami in dogovori o terminski obrestni meri;

(E) prenosljivimi vrednostnimi papirji ali

(F) z drugimi prenosnimi vrednostnimi papirji in finančnimi sredstvi, vključno s plemenitimi kovinami;

(vii) sodelovanje pri izdaji vseh vrst vrednostnih papirjev, vključno z vpisom primarne izdaje vrednostnih papirjev in vlaganjem (javnim ali zasebnim) prek agenta ter zagotavljanjem storitev, povezanih s takimi izdajami;

(viii) denarno posredniške posle;

(ix) upravljanje premoženja, na primer upravljanje denarnih sredstev ali portfeljev, vse oblike upravljanja kolektivnih naložb, upravljanje pokojninskih skladov, depotne storitve in storitve skrbniških skladov;

(x) storitve v zvezi s poravnavami in obračuni finančnih sredstev, vključno z vrednostnimi papirji, izvedenimi produkti in drugimi prenosnimi vrednostnimi papirji;

(xi) dajanje in prenos finančnih informacij, obdelavo finančnih podatkov in z njimi povezano programsko opremo ali

(xii) svetovanje, posredovanje in druge pomožne finančne storitve za vse dejavnosti iz podpododstavkov (i) do (xi), vključno z bonitetnimi podatki in analizo, raziskavami in svetovanjem glede naložb in portfelja ter svetovanjem pri nakupih in prestrukturiranju in strategiji podjetij;

ponudnik finančnih storitev pomeni subjekt pogodbenice, ki se ukvarja z zagotavljanjem finančnih storitev na ozemlju pogodbenice, vendar ne vključuje javne entitete;

naložba pomeni „naložbo“ v skladu s členom 8.1 (Opredelitve pojmov), vendar pa v tem poglavju, v zvezi s „posojili“ in „dolžniškimi instrumenti“ v skladu z navedenim členom velja naslednje:

(a) posojilo finančni instituciji ali dolžniški instrument, ki ga izda finančna institucija, je naložba v to finančno institucijo le, če jo pogodbenica, na ozemlju katere ima finančna institucija sedež, obravnava kot regulatorni kapital, ter

(b) posojilo, ki ga odobri finančna institucija, ali dolžniški instrument v lasti finančne institucije, z izjemo posojila finančni instituciji ali dolžniškega instrumenta finančne institucije iz pododstavka (a), ni naložba;

pojasniti je treba:

(c) poglavje osem (Naložbe) se uporablja za posojilo ali dolžniški instrument, v obsegu, v katerem ta nista zajeta v tem poglavju, ter

(d) posojilo, ki ga odobri ponudnik čezmejnih finančnih storitev, ali dolžniški instrument v lasti tega ponudnika, razen posojila finančni instituciji ali dolžniškega instrumenta, ki ga izda finančna institucija, je naložba za namene poglavja osem (Naložbe), če to posojilo ali dolžniški instrument izpolnjuje merila za naložbe iz člena 8.1 (Opredelitve pojmov);

vlagatelj pomeni vlagatelja, kot je opredeljen v členu 8.1 (Opredelitve pojmov);

nova finančna storitev pomeni finančno storitev, ki se ne opravlja na ozemlju pogodbenice, temveč na ozemlju druge pogodbenice, ter vključuje kakršno koli novo obliko opravljanja finančne storitve ali prodaje finančnega produkta, ki se ne prodaja na ozemlju pogodbenice;

subjekt pogodbenice pomeni „subjekt pogodbenice“, kot je opredeljen v členu 1.1 (Opredelitve pojmov splošne uporabe), pri čemer je treba pojasniti, da ne vključuje podružnice podjetja tretje države;

javna entiteta pomeni:

(a) vlado, centralno banko ali monetarni organ pogodbenice ali katero koli entiteto, ki je v lasti ali pod nadzorom pogodbenice, ki se ukvarja zlasti z izvajanjem vladnih funkcij ali dejavnosti za vladne namene, vendar ne vključuje entitete, ki se ukvarja zlasti z zagotavljanjem finančnih storitev pod komercialnimi pogoji, ali

(b) zasebna entiteta, ki opravlja naloge, kakršne običajno opravlja centralna banka ali monetarni organ, kadar opravlja navedene naloge, ter

samoregulativna organizacija pomeni kateri koli nevladni organ, vključno s terminsko borzo ali borzo za vrednostne papirje ali trgom, klirinško agencijo ali katero koli drugo organizacijo ali združenjem, ki ima pri ponudnikih finančnih storitev ali finančnih institucijah svoj ali izbran regulativni ali nadzorni organ.

ČLEN 13.2

Področje uporabe

1. To poglavje se uporablja za ukrep, ki ga je pogodbenica sprejela ali ki ga ohranja v zvezi s:

(a) finančnimi institucijami druge pogodbenice;

(b) vlagateljem druge pogodbenice in naložbo tega vlagatelja v finančno institucijo na ozemlju pogodbenice ter

(c) čezmejno trgovino s finančnimi storitvami.

2. Pojasniti je treba, da se določbe iz poglavja osem (Naložbe) uporabljajo za:

(a) ukrep v zvezi z vlagateljem pogodbenice in naložbo tega vlagatelja v ponudnika finančnih storitev, ki ni finančna institucija, ter

(b) ukrep, razen ukrepa v zvezi z zagotavljanjem finančnih storitev, v zvezi z vlagateljem pogodbenice ali naložbo tega vlagatelja v finančno institucijo.

3. Členi 8.10 (Obravnava vlagateljev in zajetih naložb), 8.11 (Nadomestilo za izgube), 8.12 (Razlastitev), 8.13 (Prenosi), 8.14 (Subrogacija), 8.16 (Odrekanje ugodnosti) in 8.17 (Formalne zahteve) so vključeni v to poglavje in so njegov sestavni del.

4. Oddelek F poglavja osem (Reševanje naložbenih sporov med vlagatelji in državami) je vključen v to poglavje in je njegov sestavni del le glede zahtevkov, da je pogodbenica kršila člen 13.3 ali 13.4 v zvezi s povečanjem, izvajanjem, delovanjem, upravljanjem, vzdrževanjem, uporabo, uživanjem in prodajo ali odsvojitvijo finančne institucije ali naložbe v finančno institucijo ali člen 8.10 (Obravnava vlagateljev in zajetih naložb), 8.11 (Nadomestilo za izgube), 8.12 (Razlastitev), 8.13 (Prenosi) ali 8.16 (Odrekanje ugodnosti).

5. To poglavje se ne uporablja za ukrep, ki ga je pogodbenica sprejela ali ga ohranja v zvezi z:

(a) dejavnostmi ali storitvami, ki so del javne pokojninske sheme ali zakonsko določenega sistema socialne varnosti, ali

(b) dejavnostmi ali storitvami, ki se opravljajo za račun pogodbenice, z jamstvom ali uporabo finančnih sredstev pogodbenice, vključno z njenimi javnimi entitetami,

pri čemer se to poglavje uporablja le v obsegu, v katerem pogodbenica omogoča, da njene finančne institucije opravljajo dejavnosti ali storitve iz pododstavkov (a) ali (b) v konkurenci z javno entiteto ali finančno institucijo.

6. Poglavje dvanajst (Nacionalna ureditev) je vključeno v to poglavje in je njegov sestavni del. Pojasniti je treba, da se člen 12.3 (Zahteve o licenciranju in kvalifikacijah ter postopki licenciranja in kvalifikacijski postopki) uporablja za zakonsko predpisano diskrecijsko pravico, ki jo izvajajo finančno regulativni organi pogodbenic.

7. Določbe iz poglavja dvanajst (Nacionalna ureditev), ki so v to poglavje vključene z odstavkom 6, se ne uporabljajo za zahteve o licenciranju, postopke licenciranja, zahteve o kvalifikacijah ali kvalifikacijske postopke:

(a) v skladu z neusklajenim ukrepom, ki ga ohranja Kanada, kot je določeno na njenem seznamu iz Priloge III-A;

(b) v skladu z neusklajenim ukrepom, ki ga ohranja Evropska unija, kot je določeno na njenem seznamu iz Priloge I, v obsegu, v katerem se tak ukrep nanaša na finančne storitve, ter

(c) kot je določeno v členu 12.2.2(b) (Področje uporabe), v obsegu, v katerem se tak ukrep nanaša na finančne storitve.

ČLEN 13.3

Nacionalna obravnava

1. Člen 8.6 (Nacionalna obravnava) je vključen v to poglavje in je njegov sestavni del ter se uporablja za obravnavo finančnih institucij in vlagateljev druge pogodbenice in njihovih naložb v finančne institucije.

2. Obravnava, ki jo pogodbenica zagotovi svojim vlagateljem in naložbam svojih vlagateljev v skladu z odstavkoma 1 in 2 člena 8.6 (Nacionalna obravnava), pomeni obravnavo, ki jo zagotovi svojim finančnim institucijam in naložbam svojih vlagateljev v finančne institucije.

ČLEN 13.4

Obravnava po načelu največjih ugodnosti

1. Člen 8.7 (Obravnava po načelu največjih ugodnosti) je vključen v to poglavje in je njegov sestavni del ter se uporablja za obravnavo finančnih institucij in vlagateljev druge pogodbenice in njihovih naložb v finančne institucije.

2. Obravnava, ki jo pogodbenica zagotovi vlagateljem tretje države in naložbam vlagateljev tretje države v skladu z odstavkoma 1 in 2 člena 8.7 (Obravnava po načelu največjih ugodnosti), pomeni obravnavo, ki jo zagotovi finančnim institucijam tretje države in naložbam vlagateljev tretje države v finančne institucije.

ČLEN 13.5

Priznavanje bonitetnih ukrepov

1. Pogodbenica lahko pri uporabi ukrepa iz tega poglavja prizna bonitetni ukrep tretje države. To priznavanje se lahko zagotovi:

(a) enostransko;

(b) z usklajevanjem ali na drug način ali

(c) na podlagi sporazuma ali dogovora s tretjo državo.

2. Pogodbenica, ki priznava bonitetni ukrep, drugi pogodbenici ustrezno omogoči, da dokaže obstoj okoliščin, v katerih je ali bo zagotovljena enaka ureditev, nadzor, izvajanje take ureditve, in če je to ustrezno, postopki, ki se nanašajo na izmenjavo informacij med pogodbenicama.

3. Če pogodbenica priznava bonitetni ukrep iz pododstavka 1(c) in obstajajo okoliščine iz odstavka 2, drugi pogodbenici ustrezno omogoči, da s pogajanji bodisi pristopi k sporazumu ali dogovoru bodisi sklene primerljiv sporazum ali dogovor.

ČLEN 13.6

Dostop do trga

1. Pogodbenica ne sprejme ali ohranja ukrepa v zvezi s finančno institucijo druge pogodbenice ali v zvezi z dostopom do trga prek finančne institucije, ki jo ustanovi vlagatelj druge pogodbenice, če ta ukrep na celotnem ozemlju ali na ozemlju na nacionalni ravni, na ravni provinc, ozemelj, na regionalni ali lokalni ravni upravljanja :

(a) uvaja omejitve glede:

(i) števila finančnih institucij v obliki številčnih kvot, monopolov, izključnih ponudnikov storitev ali zahteve po oceni gospodarskih potreb;

(ii) skupne vrednosti transakcij s finančnimi storitvami ali premoženja v obliki številčnih kvot ali zahteve po oceni gospodarskih potreb;

(iii) skupnega števila operacij finančnih storitev ali skupne količine opravljenih finančnih storitev, izražene v določenih številčnih enotah v obliki kvot ali zahteve po oceni gospodarskih potreb;

(iv) udeležbe tujega kapitala v smislu omejitve največjega odstotka tujih deležev v finančnih institucijah ali skupne vrednosti posamezne ali skupne tuje naložbe v finančne institucije; ali

(v) skupnega števila fizičnih oseb, ki se lahko zaposlijo v določenem finančnem storitvenem sektorju ali jih finančna institucija lahko zaposli ter so potrebne za zagotavljanje določene finančne storitve ali neposredno povezane s tem, v obliki številčnih kvot ali zahteve po oceni gospodarskih potreb; ali

(b) omejuje ali zahteva posebne vrste pravnih entitet ali skupnih podjetij, prek katerih lahko finančna institucija opravlja gospodarsko dejavnost.

2. Člen 8.4.2 (Dostop do trga) je vključen v ta člen in je njegov sestavni del.

3. Pojasniti je treba:

(a) pogodbenica lahko določi pogoje in postopke za izdajo dovoljenja za ustanovitev in širitev tržne prisotnosti, če se z njimi ne izogiba obveznostim iz odstavka 1 in so skladni z drugimi določbami tega poglavja, ter

(b) ta člen pogodbenici ne preprečuje, da od finančne institucije zahteva, da določene finančne storitve opravlja prek ločenih pravnih entitet, če se izbor finančnih storitev, ki jih zagotavlja finančna institucija, v skladu z zakonodajo pogodbenice ne sme zagotavljati prek samo ene entitete.

ČLEN 13.7

Čezmejno zagotavljanje finančnih storitev

1. Členi 9.3 (Nacionalna obravnava), 9.4 (Formalne zahteve) in 9.6 (Dostop do trga) so vključeni v to poglavje in so njegov sestavni del ter se uporabljajo za obravnavo čezmejnih ponudnikov finančnih storitev, ki zagotavljajo finančne storitve iz Priloge 13-A.

2. Obravnava, ki jo pogodbenica zagotovi svojim ponudnikom storitev in storitvam iz člena 9.3.2 (Nacionalna obravnava), pomeni obravnavo, ki jo zagotovi svojim ponudnikom finančnih storitev in finančnim storitvam.

3. Ukrepi, ki jih pogodbenica ne sprejme ali ohranja, v zvezi s ponudniki storitev in storitvami druge pogodbenice iz člena 9.6 (Dostop do trga), pomeni ukrepe v zvezi s čezmejnimi ponudniki finančnih storitev druge pogodbenice, ki zagotavlja finančne storitve.

4. Člen 9.5 (Obravnava po načelu največjih ugodnosti) je vključen v to poglavje in je njegov sestavni del ter se uporablja za obravnavo čezmejnih ponudnikov finančnih storitev druge pogodbenice.

5. Obravnava, ki jo pogodbenica zagotovi ponudnikom storitev in storitvam tretje države iz člena 9.5 (Obravnava po načelu največjih ugodnosti), pomeni obravnavo, ki jo zagotovi ponudnikom finančnih storitev tretje države in finančnim storitvam tretje države.

6. Vsaka pogodbenica subjektu na njenem ozemlju in državljanu, ne glede na to, kje se nahajata, dovoli nakup finančne storitve pri čezmejnem ponudniku finančnih storitev druge pogodbenice na ozemlju te druge pogodbenice. S to obveznostjo se od pogodbenice ne zahteva, da takim ponudnikom dovoli poslovanje ali ponujanje storitev na svojem ozemlju. Vsaka pogodbenica lahko za namene tega člena izraza „poslovanje“ in „ponujanje storitev“ opredeli v skladu z odstavkom 1.

7. Kar zadeva finančne storitve iz Priloge 13-A, vsaka pogodbenica čezmejnemu ponudniku finančnih storitev druge pogodbenice na podlagi zahteve ali uradnega obvestila, naslovljenih na zadevni regulativni organ, če je to potrebno, dovoli zagotavljanje finančne storitve v kakršni koli novi obliki izvedbe ali prodajo finančnega produkta, ki se ne prodaja na ozemlju pogodbenice, kadar prva pogodbenica v podobnih okoliščinah svojim ponudnikom finančnih storitev dovoli zagotavljanje take storitve ali prodajo takega produkta v skladu s svojo zakonodajo.

ČLEN 13.8

Višji vodstveni položaji in upravni odbori

Pogodbenica od finančne institucije druge pogodbenice ne zahteva, da na višje vodstvene položaje ali v upravni odbor imenuje fizične osebe z določenim državljanstvom.

ČLEN 13.9

Zahteve glede uspešnosti

1. Pogodbenici se pogajata o pravilih o zahtevah glede uspešnosti v zvezi z naložbami v finančne institucije, kot so pravila iz člena 8.5 (Zahteve glede uspešnosti).

2. Če se pogodbenici v treh letih od začetka veljavnosti tega sporazuma ne dogovorita o teh pravilih, se na zahtevo ene od pogodbenic člen 8.5 (Zahteve glede uspešnosti) vključi v to poglavje in postane njegov sestavni del ter se uporablja za naložbe v finančne institucije. V ta namen „naložba“ iz člena 8.5 (Zahteve glede uspešnosti) pomeni „naložbo v finančno institucijo na njenem ozemlju“.

3. V 180 dneh od uspešnega zaključka pogajanj pogodbenic v zvezi s pravili o zahtevah glede uspešnosti v skladu z odstavkom 1 ali po zahtevi pogodbenice za vključitev člena 8.5 (Zahteve glede uspešnosti) v to poglavje v skladu z odstavkom 2, odvisno od primera, lahko vsaka pogodbenica po potrebi spremeni svoj seznam. Kakršne koli spremembe morajo biti omejene na navedbo pridržkov za obstoječe ukrepe, ki ne izpolnjujejo obveznosti o zahtevah glede uspešnosti iz tega poglavja, in sicer za Kanado v oddelku A njenega seznama iz Priloge III, za Evropsko unijo pa v njenem seznamu iz Priloge I. Člen 13.10.1 se uporablja za take ukrepe v zvezi s pravili o zahtevah glede uspešnosti, dogovorjenimi na podlagi pogajanj v skladu z odstavkom 1 ali na podlagi člena 8.5 (Zahteve glede uspešnosti), kot je bil vključen v to poglavje v skladu z odstavkom 2, odvisno od primera.

ČLEN 13.10

Pridržki in izjeme

1. Členi 13.3, 13.4, 13.6 in 13.8 se ne uporabljajo za:

(a) obstoječ neusklajen ukrep, ki ga pogodbenica ohranja na ravni:

(i) Evropske unije, kot je določeno na njenem seznamu iz Priloge I;

(ii) na nacionalni ravni upravljanja, kot jo je Kanada določila v oddelku A svojega seznama iz Priloge III ali Evropska unija na svojem seznamu iz Priloge I;

(iii) na ravni upravljanja provinc, teritorijev ali regionalnega upravljanja, kot ju je Kanada določila v oddelku A svojega seznama iz Priloge III ali Evropska unija na svojem seznamu iz Priloge I, ali

(iv) na ravni lokalnega upravljanja;

(b) nadaljevanje ali hitro podaljšanje neusklajenega ukrepa iz pododstavka (a); ali

(c) spremembo neusklajenega ukrepa iz pododstavka (a), če se zaradi tega ne zmanjša skladnost ukrepa, kakršna je bila neposredno pred to spremembo, s členi 13.3, 13.4, 13.6 ali 13.8.

2. Člen 13.7 se ne uporablja za:

(a) obstoječ neusklajen ukrep, ki ga pogodbenica ohranja na ravni:

(i) Evropske unije, kot je določeno na njenem seznamu iz Priloge I;

(ii) na nacionalni ravni upravljanja, kot jo je Kanada določila v oddelku A svojega seznama iz Priloge III ali Evropska unija na svojem seznamu iz Priloge I;

(iii) na ravni upravljanja provinc, teritorijev ali regionalnega upravljanja, kot ju je Kanada določila v oddelku A svojega seznama iz Priloge III ali Evropska unija na svojem seznamu iz Priloge I, ali

(iv) na ravni lokalnega upravljanja;

(b) nadaljevanje ali hitro podaljšanje neusklajenega ukrepa iz pododstavka (a); ali

(c) spremembo neusklajenega ukrepa iz pododstavka (a), če se zaradi tega ne zmanjša skladnost ukrepa, kakršna je bila ob začetku veljavnosti tega sporazuma, s členom 13.7.

3. Členi 13.3, 13.4, 13.6, 13.7 in 13.8 se ne uporabljajo za ukrep, ki ga Kanada sprejme ali ohranja v zvezi s finančnimi storitvami v skladu z oddelkom B njenega seznama iz Priloge III, ali za ukrep, ki ga Evropska unija sprejme ali ohranja v zvezi s finančnimi storitvami v skladu z njenim seznamom iz Priloge II.

4. Če je pogodbenica na svojem seznamu iz Priloge I ali II določila pridržek v zvezi s členi 8.4 (Dostop do trga), 8.5 (Zahteve glede uspešnosti), 8.6 (Nacionalna obravnava), 8.7 (Obravnava po načelu največjih ugodnosti), 8.8 (Višji vodstveni položaji in upravni odbori), 9.3 (Nacionalna obravnava), 9.5 (Obravnava po načelu največjih ugodnosti) ali 9.6 (Dostop do trga), pomeni ta pridržek tudi pridržek v zvezi s členi 13.3, 13.4, 13.6, 13.7 ali 13.8 ali kakršnim koli pravilom o zahtevah glede uspešnosti, določenim na podlagi pogajanj v skladu s členom 13.9.1 ali vključenim v to poglavje v skladu s členom 13.9.2, odvisno od primera, če je ukrep, sektor, podsektor ali dejavnost, ki je določena v pridržku, zajeta v tem poglavju.

5. Pogodbenica po datumu začetka veljavnosti tega sporazuma ne sprejme ukrepa ali sklopa ukrepov, ki so zajeti v oddelku B seznama Kanade iz Priloge III ali v seznamu Evropske unije iz Priloge II in ki od vlagatelja druge pogodbenice na podlagi državljanstva neposredno ali posredno zahtevajo, da proda ali kako drugače odsvoji naložbo, ki obstaja ob začetku veljavnosti ukrepa ali sklopa ukrepov.

6. Pogodbenica lahko v zvezi s pravicami intelektualne lastnine odstopa od členov 13.3 in 13.4 ter od kakršnega koli pravila o prenosu tehnologije v zvezi z zahtevami glede uspešnosti, ki so bile določene na podlagi pogajanj v skladu s členom 13.9.1 ali vključene v to poglavje v skladu s členom 13.9.2, odvisno od primera, če odstopanje dovoljuje Sporazum TRIPS, vključno z opustitvami Sporazuma TRIPS, sprejetimi v skladu s členom IX Sporazuma STO.

7. Členi 13.3, 13.4, 13.6, 13.7, 13.8 in 13.9 se ne uporabljajo za:

(a) javno naročilo blaga ali storitve, ki ju pogodbenica kupi za vladne namene in ne za nadaljnjo komercialno prodajo ali uporabo pri dobavi blaga ali zagotavljanju storitev za komercialno prodajo, ne glede na to, ali je javno naročilo „zajeto javno naročilo“ v smislu člena 19.2 (Področje in obseg uporabe), ali

(b) subvencije ali vladno podporo v zvezi s trgovino s storitvami, ki jih zagotavlja pogodbenica.

ČLEN 13.11

Učinkovita in pregledna ureditev

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da se vsi ukrepi, ki se splošno uporabljajo in za katere se uporablja to poglavje, izvajajo razumno, objektivno in nepristransko.

2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da se njeni zakoni, predpisi, postopki in upravne odločbe, ki se splošno uporabljajo in so povezani s kakršnim koli vprašanjem, ki ga zajema to poglavje, takoj objavijo ali so zainteresiranim subjektom in drugi pogodbenici dostopni na način, da se ti lahko z njimi seznanijo. Če je mogoče, vsaka pogodbenica:

(a) vnaprej objavi vse predloge za ukrepe, ki jih namerava sprejeti;

(b) zainteresiranemu subjektu in drugi pogodbenici ustrezno omogoči, da predložita pripombe v zvezi s predlaganimi ukrepi, ter

(c) zagotovi dovolj časa med dokončno objavo ukrepov in datumom, na katerega začnejo veljati.

V tem poglavju te zahteve nadomestijo zahteve iz člena 27.1 (Objava).

3. Vsaka pogodbenica ohranja ali vzpostavi ustrezne mehanizme, s katerimi se v razumnem roku odzove na poizvedbo zainteresiranega subjekta v zvezi z ukrepi, ki se splošno uporabljajo in so zajeti v tem poglavju.

4. Regulativni organ sprejme upravni sklep o popolni vlogi vlagatelja v okviru finančne institucije, čezmejnega ponudnika finančnih storitev ali finančne institucije druge pogodbenice v zvezi z zagotavljanjem finančne storitve v razumnem roku, ki se utemelji na podlagi zapletenosti vloge in običajnega obdobja, potrebnega za njeno obravnavo. Za Kanado je ta razumni rok 120 dni. Regulativni organ o sklepu takoj obvesti vložnika. Če sklepa ni mogoče sprejeti v razumnem roku, regulativni organ o tem takoj obvesti vložnika in si prizadeva za čimprejšnje sprejetje sklepa. Pojasniti je treba, da se vloga šteje za popolno šele, ko so opravljena vsa zadevna zaslišanja in regulativni organ prejme vse potrebne informacije.

ČLEN 13.12

Samoregulativne organizacije

Če pogodbenica od finančne institucije ali čezmejnega ponudnika finančnih storitev druge pogodbenice zahteva, da mora biti za zagotavljanje finančne storitve na njenem ozemlju ali na njeno ozemlje član samoregulativne organizacije, v tej organizaciji sodelovati ali imeti dostop do nje, ali pri zagotavljanju finančne storitve prek samoregulativne organizacije zagotavlja privilegij ali prednost, ta pogodbenica zagotovi, da samoregulativna organizacija izpolnjuje obveznosti iz tega poglavja.

ČLEN 13.13

Plačilni in klirinški sistemi

Vsaka pogodbenica pod pogoji, ki priznavajo nacionalno obravnavo, ponudniku finančnih storitev druge pogodbenice s sedežem na njenem ozemlju odobri dostop do plačilnih in klirinških sistemov, ki jih upravlja pogodbenica ali entiteta, ki izvaja vladna pooblastila, ki jih je nanjo prenesla pogodbenica, ter dostop do uradnih sistemov financiranja in refinanciranja, ki so na voljo pri običajnem izvajanju rednega poslovanja. Ta člen ne dodeljuje dostopa do mehanizmov centralnih bank, ki refinancirajo posojila poslovnim bankam v pogodbenici.

ČLEN 13.14

Nove finančne storitve

1. Vsaka pogodbenica dovoli finančni instituciji druge pogodbenice, da zagotavlja katero koli novo finančno storitev, ki bi jo prva pogodbenica v podobnih okoliščinah dovolila zagotavljati svojim finančnim institucijam v skladu s svojo zakonodajo, na podlagi zahteve ali uradnega obvestila, naslovljenih na zadevni regulativni organ, če je to potrebno.

2. Pogodbenica lahko določi institucionalno in pravno obliko, prek katere se nova finančna storitev lahko zagotavlja, ter lahko za zagotavljanje storitve zahteva dovoljenje. Kadar se zahteva dovoljenje, se odločitev o tem sprejme v razumnem času, dovoljenje pa se lahko zavrne samo iz bonitetnih razlogov.

3. Ta člen finančni instituciji pogodbenice ne preprečuje, da bi pri drugi pogodbenici vložila vlogo za preučitev izdaje dovoljenja za zagotavljanje finančne storitve, ki se ne opravlja na ozemlju nobene od pogodbenic. Za navedeno vlogo se uporablja pravo pogodbenice, ki je vlogo prejela, zanjo pa ne veljajo obveznosti iz tega člena.

ČLEN 13.15

Prenos in obdelava podatkov

1. Vsaka pogodbenica finančni instituciji ali čezmejnemu ponudniku finančnih storitev druge pogodbenice dovoli prenos podatkov v elektronski ali drugi obliki z njenega ozemlja in na njeno ozemlje zaradi obdelave podatkov, če je taka obdelava potrebna za običajno poslovanje finančne institucije ali čezmejnega ponudnika finančnih storitev.

2. Vsaka pogodbenica ohranja ustrezne zaščitne ukrepe za varovanje zasebnosti, zlasti v zvezi s prenosom osebnih podatkov. Če so v prenos finančnih informacij vključeni osebni podatki, morajo biti taki prenosi usklajeni z zakonodajo, ki ureja varovanje osebnih podatkov na ozemlju pogodbenice, iz katere izhaja prenos.

ČLEN 13.16

Bonitetna izjema

1. Ta sporazum pogodbenici ne preprečuje sprejetja ali ohranjanja razumnih ukrepov iz bonitetnih razlogov, vključno z:

(a) zaščito vlagateljev, depozitarjev, imetnikov polic ali oseb, ki so v fiduciarnem razmerju s finančno institucijo, čezmejnim ponudnikom finančnih storitev ali ponudnikom finančnih storitev;

(b) ohranjanjem varnosti, trdnosti, celovitosti ali finančne odgovornosti finančne institucije, čezmejnega ponudnika finančnih storitev ali ponudnika finančnih storitev ali

(c) zagotavljanjem celovitosti in stabilnosti finančnega sistema pogodbenice.

2. Brez poseganja v druga sredstva bonitetne ureditve čezmejnega trgovanja s finančnimi storitvami lahko pogodbenica zahteva registracijo čezmejnega ponudnika finančnih storitev in finančnih instrumentov, ki se nahaja v drugi pogodbenici.

3. Pogodbenica lahko v skladu s členoma 13.3 in 13.4 določeno finančno storitev ali dejavnost prepove iz bonitetnih razlogov. Taka prepoved se ne uporablja za vse finančne storitve ali celoten podsektor finančnih storitev, kot je bančništvo.

ČLEN 13.17

Posebne izjeme

1. Ta sporazum se ne uporablja za ukrepe, ki jih je sprejela javna entiteta pri uresničevanju monetarne ali tečajne politike. Ta odstavek ne vpliva na obveznosti pogodbenice iz členov 8.5 (Zahteve glede uspešnosti), 8.13 (Prenosi) ali 13.9.

2. Ta sporazum od pogodbenice ne zahteva, naj zagotovi informacije ali omogoči dostop do informacij, ki se nanašajo na posle in račune posameznih potrošnikov, čezmejnih ponudnikov finančnih storitev ali finančnih institucij, ali do kakršnih koli zaupnih informacij, ki bi v primeru njihovega razkritja posegale v specifične regulativne ali nadzorne zadeve ali zadeve kazenskega pregona ali bi kako drugače nasprotovale javnemu interesu ali posegale v zakonite komercialne interese določenih podjetij.

ČLEN 13.18

Odbor za finančne storitve

1. V odbor za finančne storitve, ustanovljen v skladu s členom 26.2.1(f) (Specializirani odbori), so vključeni predstavniki organov, ki so pristojni za politiko finančnih storitev in imajo strokovno znanje na področju, zajetem v tem poglavju. Kanadski predstavnik v tem odboru je uradnik v okviru Finance Canada ali njegovega naslednika.

2. Odbor za finančne storitve sprejema odločitve sporazumno.

3. Odbor za finančne storitve se sestaja enkrat na leto ali kot določi in:

(a) nadzira izvajanje tega poglavja;

(b) vodi dialog v zvezi z ureditvijo sektorja finančnih storitev, da bi se izboljšalo vzajemno poznavanje regulativnih sistemov pogodbenic in zagotovilo sodelovanje pri razvoju mednarodnih standardov, kot je ponazorjeno v Dogovoru o dialogu v zvezi z ureditvijo sektorja finančnih storitev iz Priloge 13-C, ter

(c) izvaja člen 13.21.

ČLEN 13.19

Posvetovanja

1. Pogodbenica lahko zahteva posvetovanja z drugo pogodbenico o kateri koli zadevi, ki izhaja iz tega sporazuma in vpliva na finančne storitve. Druga pogodbenica razumevajoče obravnava zahtevo.

2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da so v njeno delegacijo, ki se udeleži posvetovanj v skladu z odstavkom 1, vključeni uradniki z ustreznim strokovnim znanjem na področju iz tega poglavja. Za Kanado to pomeni uradnike v okviru Finance Canada ali njegovega naslednika.

ČLEN 13.20

Reševanje sporov

1. Poglavje devetindvajset (Reševanje sporov) se, kot je spremenjeno s tem členom, uporablja za reševanje sporov, ki izhajajo iz tega poglavja.

2. Če se pogodbenici ne moreta dogovoriti glede sestave arbitražnega sveta, vzpostavljenega za namene spora, ki izhaja iz tega poglavja, se uporablja člen 29.7 (Sestava arbitražnega sveta). Vendar se vsa sklicevanja na seznam arbitrov, sestavljen v skladu s členom 29.8 (Seznam arbitrov), obravnavajo kot sklicevanja na seznam arbitrov, sestavljen v skladu s tem členom.

3. Skupni odbor CETA lahko sestavi seznam najmanj petnajstih oseb, ki se izberejo glede na njihovo objektivnost, zanesljivost in dobro presojo ter so pripravljene opravljati vlogo arbitrov in so zanjo primerne. Seznam je sestavljen iz treh podseznamov: enega podseznama za vsako od pogodbenic ter enega podseznama posameznikov, ki niso državljani nobene od pogodbenic in lahko opravljajo funkcijo predsednika. Na vsakem od podseznamov je vsaj pet posameznikov. Skupni odbor CETA lahko kadar koli pregleda seznam in zagotovi usklajenost seznama s tem členom.

4. Arbitri, vključeni na seznam, morajo imeti strokovno znanje ali izkušnje na področju zakonodaje ali predpisov o finančnih storitvah ali izvajanja te zakonodaje ali predpisov, ki lahko vključujejo predpise v zvezi s ponudniki finančnih storitev. Arbitri, ki opravljajo funkcijo predsednikov, morajo imeti tudi izkušnje kot svetovalci, člani sveta ali arbitri v postopkih reševanja sporov. So neodvisni, delujejo v svoji individualni pristojnosti in ne sprejemajo navodil od nobene organizacije ali vlade. Arbitri upoštevajo kodeks ravnanja iz Priloge 29-B (Kodeks ravnanja).

5. Če arbitražni svet ugotovi, da ukrep ni v skladu s tem sporazumom in vpliva:

(a) na sektor finančnih storitev in kateri koli drug sektor, lahko pogodbenica, ki je vložila pritožbo, začasno odpravi ugodnosti v sektorju finančnih storitev, ki imajo učinku ukrepa v sektorju finančnih storitev pogodbenice enakovreden učinek, ali

(b) zgolj na sektor, ki ni sektor finančnih storitev, pogodbenica, ki je vložila pritožbo, ne odpravi začasno ugodnosti v sektorju finančnih storitev.

ČLEN 13.21

Naložbeni spori na področju finančnih storitev

1. Oddelek F poglavja osem (Reševanje naložbenih sporov med vlagatelji in državami), kot je spremenjen s tem členom in Prilogo 13-B, se uporablja za:

(a) naložbene spore v zvezi z ukrepi, za katere se uporablja to poglavje, in v katerih vlagatelj trdi, da je pogodbenica kršila člen 8.10 (Obravnava vlagateljev in zajetih naložb), 8.11 (Nadomestilo za izgube), 8.12 (Razlastitev), 8.13 (Prenosi), 8.16 (Odrekanje ugodnosti), 13.3 ali 13.4, ali

(b) naložbene spore, ki so se začeli v skladu z oddelkom F poglavja osem (Reševanje naložbenih sporov med vlagatelji in državami), v katerem je vključen sklic na člen 13.16.1.

2. V primeru naložbenega spora v skladu s pododstavkom 1(a) ali če se tožena stranka sklicuje na člen 13.16.1 v 60 dneh od predložitve zahtevka sodišču v skladu s členom 8.23 (Predložitev zahtevka sodišču), se v skladu s členom 8.27.7 (Sestava sodišča) oblikuje senat sodišča na podlagi seznama, sestavljenega v skladu s členom 13.20.3. Če se tožena stranka v 60 dneh od predložitve zahtevka sklicuje na člen 13.16.1 v zvezi z naložbenim sporom, razen sporom v skladu s pododstavkom 1(a), se obdobje za sestavo senata sodišča v skladu s členom 8.27.7 (Sestava sodišča) začne na datum, na katerega se tožena stranka sklicuje na člen 13.16.1. Če skupni odbor CETA ne izvede imenovanj v skladu s členom 8.27.2 (Sestava sodišča) v roku iz člena 8.27.17 (Sestava sodišča), lahko katera koli pogodbenica, ki je stranka v sporu, zahteva, da generalni sekretar Mednarodnega centra za reševanje investicijskih sporov (v nadaljnjem besedilu: ICSID) izbere člane sodišča s seznama, sestavljenega v skladu s členom 13.20. Če seznam na datum vložitve zahtevka v skladu s členom 8.23 (Predložitev zahtevka sodišču) ni bil sestavljen v skladu s členom 13.20, generalni sekretar ICSID izbere člane sodišča med posamezniki, ki jih je v skladu s členom 13.20 predlagala ena od pogodbenic ali obe.

3. Tožena stranka lahko zadevo v pisni obliki predloži Odboru za finančne storitve, ki odloči, ali in v kolikšnem obsegu je izjema v skladu s členom 13.16.1 upravičena obramba v zvezi z zahtevkom. Zadeva se predloži najpozneje na datum, ki ga sodišče določi toženi stranki kot datum za predložitev odgovora na vlogo. Če tožena stranka predloži zadevo Odboru za finančne storitve v skladu s tem odstavkom, se roki ali postopki iz oddelka F poglavja osem (Reševanje naložbenih sporov med vlagatelji in državami) prekinejo.

4. Pri predložitvi v skladu z odstavkom 3 lahko Odbor za finančne storitve ali skupni odbor CETA, odvisno od primera, sprejme skupno odločitev, ali in v kolikšnem obsegu je člen 13.16.1 upravičena obramba v zvezi z zahtevkom. Odbor za finančne storitve ali skupni odbor CETA, odvisno od primera, pošlje izvod skupne odločitve vlagatelju in sodišču, če je sestavljeno. Če skupna odločitev določa, da je člen 13.16.1 upravičena obramba v zvezi z vsemi deli zahtevka v njihovi celoti, se šteje, da je vlagatelj umaknil svoj zahtevek, postopki pa se prekinejo v skladu s členom 8.35 (Prekinitev). Če skupna odločitev določa, da je člen 13.16.1 upravičena obramba le v zvezi z deli zahtevka, je skupna odločitev zavezujoča za sodišče v zvezi z zadevnimi deli zahtevka. Prekinitev rokov ali postopkov v skladu z odstavkom 3 se potem ne uporablja več in vlagatelj lahko nadaljuje z ostalimi deli zahtevka.

5. Če skupni odbor CETA ne sprejme skupne odločitve v treh mesecih od predložitve zadeve s strani Odbora za finančne storitve, se prekinitev rokov ali postopkov v skladu z odstavkom 3 ne uporablja več in vlagatelj lahko nadaljuje s svojim zahtevkom.

6. Sodišče na zahtevo tožene stranke kot predhodno vprašanje odloči, ali in v kolikšnem obsegu je člen 13.16.1 upravičena obramba v zvezi z zahtevkom. Če tožena stranka tega ne zahteva, to ne posega v njeno pravico, da člen 13.16.1 uveljavlja kot obrambo v poznejši fazi postopka. Sodišče ne oblikuje negativnega sklepa na podlagi dejstva, da Odbor za finančne storitve ali skupni odbor CETA ni sprejel skupne odločitve v skladu s Prilogo 13-B.

POGLAVJE ŠTIRINAJST

STORITVE MEDNARODNEGA POMORSKEGA PREVOZA

ČLEN 14.1

Opredelitve pojmov

V tem poglavju:

storitve carinjenja ali **storitve carinskih posrednikov** pomeni opravljanje formalnosti carinjenja za pavšalni znesek ali po pogodbi pri uvozu, izvozu ali prevozu tovora čez državo, ne glede na to, ali so te storitve glavna ali sekundarna dejavnost ponudnika storitve;

storitve začasnih skladišč in depojev za zabojnike pomeni skladiščenje, polnjenje, praznjenje ali popravljanje zabojnikov in priprava na odpremo, na območju pristanišča ali v notranjosti države;

prevoz od vrat do vrat ali multimodalni prevoz pomeni prevoz tovora z enotnim prevoznim dokumentom, ki uporablja več kot eno vrsto prevoza in vključuje mednarodni pomorski del prevozne verige;

oskrbovalne storitve pomeni prevoz mednarodnega tovora po morju do pristanišč in naprej, vključno s tovorom v zabojnikih, zbirnim tovorom in suhim ali tekočim razsutim tovorom, in sicer med pristanišči na ozemlju pogodbenice. Pojasniti je treba, da lahko oskrbovalne storitve za Kanado vključujejo prevoz med morskimi in celinskimi vodami, pri čemer celinske vode pomenijo vode, opredeljene v *Customs Act*, R.S.C. 1985, c.1 (2nd Supp.);

mednarodni tovor pomeni tovor, ki ga morska plovila prevažajo med pristaniščem pogodbenice in pristaniščem druge pogodbenice ali tretje države ali med pristaniščem ene države članice Evropske unije in pristaniščem druge države članice Evropske unije;

storitve mednarodnega pomorskega prevoza pomeni prevoz potnikov ali tovora z morskim plovilom med pristaniščem ene pogodbenice in pristaniščem druge pogodbenice ali tretje države ali med pristaniščem ene države članice Evropske unije in pristaniščem druge države članice Evropske unije ter neposredno sklepanje pogodb s ponudniki drugih storitev prevoza za zagotovitev prevoza od vrat do vrat ali multimodalnega prevoza, vendar ne zagotavljanja teh drugih storitev prevoza;

ponudniki storitev mednarodnega pomorskega prevoza pomeni

(a) podjetje pogodbenice, kot je opredeljeno v členu 1.1 (Opredelitve pojmov splošne uporabe), in podružnico vsake take entitete ali

(b) podjetje, kot je opredeljeno v členu 1.1 (Opredelitve pojmov splošne uporabe), tretje države, ki je v lasti ali pod nadzorom državljanov pogodbenice, če so njegova plovila registrirana v skladu z zakonodajo zadevne pogodbenice in plujejo pod njeno zastavo, ali

(c) podružnico podjetja tretje države, ki znaten del poslovnih operacij izvaja na ozemlju pogodbenice in opravlja storitve mednarodnega pomorskega prevoza. Pojasniti je treba, da se poglavje osem (Naložbe) ne uporablja za tako podružnico;

storitve pomorskih agencij pomeni dejavnosti agenta, ki na danem geografskem območju zastopa poslovne interese ene ali več linijskih ali ladijskih družb, in sicer za naslednje namene:

(a) trženje in prodajo storitev pomorskega prevoza in sorodnih storitev, od navedbe cen do izdajanja računov, ter izdajanje ladijskih nakladnic v imenu družb, nakup in preprodajo potrebnih sorodnih storitev, pripravo dokumentacije in zagotavljanje poslovnih informacij ter

(b) organiziranje pristanka plovil ali po potrebi prevzema tovora v imenu družb;

pomožne pomorske storitve pomeni storitve pretovarjanja v pomorstvu, storitve carinjenja, storitve začasnih skladišč in depojev za zabojnike, storitve pomorskih agencij, pomorske storitve odpreme tovora in storitve skladiščenja;

storitve pretovarjanja v pomorstvu pomeni izvajanje, organizacijo in nadzor:

(a) nakladanja tovora na plovilo in razkladanja tovora s plovila,

(b) priveza ali razveza tovora in

(c) sprejema ali dostave in hrambe tovora pred odpremo ali po raztovoru

s strani družb za natovarjanje in raztovarjanje ladij ali za upravljanje terminalov, vendar ne vključuje dela, opravljenega v ladjedelnicah, kadar je to delo organizirano neodvisno od družb za natovarjanje in raztovarjanje ladij ali za upravljanje terminalov;

storitve pomorske odpreme tovora pomeni organizacijo in spremljanje odpremnih postopkov v imenu odpremnikov z opravljanjem storitev, kot so zagotavljanje prevoznih in sorodnih storitev, priprava in pakiranje tovora, priprava dokumentacije in zagotavljanje poslovnih informacij;

storitve skladiščenja pomeni storitve skladiščenja zamrznjenega ali ohlajenega blaga, storitve skladiščenja tekočin ali plina v razsutem stanju in druge storitve skladiščenja.

ČLEN 14.2

Področje uporabe

1. To poglavje se uporablja za ukrep, ki ga je pogodbenica sprejela ali ga ohranja, v zvezi z opravljanjem storitev mednarodnega pomorskega prevoza[22]. Pojasniti je treba, da se za tak ukrep uporabljata tudi poglavje osem (Naložbe) in poglavje devet (Čezmejna trgovina s storitvami), kot je ustrezno.

22 [22]To poglavje se ne uporablja za ribiška plovila, kot so opredeljena v skladu z zakonodajo pogodbenice.

2. Pojasniti je treba, da poleg členov 8.6 (Nacionalna obravnava), 8.7 (Obravnava po načelu največjih ugodnosti), 9.3 (Nacionalna obravnava) in 9.5 (Obravnava po načelu največjih ugodnosti) pogodbenica ne sprejme ali ohranja ukrepa v zvezi s:

(a) plovilom, ki opravlja storitve mednarodnega pomorskega prevoza in pluje pod zastavo druge pogodbenice[23], ali

(b) ponudnikom storitev mednarodnega pomorskega prevoza druge pogodbenice,

ki zagotavlja obravnavo, ki je manj ugodna od tiste, ki jo zadevna pogodbenica v podobnih okoliščinah zagotavlja svojim plovilom ali ponudnikom storitev mednarodnega pomorskega prevoza ali plovilom ali ponudnikom storitev mednarodnega pomorskega prevoza tretje države v zvezi z:

(a) dostopom do pristanišč;

(b) uporabo infrastrukture in storitev pristanišč, kot sta vleka in pilotaža;

(c) uporabo pomožnih pomorskih storitev ter uvedbo s tem povezanih pristojbin in taks;

(d) dostopom do carinskih objektov ali

(e) določitvijo privezov ter naprav za nakladanje in razkladanje[24].

---

23 V tem poglavju in za Evropsko unijo plovilo, ki pluje pod zastavo pogodbenice, pomeni plovilo, ki pluje pod zastavo države članice Evropske unije.

24 Ta odstavek se ne uporablja za plovila ali ponudnike storitev mednarodnega pomorskega prevoza, ki jih zajema *Sporazum o ukrepih države pristanišča za preprečevanje nezakonitega, neprijavljenega in nereguliranega ribolova, za odvračanje od njega ter njegovo odpravljanje*, sklenjen v Rimu 22. novembra 2009.

ČLEN 14.3

Obveznosti

1. Vsaka pogodbenica ponudnikom storitev mednarodnega pomorskega prevoza druge pogodbenice dovoli, da premestijo svoje ali najete prazne zabojnike, ki se prevažajo med pristanišči zadevne pogodbenice brez ustvarjanja prihodka.

2. Pogodbenica ponudnikom storitev mednarodnega pomorskega prevoza druge pogodbenice dovoli, da opravljajo oskrbovalne storitve med pristanišči zadevne pogodbenice.

3. Pogodbenica ne sprejme ali ohranja dogovora o delitvi tovora s tretjo državo v zvezi s kakršnimi koli storitvami mednarodnega pomorskega prevoza, vključno s suhim in tekočim razsutim tovorom ter linijskim prevozom.

4. Pogodbenica ne sprejme ali ohranja ukrepa, ki določa, da se ves mednarodni tovor ali del tega tovora prevaža le s plovili, registriranimi v zadevni pogodbenici ali v lasti ali pod nadzorom državljanov navedene pogodbenice.

5. Pogodbenica ne sprejme ali ohranja ukrepa, ki ponudnikom storitev mednarodnega pomorskega prevoza druge pogodbenice preprečuje sklepanje neposrednih pogodb z drugimi ponudniki storitev prevoza od vrat do vrat ali multimodalnega prevoza.

ČLEN 14.4

Pridržki

1. Člen 14.3 se ne uporablja za:

(a) obstoječ neusklajen ukrep, ki ga pogodbenica ohranja na ravni:

(i) Evropske unije, kot je določeno na njenem seznamu iz Priloge I;

(ii) nacionalnega upravljanja, kot je določeno na seznamu navedene pogodbenice iz Priloge I;

(iii) upravljanja provinc, ozemelj ali regionalnega upravljanja, kot je določeno na seznamu navedene pogodbenice iz Priloge I, ali

(iv) na ravni lokalnega upravljanja;

(b) nadaljevanje ali hitro podaljšanje neusklajenega ukrepa iz pododstavka (a); ali

(c) spremembo neusklajenega ukrepa iz pododstavka (a), če se zaradi tega ne zmanjša skladnost ukrepa, kakršna je bila neposredno pred to spremembo, s členom 14.3.

2. Člen 14.3 se ne uporablja za ukrep, ki ga pogodbenica sprejme ali ohranja v zvezi s sektorji, podsektorji ali dejavnostmi, kakor so navedeni na njenem seznamu iz Priloge II.

POGLAVJE PETNAJST

TELEKOMUNIKACIJE

ČLEN 15.1

Opredelitve pojmov

V tem poglavju:

povezava pomeni povezavo za prenos zvočnih ali televizijskih radiodifuznih signalov centru za produkcijo programov;

stroškovno naravnan pomeni temelječ na stroških in lahko vključuje različne stroškovne metodologije za različno infrastrukturo ali storitve;

podjetje pomeni „podjetje“, kot je opredeljeno v členu 8.1 (Opredelitve pojmov);

osnovna infrastruktura pomeni infrastrukturo javnega telekomunikacijskega prenosnega omrežja ali storitev, ki:

(a) jo izključno ali večinoma zagotavlja en ponudnik ali omejeno število ponudnikov ter

(b) je za zagotavljanje storitev ni mogoče nadomestiti na ekonomsko ali tehnično izvedljiv način;

medmrežno povezovanje pomeni povezovanje ponudnikov, ki zagotavljajo javna telekomunikacijska prenosna omrežja ali storitve, da lahko uporabniki enega ponudnika komunicirajo z uporabniki drugega ponudnika in imajo dostop do storitev, ki jih zagotavlja drugi ponudnik;

podjetniške komunikacije pomeni telekomunikacije, s katerimi podjetje komunicira interno ali s svojimi hčerinskimi družbami, podružnicami in na podlagi zakonodaje pogodbenice s povezanimi podjetji, ter ne vključuje tržnih ali netržnih storitev, ki se opravljajo za podjetja, ki niso hčerinske družbe, podružnice ali povezana podjetja, ali ki se opravljajo za stranke ali morebitne stranke. V okviru te opredelitve vsaka pogodbenica opredeli pojme „hčerinske družbe“ „podružnice“ in po potrebi „povezana podjetja“;

zakupljeni vodi pomeni telekomunikacijsko infrastrukturo med dvema ali več določenimi točkami, rezervirano za namensko uporabo ali razpoložljivost posebni stranki ali drugim uporabnikom, ki jih izbere stranka;

glavni ponudnik pomeni ponudnika, ki lahko pomembno vpliva na pogoje za udeležbo glede cene in ponudbe na ustreznem trgu za javna telekomunikacijska prenosna omrežja ali storitve zaradi:

(a) nadzora nad osnovno infrastrukturo ali

(b) izrabe svojega položaja na trgu;

omrežna priključna točka pomeni fizično točko, kjer se uporabniku zagotovi dostop do javnega telekomunikacijskega prenosnega omrežja;

prenosljivost številk pomeni možnost za končne uporabnike javnih telekomunikacijskih prenosnih storitev, da pri zamenjavi ponudnikov podobnih javnih telekomunikacijskih prenosnih storitev na isti lokaciji obdržijo iste telefonske številke, ne da bi se kakovost, zanesljivost ali priročnost teh storitev poslabšale;

javno telekomunikacijsko prenosno omrežje pomeni javno telekomunikacijsko infrastrukturo, ki omogoča telekomunikacije med dvema ali več določenimi omrežnimi priključnimi točkami;

javna telekomunikacijska prenosna storitev pomeni telekomunikacijsko prenosno storitev, za katero pogodbenica izrecno ali dejansko zahteva, da je splošno dostopna javnosti, in vključuje prenos informacij v realnem času, ki jih pošiljajo potrošniki med dvema ali več točkami, ne da bi se spremenila oblika ali vsebina teh informacij. Ta storitev lahko med drugim vključuje storitve govorne telefonije, storitve prenosa podatkov po paketno komutiranih omrežjih, storitve prenosa podatkov po vodovno komutiranih omrežjih, storitve teleksa, telegrafske storitve, faksimilne storitve, storitve zasebnih zakupljenih vodov ter mobilne in osebne komunikacijske storitve in sisteme;

regulativni organ pomeni organ, pristojen za urejanje telekomunikacij;

telekomunikacijske storitve pomeni vse storitve, ki jih sestavljata prenos in sprejemanje signalov s katerimi koli elektromagnetnimi sredstvi, in ne vključuje gospodarske dejavnosti, ki jo sestavlja zagotavljanje vsebine s telekomunikacijami; ter

uporabnik pomeni podjetje ali fizično osebo, ki uporablja ali zahteva javno razpoložljivo telekomunikacijsko storitev.

ČLEN 15.2

Področje uporabe

1. To poglavje se uporablja za ukrep, ki ga pogodbenica sprejme ali ohranja v zvezi s telekomunikacijskimi omrežji ali storitvami, ob upoštevanju njene pravice, da omeji zagotavljanje storitve v skladu s svojimi pridržki, kot jih določi na seznamu iz prilog I ali II.

2. To poglavje se ne uporablja za ukrep pogodbenice, ki vpliva na prenos radijskih ali televizijskih programov za javnost s katerimi koli telekomunikacijskimi sredstvi, vključno z radiodifuzijo in kabelsko distribucijo. Pojasniti je treba, da se to poglavje uporablja za povezavo.

3. Na podlagi tega poglavja se od pogodbenice ne zahteva:

(a) naj pooblasti ponudnika storitev druge pogodbenice, da vzpostavi, izdela, pridobi, zakupi, upravlja ali zagotavlja telekomunikacijska omrežja ali storitve, razen kot je izrecno določeno s tem sporazumom, ali

(b) naj vzpostavi, izdela, pridobi, zakupi, upravlja ali zagotavlja telekomunikacijska omrežja ali storitve, ki niso splošno dostopne javnosti, ali naj to zahteva od ponudnika storitev.

ČLEN 15.3

Dostop do javnih telekomunikacijskih prenosnih omrežij ali storitev in njihova uporaba

1. Pogodbenica zagotovi, da se podjetjem druge pogodbenice omogočita dostop do javnih telekomunikacijskih prenosnih omrežij ali storitev in njihova uporaba pod razumnimi in nediskriminatornimi pogoji, tudi kar zadeva kakovost, tehnične standarde in specifikacije[25]. Pogodbenici to obveznost med drugim uporabljata, kot je določeno v odstavkih 2 do 6

2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da imajo podjetja druge pogodbenice dostop do vseh javnih telekomunikacijskih prenosnih omrežij ali storitev, ki se zagotavljajo v okviru njenih meja ali čez njene meje, vključno z zasebnimi zakupljenimi vodi, in v ta namen zagotovi, da se tem podjetjem ob upoštevanju odstavkov 5 in 6 dovolijo:

(a) nakup ali zakup in priključitev terminalske ali druge opreme, ki se poveže z javnim telekomunikacijskim prenosnim omrežjem;

(b) povezovanje zasebnih zakupljenih ali lastnih vodov z javnimi telekomunikacijskimi prenosnimi omrežji in storitvami navedene pogodbenice ali vodi, ki jih ima zakupljene ali v lasti drugo podjetje;

(c) uporaba delovnih protokolov po lastni izbiri ter

(d) izvajanje funkcij komutacije, signalizacije in obdelave.

[25] **nediskriminatorno** pomeni obravnavo, ki ni manj ugodna od tiste, ki jo pri uporabi podobnih javnih telekomunikacijskih prenosnih omrežij ali storitev v podobnih razmerah zagotavlja drugim podjetjem.

3. Vsaka pogodbenica zagotovi, da lahko podjetja druge pogodbenice uporabljajo javna telekomunikacijska prenosna omrežja in storitve za prenos podatkov na njenem ozemlju ali čez njene meje, tudi za podjetniške komunikacije navedenih podjetij, in za dostop do podatkov, vsebovanih v podatkovnih zbirkah ali kako drugače shranjenih v strojno čitljivi obliki na ozemlju katere koli pogodbenice.

4. Poleg člena 28.3 (Splošne izjeme) in ne glede na odstavek 3 pogodbenica sprejme ustrezne ukrepe za ohranitev:

(a) varnosti in zaupnosti javnih telekomunikacijskih prenosnih storitev ter

(b) zasebnosti uporabnikov javnih telekomunikacijskih prenosnih storitev,

če se ti ukrepi ne uporabljajo na način, ki bi pomenil sredstvo za samovoljno ali neupravičeno diskriminacijo ali prikrito omejevanje trgovine.

5. Vsaka pogodbenica zagotovi, da se za dostop do javnih telekomunikacijskih prenosnih omrežij ali storitev in njihovo uporabo ne postavljajo pogoji, razen tistih, ki so potrebni za:

(a) zaščito odgovornosti za javne storitve ponudnikov javnih telekomunikacijskih prenosnih omrežij ali storitev, zlasti njihove zmožnosti, da dajejo svoja omrežja ali storitve na voljo splošni javnosti;

(b) zaščito tehnične celovitosti javnih telekomunikacijskih prenosnih omrežij ali storitev ali

(c) zagotovitev, da ponudniki storitev druge pogodbenice ne opravljajo storitev, omejenih v skladu s pridržki, ki jih pogodbenica določi na svojem seznamu iz prilog I ali II.

6. Če izpolnjujejo merila iz odstavka 5, lahko pogoji za dostop do javnih telekomunikacijskih prenosnih omrežij ali storitev in njihovo uporabo vključujejo:

(a) omejitve preprodaje ali souporabe teh storitev;

(b) zahtevo za uporabo predpisanih tehničnih vmesnikov, vključno s protokoli zanje, za povezovanje s takimi omrežji ali storitvami;

(c) zahteve glede interoperabilnosti teh storitev, kadar je potrebno;

(d) homologacijo terminalske ali druge opreme, ki se poveže z omrežjem, in tehnične zahteve v zvezi s priključitvijo navedene opreme na omrežja;

(e) omejitve glede povezovanja zasebnih zakupljenih ali lastnih vodov s temi omrežji ali storitvami ali z vodi, ki jih ima zakupljene ali v lasti drugo podjetje, ter

(f) obveščanje, registracijo in licenciranje.

ČLEN 15.4

Ukrepi za varstvo konkurence, ki se uporabljajo za glavne ponudnike

1. Vsaka pogodbenica ohranja ustrezne ukrepe, da se ponudnikom, ki so posamično ali skupaj glavni ponudniki, prepreči izvajanje ali nadaljevanje protikonkurenčnih praks.

2. Protikonkurenčne prakse iz odstavka 1 vključujejo:

(a) izvajanje protikonkurenčnega navzkrižnega subvencioniranja;

(b) uporabo informacij, pridobljenih od konkurentov, s protikonkurenčnimi posledicami ter

(c) nepravočasno zagotavljanje tehničnih informacij o osnovni infrastrukturi in komercialno pomembnih informacij, potrebnih za opravljanje storitev, drugim ponudnikom storitev.

ČLEN 15.5

Dostop do osnovne infrastrukture

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da glavni ponudnik na njenem ozemlju da svojo osnovno infrastrukturo, ki lahko vključuje med drugim omrežne elemente, sisteme za podporo obratovanju ali podporne strukture, na voljo ponudnikom telekomunikacijskih storitev druge pogodbenice pod razumnimi in nediskriminatornimi pogoji ter po stroškovno naravnanih cenah.

2. Vsaka pogodbenica lahko v skladu s svojo zakonodajo določi osnovno infrastrukturo, ki jo je treba dati na voljo na njenem ozemlju.

ČLEN 15.6

Medomrežno povezovanje

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da glavni ponudnik na njenem ozemlju zagotavlja medomrežno povezovanje:

(a) na vsaki tehnično izvedljivi točki omrežja;

(b) pod nediskriminatornimi pogoji, vključno s tehničnimi standardi in specifikacijami, ter po nediskriminatornih cenah;

(c) take kakovosti, ki ni slabša od tiste, ki jo zagotavlja za svoje podobne storitve ali podobne storitve nepovezanih ponudnikov storitev ali svojih hčerinskih družb ali drugih povezanih podjetij;

(e) pravočasno, pod pogoji (vključno s tehničnimi standardi in specifikacijami) in po stroškovno naravnanih cenah, ki so pregledne in razumne, upoštevajo ekonomsko izvedljivost in so dovolj nevezane, da ponudniku ni treba plačevati omrežnih elementov ali infrastrukture, ki jih za opravljanje storitve ne potrebuje, ter

(f) na zahtevo na drugih točkah poleg omrežnih priključnih točk, ponujenih večini uporabnikov, in po cenah, v katerih se upoštevajo stroški gradnje potrebne dodatne infrastrukture.

2. Ponudnik, ki ima dovoljenje za zagotavljanje telekomunikacijskih storitev, ima pravico, da se o novem sporazumu o medomrežnem povezovanju pogaja z drugimi ponudniki javnih telekomunikacijskih prenosnih omrežij in storitev. Vsaka pogodbenica zagotovi, da se od glavnih ponudnikov zahteva, da izdelajo referenčno ponudbo za medomrežno povezovanje ali se o sporazumih o medomrežnem povezovanju pogajajo z drugimi ponudniki telekomunikacijskih omrežij in storitev.

3. Vsaka pogodbenica zagotovi, da ponudniki javnih telekomunikacijskih prenosnih storitev, ki v postopku pogajanj o ureditvi medomrežnega povezovanja pridobijo informacije od drugega ponudnika, te informacije uporabljajo samo za namene, za katere so jih pridobili, in vedno spoštujejo zaupnost poslanih ali shranjenih informacij.

4. Vsaka pogodbenica zagotovi, da se postopki, ki se uporabljajo za medomrežno povezovanje z glavnim ponudnikom, javno objavijo.

5. Vsaka pogodbenica zagotovi, da glavni ponudnik javno objavi svoje sporazume o medomrežnem povezovanju ali referenčno ponudbo za medomrežno povezovanje, če je to ustrezno.

ČLEN 15.7

Dovoljenje za opravljanje telekomunikacijskih storitev

Vsaka pogodbenica bi morala zagotoviti, da se dovoljenje za opravljanje telekomunikacijskih storitev izda po preprostem postopku obveščanja, kadar je to mogoče.

ČLEN 15.8

Univerzalna storitev

1. Vsaka pogodbenica ima pravico opredeliti vrsto obveznosti zagotavljanja univerzalne storitve, ki jih želi ohraniti.

2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da se vsak ukrep glede univerzalne storitve, ki ga sprejme ali ohrani, upravlja pregledno, objektivno, nediskriminatorno in konkurenčno nevtralno. Zagotovi tudi, da obveznost zagotavljanja univerzalne storitve, ki jo naloži, ne pomeni večjega bremena, kot je potrebno za vrsto univerzalne storitve, ki jo je opredelila.

3. Vsi ponudniki bi morali biti upravičeni do zagotavljanja univerzalne storitve. Če je treba ponudnika imenovati za ponudnika univerzalne storitve, pogodbenica zagotovi, da se ta izbere z učinkovitim, preglednim in nediskriminatornim mehanizmom.

ČLEN 15.9

Redki viri

1. Vsaka pogodbenica upravlja svoje postopke za dodeljevanje in uporabo redkih virov, vključno s frekvencami, številkami in pravicami do poti, objektivno, pravočasno, pregledno in nediskriminatorno.

2. Ne glede na člena 8.4 (Dostop do trga) in 9.6 (Dostop do trga) lahko pogodbenica sprejme ali ohrani ukrep za dodelitev spektra in upravljanje frekvenc. V skladu s tem vsaka pogodbenica obdrži pravico, da določi in uporablja svoje politike o upravljanju spektra in frekvenc, ki lahko omejujejo število ponudnikov javnih telekomunikacijskih prenosnih storitev. Poleg tega vsaka pogodbenica obdrži pravico, da dodeli frekvenčne pasove, pri čemer upošteva sedanje in prihodnje potrebe.

3. Vsaka pogodbenica javno objavi sedanje stanje dodeljenih frekvenčnih pasov, vendar ji ni treba zagotoviti podrobne opredelitve frekvenc, dodeljenih za posebno vladno uporabo.

ČLEN 15.10

Prenosljivost številk

Vsaka pogodbenica zagotovi, da ponudniki javnih telekomunikacijskih prenosnih storitev na njenem ozemlju zagotavljajo prenosljivost številk pod razumnimi pogoji.

ČLEN 15.11

Regulativni organ

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da je njen regulativni organ pravno ločen in funkcionalno neodvisen od vseh ponudnikov telekomunikacijskih prenosnih omrežij, storitev ali opreme, tudi v primeru, da pogodbenica ohrani lastništvo ali nadzor nad ponudnikom telekomunikacijskih prenosnih omrežij ali storitev.

2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da so odločitve in postopki njenega regulativnega organa do vseh udeležencev na trgu nepristranski ter se pregledno in pravočasno upravljajo.

3. Vsaka pogodbenica zagotovi, da ima njen regulativni organ zadostna pooblastila za urejanje sektorja, vključno s pooblastilom, da:

(a) od ponudnikov telekomunikacijskih prenosnih omrežij ali storitev zahteva, naj predložijo informacije, ki se zdijo regulativnemu organu potrebne za izvrševanje njegovih pristojnosti, ter

(b) izvršuje svoje odločitve v zvezi z obveznostmi iz členov 15.3 do 15.6 z ustreznimi kaznimi, ki lahko vključujejo finančne kazni, odredbe o odpravi kršitev ali začasni odvzem ali preklic licenc.

ČLEN 15.12

Reševanje sporov na področju telekomunikacij

Udeležba regulativnih organov

1. Poleg členov 27.3 (Upravni postopki) in 27.4 (Pregled in pritožba) vsaka pogodbenica zagotovi:

(a) da je podjetjem pri reševanju sporov s ponudniki javnih telekomunikacijskih prenosnih omrežij ali storitev v zvezi z zadevami, zajetimi v členih 15.3 do 15.6, zagotovljena pravočasna udeležba regulativnih organov pogodbenice ter da so v skladu z zakonodajo pogodbenice pod jurisdikcijo regulativnega organa. Regulativni organ po potrebi izda zavezujoči sklep, da v razumnem času reši spor in

(b) da je ponudnikom telekomunikacijskih omrežij ali storitev druge pogodbenice, ki zahtevajo dostop do osnovne infrastrukture ali medomrežno povezovanje z glavnim ponudnikom na ozemlju pogodbenice, v razumnem in javno objavljenem času zagotovljena udeležba regulativnega organa pri reševanju sporov z navedenim glavnim ponudnikom v zvezi z ustreznimi pogoji in cenami za medomrežno povezovanje ali dostop.

Pritožba in pregled določitev ali odločitev regulativnega organa

2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da lahko podjetje v primeru, da določitev ali odločitev regulativnega organa škodi njegovim interesom, pridobi pregled določitve ali odločitve, ki ga izvede nepristranski in neodvisni sodni organ, parasodni organ ali upravni organ, kot je določeno v zakonodaji pogodbenice. Sodni organ, parasodni organ ali upravni organ podjetju pisno navede razloge za svojo določitev ali odločitev. Vsaka pogodbenica zagotovi, da regulativni organ izvrši te določitve ali odločitve, ki so lahko predmet pritožbe ali nadaljnjega pregleda.

3. Zahteva za sodni pregled ne pomeni razlogov za neskladnost z določitvijo ali odločitvijo regulativnega organa, razen če zadevni sodni organ te določitve ali odločitve ne zadrži.

ČLEN 15.13

Preglednost

1. Poleg členov 27.1 (Objava) in 27.2 (Zagotavljanje informacij) ter drugih določb tega poglavja, ki se nanašajo na objavo informacij, vsaka pogodbenica javno objavi:

(a) naloge regulativnega organa v lahko dostopni in jasni obliki, zlasti kadar so navedene naloge dodeljene več kot enemu organu;

(b) svoje ukrepe v zvezi z javnimi telekomunikacijskimi prenosnimi omrežji ali storitvami, vključno s:

(i) predpisi svojega regulativnega organa skupaj s podlago zanje;

(ii) tarifami in drugimi pogoji storitev;

(iii) specifikacijami za tehnične vmesnike;

(iv) pogoji za priključitev terminalske ali druge opreme na javna telekomunikacijska prenosna omrežja;

(v) zahtevami glede uradnih obvestil, dovoljenj, registracije ali licenciranja, če obstajajo, ter

(c) informacijami o organih, pristojnih za pripravo, spremembo in sprejetje ukrepov v zvezi s standardi.

ČLEN 15.14

Opustitev

Pogodbenici priznavata pomen konkurenčnega trga za doseganje legitimnih ciljev javne politike, ki se nanašajo na telekomunikacijske storitve. V ta namen in v zakonsko določenem okviru lahko vsaka pogodbenica opusti uporabo predpisa za telekomunikacijsko storitev, kadar se na podlagi analize trga ugotovi, da je dosežena učinkovita konkurenca.

ČLEN 15.15

Razmerje do drugih poglavij

V primeru neskladnosti med tem in drugim poglavjem v obsegu te neskladnosti prevlada to poglavje.

POGLAVJE ŠESTNAJST

ELEKTRONSKO POSLOVANJE

ČLEN 16.1

Opredelitve pojmov

V tem poglavju:

dostava pomeni računalniški program, besedilo, videoposnetek, sliko, zvočni posnetek ali drugo dostavo, ki je digitalno kodirana, ter

elektronsko poslovanje pomeni poslovanje, ki se izvaja prek telekomunikacijskih sredstev, ki se lahko uporabljajo samostojno ali skupaj z drugimi informacijskimi in komunikacijskimi tehnologijami.

ČLEN 16.2

Cilj in področje uporabe

1. Pogodbenici priznavata, da elektronsko poslovanje povečuje priložnosti za gospodarsko rast in trgovino v številnih sektorjih, ter potrjujeta uporabo pravil STO za elektronsko poslovanje. Pogodbenici se dogovorita za spodbujanje razvoja vzajemnega elektronskega poslovanja, zlasti s sodelovanjem pri vprašanjih elektronskega poslovanja v skladu z določbami tega poglavja.

2. V tem poglavju ni določena obveznost, da mora pogodbenica dovoliti prenos dostave z elektronskimi sredstvi, razen v skladu z njenimi obveznostmi v skladu z drugo določbo tega sporazuma.

ČLEN 16.3

Carine pri elektronskih dostavah

1. Pogodbenica ne uvede carine, pristojbine ali takse za dostavo, poslano z elektronskimi sredstvi.

2. Pojasniti je treba, da odstavek 1 pogodbenici ne preprečuje, da bi uvedla notranji davek ali drugo notranjo takso za dostavo, poslano z elektronskimi sredstvi, če se navedeni davek ali taksa uvede na način, ki je skladen s tem sporazumom.

ČLEN 16.4

Zaupanje v elektronsko poslovanje

Vsaka pogodbenica mora sprejeti ali ohraniti zakone, predpise ali upravne ukrepe za varstvo osebnih podatkov uporabnikov elektronskega poslovanja, pri čemer ustrezno upošteva mednarodne standarde varstva podatkov zadevnih mednarodnih organizacij, katerih članici sta pogodbenici.

ČLEN 16.5

Splošne določbe

Pogodbenici glede na potencial elektronskega poslovanja kot orodja za socialni in gospodarski razvoj priznavata pomen:

(a) jasnosti, preglednosti in predvidljivosti svojih nacionalnih regulativnih okvirov za čim večje olajševanje razvoja elektronskega poslovanja;

(b) interoperabilnosti, inovacij in konkurence pri olajševanju elektronskega poslovanja in

(c) olajševanja uporabe elektronskega poslovanja za mala in srednja podjetja.

ČLEN 16.6

Dialog o elektronskem poslovanju

1. Pogodbenici se ob priznavanju globalnega značaja elektronskega poslovanja dogovorita, da ohranita dialog glede vprašanj elektronskega poslovanja, v okviru katerega med drugim obravnavata:

(a) priznavanje certifikatov o elektronskih podpisih, izdanih javnosti, in lajšanje čezmejnih storitev potrjevanja;

(b) odgovornost posrednih ponudnikov storitev v zvezi s prenosom ali shranjevanjem informacij;

(c) ravnanje z nenaročenimi elektronskimi reklamnimi sporočili in

(d) varstvo osebnih podatkov ter varstvo potrošnikov in podjetij pred goljufivimi in zavajajočimi trgovskimi praksami na področju elektronskega poslovanja.

2. Dialog iz odstavka 1 lahko poteka z izmenjavo informacij o zakonih, predpisih ali drugih ukrepih pogodbenic v zvezi s temi vprašanji ter izmenjavo izkušenj z izvajanjem takih zakonov, predpisov in drugih ukrepov.

3. Pogodbenici ob priznavanju globalnega značaja elektronskega poslovanja potrjujeta pomen dejavnega sodelovanja v večstranskih *forumih* za spodbujanje razvoja elektronskega poslovanja.

ČLEN 16.7

Razmerje do drugih poglavij

V primeru neskladnosti med tem in kakim drugim poglavjem iz tega sporazuma prevlada drugo poglavje.

POGLAVJE SEDEMNAJST

POLITIKA KONKURENCE

ČLEN 17.1

Opredelitve pojmov

V tem poglavju:

protikonkurenčno poslovno ravnanje pomeni protikonkurenčne sporazume, usklajeno ravnanje ali dogovore med konkurenti, protikonkurenčne prakse podjetja, ki prevladuje na trgu, in združitve s pomembnimi protikonkurenčnimi učinki in

storitev splošnega gospodarskega pomena za Evropsko unijo pomeni storitev, ki je podjetje, ki posluje pod običajnimi tržnimi pogoji, ne more opraviti zadovoljivo in pod pogoji, kot so cena, objektivne kakovostne lastnosti, kontinuiteta in dostop do storitve, ki so skladni z javnim interesom. Država mora za opravljanje storitve splošnega gospodarskega pomena pooblastiti eno ali več podjetij z dodelitvijo javne storitve, v okviru katere se določijo obveznosti zadevnih podjetij in države.

ČLEN 17.2

Politika konkurence

1. Pogodbenici priznavata pomen svobodne in neizkrivljene konkurence v svojih trgovinskih odnosih. Pogodbenici priznavata, da lahko protikonkurenčno poslovno ravnanje popači pravilno delovanje trgov in ogrozi koristi trgovinske liberalizacije.

2. Pogodbenici sprejmeta ustrezne ukrepe za prepoved protikonkurenčnega poslovnega ravnanja, pri čemer priznavata, da bodo taki ukrepi okrepili izpolnjevanje ciljev tega sporazuma.

3. Pogodbenici sodelujeta pri zadevah v zvezi s prepovedjo protikonkurenčnega poslovnega ravnanja na območju proste trgovine v skladu s sporazumom med *Evropskimi skupnostmi in vlado Kanade o uporabi njihovega konkurenčnega prava*, sklenjenim v Bonnu 17. junija 1999.

4. Ukrepi iz odstavka 2 so v skladu z načeli preglednosti, nediskriminacije in poštenega postopka. Izvzetje iz uporabe konkurenčnega prava je pregledno. Pogodbenica da drugi pogodbenici na voljo javne informacije o takih izvzetjih, določenih v skladu z njenim konkurenčnim pravom.

ČLEN 17.3

Uporaba politike konkurence za podjetja

1. Pogodbenica zagotovi, da se ukrepi iz člena 17.2.2 uporabijo za pogodbenici, kolikor je to potrebno v skladu z njeno zakonodajo.

2. Pojasniti je treba:

(a) da je v Kanadi *Competition Act*, R.S.C. 1985, c. C-34 zavezujoč in se uporablja za pooblaščenca Njenega veličanstva v imenu Kanade ali province, ki je gospodarska družba, v zvezi s poslovnimi dejavnostmi, ki jih opravlja gospodarska družba, ki konkurira ali bi lahko konkurirala drugim subjektom, v obsegu, v katerem bi se uporabil, če pooblaščenec ne bi bil pooblaščenec Njenega veličanstva. Tak pooblaščenec lahko vključuje državna podjetja, monopole in podjetja, ki imajo posebne ali izključne pravice ali privilegije; in

(b) se v Evropski uniji za državna podjetja, monopole in podjetja, ki imajo posebne pravice ali privilegije, uporabljajo pravila Evropske unije o konkurenci. Vendar se podjetja, pooblaščena za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena, ali podjetja, ki imajo značaj dohodkovnega monopola, ravnajo po teh pravilih, če uporaba takih pravil pravno ali dejansko ne ovira izvajanja posebnih nalog teh podjetij.

ČLEN 17.4

Reševanje sporov

Za to poglavje se ne uporablja nobena oblika reševanja sporov v skladu s tem sporazumom.

POGLAVJE OSEMNAJST

DRŽAVNA PODJETJA, MONOPOLI IN PODJETJA, KI IMAJO POSEBNE PRAVICE ALI PRIVILEGIJE

ČLEN 18.1

Opredelitve pojmov

V tem poglavju:

zajeta entiteta pomeni:

(a) monopol;

(b) ponudnika blaga ali storitve, če je eden od maloštevilnih ponudnikov blaga ali storitev, ki jih pogodbenica uradno ali dejansko pooblasti ali ustanovi, ter če pogodbenica bistveno prepreči konkurenco med navedenimi ponudniki na svojem ozemlju;

(c) vsaka entiteta, ki ji pogodbenica uradno ali dejansko podeli posebne pravice ali privilegije za dobavo blaga ali opravljanje storitev, pri čemer pomembno vpliva na sposobnost vseh drugih podjetij, da dobavijo isto blago ali opravijo isto storitev na istem geografskem območju pod dejansko enakovrednimi pogoji, ter ji omogoči, da se deloma ali v celoti izogne pritiskom konkurence ali tržnim omejitvam[26], ali

(d) državno podjetje;

določiti pomeni vzpostaviti ali dovoliti monopol ali ga razširiti na dodatno blago ali storitev;

v skladu s komercialnimi premisleki pomeni v skladu z običajnimi poslovnimi praksami podjetja v zasebni lasti v zadevni dejavnosti ali industriji in

nediskriminatorna obravnava pomeni nacionalno obravnavo ali obravnavo po načelu največjih ugodnosti, kot je določena v tem sporazumu, kar koli je ugodneje.

[26] Pojasniti je treba, da dodeljevanje licence omejenemu številu podjetij pri dodeljevanju redkih virov s pomočjo objektivnih, sorazmernih in nediskriminatornih meril samo po sebi ne predstavlja posebne pravice.

ČLEN 18.2

Področje uporabe

1. Pogodbenici potrjujeta svoje pravice in obveznosti iz členov XVII:1 do XVII:3 GATT 1994, Dogovora o razlagi člena *XVII Splošnega sporazuma o carinah in trgovini 1994* ter členov VIII:1 in VIII:2 GATS, ki se vsi vključijo v ta sporazum in so njegov sestavni del.

2. To poglavje se ne uporablja za javno naročilo blaga ali storitev, ki jih pogodbenica kupi za vladne namene in ne za nadaljnjo komercialno prodajo ali uporabo pri dobavi blaga ali storitev za komercialno prodajo, ne glede na to, ali je javno naročilo „zajeto javno naročilo“ v smislu člena 19.2 (Področje in obseg uporabe).

3. Člena 18.4 in 18.5 se ne uporabljata za sektorje, določene v členih 8.2 (Področje uporabe) in 9.2 (Področje uporabe).

4. Člena 18.4 in 18.5 se ne uporabljata za ukrep zajete entitete, če bi pridržek pogodbenice v zvezi z obveznostjo nacionalne obravnave ali obravnave po načelu največjih ugodnosti, kot je določena v seznamu iz prilog I, II ali III navedene pogodbenice, veljal tudi, če bi navedena pogodbenica sprejela ali ohranila enak ukrep.

ČLEN 18.3

Državna podjetja, monopoli in podjetja, ki imajo posebne pravice ali privilegije

1. Brez poseganja v pravice in obveznosti pogodbenic v skladu s tem sporazumom nobena določba tega poglavja pogodbenici ne preprečuje, da bi določila ali ohranila državno podjetje ali monopol ali da bi podjetju podelila posebne pravice ali privilegije.

2. Pogodbenica od zajete entitete ne zahteva, da ravna na način, ki ni skladen s tem sporazumom, in je k takemu ravnanju ne spodbuja.

ČLEN 18.4

Nediskriminatorna obravnava

1. Vsaka pogodbenica na svojem ozemlju zagotovi, da zajeta entiteta pri nakupu ali prodaji blaga ali storitve nediskriminatorno obravnava zajeto naložbo, blago druge pogodbenice ali ponudnika storitve druge pogodbenice.

2. Če zajeta entiteta, opisana v odstavkih (b) do (d) o opredelitvi pojma „zajeta entiteta“ iz člena 18.1, ravna v skladu s členom 18.5.1, se šteje, da pogodbenica, na ozemlju katere ima zajeta entiteta sedež, izpolnjuje obveznosti iz odstavka 1 v zvezi z navedeno zajeto entiteto.

ČLEN 18.5

Komercialni premisleki

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da zajeta entiteta na zadevnem ozemlju ravna v skladu s komercialnimi premisleki pri nakupu ali prodaji blaga, vključno v zvezi s cenami, kakovostjo, razpoložljivostjo, tržljivostjo, prevozom in drugimi pogoji nakupa ali prodaje, kakor tudi pri nakupu ali opravljanju storitev, in sicer tudi kadar se tako blago dobavlja ali kadar se take storitve opravljajo za ali s strani naložbe naložbenika druge pogodbenice.

2. Če zajeta entiteta ravna v skladu s členom 18.4 in poglavjem sedemnajst (Politika konkurence), se obveznost iz odstavka 1 ne uporablja:

(a) v primeru monopola za izpolnjevanje namena, zaradi katerega je bil monopol ustvarjen ali zaradi katerega so se podelile posebne pravice ali privilegiji, kot je obveznost izvajanja javne storitve ali regionalni razvoj, ali

(b) v primeru državnega podjetja za izpolnjevanje javne naloge.

POGLAVJE DEVETNAJST

JAVNO NAROČANJE

ČLEN 19.1

Opredelitve pojmov

V tem poglavju:

komercialno blago ali storitve pomeni blago ali storitve take vrste, ki se običajno prodajajo ali ponujajo za prodajo na komercialnih trgih nevladnim kupcem, ki jih običajno tudi kupijo, za nevladne namene;

gradbene storitve pomeni storitve, katerih cilj je na kakršen koli način izvesti nizke ali visoke gradnje na podlagi oddelka 51 začasne osrednje klasifikacije proizvodov Združenih narodov (v nadaljnjem besedilu: CPC);

elektronska dražba pomeni ponavljajoč se postopek, pri katerem ponudniki z uporabo elektronskih sredstev predstavijo nove cene ali nove vrednosti za količinsko opredeljive necenovne elemente ponudbe, povezane z merili vrednotenja, ali oboje, in na podlagi katerega se določi ali ponovno določi razvrstitev ponudb;

v pisni obliki ali **pisno** pomeni kakršne koli informacije, izražene z besedami ali številkami, ki jih je mogoče prebrati, reproducirati in pozneje sporočiti. To lahko vključuje elektronsko posredovane in shranjene informacije;

omejeni razpisni postopki pomeni način javnega naročanja, pri katerem se naročniki posvetujejo z enim ali več izbranimi ponudniki;

ukrep pomeni vsak zakon, predpis, postopek, upravno usmeritev ali prakso ali kateri koli ukrep naročnika v zvezi z zajetim javnim naročilom;

večnamenski seznam pomeni seznam ponudnikov, za katere je naročnik ugotovil, da izpolnjujejo pogoje za uvrstitev na navedeni seznam, in ki ga namerava naročnik uporabiti več kot enkrat;

uradno **obvestilo o nameravanem javnem naročilu** pomeni uradno obvestilo, ki ga naročnik objavi, da zainteresirane ponudnike povabi k predložitvi vloge za sodelovanje ali ponudbe ali obojega;

kompenzacija pomeni kateri koli pogoj ali zavezo, ki spodbuja lokalni razvoj ali izboljšuje plačilno bilanco pogodbenice, kot so uporaba domače vsebine, licenciranje tehnologije, naložbe, protidobave in podobna dejanja ali zahteve;

odprt razpisni postopek pomeni način javnega naročanja, pri katerem lahko vsi zainteresirani ponudniki predložijo ponudbo;

subjekt pomeni subjekt, kot je opredeljen v členu 1.1 (Opredelitve pojmov splošne uporabe);

naročnik pomeni entiteto, zajeto v Prilogi 191, Prilogi 192 ali Prilogi 193 k seznamu pogodbenice za dostop do trga za to poglavje;

kvalificirani ponudnik pomeni ponudnika, za katerega naročnik priznava, da je izpolnil pogoje za sodelovanje;

selektivni razpisni postopek pomeni način javnega naročanja, pri katerem naročnik k oddaji ponudb povabi le kvalificirane ponudnike;

storitve vključujejo gradbene storitve, razen če ni določeno drugače;

standard pomeni dokument, ki ga je odobril priznani organ, ki za splošno in večkratno uporabo določa pravila, smernice ali značilnosti za blago ali storitve ali z njimi povezane postopke in načine proizvodnje, ki jih ni treba obvezno upoštevati. Lahko vključuje ali izključno obravnava tudi zahteve glede terminologije, simbolov, pakiranja, označevanja ali etiketiranja, ki se uporabljajo za blago, storitve, postopke ali načine proizvodnje;

ponudnik pomeni subjekt ali skupino subjektov, ki ponuja ali bi lahko ponujala blago ali storitve, in

tehnična specifikacija pomeni zahtevo iz razpisnega postopka, ki:

(a) določa značilnosti blaga ali storitev, ki se naročajo, vključno s kakovostjo, uspešnostjo, varnostjo in merami, ali postopkov in načinov njihove proizvodnje ali zagotavljanja ali

(b) obravnava zahteve glede terminologije, simbolov, pakiranja, označevanja ali etiketiranja, ki se uporabljajo za blago ali storitve.

ČLEN 19.2

Področje in obseg uporabe

Uporaba tega poglavja

1. To poglavje se uporablja za vse ukrepe v zvezi z zajetim javnim naročilom, ne glede na to, ali se izvaja izključno ali le delno z elektronskimi sredstvi.

2. Zajeta javna naročila v tem poglavju pomenijo javna naročila za vladne namene:

(a) blaga, storitve ali kombinacije obeh:

(i) kot je določeno v prilogah vsake pogodbenice k seznamu za dostop do trga za to poglavje in

(ii) ki ni naročeno za komercialno prodajo ali nadaljnjo prodajo ali za uporabo v proizvodnji ali pri dobavi blaga ali storitve za komercialno prodajo ali nadaljnjo prodajo;

(b) na podlagi vseh vrst pogodb, vključno z naslednjimi: nakup, zakup in najemni nakup z nakupno pravico ali brez nje;

(c) katerih vrednost, ocenjena v skladu z odstavki 6 do 8, je v času objave uradnega obvestila v skladu s členom 19.6 enaka ustreznemu pragu, določenemu v prilogah pogodbenice k seznamu za dostop do trga za to poglavje, ali pa ga presega;

(d) ki jih izvede naročnik in

(e) ki niso drugače izključena iz obsega uporabe v odstavku 3 ali prilogah pogodbenice k seznamu za dostop do trga za to poglavje.

3. Če ni v prilogah pogodbenice k seznamu za dostop do trga za to poglavje določeno drugače, se to poglavje ne uporablja za:

(a) pridobitev ali najem zemljišča, obstoječih zgradb ali drugih nepremičnin ali z njimi povezanih pravic;

(b) nepogodbene sporazume ali katero koli obliko pomoči, ki jo zagotovi pogodbenica, vključno s sporazumi o sodelovanju, nepovratnimi sredstvi, posojili, prilivi lastniškega kapitala, garancijami in fiskalnimi spodbudami;

(c) javno naročilo ali pridobitev storitev fiskalnega urada ali depozitnih storitev, likvidacijskih in upravljavskih storitev za regulirane finančne institucije ali storitev, povezanih s prodajo, odkupom in razdelitvijo javnega dolga, vključno s posojili in državnimi obveznicami ter dolžniškimi in drugimi vrednostnimi papirji;

(d) pogodbe o zaposlitvi v javnem sektorju;

(e) javna naročila, izvedena:

(i) za posebni namen zagotavljanja mednarodne pomoči, vključno z razvojno pomočjo;

(ii) po posebnem postopku ali v skladu s pogoji mednarodnega sporazuma v zvezi z nameščanjem vojaških enot ali skupnim izvajanjem projekta s strani držav podpisnic ali

(iii) po posebnem postopku ali pogojih mednarodne organizacije ali financirana z mednarodnimi nepovratnimi sredstvi, posojili ali drugo podporo, če ustrezni postopek ali pogoji ne bi bili v skladu s tem poglavjem.

4. Javno naročilo, za katero velja to poglavje, je vsako javno naročilo, vključeno na sezname Kanade in Evropske unije za dostop do trga, v katerih so določene naslednje obveznosti vsake pogodbenice:

(a) v Prilogi 19-1: entitete organov upravljanja na centralni ravni, katerih javna naročila so zajeta v tem poglavju;

(b) v Prilogi 19-2: entitete organov upravljanja na centralni ravni, katerih javna naročila so zajeta v tem poglavju;

(c) v Prilogi 19-3: vse druge entitete, katerih javna naročila so zajeta v tem poglavju;

(d) v Prilogi 19-4: blago, ki je zajeto v tem poglavju;

(e) v Prilogi 19-5: storitve, razen gradbenih storitev, ki so zajete v tem poglavju;

(f) v Prilogi 19-6: gradbene storitve, ki so zajete v tem poglavju;

(g) v Prilogi 19-7: kakršne koli splošne opombe in

(h) v Prilogi 19-8: sredstva za objavljanje, ki se uporabljajo za to poglavje.

5. Če naročnik v okviru zajetih javnih naročil od subjekta, ki ni zajet v prilogah pogodbenice k seznamu za dostop do trga za to poglavje, zahteva, da javno naročanje poteka v skladu s posebnimi zahtevami, se za take zahteve smiselno uporablja člen 19.4.

Vrednotenje

6. Naročnik pri ocenjevanju vrednosti javnega naročila, da bi ugotovil, ali je javno naročilo zajeto:

(a) javnih naročil ne razdeli na ločena javna naročila in ne izbere ali uporabi določene metode vrednotenja za oceno vrednosti javnega naročila, da bi ga tako v celoti ali delno izključil iz uporabe tega poglavja, in

(b) vključi ocenjeno najvišjo skupno vrednost javnega naročila, oddanega enemu ali več ponudnikom, za celotno obdobje njegovega trajanja, pri čemer upošteva vse oblike plačila, vključno s:

(i) premijami, pristojbinami, provizijami in obrestmi, in

(ii) če javno naročilo omogoča več možnosti, skupno vrednostjo takih možnosti.

7. Če se zaradi posamezne zahteve za javno naročilo odda več kot eno naročilo ali pa se oddajo naročila v ločenih delih (v nadaljnjem besedilu: ponavljajoča se naročila), izračun ocenjene najvišje skupne vrednosti temelji na:

(a) vrednosti ponavljajočih se naročil iste vrste blaga ali storitev, oddanih v zadnjih 12 mesecih ali v predhodnem proračunskem letu naročnika, prilagojeni, če je to mogoče, da se upoštevajo pričakovane spremembe količine ali vrednosti blaga ali storitev, ki se naročajo v naslednjih 12 mesecih, ali

(b) ocenjeni vrednosti ponavljajočih se naročil iste vrste blaga ali storitev, ki se oddajo v 12 mesecih po oddaji prvotnega naročila ali v proračunskem letu naročnika.

8. V primeru javnega naročila v obliki zakupa, najema ali najemnega nakupa blaga ali storitve ali javnega naročila, za katerega skupna cena ni določena, se kot osnova za vrednotenje uporabi:

(a) pri javnih naročilih za določen čas:

(i) če je čas trajanja naročila 12 mesecev ali manj, skupna ocenjena najvišja vrednost za obdobje njegove veljavnosti, ali

(ii) če je čas trajanja javnega naročila daljši od 12 mesecev, skupna ocenjena najvišja vrednost, vključno z morebitno ocenjeno preostalo vrednostjo;

(b) pri javnih naročilih za nedoločen čas ocena mesečnega obroka, pomnožena z 48, in

(c) kadar ni jasno, ali se javno naročilo sklene za določen čas, se uporabi pododstavek (b).

ČLEN 19.3

Varnostne in splošne izjeme

1. Nobena določba tega poglavja se ne razlaga tako, da bi bilo kateri koli pogodbenici preprečeno sprejetje kakršnega koli ukrepa ali nerazkritje informacij, za katere meni, da so potrebne za zaščito njenih bistvenih varnostnih interesov v zvezi z javnimi naročili:

(a) orožja, streliva[27] ali vojaškega materiala;

(b) ali javnimi naročili, ki so nepogrešljiva za nacionalno varnost, ali

(c) zaradi obrambe države.

[27] V tem členu se šteje, da je izraz „municija“ enakovreden izrazu „strelivo“.

2. Ob upoštevanju zahteve, da se taki ukrepi ne uporabljajo na način, ki bi pomenil sredstvo za samovoljno ali neupravičeno diskriminacijo med pogodbenicama, kadar prevladujejo enaki pogoji, ali za prikrito omejevanje mednarodne trgovine, se nobena določba tega poglavja ne razlaga tako, da bi se kateri koli pogodbenici preprečilo uvajanje ali izvajanje ukrepov, ki so:

(a) potrebni za zavarovanje javne morale, reda in miru ali varnosti;

(b) potrebni za varovanje življenja ali zdravja ljudi, živali ali rastlin;

(c) potrebni za zaščito intelektualne lastnine ali

(d) povezani z blagom ali storitvami invalidov, človekoljubnih ustanov ali zapornikov.

ČLEN 19.4

Splošna načela

Nediskriminacija

1. V zvezi z vsakim ukrepom, povezanim z zajetim javnim naročilom, vsaka pogodbenica, vključno z naročniki, blagu in storitvam druge pogodbenice ter ponudnikom druge pogodbenice, ki ponujajo tako blago ali storitve, zagotovi takojšnjo in brezpogojno obravnavo, ki ni manj ugodna od tiste, ki jo zagotavlja svojemu blagu, storitvam in ponudnikom. Pojasniti je treba, da taka obravnava vključuje:

(a) v Kanadi: obravnavo, ki ni manj ugodna od tiste, ki jo provinca ali ozemlje, vključno s svojimi naročniki, zagotavlja blagu in storitvam iz navedene province ali z navedenega ozemlja in ponudnikom s sedežem v navedeni provinci ali na navedenem ozemlju, in

(b) v Evropski uniji: obravnavo, ki ni manj ugodna od tiste, ki jo država članica ali podcentralna regija države članice, vključno s svojimi naročniki, zagotavlja blagu in storitvam iz navedene države članice ali podcentralne regije in ponudnikom s sedežem v navedeni državi članici ali podcentralni regiji, kot je primerno.

2. V zvezi s katerim koli ukrepom, ki se nanaša na zajeto javno naročilo, pogodbenica, vključno s svojimi naročniki, ne:

(a) obravnava lokalnega ponudnika manj ugodno kot drugega lokalnega ponudnika na podlagi stopnje povezave s tujino ali obsega tujega lastništva ali

(b) diskriminira lokalnega ponudnika na podlagi dejstva, da so blago ali storitve, ki jih ponuja navedeni ponudnik za določeno javno naročilo, blago ali storitve druge pogodbenice.

Uporaba elektronskih sredstev

3. Pri izvajanju zajetih javnih naročil z elektronskimi sredstvi naročnik:

(a) zagotovi, da se javno naročilo izvede z uporabo sistemov informacijske tehnologije in programske opreme, vključno s tistimi, povezanimi z overjanjem in šifriranjem informacij, ki so splošno dostopni in interoperabilni z drugimi splošno dostopnimi sistemi informacijske tehnologije in programsko opremo, in

(b) vzdržuje mehanizme, ki zagotavljajo celovitost vlog za sodelovanje in ponudb, vključno z določitvijo datuma prejema ponudbe in preprečevanjem neustreznega dostopa.

Izvajanje javnega naročila

4. Naročnik zajeta javna naročila izvaja pregledno in nepristransko, kar:

(a) je v skladu s tem poglavjem, pri čemer uporablja metode, kot je odprti, selektivni in omejeni razpisni postopek;

(b) preprečuje navzkrižje interesov in

(c) preprečuje korupcijo.

Pravila o poreklu

5. Za zajeta javna naročila pogodbenica za blago ali storitve, uvožene ali dobavljene iz druge pogodbenice, ne uporablja drugačnih pravil o poreklu od tistih, ki jih navedena pogodbenica hkrati uporablja v običajnem poteku trgovine za uvoz ali dobavo enakega blaga ali storitev iz iste pogodbenice.

Kompenzacije

6. V zvezi z zajetimi javnimi naročili pogodbenica, vključno s svojimi naročniki, ne zahteva, upošteva, nalaga ali izvršuje nobene kompenzacije.

Ukrepi, ki niso značilni za javno naročanje

7. Odstavka 1 in 2 se ne uporabljata za: nikakršne carine in takse, ki se naložijo za uvoz ali v zvezi z njim; način zaračunavanja takih carin in taks; druge uvozne predpise ali formalnosti in ukrepe, ki vplivajo na trgovino s storitvami, razen ukrepov, ki urejajo zajeta javna naročila.

ČLEN 19.5

Informacije o sistemu javnega naročanja

1. Vsaka pogodbenica:

(a) nemudoma objavi vse zakone, predpise, sodne odločbe, upravne odločbe v splošni uporabi, standardne pogodbene klavzule, ki so določene z zakonom ali predpisom ter s sklicevanjem vključene v uradna obvestila ali razpisno dokumentacijo in postopek v zvezi z zajetimi javnimi naročili, ter vse njihove spremembe v uradno določenem elektronskem ali tiskanem mediju, ki je splošno razširjen in ostane dostopen javnosti, in

(b) na zahtevo zagotovi utemeljitev navedenega drugi pogodbenici.

2. Vsaka pogodbenica v Prilogi 19-8 k svojemu seznamu za dostop do trga navede:

(a) elektronske ali tiskane medije, v katerih pogodbenica objavi informacije, opisane v odstavku 1;

(b) elektronske ali tiskane medije, v katerih pogodbenica objavi uradna obvestila, zahtevana v členih 19.6, 19.8.7 in 19.15.2, in

(c) spletni naslov ali naslove, na katerih pogodbenica objavi:

(i) statistične podatke o svojih javnih naročilih v skladu s členom 19.15.5 ali

(ii) svoja uradna obvestila o oddanih javnih naročilih v skladu s členom 19.15.6.

3. Vsaka pogodbenica Odbor za javno naročanje nemudoma obvesti o kakršni koli spremembi informacij pogodbenice iz Priloge 19-8.

ČLEN 19.6

Uradna obvestila

Uradno obvestilo o nameravanem javnem naročilu

1. Naročnik za vsako zajeto javno naročilo objavi uradno obvestilo o nameravanem javnem naročilu, razen v okoliščinah, opisanih v členu 19.12.

Vsa uradna obvestila o nameravanem javnem naročilu so neposredno in brezplačno dostopna z elektronskimi sredstvi prek enotne točke dostopa v skladu z odstavkom 2. Uradna obvestila se lahko objavijo tudi v ustreznem tiskanem mediju, ki je splošno razširjen, in so dostopna javnosti najmanj do izteka roka, navedenega v uradnem obvestilu.

Vsaka pogodbenica v Prilogi 19-8 navede ustrezni tiskani in elektronski medij.

2. Pogodbenica lahko za entitete, ki so zajete v Prilogi 19-2 in Prilogi 19-3 ter niso pripravljene sodelovati prek enotne točke dostopa iz odstavka 1, uporabi prehodno obdobje do 5 let od datuma začetka veljavnosti tega sporazuma. Navedene entitete v takem prehodnem obdobju pošiljajo uradna obvestila o nameravanem javnem naročilu, in če so ta dostopna z elektronskimi sredstvi, so na voljo prek povezav na začetni elektronski strani, ki je dostopna brezplačno in navedena v Prilogi 19-8.

3. Razen če ni v tem poglavju določeno drugače, vsako uradno obvestilo o nameravanem javnem naročilu vključuje:

(a) ime in naslov naročnika ter druge informacije, potrebne za vzpostavitev stika z naročnikom in pridobitev vseh ustreznih dokumentov, povezanih z javnim naročilom, ter morebitne stroške in plačilne pogoje;

(b) opis javnega naročila, vključno z vrsto in količino blaga ali storitev, ki se naročajo, ali z oceno količine, če ta ni znana;

(c) za ponavljajoča se javna naročila po možnosti čas objave nadaljnjih uradnih obvestil o nameravanih naročilih;

(d) opis kakršnih koli možnosti;

(e) časovni razpored dobave blaga ali izvajanja storitev ali trajanja naročila;

(f) uporabljen način javnega naročanja in podatek, ali bo vključeval pogajanja ali elektronsko dražbo;

(g) če je primerno, naslov in končni rok za oddajo vlog za sodelovanje pri javnem naročilu;

(h) naslov in končni rok za oddajo ponudb;

(i) jezik ali jezike, v katerih se lahko oddajo ponudbe ali vloge za sodelovanje, če se lahko oddajo v jeziku, ki ni uradni jezik pogodbenice naročnika;

(j) seznam in kratek opis kakršnih koli pogojev za sodelovanje ponudnikov, vključno s kakršnimi koli zahtevami za posebne dokumente ali potrdila, ki jih morajo v zvezi s tem zagotoviti ponudniki, če te zahteve niso vključene v razpisno dokumentacijo, ki je vsem zainteresiranim ponudnikom dana na voljo hkrati z uradnim obvestilom o nameravanem javnem naročilu;

(k) če namerava naročnik v skladu s členom 19.8 k oddaji ponudb povabiti omejeno število kvalificiranih ponudnikov, merila, ki bodo uporabljena za njihov izbor, in po možnosti morebitno omejitev števila ponudnikov, ki lahko oddajo svoje ponudbe, in

(l) navedbo, da je javno naročilo zajeto v tem poglavju.

Povzetek uradnega obvestila

4. Naročnik za vsako nameravano javno naročilo hkrati z objavo uradnega obvestila o nameravanem javnem naročilu objavi tudi dostopen povzetek uradnega obvestila v angleščini ali francoščini. Povzetek uradnega obvestila vključuje vsaj naslednje informacije:

(a) predmet javnega naročila;

(b) končni rok za oddajo ponudb ali, kadar je primerno, končni rok za oddajo vlog za sodelovanje pri javnih naročilih ali za uvrstitev na večnamenski seznam in

(c) naslov, na katerem se lahko zaprosi za dokumente v zvezi z javnim naročilom.

Uradno obvestilo o načrtovanem javnem naročilu

5. Naročniki so spodbujeni, da vsako proračunsko leto čim prej objavijo uradno obvestilo v zvezi s svojimi načrti glede prihodnjih javnih naročil (v nadaljnjem besedilu: uradno obvestilo o načrtovanem javnem naročilu) v ustreznem elektronskem in, če je na voljo, tiskanem mediju iz Priloge 19-8. Uradno obvestilo o načrtovanem javnem naročilu se objavi tudi na mestu enotne točke dostopa iz Priloge 19-8 v skladu z odstavkom 2. Uradno obvestilo o načrtovanem javnem naročilu bi moralo vsebovati predmet javnega naročila in predvideni datum objave uradnega obvestila o nameravanem javnem naročilu.

6. Naročnik, zajet v Prilogi 19-2 ali Prilogi 19-3, lahko uradno obvestilo o načrtovanem javnem naročilu uporabi kot uradno obvestilo o nameravanem javnem naročilu, če to uradno obvestilo vsebuje toliko informacij iz odstavka 3, kot jih ima naročnik na voljo, in izjavo, da morajo zainteresirani ponudniki svoje zanimanje za javno naročilo sporočiti naročniku.

ČLEN 19.7

Pogoji za sodelovanje

1. Naročnik omeji pogoje za sodelovanje pri javnem naročilu na tiste, ki so nujni za zagotovitev, da ima ponudnik pravne in finančne zmogljivosti ter poslovne in tehnične sposobnosti za izvedbo ustreznega javnega naročila.

2. Pri določitvi pogojev za sodelovanje naročnik:

(a) ne določi pogoja, v skladu s katerim lahko ponudnik sodeluje pri naročilu, če mu je naročnik pogodbenice v preteklosti že oddal eno ali več javnih naročil;

(b) lahko zahteva ustrezne predhodne izkušnje, če so bistvene za izpolnitev zahtev javnega naročila, in

(c) kot pogoj za javno naročilo ne zahteva predhodnih izkušenj na ozemlju pogodbenice.

3. Naročnik pri ocenjevanju, ali ponudnik izpolnjuje pogoje za sodelovanje:

(a) oceni finančno zmogljivost ter poslovne in tehnične sposobnosti ponudnika na podlagi poslovnih dejavnosti navedenega ponudnika na ozemlju pogodbenice naročnika in zunaj tega ozemlja in

(b) svojo oceno opravi na podlagi pogojev, ki jih je vnaprej določil v uradnih obvestilih ali razpisni dokumentaciji.

4. Če obstajajo ustrezna dokazila, lahko pogodbenica, vključno s svojimi naročniki, ponudnika izključi iz razlogov, kot so:

(a) stečaj;

(b) lažne izjave;

(c) znatne ali ponavljajoče se pomanjkljivosti pri izpolnjevanju kakršnih koli pomembnejših zahtev ali obveznosti iz predhodnega naročila ali naročil;

(d) pravnomočne sodbe v zvezi s hudimi kaznivimi dejanji ali drugimi hujšimi prekrški;

(e) kršitve poklicnih pravil ali ravnanje oziroma opustitve ravnanja, ki škodljivo vplivajo na poslovno integriteto ponudnika, ali

(f) neplačevanje davkov.

ČLEN 19.8

Kvalificiranost ponudnikov

Sistemi registracije in kvalifikacijski postopki

1. Pogodbenica, vključno s svojimi naročniki, lahko vodi sistem registracije ponudnikov, v skladu s katerim se morajo zainteresirani ponudniki registrirati in poslati določene informacije.

2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da:

(a) si njeni naročniki prizadevajo čim bolj zmanjšati razlike med svojimi kvalifikacijskimi postopki in

(b) si njeni naročniki, če vodijo sisteme registracije, prizadevajo čim bolj zmanjšati razlike med svojimi sistemi registracije.

3. Pogodbenica, vključno s svojimi naročniki, ne sprejme ali uporablja nobenega sistema registracije ali kvalifikacijskega postopka z namenom ali učinkom ustvarjanja nepotrebnih ovir za sodelovanje ponudnikov druge pogodbenice pri njenih javnih naročilih.

Selektivni razpisni postopek

4. Naročnik, ki namerava uporabiti selektivni razpisni postopek:

(a) v uradno obvestilo o nameravanem javnem naročilu vključi vsaj informacije iz členov 19.6.3(a), (b), (f), (g), (j), (k) in (l) ter ponudnike povabi k oddaji vloge za sodelovanje in

(b) do začetka roka za oddajo ponudb kvalificiranim ponudnikom, ki jih uradno obvesti, kot je določeno v členu 19.10.3(b), predloži vsaj informacije iz člena 19.6.3(c), (d), (e), (h) in (i).

5. Naročnik vsem kvalificiranim ponudnikom omogoči sodelovanje pri določenem javnem naročilu, razen če v uradnem obvestilu o nameravanem javnem naročilu ni navedena kakršna koli omejitev števila ponudnikov, ki lahko ponudbo oddajo, in meril za izbiro omejenega števila ponudnikov.

6. Če razpisna dokumentacija ni javno objavljena na dan objave uradnega obvestila iz odstavka 4, naročnik zagotovi, da se navedeni dokumenti dajo hkrati na voljo vsem kvalificiranim ponudnikom, izbranim v skladu z odstavkom 5.

Večnamenski seznami

7. Naročnik lahko vodi večnamenski seznam ponudnikov, če uradno obvestilo, s katerim zainteresirane ponudnike povabi k oddaji prijave za uvrstitev na seznam:

(a) objavi vsako leto in

(b) je v primeru objave z elektronskimi sredstvi stalno na voljo

v ustreznem mediju iz Priloge 19-8.

8. Uradno obvestilo iz odstavka 7 vključuje:

(a) opis blaga ali storitev ali njihovih kategorij, za katere se lahko uporablja seznam;

(b) pogoje za sodelovanje, ki jih morajo izpolniti ponudniki za uvrstitev na seznam, in načine, s katerimi bo naročnik preveril, ali ponudnik izpolnjuje pogoje;

(c) ime in naslov naročnika ter druge informacije, potrebne za vzpostavitev stika z naročnikom in pridobitev vseh ustreznih dokumentov, povezanih s seznamom;

(d) obdobje veljavnosti seznama in načine za njegovo obnovitev ali odpoved ali, če obdobje veljavnosti ni na voljo, navedbo načina, kako bo izdano uradno obvestilo o prenehanju uporabe seznama, in

(e) navedbo, da se lahko seznam uporablja za javna naročila, ki so zajeta v tem poglavju.

9. Naročnik lahko ne glede na odstavek 7, in če je večnamenski seznam veljaven tri leta ali manj, objavi uradno obvestilo iz odstavka 7 samo enkrat na začetku obdobja veljavnosti seznama, če:

(a) uradno obvestilo vsebuje navedbo obdobja veljavnosti in izjavo, da nadaljnja uradna obvestila ne bodo objavljena, in

(b) se obvestilo objavi z elektronskimi sredstvi in je v obdobju veljavnosti stalno na voljo.

10. Naročnik ponudnikom omogoči, da se kadar koli prijavijo za uvrstitev na večnamenski seznam, vse kvalificirane ponudnike pa uvrsti na seznam v razumno kratkem času.

11. Če ponudnik, ki ni vključen na večnamenski seznam, vlogo za sodelovanje pri javnem naročilu, ki temelji na večnamenskem seznamu, in vse zahtevane dokumente odda v roku iz člena 19.10.2, naročnik vlogo preuči. Naročnik ponudnika ne izključi iz obravnave v zvezi z javnim naročilom, ker ni imel dovolj časa za preučitev vloge, razen če naročnik v izjemnih primerih zaradi zapletenosti javnega naročila ne more dokončati preučitve vloge v roku, določenem za oddajo ponudb.

Naročniki iz Priloge 19-2 in Priloge 19-3

12. Naročnik, ki je zajet v Prilogi 192 ali Prilogi 193, lahko uradno obvestilo, s katerim ponudnike povabi k prijavi za uvrstitev na večnamenski seznam, uporabi kot uradno obvestilo o nameravanem javnem naročilu, če:

(a) je uradno obvestilo objavljeno v skladu z odstavkom 7 in vključuje informacije, zahtevane v skladu z odstavkom 8, vse razpoložljive informacije, zahtevane v skladu s členom 19.6.3, ter izjavo, da pomeni uradno obvestilo o nameravanem javnem naročilu ali da bodo samo ponudniki na večnamenskem seznamu prejeli nadaljnja uradna obvestila o javnih naročilih, ki jih zajema večnamenski seznam, in

(b) naročnik ponudnikom, ki so mu sporočili svoje zanimanje za zadevno javno naročilo, nemudoma zagotovi zadostne informacije, da lahko ocenijo svoje zanimanje za javno naročilo, vključno z vsemi preostalimi informacijami, zahtevanimi v skladu s členom 19.6.3, če so na voljo.

13. Naročnik, zajet v Prilogi 192 ali Prilogi 193, lahko ponudniku, ki se je prijavil za uvrstitev na večnamenski seznam v skladu z odstavkom 10, dovoli, da odda ponudbo za zadevno javno naročilo, če ima naročnik na voljo dovolj časa, da preuči, ali ponudnik izpolnjuje pogoje za sodelovanje.

Informacije o odločitvah naročnika

14. Naročnik vsakega ponudnika, ki odda vlogo za sodelovanje pri javnem naročilu ali prijavo za uvrstitev na večnamenski seznam, nemudoma obvesti o svoji odločitvi glede vloge ali prijave.

15. Če naročnik zavrne vlogo ponudnika za sodelovanje pri javnem naročilu ali njegovo prijavo za uvrstitev na večnamenski seznam, če ga preneha priznavati kot kvalificiranega ali če ga umakne z večnamenskega seznama, ga o tem nemudoma obvesti in mu na njegovo zahtevo nemudoma zagotovi pisno pojasnilo razlogov za svojo odločitev.

ČLEN 19.9

Tehnične specifikacije in razpisna dokumentacija

Tehnične specifikacije

1. Naročnik ne pripravi, sprejme ali uporablja nobenih tehničnih specifikacij in ne določa nobenih postopkov za ugotavljanje skladnosti z namenom ali učinkom nepotrebnega oviranja mednarodne trgovine.

2. Pri določanju tehničnih specifikacij za blago ali storitve, ki se naročajo, naročnik po potrebi:

(a) določi tehnične specifikacije z vidika zahtev glede uspešnosti in funkcionalnosti in ne z vidika oblikovnih ali opisnih lastnosti in

(b) tehnične specifikacije utemelji na mednarodnih standardih, če ti obstajajo, sicer pa na nacionalnih tehničnih predpisih, priznanih nacionalnih standardih ali gradbenih predpisih.

3. Če se v tehničnih specifikacijah uporabljajo oblikovne ali opisne lastnosti, naročnik po potrebi navede, da bo upošteval ponudbe za enakovredno blago ali storitve, ki dokazano izpolnjujejo zahteve javnega naročila, in sicer z vključitvijo besedila, kot je na primer „ali enakovredno“, v razpisno dokumentacijo.

4. Naročnik ne določi tehničnih specifikacij, ki zahtevajo ali se nanašajo na določeno blagovno znamko ali trgovsko ime, patent, avtorsko pravico, vzorec oziroma model, tip, posebno poreklo, proizvajalca ali ponudnika, razen če ni nobenega drugega dovolj natančnega ali razumljivega načina za opis zahtev glede javnega naročila in če v takih primerih naročnik v razpisno dokumentacijo vključi besedilo, kot je na primer „ali enakovredno“.

5. Naročnik subjekta, ki bi lahko imel poslovne interese v javnem naročilu, ne zaprosi za nasvete oziroma od njega ne sprejema nasvetov, ki se lahko uporabijo pri pripravi ali sprejetju katere koli tehnične specifikacije za konkretno javno naročilo na način, ki bi izključeval konkurenco.

6. Pojasniti je treba, da lahko pogodbenica, vključno s svojimi naročniki, pripravi, sprejme ali uporabi tehnične specifikacije za spodbujanje ohranjanja naravnih virov ali varstvo okolja, če to stori v skladu s tem členom.

Razpisna dokumentacija

7. Naročnik da ponudnikom na voljo razpisno dokumentacijo, ki vključuje vse informacije, potrebne za to, da lahko ponudniki pripravijo in oddajo ustrezne ponudbe. Če naslednje ni navedeno že v uradnem obvestilu o nameravanem javnem naročilu, taka dokumentacija vključuje popoln opis:

(a) javnega naročila, vključno z vrsto in količino blaga ali storitev, ki se naročajo, ali z oceno količine, če ta ni znana, ter vsemi zahtevami, ki jih je treba izpolniti, vključno s tehničnimi specifikacijami, potrdilom o ugotavljanju skladnosti, načrti, risbami ali gradivom z navodili;

(b) vseh pogojev za sodelovanje ponudnikov, vključno s seznamom informacij in dokumentov, ki jih morajo ponudniki oddati v povezavi s pogoji za sodelovanje;

(c) vseh meril ocenjevanja, ki jih bo naročnik uporabil pri oddaji naročila, in relativni pomen navedenih meril, razen kadar je edino merilo cena;

(d) če bo naročnik izvedel javno naročilo z elektronskimi sredstvi, vseh zahtev v zvezi z overjanjem in šifriranjem ali drugih zahtev, povezanih z oddajo informacij z elektronskimi sredstvi;

(e) če bo naročnik izvedel elektronsko dražbo, pravil, po katerih bo potekala dražba, vključno z opredelitvijo elementov ponudbe, povezanih z merili ocenjevanja;

(f) če bo odprtje ponudb javno, datuma, časa in kraja odprtja ponudb in po potrebi subjektov, ki so lahko prisotni;

(g) vseh drugih določb ali pogojev, vključno s pogoji plačila in vsemi omejitvami načinov, na katere se lahko pošljejo ponudbe, na primer v papirni obliki ali z elektronskimi sredstvi, in

(h) vseh datumov za dobavo blaga ali izvedbo storitev.

8. Naročnik pri določitvi datuma za dobavo blaga ali izvedbo storitev, ki se naročajo, upošteva dejavnike, kot so zapletenost javnega naročila, pričakovani obseg oddaje naročila podizvajalcem in dejanski čas, potreben za proizvodnjo blaga, njegovo odpremo iz skladišča in prevoz iz nabavnega mesta ali za izvedbo storitev.

9. Merila ocenjevanja, določena v uradnem obvestilu o nameravanem javnem naročilu ali razpisni dokumentaciji, lahko med drugim vključujejo ceno in druge dejavnike stroškov, kakovost, tehnično ustreznost, okoljske značilnosti in pogoje dobave.

10. Naročnik nemudoma:

(a) da na voljo razpisno dokumentacijo, s čimer zagotovi, da imajo zainteresirani ponudniki dovolj časa za oddajo ustreznih ponudb;

(b) zainteresiranim ponudnikom na zahtevo zagotovi razpisno dokumentacijo in

(c) odgovori na vse razumne zahteve po ustreznih informacijah, ki jih pošlje kateri koli zainteresirani ali sodelujoči ponudnik, če te informacije zadevnemu ponudniku ne dajejo prednosti pred drugimi ponudniki.

Spremembe

11. Če naročnik pred oddajo naročila spremeni merila ali zahteve, ki so določene v uradnem obvestilu o nameravanem javnem naročilu ali razpisni dokumentaciji, ki se zagotovi sodelujočim ponudnikom, ali pa spremeni ali ponovno izda uradno obvestilo ali razpisno dokumentacijo, vse te spremembe ali spremenjeno ali ponovno izdano uradno obvestilo ali razpisno dokumentacijo v pisni obliki pošlje:

(a) vsem ponudnikom, ki sodelujejo v času spremembe ali ponovne izdaje, če so naročniku ti ponudniki znani, v vseh ostalih primerih pa na enak način, kot je bil uporabljen za objavo prvotnih informacij, in

(b) v ustreznem času, da ponudnikom omogoči, da po potrebi spremenijo in ponovno oddajo svoje spremenjene ponudbe.

ČLEN 19.10

Roki

Splošno

1. Naročnik v skladu s svojimi razumnimi potrebami ponudnikom zagotovi dovolj časa za pripravo in oddajo vlog za sodelovanje in ustreznih ponudb, pri čemer upošteva dejavnike, kot so:

(a) vrsta in zapletenost javnega naročila;

(b) pričakovani obseg oddaje naročil podizvajalcem in

(c) čas, potreben za pošiljanje ponudb z neelektronskimi sredstvi s tujih in domačih lokacij, če se ne uporabljajo elektronska sredstva.

Ti roki, vključno s kakršnim koli podaljšanjem rokov, so enaki za vse zainteresirane ali sodelujoče ponudnike.

Roki

2. Naročnik, ki uporablja selektivne razpisne postopke, določi končni rok za oddajo vlog za sodelovanje, ki načeloma ne sme biti krajši od 25 dni od datuma objave uradnega obvestila o nameravanem javnem naročilu. Če se v nujnih primerih, ki jih naročnik ustrezno utemelji, ni mogoče držati tega roka, se ta lahko skrajša na najmanj deset dni.

3. Razen v primerih iz odstavkov 4, 5, 7 in 8 naročnik določi končni rok za oddajo ponudb, ki ni krajši od 40 dni od datuma, ko:

(a) se v primeru odprtih razpisnih postopkov objavi uradno obvestilo o nameravanem javnem naročilu ali

(b) v primeru selektivnih razpisnih postopkov ponudnike uradno obvesti, da bodo povabljeni k oddaji ponudb, ne glede na to, ali bo uporabil večnamenski seznam ali ne.

4. Naročnik lahko skrajša rok za oddajo ponudb, določen v skladu z odstavkom 3, na najmanj deset dni, če:

(a) je naročnik uradno obvestilo o načrtovanem javnem naročilu iz člena 19.6.5 objavil vsaj 40 dni in ne več kot 12 mesecev pred objavo uradnega obvestila o nameravanem javnem naročilu, uradno obvestilo o načrtovanem javnem naročilu pa vsebuje:

(i) opis javnega naročila;

(ii) okvirne končne roke za oddajo ponudb ali vlog za sodelovanje;

(iii) izjavo, da morajo zainteresirani ponudniki svoje zanimanje za javno naročilo izraziti naročniku;

(iv) naslov, na katerem se lahko dobijo dokumenti v zvezi z javnim naročilom, in

(v) vse razpoložljive informacije, ki se zahtevajo za uradno obvestilo o nameravanem javnem naročilu v skladu s členom 19.6.3;

(b) naročnik za ponavljajoče se pogodbe v prvotnem uradnem obvestilu o nameravanem naročilu navede, da bodo roki za oddajo ponudb v nadaljnjih uradnih obvestilih temeljili na tem odstavku, ali

(c) se v nujnih primerih, ki jih naročnik ustrezno utemelji, ni mogoče držati roka za oddajo ponudb, določenega v skladu z odstavkom 3.

5. Naročnik lahko rok za oddajo ponudb, določen v skladu z odstavkom 3, skrajša za pet dni v vsakem od naslednjih primerov:

(a) uradno obvestilo o nameravanem javnem naročilu se objavi z elektronskimi sredstvi;

(b) vsa razpisna dokumentacija je na voljo prek elektronskih sredstev od dne objave uradnega obvestila o nameravanem javnem naročilu in

(c) naročnik sprejema ponudbe prek elektronskih sredstev.

6. Uporaba odstavka 5 v povezavi z odstavkom 4 v nobenem primeru ne sme povzročiti, da bi se rok za oddajo ponudb, določen v skladu z odstavkom 3, skrajšal na manj kot deset dni od dneva objave uradnega obvestila o nameravanem javnem naročilu.

7. Naročnik lahko ne glede na druge določbe tega člena, če naroča komercialno blago ali storitve ali njihovo kombinacijo, rok za oddajo ponudb, določen v skladu z odstavkom 3, skrajša na najmanj 13 dni, če z elektronskimi sredstvi hkrati objavi uradno obvestilo o nameravanem javnem naročilu in razpisno dokumentacijo. Poleg tega lahko naročnik, če ponudbe za komercialno blago ali storitve sprejema prek elektronskih sredstev, rok, določen v skladu z odstavkom 3, skrajša na najmanj deset dni.

8. Če je naročnik iz Priloge 192 ali Priloge 193 izbral vse kvalificirane ponudnike ali omejeno število le-teh, se lahko rok za oddajo ponudb določi s soglasjem med naročnikom in izbranimi ponudniki. Če dogovor ne obstaja, je rok najmanj deset dni.

ČLEN 19.11

Pogajanja

1. Pogodbenica lahko določi, da se njeni naročniki pogajajo s ponudniki:

(a) če je naročnik v uradnem obvestilu o nameravanem javnem naročilu, zahtevanem v skladu s členom 19.6.3, navedel svojo namero za izvedbo pogajanj ali

(b) če ocenjevanje pokaže, da nobena ponudba ni očitno najugodnejša v smislu posebnih meril ocenjevanja, določenih v uradnem obvestilu o nameravanem javnem naročilu ali razpisni dokumentaciji.

2. Naročnik:

(a) zagotovi, da se vsaka izločitev ponudnikov, ki sodelujejo v pogajanjih, opravi v skladu z merili ocenjevanja, določenimi v uradnem obvestilu o nameravanem javnem naročilu ali razpisni dokumentaciji, in

(b) če se pogajanja končajo, določi skupni rok, v katerem lahko preostali sodelujoči ponudniki oddajo nove ali spremenjene ponudbe.

ČLEN 19.12

Omejeni razpisni postopek

1. Naročnik lahko, če te določbe ne uporablja za izogibanje konkurenci med ponudniki ali tako, da diskriminira ponudnike druge pogodbenice ali ščiti domače ponudnike, uporabi omejeni razpisni postopek in se odloči, da členov 19.6 do 19.8, odstavkov 7 do 11 člena 19.9 ter členov 19.10, 19.11, 19.13 in 19.14 ne bo uporabil v katerem koli od naslednjih primerov:

(a) če:

(i) ni bila oddana nobena ponudba ali noben ponudnik ni oddal vloge za sodelovanje;

(ii) ni bila oddana nobena ponudba, ki izpolnjuje bistvene zahteve razpisne dokumentacije;

(iii) noben ponudnik ne izpolnjuje pogojev za sodelovanje ali

(iv) so bile oddane ponudbe dogovorjene,

ob upoštevanju, da zahteve razpisne dokumentacije niso bistveno spremenjene;

(b) če lahko blago ali storitve zagotovi le določen ponudnik in ni razumnega alternativnega ali nadomestnega blaga ali storitev iz katerega koli od naslednjih razlogov:

(i) zahteva se umetniško delo;

(ii) varstvo patentov, avtorskih pravic ali drugih izključnih pravic ali

(iii) konkurenca ne obstaja iz tehničnih razlogov;

(c) za dodatne dobave prvotnega ponudnika blaga ali storitev, ki niso bile vključene v prvotno javno naročilo, če sprememba ponudnika tega dodatnega blaga ali storitev:

(i) ni mogoča iz ekonomskih ali tehničnih razlogov, kot so zahteve po zamenljivosti ali interoperabilnosti z obstoječo opremo, programsko opremo, storitvami ali instalacijami, zagotovljenimi v okviru prvotnega javnega naročila, in

(ii) bi povzročila velike nevšečnosti ali znatno podvajanje stroškov za naročnika;

(d) samo kadar je nujno potrebno in če zaradi izjemne nujnosti kot posledice dogodkov, ki jih naročnik ni mogel predvideti, blaga ali storitev ni bilo mogoče pravočasno zagotoviti z odprtimi ali selektivnimi razpisnimi postopki;

(e) za blago, kupljeno na blagovni borzi;

(f) če naročnik naroča prototipe ali prvo blago ali storitve, ki se razvijajo na njegovo zahtevo v okviru določenega javnega naročila za raziskave, poskuse, študijo ali izvirni razvoj ali za tako javno naročilo. Izvirni razvoj prvega blaga ali storitve lahko vključuje omejeno proizvodnjo ali dobavo, da se dodajo rezultati preskusov na terenu in da se dokaže, da je blago ali storitev primerna za proizvodnjo ali dobavo v večjem obsegu v skladu s sprejemljivimi standardi kakovosti, vendar ne vključuje masovne proizvodnje ali dobav zaradi ugotavljanja komercialne primernosti ali povračila stroškov raziskav in razvoja;

(g) za nakupe pod izjemno ugodnimi pogoji, ki nastopijo zgolj v zelo kratkem času v primeru neobičajnih odprodaj, kot na primer nastanejo zaradi likvidacije, prisilne poravnave ali stečaja, vendar ne za redne nakupe od stalnih ponudnikov, ali

(h) če se javno naročilo odda zmagovalcu oblikovalskega natečaja, ob upoštevanju, da:

(i) je bil natečaj organiziran v skladu z načeli tega poglavja, zlasti v zvezi z objavo uradnega obvestila o nameravanem javnem naročilu, in

(ii) udeležence ocenjuje neodvisna žirija, da se oblikovalsko javno naročilo odda zmagovalcu.

2. Naročnik pripravi pisno poročilo za vsako javno naročilo, oddano v skladu z odstavkom 1. Poročilo vsebuje ime naročnika, vrednost in vrsto naročenega blaga ali storitev ter izjavo o okoliščinah in pogojih, opisanih v odstavku 1, zaradi katerih je bila uporaba omejenega razpisnega postopka upravičena.

ČLEN 19.13

Elektronske dražbe

Če namerava naročnik zajeto javno naročilo izvesti na elektronski dražbi, pred njenim začetkom vsakemu udeležencu zagotovi:

(a) metodo samodejnega ocenjevanja, vključno z matematično formulo, ki temelji na merilih ocenjevanja, določenih v razpisni dokumentaciji, in ki se bo med dražbo uporabljala pri samodejnem razvrščanju ali ponovnem razvrščanju;

(b) rezultate vseh prvotnih ocen elementov ponudbe, če se bo javno naročilo oddalo na podlagi najugodnejše ponudbe, in

(c) vse druge zadevne informacije v zvezi z izvedbo dražbe.

ČLEN 19.14

Obravnava ponudb in oddaja javnih naročil

Obravnava ponudb

1. Naročnik prejema, odpira in obravnava vse ponudbe po postopkih, ki zagotavljajo poštenost in nepristranskost razpisnega postopka ter zaupnost ponudb.

2. Naročnik ne kaznuje nobenega ponudnika, katerega ponudbo prejme po roku, določenem za prejemanje ponudb, če je vzrok za zamudo izključno nepravilno ravnanje naročnika.

3. Če naročnik enemu ponudniku ponudi možnost, da med odprtjem ponudb in oddajo javnega naročila popravi nenamerne oblikovne napake, zagotovi enako možnost vsem sodelujočim ponudnikom.

Oddaja javnih naročil

4. Ponudba se obravnava, če je predložena v pisni obliki in ob odpiranju izpolnjuje bistvene zahteve iz uradnih obvestil in razpisne dokumentacije ter jo je predložil ponudnik, ki izpolnjuje pogoje za sodelovanje.

5. Razen če naročnik ugotovi, da oddaja javnega naročila ni v javnem interesu, odda javno naročilo ponudniku, za katerega je ugotovil, da je sposoben izpolnjevati pogoje javnega naročila, in ki je zgolj na podlagi meril ocenjevanja iz uradnih obvestil in razpisne dokumentacije oddal:

(a) najugodnejšo ponudbo ali

(b) če je edino merilo cena, najnižjo ceno.

6. Če naročnik prejme ponudbo s ceno, ki je nenavadno nižja od cen drugih predloženih ponudb, lahko pri ponudniku preveri, ali ta izpolnjuje pogoje za sodelovanje in je sposoben izpolniti pogoje javnega naročila.

7. Naročnik ne uporabi možnosti, ne odpove javnega naročila ali ne spreminja oddanih javnih naročil tako, da bi se izognil obveznostim iz tega poglavja.

ČLEN 19.15

Preglednost informacij o javnih naročilih

Informacije, ki se zagotovijo ponudnikom

1. Naročnik sodelujoče ponudnike nemudoma obvesti o svojih odločitvah v zvezi z oddajo javnih naročil in na zahtevo ponudnika to stori v pisni obliki. Naročnik v skladu s členoma 19.6.2 in 19.6.3 neuspešnemu ponudniku na zahtevo zagotovi pojasnilo razlogov, zaradi katerih ni izbral njegove ponudbe, in zadevnih prednosti ponudbe uspešnega ponudnika.

Objava informacij o oddaji javnega naročila

2. Naročnik najpozneje 72 dni po oddaji vsakega javnega naročila, ki ga zajema to poglavje, objavi uradno obvestilo v ustreznem tiskanem ali elektronskem mediju iz Priloge 19-8. Če naročnik objavi uradno obvestilo samo v elektronskem mediju, ostane informacija enostavno dostopna razumno dolgo. Uradno obvestilo vključuje vsaj naslednje informacije:

(a) opis naročenega blaga ali storitev;

(b) ime in naslov naročnika;

(c) ime in naslov uspešnega ponudnika;

(d) vrednost izbrane ponudbe ali najdražjo in najcenejšo ponudbo, ki se je upoštevala pri oddaji javnega naročila;

(e) datum oddaje javnega naročila in

(f) vrsto uporabljenega načina javnega naročanja ter, kadar je bil uporabljen omejen razpisni postopek v skladu s členom 19.12, opis okoliščin, ki upravičujejo uporabo omejenega razpisnega postopka.

Shranjevanje dokumentacije, poročil in vzdrževanje elektronske sledljivosti

3. Vsak naročnik za najmanj triletno obdobje od datuma oddaje javnega naročila hrani:

(a) dokumentacijo in poročila o razpisnih postopkih in oddaji javnih naročil v zvezi z zajetimi javnimi naročili, vključno s poročili, zahtevanimi v skladu s členom 19.12, in

(b) podatke, ki zagotavljajo ustrezno sledljivost izvedbe zajetega javnega naročila z elektronskimi sredstvi.

Zbiranje in sporočanje statističnih podatkov

4. Vsaka pogodbenica zbira in Odboru za javno naročanje sporoča statistične podatke o svojih javnih naročilih, zajetih v tem poglavju. Vsako poročilo obsega eno leto in se predloži v dveh letih po koncu obdobja poročanja ter vključuje:

(a) za naročnike iz Priloge 19-1:

(i) število in skupno vrednost vseh javnih naročil, zajetih v tem poglavju, za vse take naročnike;

(ii) število in skupno vrednost vseh javnih naročil, zajetih v tem poglavju, ki jih je oddal vsak tak naročnik, razčlenjenih po kategorijah blaga in storitev v skladu z mednarodno priznanim enotnim sistemom razvrščanja, in

(iii) število in skupno vrednost vseh javnih naročil, zajetih v tem poglavju, ki jih je vsak tak naročnik oddal v skladu z omejenim razpisnim postopkom;

(b) za naročnike iz Priloge 19-2 in Priloge 19-3 število in skupno vrednost javnih naročil, zajetih v tem poglavju, ki so jih oddali vsi taki naročniki, in razčlenjenih glede na prilogo, in

(c) ocene za podatke, ki se zahtevajo v pododstavkih (a) in (b), s pojasnilom metodologije, uporabljene za pripravo ocen, če podatkov ni mogoče zagotoviti.

5. Če pogodbenica svoje statistične podatke objavlja na uradni spletni strani v skladu z zahtevami iz odstavka 4, lahko zagotovi povezavo na spletno stran skupaj z morebitnimi navodili, potrebnimi za dostop do takih statističnih podatkov in njihovo uporabo, namesto da poroča Odboru za javno naročanje.

6. Če pogodbenica zahteva, da se uradna obvestila o oddanih javnih naročilih v skladu z odstavkom 2 objavijo v elektronski obliki, in če so taka uradna obvestila javno dostopna prek enotne zbirke podatkov v obliki, ki omogoča analizo zajetih javnih naročil, lahko zagotovi povezavo na spletno stran skupaj z morebitnimi navodili, potrebnimi za dostop do takih podatkov in njihovo uporabo, namesto da poroča Odboru za javno naročanje.

ČLEN 19.16

Razkritje informacij

Zagotavljanje informacij pogodbenicam

1. Pogodbenica na zahtevo druge pogodbenice nemudoma zagotovi vse potrebne informacije za ugotovitev, ali je bilo javno naročilo izvedeno pošteno, nepristransko in v skladu s tem poglavjem, vključno z informacijami o značilnostih in zadevnih prednostih uspešnega ponudnika. Kadar bi objava teh informacij posegala v konkurenco pri prihodnjih ponudbah, pogodbenica, ki te informacije prejme, teh ne posreduje nobenemu ponudniku, razen če se o tem posvetuje s pogodbenico, ki jih je zagotovila, in se ta s tem strinja.

Nerazkritje informacij

2. Ne glede na druge določbe tega poglavja pogodbenica, vključno s svojimi naročniki, nobenemu posameznemu ponudniku ne zagotovi informacij, ki bi lahko posegale v pošteno konkurenco med ponudniki.

3. Nobena določba tega poglavja se ne razlaga tako, da bi se od pogodbenice, vključno z njenimi naročniki, organi in revizijskimi organi, zahtevalo razkritje zaupnih informacij, če bi razkritje:

(a) oviralo kazenski pregon;

(b) lahko ogrožalo pošteno konkurenco med ponudniki;

(c) posegalo v legitimne poslovne interese določenih subjektov, vključno z varstvom intelektualne lastnine, ali

(d) bilo kako drugače v nasprotju z javnim interesom.

ČLEN 19.17

Nacionalni postopki pregleda

1. Vsaka pogodbenica zagotovi pravočasen, učinkovit, pregleden in nediskriminatoren upravni ali sodni postopek pregleda, v katerem se lahko ponudnik pritoži zaradi:

(a) kršitve poglavja ali

(b) če ponudnik nima pravice, da bi se neposredno pritožil zoper kršitve določb tega poglavja na podlagi notranjega prava pogodbenice, neizpolnjevanja ukrepov pogodbenice o izvajanju tega poglavja,

ki nastane v okviru zajetih javnih naročil, v katerih ima ali je imel ponudnik interes. Postopkovna pravila za vse pritožbe so v pisni obliki in splošno dostopna.

2. V primeru pritožbe ponudnika, nastale v okviru zajetih javnih naročil, v katerih ima ponudnik interes ali ga je imel v preteklosti, zaradi kršenja ali neizpolnjevanja obveznosti iz odstavka 1, pogodbenica naročnika, ki izvaja javno naročilo, spodbuja svojega naročnika in ponudnika, da poskušata najti rešitev za pritožbo s posvetovanjem. Naročnik vse take pritožbe obravnava nepristransko in pravočasno ter tako, da s tem ne posega v sodelovanje ponudnika v tekočih ali prihodnjih javnih naročilih ali v njegovo pravico do popravnih ukrepov v okviru upravnega ali sodnega postopka pregleda.

3. Vsak ponudnik ima na voljo dovolj časa, da pripravi in vloži pritožbo, tj. vsekakor vsaj deset dni od tedaj, ko se seznani z osnovo za pritožbo ali se upravičeno pričakuje, da bi se z njo moral seznaniti.

4. Vsaka pogodbenica določi ali imenuje vsaj en nepristranski upravni ali sodni organ, ki je neodvisen od njenih naročnikov, da sprejme in pregleda ponudnikovo pritožbo v okviru zajetih javnih naročil.

5. Če pritožbo prvotno pregleda organ, ki ni organ iz odstavka 4, pogodbenica zagotovi, da lahko ponudnik pri nepristranskem upravnem ali sodnem organu, ki je neodvisen od naročnika, katerega javno naročilo je predmet pritožbe, vloži pritožbo na prvotno odločitev.

6. Vsaka pogodbenica zagotovi, da je odločitev organa za pregled, ki ni sodišče, predmet sodnega pregleda, ali ima postopke, ki zagotavljajo, da:

(a) naročnik na pritožbo pisno odgovori in organu za pregled razkrije vse ustrezne dokumente;

(b) imajo udeleženci v postopku (v nadaljnjem besedilu: udeleženci) pravico, da so zaslišani, preden organ za pregled sprejme odločitev v zvezi s pritožbo;

(c) imajo udeleženci pravico do zastopanja in spremljanja;

(d) imajo udeleženci dostop do vseh postopkov;

(e) imajo udeleženci pravico zahtevati, da postopek poteka v javnosti in da smejo nastopiti priče, in

(f) organ za pregled svoje odločitve ali priporočila sprejme pravočasno in v pisni obliki, pri čemer ta pojasnila vključujejo pojasnilo razlogov za vsako odločitev ali priporočilo.

7. Vsaka pogodbenica sprejme ali ohrani postopke, ki zagotavljajo:

(a) hitre začasne ukrepe, ki omogočajo, da lahko ponudniki še naprej sodelujejo pri javnih naročilih. Zaradi teh začasnih ukrepov se lahko postopek javnega naročanja začasno prekine. V postopkih je lahko določeno, da se pri odločanju o tem, ali je treba take ukrepe uporabiti, upoštevajo prevladujoče škodljive posledice za zadevne interese, vključno z javnim interesom. Pravični razlog za neuporabo ukrepov se zagotovi pisno in

(b) popravni ukrep ali nadomestilo za izgubo ali škodo, ki je lahko omejena bodisi na stroške za pripravo ponudbe bodisi na stroške za pritožbo, lahko pa vključuje oboje, če organ za pregled ugotovi, da je prišlo do kršitve ali neizpolnjevanja obveznosti v skladu z odstavkom 1.

8. Pogodbenici najpozneje deset let po začetku veljavnosti tega sporazuma začneta pogajanja za nadaljnje izboljšanje kakovosti pravnih sredstev, vključno z morebitno zavezo, da se uvedejo ali ohranijo predpogodbena pravna sredstva.

ČLEN 19.18

Spremembe in popravki v zvezi z obsegom uporabe

1. Pogodbenica lahko spremeni ali popravi svoje priloge k temu poglavju.

Spremembe

2. Ko pogodbenica spremeni Prilogo k temu poglavju:

(a) o tem pisno obvesti drugo pogodbenico in

(b) v uradno obvestilo vključi predlog za ustrezne kompenzacijske prilagoditve za drugo pogodbenico, da se ohrani raven obsega uporabe, ki je primerljiva z ravnijo pred spremembo.

3. Ne glede na pododstavek 2(b) pogodbenici ni treba zagotoviti kompenzacijskih prilagoditev, če:

(a) ima zadevna sprememba zanemarljiv učinek ali

(b) sprememba zadeva naročnika, nad katerim pogodbenica nima več nadzora ali vpliva.

4. Če se druga pogodbenica ne strinja, da:

(a) je prilagoditev, predlagana v skladu s pododstavkom 2(b), zadostna za ohranitev primerljive ravni medsebojno dogovorjenega obsega uporabe;

(b) ima sprememba zanemarljiv učinek ali

(c) sprememba zadeva naročnika, nad katerim pogodbenica nima več nadzora ali vpliva, kot je določeno v pododstavku 3(b),

mora v 45 dneh od prejema uradnega obvestila iz pododstavka 2(a) vložiti pisni ugovor, saj se v nasprotnem primeru šteje, da je sprejela prilagoditev ali spremembo, vključno za namene iz poglavja devetindvajset (Reševanje sporov).

Popravki

5. Naslednje spremembe prilog pogodbenice se štejejo za popravek, če ne vplivajo na medsebojno dogovorjen obseg uporabe, določen v tem sporazumu:

(a) sprememba imena naročnika;

(b) združitev dveh ali več naročnikov, navedenih v prilogi, in

(c) ločitev naročnika iz Priloge na dva ali več naročnikov, ki se dodajo naročnikom v isti Prilogi.

6. Po začetku veljavnosti tega sporazuma pogodbenica v primeru predlaganih popravkov svojih prilog vsaki dve leti obvesti drugo pogodbenico v skladu s ciklom uradnih obvestil, določenim v Sporazumu o javnem naročanju iz Priloge 4 k Sporazumu STO.

7. Pogodbenica lahko drugo pogodbenico obvesti o ugovoru k predlaganemu popravku v 45 dneh od prejema uradnega obvestila. Če pogodbenica vloži ugovor, navede razloge, zakaj po njenem mnenju pri predlaganem popravku ne gre za spremembo, kot je določena v odstavku 5 tega člena, in opiše učinek predlaganega popravka na medsebojno dogovorjen obseg uporabe, določen v sporazumu. Če se tak ugovor ne predloži v pisni obliki v 45 dneh po prejemu uradnega obvestila, se šteje, da se pogodbenica s predlaganim popravkom strinja.

ČLEN 19.19

Odbor za javno naročanje

1. Odbor za javno naročanje, ustanovljen v skladu s členom 26.2.1(e), sestavljajo predstavniki vsake pogodbenice ter zaseda po potrebi, da se pogodbenicama omogoči posvetovanje o vseh zadevah v zvezi z izvajanjem tega poglavja ali uresničevanjem njegovih ciljev ter opravljanje drugih nalog, ki jih določita pogodbenici.

2. Na zahtevo katere koli pogodbenice Odbor za javno naročanje zaseda, da:

(a) obravnava vprašanja v zvezi z javnimi naročili, ki mu jih predloži pogodbenica;

(b) se izmenjajo informacije v zvezi s priložnostmi za javna naročila v vsaki pogodbenici;

(c) razpravlja o kakršnih koli drugih zadevah, povezanih z izvajanjem tega poglavja, in

(d) obravnava spodbujanje usklajenih dejavnosti, da se ponudnikom olajša dostop do priložnosti za javna naročila na ozemlju vsake pogodbenice. Te dejavnosti lahko vključujejo informativne sestanke, ki se izvajajo zlasti za izboljšanje elektronskega dostopa do javno dostopnih informacij o ureditvi vsake pogodbenice na področju javnih naročil, ter pobude za olajšanje dostopa za mala in srednja podjetja.

3. V skladu s členom 19.15 vsaka pogodbenica vsako leto Odboru za javno naročanje pošlje statistične podatke, ki se nanašajo na javna naročila, zajeta v tem poglavju.

POGLAVJE DVAJSET

INTELEKTUALNA LASTNINA

ODDELEK A

Splošne določbe

ČLEN 20.1

Cilji

Cilji tega poglavja so:

(a) olajšanje proizvodnje in trženja inovativnih in ustvarjalnih izdelkov ter opravljanje storitev med pogodbenicama in

(b) doseči ustrezno in učinkovito raven varstva in uveljavljanja pravic intelektualne lastnine.

ČLEN 20.2

Narava in obseg obveznosti

1. Določbe tega poglavja dopolnjujejo pravice in obveznosti pogodbenic v skladu s Sporazumom TRIPS.

2. Vsaka pogodbenica svobodno določa ustrezen način izvajanja določb tega sporazuma v okviru svojega lastnega pravnega sistema in prakse.

3. Ta sporazum ne ustvarja nikakršne obveznosti glede razdelitve sredstev med uveljavljanjem pravic intelektualne lastnine in uveljavljanjem zakonodaje na splošno.

ČLEN 20.3

Vprašanja v zvezi z javnim zdravjem

1. Pogodbenici priznavata pomen *Deklaracije iz Dohe o Sporazumu TRIPS in javnem zdravju* (v nadaljnjem besedilu: Deklaracija iz Dohe), ki je bila sprejeta 14. novembra 2001 na ministrski konferenci STO. Pogodbenici pri razlagi in izvajanju pravic in obveznosti, ki izhajajo iz tega poglavja, zagotovita doslednost z navedeno deklaracijo.

2. Pogodbenici prispevata k izvajanju in upoštevanju *Sklepa Generalnega sveta STO z dne 30. avgusta 2003* o odstavku 6 Deklaracije iz Dohe in *Protokola o spremembi Sporazuma TRIPS*, sprejetega 6. decembra 2005 v Ženevi.

ČLEN 20.4

Izčrpanje

To poglavje ne vpliva na svobodno odločanje pogodbenic v zvezi s tem, ali in pod katerimi pogoji se uporablja izčrpanje pravic intelektualne lastnine.

ČLEN 20.5

Razkritje informacij

To poglavje od pogodbenice ne zahteva razkritja informacij, ki bi bile sicer v nasprotju z njenim pravom ali izvzete iz razkritja v skladu z njenim pravom v zvezi z dostopom do informacij in zasebnostjo.

ODDELEK B

Standardi glede pravic intelektualne lastnine

ČLEN 20.6

Opredelitev pojmov

V tem oddelku:

farmacevtski izdelek pomeni izdelek, vključno s kemičnim zdravilom, biološkim zdravilom, cepivom ali radiofarmakom, ki se proizvaja, prodaja ali ponuja za uporabo pri:

(a) zdravniškem pregledu, zdravljenju, lajšanju ali preprečevanju bolezni, motenj ali nenormalnega fizičnega stanja ali njegovih simptomov ali

(b) obnavljanju, popravljanju ali spreminjanju fizioloških funkcij.

Pododdelek A

Avtorske in sorodne pravice

ČLEN 20.7

Zagotovljeno varstvo

1. Pogodbenici spoštujeta naslednje mednarodne sporazume:

(a) člene 2 do 20 *Bernske konvencije za varstvo književnih in umetniških del*, sprejete 24. julija 1971 v Parizu;

(b) člene 1 do 14 *Pogodbe Svetovne organizacije za intelektualno lastnino o avtorski pravici*, sklenjene 20. decembra 1996 v Ženevi;

(c) člene 1 do 23 *Pogodbe Svetovne organizacije za intelektualno lastnino o izvedbah in fonogramih*, sklenjene 20. decembra 1996 v Ženevi, in

(d) člene 1 do 22 *Mednarodne konvencije za varstvo izvajalcev, proizvajalcev fonogramov in radiodifuznih organizacij*, sprejete 26. oktobra 1961 v Rimu.

2. Kolikor to dovoljujejo pogodbe iz odstavka 1, to poglavje ne omejuje zmožnosti posamezne pogodbenice, da varstvo intelektualne lastnine, ki ga priznava izvedbam, omeji na tiste izvedbe, ki so posnete na fonogramih.

ČLEN 20.8

Radiodifuzno oddajanje in predvajanje v javnosti

1. Vsaka pogodbenica izvajalcem zagotovi izključno pravico, da odobrijo ali prepovejo brezžično radiodifuzijo in predvajanje njihovih izvedb javnosti, razen kadar gre za radiodifuzno izvedbo ali kadar je narejena po posnetku.

2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da uporabnik plača primerno enkratno nadomestilo, če se fonogram, objavljen v komercialne namene, ali reprodukcija takega fonograma uporablja za brezžično radiodifuzijo ali za kakršno koli predvajanje javnosti, ter zagotovijo, da se to nadomestilo razdeli med zadevne izvajalce in proizvajalce fonogramov. Če ni dogovora med izvajalci in proizvajalci fonogramov, lahko vsaka pogodbenica določi pogoje glede razdelitve tega nadomestila mednje.

ČLEN 20.9

Varstvo tehnoloških ukrepov

1. V tem členu **tehnološki ukrepi** pomeni kakršno koli tehnologijo, napravo ali komponento, ki je pri običajnem načinu delovanja zasnovana za preprečevanje ali omejevanje dejanj v zvezi z deli, izvedbami ali fonogrami, ki jih avtorji, izvajalci ali proizvajalci fonogramov niso dovolili, kot to določa zakonodaja pogodbenice. Brez poseganja v področje uporabe avtorskih ali sorodnih pravic v zakonodaji pogodbenice se za tehnološke ukrepe šteje, da so učinkoviti, kadar uporabo zaščitenih del, izvedb ali fonogramov nadzirajo avtorji, izvajalci ali proizvajalci fonogramov z uporabo ustreznega nadzora dostopa ali postopka zaščite, kot je šifriranje ali kodiranje, ali z mehanizmom za nadzor kopiranja, ki izpolnjuje cilj zaščite.

2. Vsaka pogodbenica zagotovi ustrezno pravno varstvo in učinkovita pravna sredstva zoper izogibanje učinkovitim tehnološkim ukrepom, ki jih uporabljajo avtorji, izvajalci ali proizvajalci fonogramov v zvezi z uresničevanjem svojih pravic in ki omejujejo dejanja v zvezi z njihovimi deli, izvedbami ali fonogrami, ki jih avtorji, izvajalci ali proizvajalci zadevnih fonogramov niso dovolili ali ki po zakonu niso dovoljena.

3. Zaradi zagotovitve ustreznega pravnega varstva in učinkovitih pravnih sredstev iz odstavka 2 vsaka pogodbenica zagotovi varstvo vsaj:

(a) v obsegu, ki ga zagotavlja njena zakonodaja:

(i) pred nezakonitim izogibanjem učinkovitemu tehnološkemu ukrepu, ki se izvaja namenoma ali se iz utemeljenih razlogov sklepa, da se izvaja, in

(ii) ponujanjem javnosti s trženjem naprave ali izdelka, vključno z računalniškimi programi, ali storitev kot sredstvom za izogibanje učinkovitemu tehnološkemu ukrepu in

(b) proizvodnjo, uvozom ali distribucijo naprave ali izdelka, vključno z računalniškimi programi, ali zagotavljanjem storitve, ki:

(i) je zasnovana ali proizvedena predvsem za namene izogibanja učinkovitemu tehnološkemu ukrepu ali

(ii) ima poleg izogibanja učinkovitemu tehnološkemu ukrepu samo omejen komercialno pomemben namen.

4. Izraz „v obsegu, ki ga zagotavlja njena zakonodaja“ iz odstavka 3 pomeni, da je vsaka pogodbenica pri izvajanju pododstavkov (a)(i) in (ii) prožna.

5. Pri izvajanju odstavkov 2 in 3 pogodbenici ni treba zahtevati, naj zasnova elektronike za široko potrošnjo, telekomunikacij ali računalniških proizvodov ali zasnova in izbira njihovih delov in komponent zagotavlja odziv na vsak posamezen tehnološki ukrep, če izdelek sicer ni v nasprotju z ukrepi navedene pogodbenice za izvajanje teh odstavkov. Namen te določbe je, da ta sporazum od pogodbenice ne zahteva, da z zakonodajo določi interoperabilnost: industriji informacijske in komunikacijske tehnologije ni treba zagotoviti, da zasnova naprav, izdelkov, komponent ali storitev ustreza določenim tehnološkim ukrepom.

6. Pri zagotavljanju primernega pravnega varstva in učinkovitih pravnih sredstev v skladu z odstavkom 2 lahko pogodbenica sprejme ali ohrani ustrezne omejitve ali izjeme pri ukrepih za izvajanje določb odstavkov 2 in 3. Obveznosti iz odstavkov 2 in 3 ne posegajo v pravice, omejitve, izjeme ali zaščito v zvezi s kršitvijo avtorskih ali sorodnih pravic v skladu z zakonodajo pogodbenice.

ČLEN 20.10

Varstvo podatkov za upravljanje pravic

1. V tem členu **podatki za upravljanje pravic** pomeni:

(a) podatke, ki opredeljujejo delo, izvedbo ali fonogram; avtorja dela, izvajalca izvedbe ali proizvajalca fonograma; imetnika katere koli pravice pri delu, izvedbi ali fonogramu;

(b) podatke o pogojih uporabe dela, izvedbe ali fonograma ali

(c) katere koli številke ali kode, ki pomenijo podatke, opisane v točkah (a) in (b);

če je kateri izmed njih dodan primerku dela, izvedbe ali fonograma ali se pojavlja v zvezi s predvajanjem dela, izvedbe ali fonograma ali z njihovim dajanjem na voljo javnosti.

2. Za varstvo elektronskih podatkov za upravljanje pravic vsaka pogodbenica zagotovi ustrezno pravno varstvo in učinkovita pravna sredstva zoper vse subjekte, ki zavestno storijo katero koli od naslednjih dejanj in vedo ali bi iz utemeljenih razlogov lahko vedeli, da bo to povzročilo, omogočilo, olajšalo ali prikrilo kršitev katere koli avtorske ali sorodne pravice:

(a) odstranitev ali sprememba katerega koli elektronskega podatka za upravljanje pravic ali

(b) distribuiranje, uvoz zaradi distribuiranja, radiodifuzno oddajanje ali predvajanje del, izvedb ali fonogramov ali njihovo dajanje na voljo javnosti brez dovoljenja, vedoč, da so bili elektronski podatki za upravljanje pravic odstranjeni ali spremenjeni.

3. Pri zagotavljanju primernega pravnega varstva in učinkovitih pravnih sredstev v skladu z odstavkom 2 lahko pogodbenica sprejme ali ohrani ustrezne omejitve ali izjeme pri ukrepih za izvajanje odstavka 2. Obveznosti iz odstavka 2 ne posegajo v pravice, omejitve, izjeme ali zaščito v zvezi s kršitvijo avtorskih ali sorodnih pravic v skladu z zakonodajo pogodbenice.

ČLEN 20.11

Odgovornost posrednih ponudnikov storitev

1. V skladu z drugimi odstavki tega člena vsaka pogodbenica zagotovi omejitve ali izjeme v okviru svoje zakonodaje v zvezi z odgovornostjo ponudnikov storitev, kadar opravljajo vlogo posrednikov, za kršitve avtorskih ali povezanih pravic na komunikacijskih omrežjih ali prek njih v zvezi z opravljanjem ali uporabo njihovih storitev.

2. Omejitve ali izjeme iz odstavka 1:

(a) zajemajo vsaj naslednje funkcije:

(i) podatkovno gostovanje na zahtevo uporabnika storitev gostovanja;

(ii) shranjevanje v predpomnilniku, ki se izvaja z avtomatiziranim procesom, kadar ponudnik storitev:

(A) ne spremeni informacij, razen iz tehničnih razlogov;

(B) zagotovi, da se upoštevajo vsa navodila v zvezi s shranjevanjem informacij v predpomnilniku, ki so določena v splošno priznanih in uporabljenih industrijskih standardih, in

(C) za pridobivanje podatkov o rabi informacij ne posega v uporabo zakonite in splošno priznane tehnologije, ki se uporablja v industriji, in

(iii) izključni prenos, ki vključuje zagotovitev načina prenosa informacij, ki jih predloži uporabnik, ali načina dostopa do komunikacijskega omrežja, in

(b) lahko zajemajo tudi druge funkcije, vključno z zagotavljanjem orodja za določanje lokacije informacij, na podlagi samodejnega razmnoževanja avtorskega gradiva in sporočanja razmnoženega gradiva.

3. Upravičenost do omejitev ali izjem iz tega člena ne sme biti odvisna od tega, ali ponudnik storitev spremlja svoje storitve ali pozitivno išče dejstva, ki kažejo na kršitve.

4. Vsaka pogodbenica lahko v okviru svojega notranjega prava določi pogoje, ki jih morajo ponudniki storitev izpolnjevati, da so upravičeni do omejitev ali izjem iz tega člena. Brez poseganja v navedeno lahko vsaka pogodbenica vzpostavi ustrezne postopke za učinkovita uradna obvestila o domnevnih kršitvah in učinkovite odgovore na uradna obvestila oseb, katerih gradivo je odstranjeno ali onemogočeno zaradi napake ali napačne identifikacije.

5. Ta člen ne posega v dostop v okviru zakonodaje pogodbenice do druge zaščite, omejitev in izjem v zvezi s kršitvami avtorskih ali s tem povezanih pravic. Ta člen ne posega v možnost, da sodišče ali upravni organ v skladu s pravnim sistemom pogodbenice od ponudnika storitev zahteva prenehanje ali preprečitev kršitve.

ČLEN 20.12

Snemanje s kamero

Vsaka pogodbenica lahko zagotovi kazenske postopke in kazni, ki se v skladu z njenimi zakoni in predpisi uporabijo zoper subjekt, ki brez dovoljenja upravljavca kina ali nosilca avtorskih pravic za kinematografsko delo posname to delo ali kateri koli njegov del med njegovim predvajanjem v javno dostopni ustanovi za predvajanje filmov.

Pododdelek B

Blagovne znamke

ČLEN 20.13

Mednarodni sporazumi

Vsaka pogodbenica si po svojih najboljših močeh prizadeva za izpolnjevanje členov 1 do 22 *Singapurske pogodbe o pravu blagovnih znamk*, sklenjene v Singapurju 27. marca 2006, in za pristop k *Protokolu k Madridskemu sporazumu o mednarodnem registriranju znamk*, sprejetemu 27. junija 1989 v Madridu.

ČLEN 20.14

Postopek registracije

Vsaka pogodbenica vzpostavi sistem za registracijo blagovnih znamk, v okviru katerega se vzroki za zavrnitev registracije blagovne znamke v pisni obliki sporočijo vložniku, ki ima možnost, da navedeno zavrnitev izpodbija in se zoper dokončno zavrnitev pritoži pri sodnem organu. Vsaka pogodbenica zagotovi možnost nasprotovanja zahtevkom za blagovne znamke ali registracijam blagovne znamke. Vsaka pogodbenica zagotovi javno dostopno elektronsko podatkovno bazo zahtevkov za blagovne znamke in registracij blagovnih znamk.

ČLEN 20.15

Izjeme glede pravic, dodeljenih z blagovno znamko

Vsaka pogodbenica zagotovi pošteno uporabo opisnih pogojev, vključno s pogoji, ki opisujejo geografski izvor, kot omejeno izjemo glede pravic, dodeljenih z blagovno znamko. Pri opredelitvi poštene uporabe se upoštevajo zakoniti interesi lastnika blagovne znamke in tretjih oseb. Vsaka pogodbenica lahko zagotovi še druge omejene izjeme, če te izjeme upoštevajo zakonite interese lastnika blagovne znamke in tretjih oseb.

Pododdelek C

Geografske označbe

ČLEN 20.16

Opredelitve pojmov

V tem pododdelku:

geografska označba pomeni označbo, ki določa kmetijski proizvod ali živilo kot proizvod ali živilo s poreklom z ozemlja pogodbenice ali iz regije ali kraja navedenega ozemlja, pri čemer se določena kakovost, sloves ali druge značilnosti proizvoda pripisujejo zlasti njegovemu geografskemu poreklu, in

skupina proizvodov pomeni skupino proizvodov iz Priloge 20-C.

ČLEN 20.17

Področje uporabe

Ta pododdelek se uporablja za geografske označbe, ki določajo proizvode, ki se uvrščajo v eno od skupin proizvodov iz Priloge 20-C.

ČLEN 20.18

Geografske označbe, vključene na seznam

V tem pododdelku:

(a) označbe iz dela A Priloge 20-A so geografske označbe, ki določajo proizvod kot proizvod s poreklom z ozemlja Evropske unije ali iz regije ali kraja tega ozemlja, in

(b) označbe iz dela B Priloge 20-A so geografske označbe, ki določajo proizvod kot proizvod s poreklom z ozemlja Kanade ali iz regije ali kraja tega ozemlja.

ČLEN 20.19

Zaščita geografskih označb iz Priloge 20-A

1. Vsaka pogodbenica po preučitvi geografskih označb druge pogodbenice zaščiti te označbe v skladu z ravnjo zaščite, določeno v tem pododdelku.

2. Vsaka pogodbenica zagotovi zainteresiranim stranem pravna sredstva za preprečitev:

(a) uporabe geografske označbe druge pogodbenice iz Priloge 20-A za proizvod, ki se uvršča v skupino proizvodov, opredeljeno v Prilogi 20-A za navedeno geografsko označbo, in ki:

(i) nima porekla v kraju porekla, ki je v Prilogi 20-A opredeljen za navedeno geografsko označbo, ali

(ii) ima poreklo v kraju porekla, ki je v Prilogi 20-A opredeljen za navedeno geografsko označbo, vendar ni bil proizveden v skladu z zakoni in predpisi druge pogodbenice, ki bi se uporabljali, če bi bil proizvod namenjen potrošnji v drugi pogodbenici;

(b) uporabe vsakršnega sredstva pri imenovanju ali predstavitvi blaga, ki bi označevalo ali nakazovalo, da zadevno blago izvira iz geografskega območja, ki ni dejanski kraj porekla, na način, ki bi zavajal javnost glede geografskega porekla blaga, in

(c) kakršne koli druge uporabe, ki pomeni nepošteno konkurenco v smislu člena 10a *Pariške konvencije za varstvo industrijske lastnine* (1967), sprejete 14. julija 1967 v Stockholmu.

3. Zaščita iz pododstavka 2(a) se zagotovi, tudi če je navedeno dejansko poreklo proizvoda ali je geografska označba uporabljena v prevodu ali skupaj z izrazi, kot so „vrsta“, „tip“, „slog“, „ponaredek“ ali podobno.

4. Vsaka pogodbenica v obsegu, ki ga omogoča njeno pravo, zagotovi kazenski pregon na podlagi upravnega ukrepa, ki subjektu prepoveduje proizvodnjo, pripravo, pakiranje, označevanje, prodajo, uvoz ali oglaševanje živila na napačen, zavajajoč ali varljiv način ali način, s katerim se bo verjetno ustvaril napačen vtis glede porekla živila.

5. Vsaka pogodbenica v skladu z odstavkom 4 zagotovi upravni ukrep v zvezi s pritožbami glede označevanja proizvodov, vključno z njihovo predstavitvijo, na napačen, zavajajoč ali varljiv način ali način, s katerim se bo verjetno ustvaril napačen vtis glede porekla proizvodov.

6. Registracija blagovne znamke, ki vsebuje ali vključuje geografsko označbo druge pogodbenice iz Priloge 20-A, se po uradni dolžnosti zavrne ali razveljavi, če to dovoljuje zakonodaja pogodbenice ali na zahtevo zainteresirane strani, v zvezi s proizvodom, ki se uvršča v skupino proizvodov, opredeljeno v Prilogi 20-A za navedeno geografsko označbo, in nima porekla v kraju porekla, ki je v Prilogi 20-A opredeljen za navedeno geografsko označbo.

7. V skladu s tem pododdelkom ni obveznosti za zaščito geografskih označb, ki niso ali prenehajo biti zaščitene v svojem kraju porekla ali so se v navedenem kraju prenehale uporabljati. Če geografska označba pogodbenice iz Priloge 20-A ni več zaščitena v svojem kraju porekla ali se v navedenem kraju preneha uporabljati, navedena pogodbenica obvesti o tem drugo pogodbenico in zahteva razveljavitev.

ČLEN 20.20

Enakozvočne geografske označbe

1. V primeru enakozvočnih geografskih označb pogodbenic za proizvode, ki se uvrščajo v isto skupino proizvodov, vsaka pogodbenica določi praktične pogoje, pod katerimi se bodo zadevne enakozvočne označbe med seboj razlikovale, pri čemer se upošteva potreba po zagotovitvi pravične obravnave zadevnih proizvajalcev in zagotovi, da se potrošniki ne zavajajo.

2. Če pogodbenica v okviru pogajanj s tretjo državo predlaga zaščito geografske označbe, ki določa proizvod s poreklom iz tretje države, če sta navedena označba in geografska označba druge pogodbenice iz Priloge 20-A enakozvočni in če se zadevni proizvod uvršča v skupino proizvodov, ki je v Prilogi 20-A opredeljena za enakozvočno geografsko označbo druge pogodbenice, je druga pogodbenica o tem obveščena in ima možnost, da predloži pripombe, preden se geografska označba zaščiti.

ČLEN 20.21

Izjeme

1. Brez poseganja v člena 20.19.2 in 20.19.3 se od Kanade ne zahteva, da zainteresiranim stranem zagotovi pravna sredstva za preprečitev uporabe izrazov, ki so navedeni v delu A Priloge 20-A in označeni z eno zvezdico[28], če se ti izrazi uporabljajo skupaj z izrazi, kot so „vrsta“, „tip“, „slog“, „ponaredek“ ali podobno, ter v kombinaciji s čitljivo in vidno označbo geografskega porekla zadevnega proizvoda.

2. Brez poseganja v člena 20.19.2 in 20.19.3 zaščita geografskih označb, ki so navedene v delu A Priloge 20-A in označene z eno zvezdico[29], ne preprečuje uporabe katere koli od teh označb na ozemlju Kanade kateremu koli subjektu, vključno z njegovimi nasledniki in pooblaščenci, ki je zadevne označbe uporabil v komercialne namene v zvezi s proizvodi iz skupine „siri“ pred 18. oktobrom 2013.

3. Brez poseganja v člena 20.19.2 in 20.19.3 zaščita geografskih označb, ki so navedene v delu A Priloge 20-A in označene z dvema zvezdicama, ne preprečuje uporabe teh označb nobenemu subjektu, vključno z njegovimi nasledniki in pooblaščenci, ki je zadevne označbe uporabil v komercialne namene v zvezi s proizvodi iz skupine „sveži, zamrznjeni in predelani mesni proizvodi“ vsaj pet let pred 18. oktobrom 2013. Petletno prehodno obdobje, ki se začne z datumom začetka veljavnosti tega člena, v katerem se ne preprečuje uporaba navedenih označb, se uporablja za vse druge subjekte, vključno z njihovimi nasledniki in pooblaščenci, ki so zadevne označbe uporabili v komercialne namene v zvezi s proizvodi iz skupine „sveži, zamrznjeni in predelani mesni proizvodi“ manj kot pet let pred 18. oktobrom 2013.

[28] Pojasniti je treba, da se ta odstavek enakovredno uporablja za izraz „Feta“.
[29] Pojasniti je treba, da se ta odstavek enakovredno uporablja za izraz „Feta“.

4. Brez poseganja v člena 20.19.2 in 20.19.3 zaščita geografskih označb, ki so navedene v delu A Priloge 20-A in označene s tremi zvezdicami, ne preprečuje uporabe teh označb nobenemu subjektu, vključno z njegovimi nasledniki in pooblaščenci, ki je zadevne označbe uporabil v komercialne namene v zvezi s proizvodi iz skupin „mesni proizvodi, izdelani po postopku razsoljevanja“ in „siri“ vsaj deset let pred 18. oktobrom 2013. Petletno prehodno obdobje, ki se začne z datumom začetka veljavnosti tega člena, v katerem se ne preprečuje uporaba navedenih označb, se uporablja za vse druge subjekte, vključno z njihovimi nasledniki in pooblaščenci, ki so zadevne označbe uporabili v komercialne namene v zvezi s proizvodi iz skupin „mesni proizvodi, izdelani po postopku razsoljevanja“ in „siri“ manj kot deset let pred 18. oktobrom 2013.

5. Če je bil v zvezi blagovno znamko vložen zahtevek ali če je bila blagovna znamka registrirana v dobri veri ali če so bile pravice do blagovne znamke pridobljene z uporabo v dobri veri v pogodbenici pred datumom, ki se uporablja, iz odstavka 6, ukrepi, sprejeti za izvajanje tega pododdelka v zadevni pogodbenici, ne posegajo v upravičenost do blagovne znamke ali veljavnost njene registracije ali v pravico do uporabe blagovne znamke, če je blagovna znamka enaka ali podobna geografski označbi.

6. Za namene odstavka 5 je datum, ki se uporablja:

(a) za geografsko označbo, ki je na datum podpisa tega sporazuma navedena v Prilogi 20-A, datum začetka veljavnosti tega pododdelka, ali

(b) za geografsko označbo, ki je bila v Prilogo 20-A dodana po datumu podpisa tega sporazuma v skladu s členom 20.22, datum, na katerega je geografska označba dodana.

7. Če je prevod geografske označbe enak izrazu ali vsebuje izraz, ki se v splošnem jeziku običajno uporablja kot splošno ime proizvoda na ozemlju pogodbenice, ali če geografska označba ni enaka takemu izrazu, vendar ga vsebuje, določbe tega pododdelka ne posegajo v pravico katerega koli subjekta do uporabe tega izraza v zvezi z zadevnim proizvodom na ozemlju navedene pogodbenice.

8. Nobena določba ne preprečuje uporabe splošnega imena rastlinske ali živalske vrste na ozemlju pogodbenice v zvezi s katerim koli proizvodom, ki je na ozemlju zadevne pogodbenice obstajalo od datuma začetka veljavnosti tega pododdelka.

9. Pogodbenica lahko določi, da mora biti vsaka zahteva v skladu s tem pododdelkom v zvezi z uporabo ali registracijo blagovne znamke vložena v petih letih, potem ko je postala nepravilna uporaba zaščitene označbe v navedeni pogodbenici splošno znana, ali po datumu registracije blagovne znamke v navedeni pogodbenici, pod pogojem, da je bila ta blagovna znamka do tega datuma objavljena, če je tak datum zgodnejši od tistega, ko je postala nepravilna uporaba v navedeni pogodbenici splošno znana, če se ta geografska označba ne uporablja ali ni registrirana v slabi veri.

10. Določbe tega pododdelka ne posegajo v pravico subjektov, da pri trgovanju uporabljajo svoje ime ali ime svojih poslovnih predhodnikov, razen kadar se tako ime uporablja tako, da se s tem zavaja javnost.

11. (a) Določbe tega pododdelka ne posegajo v pravico subjektov, da v Kanadi uporabljajo ali registrirajo blagovno znamko, ki vsebuje ali vključuje kateri koli izraz iz dela A Priloge 20-B, in

(b) pododstavek (a) se ne uporablja za izraze iz dela A Priloge 20-B v zvezi s kakršno koli uporabo, ki bi zavajala javnost glede geografskega porekla blaga.

12. Za uporabo izrazov iz dela B Priloge 20-B v Kanadi se ne uporabljajo določbe tega pododdelka.

13. Določitev iz odstavkov 2 do 4 ne vključuje prenosa pravice do samostojne uporabe geografske označbe.

ČLEN 20.22

Spremembe Priloge 20-A

1. Skupni odbor CETA, ustanovljen v skladu s členom 26.1, ki odloča s soglasjem in na priporočilo Odbora CETA o geografskih označbah, se lahko odloči spremeniti Prilogo 20-A, tako da doda geografske označbe ali odstrani tiste, ki v svojem kraju porekla niso več zaščitene ali so se prenehale uporabljati.

2. Geografska označba se načeloma ne doda v del A Priloge 20-A, če je označba ime, ki je na datum podpisa tega sporazuma vključeno v ustrezni register Evropske unije s statusom „Registrirano“ v zvezi z državo članico Evropske unije.

3. Geografska označba, ki določa proizvod s poreklom iz določene pogodbenice, se ne doda v Prilogo 20-A:

(a) če je enaka blagovni znamki, ki je bila registrirana v drugi pogodbenici v zvezi z enakim ali podobnim proizvodom, ali blagovni znamki, v zvezi s katero so bile v drugi pogodbenici pravice pridobljene z uporabo v dobro veri in je bil vložen zahtevek v zvezi z enakimi ali podobnimi proizvodi;

(b) če je enaka splošnemu imenu rastlinske ali živalske vrste, ki se uporablja v drugi pogodbenici, ali

(c) če je enaka izrazu, ki se v splošnem jeziku običajno uporablja kot splošno ime za tak proizvod v drugi pogodbenici.

ČLEN 20.23

Druga zaščita

Določbe tega pododdelka ne posegajo v pravico do zahtevka za priznavanje in registracijo geografske označbe v skladu z zadevno zakonodajo pogodbenice.

Pododdelek D

Vzorci in modeli

ČLEN 20.24

Mednarodni sporazumi

Vsaka pogodbenica si razumno prizadeva za pristop k *Ženevskemu aktu Haaškega sporazuma o mednarodni registraciji modelov*, sprejetemu 2. julija 1999 v Ženevi.

ČLEN 20.25

Povezava z avtorskimi pravicami

Vsebina pravice v zvezi z vzorci in modeli je lahko zaščitena v okviru prava o avtorskih pravicah, če so izpolnjeni pogoji za to zaščito. Obseg take zaščite in pogoje, pod katerimi se odobri, vključno s stopnjo zahtevane izvirnosti, določi vsaka pogodbenica.

Pododdelek E

Patenti

ČLEN 20.26

Mednarodni sporazumi

Vsaka pogodbenica si razumno prizadeva za usklajenost s členi 1 do 14 in členom 22 *Pogodbe o patentnem pravu,* sklenjene 1. junija 2000 v Ženevi.

ČLEN 20.27

Zaščita *sui generis* za farmacevtske izdelke

1. V tem členu:

osnovni patent pomeni patent, ki ščiti izdelek kot tak, proces za pridobitev izdelka ali uporabo izdelka in ki ga je imetnik patenta, ki se lahko uporablja za osnovni patent, določil za osnovni patent za namene dodelitve zaščite *sui generis*, in

izdelek pomeni učinkovino ali kombinacijo učinkovin farmacevtskega izdelka.

2. Vsaka pogodbenica na zahtevo imetnika patenta ali njegovega pravnega naslednika zagotovi obdobje zaščite *sui generis* za izdelek, ki je zaščiten z veljavnim osnovnim patentom, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

(a) za vključitev izdelka na trg zadevne pogodbenice kot farmacevtskega izdelka je bilo izdano dovoljenje (v tem členu: dovoljenje za trženje);

(b) za izdelek se še ni uporabilo obdobje zaščite *sui generis* in

(c) dovoljenje za trženje iz pododstavka (a) je prvo dovoljenje za vključitev izdelka na trg zadevne pogodbenice kot farmacevtskega izdelka.

3. Vsaka pogodbenica lahko:

(a) zagotovi obdobje zaščite *sui generis* le, če je prvi zahtevek za dovoljenje za trženje vložen v razumnem roku, ki ga določi zadevna pogodbenica, in

(b) določi rok za predložitev zahtevka za obdobje zaščite *sui generis,* in sicer najmanj 60 dni od datuma, na katerega je bilo odobreno prvo dovoljenje za trženje. Vendar če je prvo dovoljenje za trženje odobreno pred odobritvijo patenta, vsaka pogodbenica zagotovi vsaj 60-dnevni rok od odobritve patenta, v katerem se lahko predloži zahtevek za zaščito v skladu s tem členom.

4. Kadar je izdelek zaščiten z enim osnovnim patentom, začne obdobje zaščite *sui generis* veljati na koncu zakonitega trajanja tega patenta.

Kadar je izdelek zaščiten z več patenti, ki se lahko uporabljajo kot osnovni patent, lahko pogodbenica zagotovi le eno obdobje zaščite *sui generis*, ki začne veljati na koncu zakonitega trajanja osnovnega patenta,

(a) ki ga v primeru, kadar so vsi patenti, ki bi se lahko uporabljali kot osnovni patent, v lasti istega subjekta, izbere subjekt, ki je vložil zahtevek za obdobje zaščite *sui generis*, in

(b) ki ga v primeru, kadar patenti, ki bi se lahko uporabljali kot osnovni patent, niso v lasti istega subjekta, kar je razlog za nasprotujoče si zahtevke za zaščito *sui generis*, sporazumno izberejo imetniki patentov.

5. Vsaka pogodbenica zagotovi, da je obdobje zaščite *sui generis* pet let krajše od obdobja med datumom, na katerega je bil vložen zahtevek za osnovni patent, in datumom prvega dovoljenja za trženje.

6. Ne glede na odstavek 5 in brez poseganja v možnost podaljšanja obdobja zaščite *sui generis* s strani pogodbenice kot spodbude ali nagrade za raziskave v zvezi z določeno ciljno publiko, na primer otroci, trajanje zaščite *sui generis* ne sme preseči obdobja od dveh do petih let, ki ga določi vsaka pogodbenica.

7. Vsaka pogodbenica lahko določi, da obdobje zaščite *sui generis* poteče:

(a) če se upravičenec odpove zaščiti *sui generis* ali

(b) če niso plačane vse predpisane upravne pristojbine.

Vsaka pogodbenica lahko skrajša obdobje zaščite *sui generis* sorazmerno s kakršnimi koli neupravičenimi zamudami, ki so posledica neukrepanja vložnika po vložitvi zahtevka za dovoljenje za trženje, če je imetnik osnovnega patenta vložnik zahtevka za dovoljenje za trženje ali z njim povezana entiteta.

8. V okviru zaščite, ki jo zagotavlja osnovni patent, zaščita *sui generis* zajema le farmacevtske izdelke, vključene v dovoljenje za trženje, in kakršno koli uporabo teh izdelkov kot farmacevtskih izdelkov, odobreno pred iztekom zaščite *sui generis*. Ob upoštevanju prejšnjega stavka podeljuje zaščita *sui generis* enake pravice kot osnovni patent ter zanjo veljajo iste omejitve in obveznosti.

9. Ne glede na odstavke 1 do 8, lahko vsaka pogodbenica tudi omeji obseg zaščite, tako da določi izjeme pri izdelavi, uporabi, ponujanju, prodaji ali uvažanju izdelkov za namene izvoza v obdobju zaščite.

10. Vsaka pogodbenica lahko prekliče zaščito *sui generis* na podlagi utemeljitve v zvezi z neveljavnostjo osnovnega patenta, tudi če je navedeni patent potekel pred iztekom zakonitega trajanja patenta ali je bil preklican ali omejen, pri čemer izdelek, za katerega je bila odobrena zaščita, ne ščitijo več zahtevki osnovnega patenta, ali na podlagi utemeljitve v zvezi z umikom dovoljenja ali dovoljenj za trženje na zadevnem trgu, ali če je bila zaščita dodeljena v nasprotju z določbami odstavka 2.

ČLEN 20.28

Mehanizmi povezave s patentom v zvezi s farmacevtskimi izdelki

Če se pogodbenica zanaša na mehanizme „patentne povezave“, pri čemer je dodelitev dovoljenja za trženje (ali uradnega obvestila o skladnosti ali podobni koncepti) za splošne farmacevtske izdelke povezana z obstojem patentnega varstva, zagotovi, da imajo vse stranke v postopku enake in učinkovite pravice do pritožbe.

Pododdelek F

Varstvo podatkov

ČLEN 20.29

Varstvo nerazkritih podatkov v zvezi s farmacevtskimi izdelki

1. Če pogodbenica kot pogoj za izdajo dovoljenja za trženje farmacevtskih izdelkov, ki uporabljajo nove kemične sestavine[30] (v tem členu: dovoljenje), zahteva predložitev nerazkritih podatkov o preskusih ali drugih podatkov, ki so potrebni za opredelitev, ali je uporaba zadevnih izdelkov varna in učinkovita, te podatke zavaruje pred razkritjem, če je za njihovo pridobitev potrebnega veliko truda, razen kadar je razkritje potrebno za zaščito javnosti ali če se sprejmejo ukrepi za zagotovitev, da so podatki zavarovani pred nepošteno komercialno uporabo.

2. Vsaka pogodbenica v zvezi s podatki v skladu z odstavkom 1, ki so pogodbenici predloženi po datumu začetka veljavnosti tega sporazuma, zagotovi, da:

(a) nihče, razen subjekta, ki je podatke predložil, ne sme brez soglasja tega subjekta uporabiti teh podatkov v podporo zahtevku za dovoljenje v obdobju najmanj šestih let od datuma, na katerega je pogodbenica izdala dovoljenje subjektu, ki je v ta namen predložil podatke, in

[30] Pojasniti je treba, da v zvezi z varstvom podatkov „kemična sestavina“ v Kanadi vključuje biološko zdravilo ali radiofarmak, ki je v okviru kanadskih predpisov o živilih in zdravilih regulirano kot novo zdravilo.

(b) pogodbenica ne izda dovoljenja nobenemu subjektu, ki se sklicuje na te podatke v obdobju najmanj osmih let od datuma, na katerega je pogodbenica izdala dovoljenje subjektu, ki je v ta namen predložil podatke, razen če subjekt, ki je te podatke predložil, s tem soglaša.

V skladu s tem odstavkom se nobena pogodbenica ne omejuje pri izvajanju skrajšanih postopkov za izdajo dovoljenja za te izdelke na podlagi študij o bioekvivalenci in biološki uporabnosti.

ČLEN 20.30

Varstvo podatkov v zvezi s fitofarmacevtskimi sredstvi

1. Vsaka pogodbenica določi zahteve glede varnosti in učinkovitosti, preden izda dovoljenje za dajanje fitofarmacevtskega sredstva na trg (v tem členu: dovoljenje).

2. Vsaka pogodbenica zagotovi omejeno obdobje varstva podatkov za poročilo o preskusu ali študiji, ki je prvič predloženo za pridobitev dovoljenja. V tem obdobju vsaka pogodbenica zagotovi, da se poročilo o preskusu ali študiji ne bo uporabilo v korist nobenega drugega subjekta, ki si prizadeva pridobiti dovoljenje, razen če je dokazano izrecno soglasje imetnika prvega dovoljenja.

3. Predložitev poročila o preskusu ali študiji bi morala biti nujna za pridobitev dovoljenja ali spremembo dovoljenja, da bi se dovolila uporaba na drugih kmetijskih rastlinah.

4. V vsaki pogodbenici traja obdobje varstva podatkov najmanj deset let od datuma izdaje prvega dovoljenja v zadevni pogodbenici v zvezi s poročilom o preskusu ali študiji, na katerem temelji dovoljenje za novo učinkovino, in podatki, na katerih temelji sočasna registracija izdelka za končno uporabo, ki vsebuje učinkovino. Trajanje varstva se lahko podaljša, da bi se spodbudilo izdajanje dovoljenj za fitofarmacevtska sredstva z majhnim tveganjem in manj pomembne izdelke.

5. Vsaka pogodbenica lahko določi tudi zahteve glede varstva podatkov ali finančnega nadomestila za poročilo o preskusu ali študiji, na katerem temelji sprememba ali podaljšanje dovoljenja.

6. Vsaka pogodbenica določi pravila, da bi se preprečilo podvajanje preskusov na vretenčarjih. Vsakega vložnika, ki namerava izvajati preskuse ali študije na vretenčarjih, je treba spodbuditi, da sprejme potrebne ukrepe, s katerimi preveri, ali so bili taki preskusi ali študije že izvedeni ali začeti.

7. Vsaka pogodbenica bi morala vsakega novega vložnika in vsakega imetnika zadevnih dovoljenj spodbuditi, da si prizadevajo za izmenjavo preskusov in študij, ki vključujejo vretenčarje. Stroški izmenjave poročil o preskusih in študijah se določijo pošteno, pregledno in nediskriminatorno. Vložnik krije le stroške za tiste informacije, ki jih mora predložiti za izpolnitev zahtev za dovoljenje.

8. Imetnik ali imetniki zadevnega dovoljenja imajo pravico, da prejmejo nadomestilo za pošten delež stroškov, ki so jih imeli s poročilom o preskusu ali študiji, na katerem temelji zadevno dovoljenje, od vložnika, ki se sklicuje na tako poročilo v zahtevku za dovoljenje za novo fitofarmacevtsko sredstvo. Vsaka pogodbenica lahko udeleženim strankam naroči, da kakršno koli vprašanje rešijo na podlagi zavezujoče arbitraže, ki jo ureja pravo pogodbenice.

Pododdelek G

Sorte rastlin

ČLEN 20.31

Sorte rastlin

Vsaka pogodbenica sodeluje pri spodbujanju in krepitvi zaščite sort rastlin na podlagi Zakona o ratifikaciji *Mednarodne konvencije o varstvu novih sort rastlin* iz leta 1991, sprejete 2. decembra 1961 v Parizu.

ODDELEK C

Uveljavljanje pravic intelektualne lastnine

ČLEN 20.32

Splošne obveznosti

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da so postopki v zvezi z uveljavljanjem pravic intelektualne lastnine pošteni in pravični ter niso po nepotrebnem zapleteni ali dragi in ne določajo nerazumnih rokov ali povzročajo neupravičenih zamud. Ti postopki se uporabljajo na način, s katerim se izogne nastajanju ovir za zakonito trgovanje, in zagotavlja zaščito pred njihovo zlorabo.

2. Pri izvajanju določb tega oddelka vsaka pogodbenica upošteva potrebo po sorazmernosti med resnostjo kršitve, interesi tretjih oseb ter veljavnimi ukrepi, sredstvi in kaznimi.

3. Členi 20.33 do 20.42 se nanašajo na civilno uveljavljanje.

4. V členih 20.33 do 20.42, razen če ni določeno drugače, **pravice intelektualne lastnine** pomeni vse kategorije intelektualne lastnine, za katere se uporabljajo oddelki 1 do 7 dela II Sporazuma TRIPS.

ČLEN 20.33

Upravičeni vložniki

Vsaka pogodbenica kot subjekte, ki imajo pravico zahtevati uporabo postopkov in pravnih sredstev iz členov 20.34 do 20.42, priznava:

(a) imetnike pravic intelektualne lastnine v skladu z določbami prava pogodbenice;

(b) vse druge subjekte, ki so pooblaščeni za uporabo teh pravic, če so ti subjekti upravičeni do pomoči v skladu s pravom pogodbenice;

(c) organe za kolektivno upravljanje pravic intelektualne lastnine, ki se jim redno priznava pravica zastopanja imetnikov pravic intelektualne lastnine, če so ti organi upravičeni do pomoči v skladu s pravom pogodbenice, in

(d) strokovne organe za obrambo, ki se jim redno priznava pravica zastopanja imetnikov pravic intelektualne lastnine, če so ti organi upravičeni do pomoči v skladu s pravom pogodbenice.

ČLEN 20.34

Dokazila

Vsaka pogodbenica zagotovi, da imajo sodni organi v primeru domnevne kršitve pravice intelektualne lastnine v trgovinsko pomembnem obsegu pristojnost, da po potrebi in na podlagi zahtevka zahtevajo predložitev zadevnih informacij, kot določa pravo pogodbenice, vključno z bančnimi, finančnimi ali trgovinskimi dokumenti pod nadzorom nasprotne strani, ob upoštevanju varstva zaupnih podatkov.

ČLEN 20.35

Ukrepi za zavarovanje dokazov

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da lahko sodni organi še pred začetkom postopkov glede vsebine zadeve na predlog entitete, ki je v podporo svojim trditvam predložila razumno razpoložljive dokaze, da je bila njegova pravica intelektualne lastnine kršena ali bo kršena, odredijo takojšnje in učinkovite začasne ukrepe za zavarovanje zadevnih dokazov v zvezi z domnevno kršitvijo, pri čemer se upošteva varstvo zaupnih podatkov.

2. Vsaka pogodbenica lahko zagotovi, da ukrepi iz odstavka 1 vključujejo podroben opis, z odvzemom vzorcev ali brez njega, ali fizični zaseg blaga, s katerim se domnevno kršijo pravice intelektualne lastnine, ter v ustreznih primerih materialov in pripomočkov, ki se uporabljajo pri proizvodnji ali distribuciji tega blaga, in dokumentov, ki se nanje nanašajo. Sodni organi so pristojni, da navedene ukrepe, po potrebi brez zaslišanja druge strani, sprejmejo zlasti, kadar bi lahko bila zaradi kakršnega koli odlašanja povzročena nepopravljiva škoda imetniku pravice ali kadar obstaja očitno tveganje, da bodo dokazi uničeni.

ČLEN 20.36

Pravica do informacij

Vsaka pogodbenica brez poseganja v svojo zakonodajo, ki ureja pravice, zaščito zaupnost virov informacij ali obdelavo osebnih podatkov, zagotovi, da imajo v civilnem sodnem postopku v zvezi z uveljavljanjem pravic intelektualne lastnine njeni sodni organi na utemeljeno zahtevo imetnika pravice kršilcu ali domnevnemu kršilcu pravico odrediti, naj imetniku pravice ali sodnim organom vsaj za namene zbiranja dokazov zagotovi ustrezne informacije, ki jih kršitelj ali domnevni kršitelj ima ali nadzira, kot to določajo njeni veljavni zakoni in predpisi. Te informacije lahko vključujejo informacije glede katerega koli subjekta, ki je udeležen pri katerem koli vidiku kršitve ali domnevne kršitve, ter glede proizvodnih sredstev ali distribucijskih kanalov blaga ali storitev, s katerimi se kršijo ali domnevno kršijo pravice intelektualne lastnine, vključno z istovetnostjo tretjih oseb, ki so domnevno vpletene v proizvodnjo in distribucijo tega blaga ali storitev, in njihovih distribucijskih kanalov.

ČLEN 20.37

Začasni ukrepi in ukrepi zavarovanja

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da so njeni sodni organi pristojni za to, da stranki odredijo takojšnje in učinkovite začasne ukrepe in ukrepe zavarovanja, vključno z začasno odredbo, ali, če je potrebno, tretji osebi, ki je pod jurisdikcijo zadevnega sodnega organa, odredijo, naj prepreči kršitve pravic intelektualne lastnine in naj zlasti prepreči vstop blaga, s katerim se kršijo pravice intelektualne lastnine, v trgovinske tokove.

2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da so njeni sodni organi pristojni za zaseg ali drugačen odvzem blaga, s katerim se domnevno kršijo pravice intelektualne lastnine, s čimer se prepreči vstop tega blaga v trgovinske tokove ali njegov pretok po njih.

3. Vsaka pogodbenica zagotovi, da lahko sodni organi v primeru domnevne kršitve pravice intelektualne lastnine v trgovinsko pomembnem obsegu v skladu s pravom pogodbenice odredijo previdnostni zaseg lastnine domnevnega kršitelja, vključno z blokiranjem njegovih bančnih računov in drugih sredstev. V ta namen lahko sodni organi zahtevajo zadevne bančne, finančne ali trgovinske dokumente ali po potrebi dostop do drugih zadevnih informacij.

ČLEN 20.38

Druga pravna sredstva

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da lahko sodni organi na zahtevo vložnika in brez vpliva na morebitno odškodnino, ki se dolguje imetniku pravice zaradi kršitve, in brez kakršnega koli nadomestila odredijo dokončno odstranitev blaga, za katero je bilo ugotovljeno, da krši pravice intelektualne lastnine, iz trgovinskih tokov ali njegovo uničenje. Vsaka pogodbenica zagotovi, da lahko sodni organi po potrebi odredijo uničenje materialov in pripomočkov, ki se uporabljajo zlasti za oblikovanje ali izdelavo navedenega blaga. Pri obravnavanju zahteve za taka pravna sredstva se upoštevajo sorazmernost med resnostjo kršitve in odrejenimi pravnimi sredstvi ter interesi tretjih oseb.

2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da lahko sodni organi odredijo, da se pravna sredstva iz odstavka 1 izvedejo na stroške kršitelja, razen če ni posebnih razlogov proti temu.

ČLEN 20.39

Sodne odredbe

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da so njeni sodni organi v civilnem sodnem postopku v zvezi z uveljavljanjem pravic intelektualne lastnine pristojni, da stranki odredijo, naj kršitev preneha, in da med drugim tej stranki ali, če je potrebno, tretji osebi, ki je pod jurisdikcijo zadevnega sodnega organa, odredijo, naj prepreči vstop blaga, s katerim se kršijo pravice intelektualne lastnine, v trgovinske tokove.

2. Ne glede na druge določbe tega oddelka lahko pogodbenica razpoložljiva pravna sredstva omeji pred tem, da jih uporablja vlada ali tretje osebe, ki jih vlada pooblasti, a so brez dovoljenja imetnikov pravice, na plačilo nadomestila, če pogodbenica upošteva določbe dela II Sporazuma TRIPS, ki se posebej nanaša na tako uporabo. V drugih primerih se uporabljajo pravna sredstva iz tega oddelka, kadar pa pravna sredstva niso v skladu s pravom pogodbenice, so na voljo ugotovitvene sodbe in ustrezno nadomestilo.

ČLEN 20.40

Odškodnina

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da:

(a) so njeni sodni organi v civilnem sodnem postopku pristojni, da kršitelju, ki je namenoma kršil ali bi lahko iz utemeljenih razlogov vedel, da krši pravice intelektualne lastnine, odredijo, da imetniku pravice plača:

(i) odškodnino, ki zadostuje za nadomestilo škode, ki jo je imetnik pravice utrpel zaradi kršitve, ali

(ii) dobiček kršitelja, ki ga je mogoče pripisati kršitvi in v zvezi s katerim se lahko domneva, da je enak znesku odškodnine iz odstavka (i), in

(b) lahko njeni sodni organi pri določitvi zneska odškodnine za kršitve pravic intelektualne lastnine med drugim upoštevajo vse pomembne zakonite ukrepe, ki bi jih morda predložil imetnik pravice, vključno z izgubljenim dobičkom.

2. V pravu pogodbenice je lahko kot druga možnost za odstavek 1 določeno plačilo nadomestila, na primer licenčnine ali pristojbine, s katerim se imetniku pravice zagotovi odškodnina za nedovoljeno uporabo njegove intelektualne lastnine.

ČLEN 20.41

Pravni stroški

Vsaka pogodbenica zagotovi, da so njeni sodni organi po potrebi pristojni, da na koncu sodnega civilnega postopka v zvezi z uveljavljanjem pravic intelektualne lastnine, odredijo, da mora poražena stranka plačati zmagoviti stranki pravne in druge stroške, kot določa pravo pogodbenice.

ČLEN 20.42

Domneva o avtorstvu ali lastništvu

1. Da oseba velja za avtorja literarnega ali umetniškega dela in lahko zato sproži postopek za ugotavljanje kršitev, za namene civilnih postopkov v zvezi z avtorskimi ali sorodnimi pravicami zadostuje običajna navedba njenega imena na delu, razen če so na voljo dokazi o nasprotnem. Dokaz o nasprotnem lahko vključuje registracijo.

2. Odstavek 1 se smiselno uporablja za imetnike sorodnih pravic v zvezi z zaščiteno vsebino teh pravic.

ODDELEK D

Mejni ukrepi

ČLEN 20.43

Področje uporabe mejnih ukrepov

1. V tem oddelku:

blago s ponarejeno geografsko označbo pomeni kakršno koli blago iz člena 20.17, ki se uvršča v eno od skupin proizvodov iz Priloge 20-C, vključno z embalažo, ki je brez dovoljenja označeno z geografsko označbo, enako geografski označbi, ki je veljavno registrirana ali drugače zaščitena v zvezi s takim blagom ter krši pravice lastnika ali imetnika pravice zadevne geografske označbe v skladu s pravom pogodbenice, v kateri se uporabljajo postopki mejnih ukrepov;

blago s ponarejeno blagovno znamko pomeni kakršno koli blago, vključno z embalažo, ki je brez dovoljenja označeno z blagovno znamko, ki je enaka blagovni znamki, veljavno registrirani za tako blago, ali ki je po njenih bistvenih lastnostih ni mogoče razlikovati od take blagovne znamke ter krši pravice lastnika zadevne blagovne znamke v skladu s pravom pogodbenice, v kateri se uporabljajo postopki mejnih ukrepov;

izvozne pošiljke pomeni pošiljke blaga, ki jih je treba z ozemlja pogodbenice prenesti v kraj zunaj tega ozemlja, razen pošiljk v carinskem tranzitu in pretovorov;

uvozne pošiljke pomeni pošiljke blaga, ki se na ozemlje pogodbenice prinesejo iz kraja zunaj tega ozemlja, pri čemer to blago ostane pod carinskim nadzorom, vključno z blagom, ki se je na ozemlje prineslo v prosto cono ali carinsko skladišče, vendar brez pošiljk v carinskem tranzitu in pretovorov;

blago s piratskimi avtorskimi pravicami pomeni kakršno koli blago, ki je kopija, narejena brez soglasja imetnika pravice ali subjekta, ki ga je imetnik pravice ustrezno pooblastil, v državi proizvodnje, ter ki je neposredna ali posredna kopija izdelka, pri čemer izdelek te kopije pomeni kršitev avtorske ali sorodne pravice v skladu s pravom pogodbenice, v kateri se uporabljajo postopki mejnih ukrepov;

pošiljke v carinskem tranzitu pomeni pošiljke blaga, ki vstopijo na ozemlje pogodbenice iz kraja zunaj tega ozemlja in imajo dovoljenje carinskih organov za prevoz pod stalnim carinskim nadzorom od urada vstopa do urada izstopa za namene izstopa z ozemlja. Pošiljke v carinskem tranzitu, v zvezi s katerimi se naknadno ukine carinski nadzor, ne da bi izstopile z ozemlja, se štejejo za uvozne pošiljke; in

pretovori pomeni pošiljke blaga, ki je pod carinskim nadzorom preneseno s prevoznega sredstva, ki je blago uvozilo, na prevozno sredstvo, ki bo blago izvozilo, v območju enega carinskega urada, ki je urad uvoza in izvoza.

2. Sklicevanja na kršitve pravic intelektualne lastnine v tem oddelku se razumejo kot sklicevanja na primere blaga s ponarejeno blagovno znamko, blaga s piratskimi avtorskimi pravicami ali blaga s ponarejeno geografsko označbo.

3. Pogodbenici se sporazumeta, da za blago, ki je dano na trg v drugi državi po privolitvi ali s privolitvijo imetnika pravice, ne obstaja nobena obveznost za uporabo postopkov iz tega oddelka.

4. Vsaka pogodbenica sprejme ali ohrani postopke v zvezi z uvoznimi in izvoznimi pošiljkami, v okviru katerih lahko imetnik pravice od svojih pristojnih organov zahteva začasno prekinitev ali zadržanje blaga, s katerim se domnevno kršijo pravice intelektualne lastnine.

5. Vsaka pogodbenica sprejme ali ohrani postopke v zvezi z uvoznimi in izvoznimi pošiljkami, v okviru katerih lahko njuni pristojni organi na lastno pobudo sklenejo, da bodo začasno prekinili ali zadržali blago, s katerim se domnevno kršijo pravice intelektualne lastnine, s čimer se imetnikom pravice omogoči, da uradno zahtevajo pomoč iz odstavka 4.

6. Vsaka pogodbenica se lahko z eno ali več tretjimi državami dogovori o vzpostavitvi skupnih varnostnih postopkov carinjenja. Za blago, carinjeno pod pogoji skupnih carinskih postopkov v okviru takega dogovora, se šteje, da je v skladu z odstavkoma 4 in 5, če zadevna pogodbenica ohrani pravno pristojnost za usklajenost s tema odstavkoma.

7. Vsaka pogodbenica lahko sprejme ali ohrani postopke iz odstavkov 4 in 5 v zvezi s pretovori in pošiljkami v carinskem tranzitu.

8. Vsaka pogodbenica lahko iz uporabe tega člena izključi majhne količine nekomercialnega blaga v osebni prtljagi potnika ali majhne količine nekomercialnega blaga, poslanega v majhnih pošiljkah.

ČLEN 20.44

Zahtevek imetnika pravice

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da njeni pristojni organi od imetnika pravice, ki zahteva postopke iz člena 20.43, zahtevajo, naj pristojnim organom zagotovi ustrezne dokaze, da je v skladu s pravom pogodbenice, ki postopke zagotavlja, njegova pravica intelektualne lastnine kršena *prima facie*, in predloži dovolj informacij, za katere se lahko razumno pričakuje, da jih imetnik pravice pozna, in ki bodo carinskim organom omogočile, da v razumni meri razpoznajo sumljivo blago. Zahteva glede zagotavljanja zadostnih informacij ne sme nerazumno odvračati od postopkov iz člena 20.43.

2. Vsaka pogodbenica predvidi zahtevke za začasno prekinitev ali zadržanje blaga, s katerim se domnevno kršijo pravice intelektualne lastnine, iz člena 20.43 pod carinskim nadzorom na ozemlju pogodbenice. Zahteva o zagotavljanju takih zahtevkov izhaja iz obveznosti za zagotovitev postopkov iz členov 20.43.4 in 20.43.5. Pristojni organi lahko določijo, da se taki zahtevki uporabljajo za več pošiljk. Vsaka pogodbenica lahko določi, da zahteva za začasno prekinitev ali zadržanje sumljivega blaga na zahtevo imetnika pravice velja za izbrane točke vstopa in izstopa pod carinskim nadzorom.

3. Vsaka pogodbenica zagotovi, da njeni pristojni organi vložnika v razumnem roku obvestijo, ali so sprejeli zahtevek. Kadar njeni pristojni organi zahtevek sprejmejo, vložnika obvestijo tudi o obdobju veljavnosti zahtevka.

4. Vsaka pogodbenica lahko določi, da so v primeru, ko je vložnik postopke iz člena 20.43 zlorabil, ali v primeru utemeljenega razloga njeni pristojni organi pristojni za zavrnitev, začasno prekinitev ali razveljavitev zahtevka.

ČLEN 20.45

Zagotavljanje informacij s strani imetnika pravice

Vsaka pogodbenica svojim pristojnim organom dovoli, da od imetnika pravice zahtevajo, naj predloži zadevne informacije, za katere se lahko razumno pričakuje, da jih imetnik pravice pozna, in ki pristojnim organom pomagajo pri sprejemanju mejnih ukrepov iz tega oddelka. Vsaka pogodbenica lahko imetniku pravice tudi dovoli, da take informacije predloži njenim pristojnim organom.

ČLEN 20.46

Varščina ali enakovredno zavarovanje

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da lahko njeni pristojni organi od imetnika pravice, ki zahteva postopke iz člena 20.43, zahtevajo, da zagotovi razumno varščino ali enakovredno zavarovanje, ki zadostuje za varstvo tožene stranke in pristojnih organov ter za preprečitev zlorabe. Vsaka pogodbenica zagotovi, da taka varščina ali zavarovanje ne sme nerazumno odvračati od teh postopkov.

2. Vsaka pogodbenica lahko določi, da je taka varščina v obliki obveznice, pogojene s tem, da tožena stranka ni odgovorna za kakršno koli izgubo ali škodo zaradi začasne prekinitve ali zadržanja blaga, če pristojne oblasti ugotovijo, da blago ni sporno. Pogodbenica lahko le v izjemnih okoliščinah ali v skladu s sodno odredbo toženi stranki dovoli, da pridobi lastništvo nad sumljivim blagom s predložitvijo obveznice ali druge varščine.

ČLEN 20.47

Odločanje o kršitvi

Vsaka pogodbenica sprejme ali ohrani postopke, s pomočjo katerih se lahko njeni pristojni organi v razumnem obdobju po začetku postopkov iz člena 20.43 odločijo, ali sumljivo blago krši pravico intelektualne lastnine.

ČLEN 20.48

Pravna sredstva

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da lahko njeni pristojni organi po sprejetju odločitve iz člena 20.47, da je blago sporno, odredijo uničenje blaga. Kadar tako blago ni uničeno, vsaka pogodbenica zagotovi, da se tako blago, razen v izjemnih okoliščinah, iz trgovinskih tokov umakne tako, da se prepreči povzročitev škode imetniku pravice.

2. Pri blagu s ponarejeno blagovno znamko ne zadostuje samo odstranitev nezakonito pritrjene blagovne znamke, razen v izjemnih primerih, da se dovoli sprostitev takega blaga v trgovinske tokove.

3. Vsaka pogodbenica lahko določi, da imajo njeni pristojni organi pravico, da po sprejetju odločitve iz člena 20.47, da je blago sporno, naložijo upravne kazni.

ČLEN 20.49

Posebno sodelovanje na področju mejnih ukrepov

1. Vsaka pogodbenica soglaša s sodelovanjem z drugo pogodbenico z namenom odprave mednarodne trgovine z blagom, s katerim se kršijo pravice intelektualne lastnine. V ta namen vsaka pogodbenica v svoji državni upravi ustanovi kontaktne točke in je pripravljena izmenjati informacije o trgovini z blagom, s katerim se kršijo pravice intelektualne lastnine. Vsaka pogodbenica zlasti spodbuja izmenjavo informacij in sodelovanje med svojimi carinskimi organi in carinskimi organi druge pogodbenice na področju trgovine z blagom, s katerim se kršijo pravice intelektualne lastnine.

2. Sodelovanje iz odstavka 1 lahko vključuje izmenjavo informacij o mehanizmih prejemanja informacij od imetnikov pravic, dobrih praks in izkušenj s strategijami obvladovanja tveganja ter informacij za pomoč pri opredelitvi pošiljk, ki domnevno vsebujejo blago, s katerim se kršijo pravice intelektualne lastnine.

3. Sodelovanje iz tega oddelka se izvaja v skladu z ustreznimi mednarodnimi sporazumi, ki so za obe pogodbenici zavezujoči. Skupni odbor za carinsko sodelovanje iz člena 6.14 (Skupni odbor za carinsko sodelovanje) določi prednostne naloge in ustrezne postopke za sodelovanje v skladu s tem oddelkom med pristojnimi organi pogodbenic.

ODDELEK E

Sodelovanje

ČLEN 20.50

Sodelovanje

1. Pogodbenici soglašata z medsebojnim sodelovanjem, da bi podprli izvajanje zavez in obveznosti iz tega poglavja. Področja sodelovanja vključujejo izmenjavo informacij ali izkušenj o:

(a) varstvu in uveljavljanju pravic intelektualne lastnine, vključno z geografskimi označbami, in

(b) sklepanju dogovorov med njunimi zadevnimi kolektivnimi organizacijami.

2. V skladu z odstavkom 1 vsaka pogodbenica soglaša, da bo vzpostavila in ohranjala učinkovit dialog o vprašanjih intelektualne lastnine za obravnavanje tem v zvezi z varstvom in uveljavljanjem pravic intelektualne lastnine iz tega poglavja ter o kakršnem koli drugem pomembnem vprašanju.

POGLAVJE ENAINDVAJSET

REGULATIVNO SODELOVANJE

ČLEN 21.1

Področje uporabe

To poglavje se uporablja za razvoj, pregled in metodološke vidike regulativnih ukrepov, ki jih sprejmejo regulativni organi pogodbenic in so, med drugim, zajeti v Sporazumu o tehničnih ovirah v trgovini, Sporazumu o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov, GATT 1994, GATS ter poglavju štiri (Tehnične ovire v trgovini), pet (Sanitarni in fitosanitarni ukrepi), devet (Čezmejna trgovina s storitvami), dvaindvajset (Trgovina in trajnostni razvoj), triindvajset (Trgovina in delo) in štiriindvajset (Trgovina in okolje).

ČLEN 21.2

Načela

1. Pogodbenici znova potrjujeta svoje pravice in obveznosti v zvezi z regulativnimi ukrepi v skladu s Sporazumom o tehničnih ovirah v trgovini, Sporazumom o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov, GATT 1994 ter GATS.

2. Pogodbenici se zavezujeta, da bosta zagotovili visoko raven varovanja življenja ali zdravja ljudi, živali in rastlin ter varstva okolja v skladu s Sporazumom o tehničnih ovirah v trgovini, Sporazumom o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov, GATT 1994, GATS in tem sporazumom.

3. Pogodbenici priznavata pomen regulativnega dvostranskega in večstranskega sodelovanja s svojimi zadevnimi trgovinskimi partnerji. Kadar koli bo mogoče in vzajemno koristno, bosta pogodbenici pristopili k regulativnemu sodelovanju na način, ki bo odprt za sodelovanje drugih mednarodnih trgovinskih partnerjev.

4. Pogodbenici sta brez omejevanja zmožnosti druge pogodbenice, da izvaja svoje regulativne in zakonodajne dejavnosti ter dejavnosti politike, zavezani nadaljnjemu razvoju regulativnega sodelovanja ob upoštevanju svojih skupnih interesov, da:

(a) preprečita in odpravita nepotrebne ovire za trgovino in naložbe;

(b) okrepita okolje za konkurenčnost in inovacije, vključno s prizadevanjem za združljivost predpisov, priznavanjem enakovrednosti in zbliževanjem, in

(c) spodbujata pregledne, učinkovite in uspešne regulativne postopke, s katerimi se podpirajo cilji javne politike in izpolnjujejo pooblastila regulativnih organov, vključno s spodbujanjem izmenjave informacij in okrepljeno uporabo dobrih praks.

5. S tem poglavjem se nadomesti Okvir o regulativnem sodelovanju in preglednosti med Vlado Kanade in Evropsko komisijo, sklenjen v Bruslju 21. decembra 2004, ter urejajo dejavnosti, ki so se pred tem izvajale v navedenem okviru.

6. Pogodbenici lahko prostovoljno izvajata regulativno sodelovanje. Pojasniti je treba, da se od nobene pogodbenice ne zahteva, da sodeluje pri kateri koli posebni dejavnosti regulativnega sodelovanja, in vsaka pogodbenica lahko sodelovanje odkloni ali od njega odstopi. Vendar če pogodbenica zavrne začetek regulativnega sodelovanja ali od njega odstopi, mora biti pripravljena drugi pogodbenici pojasniti razloge za svojo odločitev.

ČLEN 21.3

Cilji regulativnega sodelovanja

Cilji regulativnega sodelovanja so med drugim:

(a) prispevati k varovanju življenja, zdravja ali varnosti ljudi, življenja ali zdravja živali ali rastlin ter k varstvu okolja, in sicer z:

   (i) mobilizacijo mednarodnih sredstev na področjih, kot so raziskave, pregledi pred trženjem in analiza tveganja, da se obravnavajo pomembna regulativna vprašanja lokalnega, nacionalnega in mednarodnega pomena, in

(ii) prispevanjem k zbirki informacij, ki jo regulativne službe uporabljajo za opredelitev, oceno in obvladovanje tveganj;

(b) krepiti zaupanje, poglobiti medsebojno razumevanje regulativnega upravljanja ter zagotoviti vzajemno korist na podlagi izmenjave strokovnega znanja in stališč, za:

(i) izboljšanje načrtovanja in razvoja regulativnih predlogov;

(ii) spodbujanje preglednosti in predvidljivosti pri razvoju in določitvi predpisov;

(iii) izboljšanje učinkovitosti predpisov;

(iv) opredelitev alternativnih instrumentov;

(v) priznanje povezanih učinkov predpisov;

(vi) preprečitev nepotrebnih razlik med predpisi in

(vii) izboljšanje izvajanja in skladnosti s predpisi;

(c) olajšati dvostransko trgovino in naložbe na način, ki:

(i) temelji na veljavnih sporazumih o sodelovanju;

(ii) zmanjšuje nepotrebne razlike v predpisih in

(iii) opredeljuje nove načine dela za sodelovanje v posameznih sektorjih,

(d) prispevati k izboljšanju konkurenčnosti in učinkovitosti industrije na način, ki:

(i) znižuje upravne stroške, kadar koli je mogoče;

(ii) zmanjšuje podvajanje regulativnih zahtev in znižuje nastale stroške zagotavljanja skladnosti, kadar koli je mogoče, in

(iii) poskuša zagotoviti združljive regulativne pristope, če je mogoče in ustrezno, z:

(A) uporabo tehnološko nevtralnih regulativnih pristopov in

(B) priznavanjem enakovrednosti ali spodbujanjem zbliževanja.

ČLEN 21.4

Dejavnosti regulativnega sodelovanja

Pogodbenici si prizadevata izpolniti cilje iz člena 21.3 z izvajanjem dejavnosti regulativnega sodelovanja, ki lahko vključujejo:

(a) sodelovanje v tekočih dvostranskih razpravah o regulativnem upravljanju, v okviru katerih se med drugim:

(i) obravnavajo zakonodajna reforma in njeni učinki na odnos med pogodbenicama;

(ii) opredelijo pridobljena spoznanja;

(iii) po potrebi preučijo alternativni pristopi k urejanju in

(iv) izmenjajo izkušnje z regulativnimi orodji in instrumenti, vključno z ocenami učinkov zakonodajne ureditve, oceno tveganja ter strategijami za zagotavljanje skladnosti in izvrševanje;

(b) medsebojno posvetovanje, kadar je primerno, in izmenjavo informacij med postopkom razvoja zakonodajne ureditve. To posvetovanje in izmenjavo je treba začeti v čim zgodnejši fazi navedenega postopka;

(c) izmenjavo informacij, ki niso javne, če je mogoče te informacije dati na voljo tujim vladam v skladu z veljavnimi pravili pogodbenice, ki te informacije zagotovi;

(d) čimprejšnjo izmenjavo predlaganih tehničnih ali sanitarnih in fitosanitarnih predpisov, ki lahko vplivajo na trgovino z drugo pogodbenico, da se lahko upoštevajo pripombe in predlogi za spremembe;

(e) zagotovitev kopije predlaganega predpisa na zahtevo druge pogodbenice in v skladu z zakonodajo o varstvu zasebnosti, ki se uporablja, pri čemer je treba zagotoviti dovolj časa, da lahko zainteresirane strani predložijo pisne pripombe;

(f) čimprejšnjo izmenjavo informacij o regulativnih ukrepih ali spremembah, ki se obravnavajo, da se:

(i) pojasnijo razlogi za odločitev pogodbenice na področju urejanja, vključno z izbiro instrumenta, ter preučijo možnosti večjega zbliževanja pogodbenic pri navajanju ciljev predpisov in opredelitvi njihovega področja uporabe. Pogodbenici bi morali prav tako obravnavati stičišče med predpisi, standardi in ugotavljanjem skladnosti v tem okviru; in

(ii) primerjajo metode in predpostavke za analizo regulativnih predlogov, vključno z analizo tehnične ali gospodarske izvedljivosti in koristi v zvezi z zastavljenim ciljem za vsako pomembno alternativno regulativno zahtevo ali pristop, ki se obravnava, kadar je to primerno. Ta izmenjava informacij lahko vključuje tudi strategije za zagotavljanje skladnosti in ocene učinka, vključno s primerjavo regulativnega predloga in pomembnih alternativnih regulativnih zahtev ali pristopov, ki se obravnavajo, v smislu njihove morebitne stroškovne učinkovitosti;

(g) preučitev možnosti za čim večje zmanjšanje nepotrebnih razhajanj glede predpisov z ukrepi, kot so:

(i) izvedba sočasne ali skupne ocene tveganja in ocene učinka zakonodajne ureditve, če je to izvedljivo in obojestransko koristno;

(ii) zagotovitev usklajene, enakovredne ali združljive rešitve ali

(iii) obravnava vzajemnega priznavanja v posameznih primerih;

(h) sodelovanje pri vprašanjih, ki zadevajo razvoj, sprejetje, izvajanje in ohranjanje mednarodnih standardov, smernic in priporočil;

(i) preučitev ustreznosti in možnosti zbiranja enakih ali podobnih podatkov o vrsti, obsegu in pogostosti težav, ki lahko sprožijo regulativne ukrepe, kadar bi to pospešilo oblikovanje statistično pomembnih presoj o navedenih težavah;

(j) redno primerjavo praks zbiranja podatkov;

(k) preučitev ustreznosti in možnosti uporabe enakih ali podobnih predpostavk in metodologij, kot jih uporablja druga pogodbenica za analizo podatkov in oceno temeljnih vprašanj, ki jih je treba obravnavati na podlagi predpisov, da se:

(i) zmanjšajo razhajanja pri opredelitvi vprašanj in

(ii) spodbuja podobnost rezultatov;

(l) redno primerjavo analitičnih predpostavk in metodologij;

(m) izmenjavo informacij o upravljanju, izvajanju in izvrševanju predpisov ter o načinih zagotavljanja in merjenja skladnosti;

(n) izvajanje programov sodelovanja pri raziskavah, da se:

(i) zmanjša podvajanje raziskav;

(ii) zagotovi več informacij po nižjih stroških;

(iii) pridobijo najboljši podatki;

(iv) po potrebi vzpostavi skupna znanstvena podlaga;

(v) najnujnejše težave, povezane z zakonodajno ureditvijo, obravnavajo dosledneje in učinkoviteje, in

(vi) čim bolj zmanjšajo nepotrebne razlike med novimi regulativnimi predlogi, hkrati pa učinkovito izboljša varovanje zdravja, varnost in varstvo okolja;

(o) izvajanje pregledov predpisov ali politik po izvedbi;

(p) primerjavo metod in predpostavk, uporabljenih pri navedenih pregledih po izvedbi;

(q) kadar je primerno, dajanje povzetkov rezultatov navedenih pregledov po izvedbi na voljo drugi pogodbenici;

(r) opredelitev ustreznega pristopa za zmanjšanje škodljivih učinkov obstoječih razlik v ureditvah na dvostransko trgovino in naložbe v sektorjih, ki jih opredeli pogodbenica, po potrebi tudi z večjim zbliževanjem, vzajemnim priznavanjem, čim večjim zmanjšanjem uporabe regulativnih instrumentov, ki izkrivljajo trgovino in naložbe, ter uporabo mednarodnih standardov, vključno s standardi in smernicami za ugotavljanje skladnosti, ali

(s) izmenjavo informacij, strokovnega znanja in izkušenj na področju dobrega počutja živali, da se spodbuja sodelovanje med pogodbenicama na tem področju.

ČLEN 21.5

Združljivost regulativnih ukrepov

Kadar je primerno, vsaka pogodbenica upošteva regulativne ukrepe ali pobude druge pogodbenice glede enakih ali podobnih tem, da se okrepi zbliževanje in združljivost regulativnih ukrepov pogodbenic. Pogodbenici se ne preprečuje, da bi sprejela drugačne regulativne ukrepe ali izvajala drugačne pobude, na primer zaradi drugačnih institucionalnih ali zakonodajnih pristopov, okoliščin, vrednot ali prednostnih nalog, ki so značilni samo za navedeno pogodbenico.

ČLEN 21.6

Forum za regulativno sodelovanje

1. Na podlagi člena 26.2.1(h) (Specializirani odbori) se ustanovi forum za regulativno sodelovanje, da se olajša in spodbuja regulativno sodelovanje med pogodbenicama v skladu s tem poglavjem.

2. Forum za regulativno sodelovanje opravlja naslednje naloge:

(a) zagotavlja forum za razpravo o vprašanjih regulativne politike v skupnem interesu, ki sta jih pogodbenici med drugim opredelili na podlagi posvetovanj, izvedenih v skladu s členom 21.8;

(b) pomaga posameznim regulativnim organom pri opredelitvi morebitnih partnerjev za dejavnosti sodelovanja ter jim zagotavlja ustrezna orodja za to, kot so vzorčni sporazumi o zaupnosti;

(c) pregleduje tekoče ali predvidene regulativne pobude, za katere pogodbenica meni, da lahko zagotovijo možnost za sodelovanje. Pregledi, ki se bodo izvajali ob posvetovanju z regulativnimi službami in agencijami, bi morali podpreti izvajanje tega poglavja, in

(d) spodbuja razvoj dejavnosti dvostranskega sodelovanja v skladu s členom 21.4 ter na podlagi informacij, ki jih zagotovijo regulativne službe in agencije, pregleda napredek, dosežke in dobre prakse pobud za regulativno sodelovanje v posameznih sektorjih.

3. Forumu za regulativno sodelovanje sopredsedujeta višji predstavnik Vlade Kanade na ravni namestnika ministra, ki je temu mestu bodisi enakovreden bodisi je kandidat zanj, in višji predstavnik Evropske komisije na ravni generalnega direktorja, ki je temu mestu bodisi enakovreden bodisi je kandidat zanj, sestavljajo pa ga ustrezni uradniki vsake pogodbenice. Na podlagi medsebojnega soglasja lahko pogodbenici k sodelovanju na sestankih foruma za regulativno sodelovanje povabita tudi druge zainteresirane strani.

4. Forum za regulativno sodelovanje:

(a) sprejme svoj mandat, postopke in delovni načrt na svojem prvem sestanku po začetku veljavnosti tega sporazuma;

(b) se sestane v enem letu od datuma začetka veljavnosti tega sporazuma, nato pa najmanj enkrat letno, razen če se pogodbenici ne odločita drugače, in

(c) po potrebi skupnemu odboru CETA poroča o izvajanju tega poglavja.

ČLEN 21.7

Nadaljnje sodelovanje med pogodbenicama

1. Pogodbenici si v skladu s členom 21.6.2(c) redno izmenjujeta informacije o tekočih ali načrtovanih regulativnih projektih na področjih v svoji pristojnosti, da se lahko spremljajo prihodnji regulativni projekti in opredelijo možnosti za regulativno sodelovanje. Če je ustrezno, te informacije vključujejo nove tehnične predpise in spremembe veljavnih tehničnih predpisov, ki se bodo verjetno predlagali ali sprejeli.

2. Pogodbenici lahko spodbujata regulativno sodelovanje z izmenjavo uradnikov v skladu z določeno ureditvijo.

3. Pogodbenici si prizadevata za prostovoljno sodelovanje in izmenjavo informacij na področju varnosti neživilskih izdelkov. To sodelovanje ali izmenjava informacij lahko zadeva zlasti:

(a) znanstvene, tehnične in regulativne zadeve, da se izboljša varnost neživilskih izdelkov;

(b) nastajajoča vprašanja velikega pomena za zdravje in varnost, ki spadajo na področje pristojnosti pogodbenice;

(c) dejavnosti, povezane s standardizacijo;

(d) nadzor trga in dejavnosti izvrševanja;

(e) metode ocenjevanja tveganja in preskušanje izdelkov in

(f) usklajene odpoklice izdelkov ali druge podobne ukrepe.

4. Pogodbenici lahko vzpostavita vzajemno izmenjavo informacij o varnosti izdelkov za potrošnike ter o sprejetih preventivnih, omejevalnih in popravnih ukrepih. Zlasti se lahko Kanadi zagotovi dostop do izbranih informacij iz sistema hitrega obveščanja Evropske unije, imenovanega RAPEX, ali njegovega naslednika v zvezi z izdelki za potrošnike v skladu z Direktivo 2001/95/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 3. decembra 2001 o splošni varnosti proizvodov. Evropska unija lahko prejema informacije za zgodnje opozarjanje o omejevalnih ukrepih in odpoklicih izdelkov iz sistema Kanade za poročanje o incidentih v zvezi z izdelki za potrošnike, imenovanega RADAR, ali njegovega naslednika v zvezi z izdelki za potrošnike, kot so opredeljeni v *Canada Consumer Product Safety Act*, S.C. 2010, c. 21, ter kozmetičnimi izdelki, kot so opredeljeni v *Food and Drugs Act*, R.S.C. 1985, c. F-27. Ta vzajemna izmenjava informacij se izvaja v skladu z ureditvijo, v okviru katere se določijo ukrepi iz odstavka 5.

5. Pogodbenici pred prvo izmenjavo informacij na podlagi odstavka 4 zagotovita, da Odbor za trgovino z blagom odobri ukrepe za izvajanje teh izmenjav. Pogodbenici zagotovita, da se v okviru teh ukrepov določijo vrsta informacij, ki se izmenjajo, načini izmenjave ter uporaba pravil o zaupnosti in varstvu osebnih podatkov.

6. Odbor za trgovino z blagom odobri ukrepe iz odstavka 5 v enem letu od začetka veljavnosti tega sporazuma, razen če se pogodbenici ne odločita, da podaljšata ta rok.

7. Pogodbenici lahko spremenita ukrepe iz odstavka 5. Odbor za trgovino z blagom odobri kakršno koli spremembo ukrepov.

ČLEN 21.8

Posvetovanja z zasebnimi entitetami

Vsaka pogodbenica oziroma pogodbenici se lahko po potrebi posvetujeta z deležniki in zainteresiranimi stranmi, vključno s predstavniki akademske skupnosti, možganskih trustov, nevladnih organizacij, podjetij, organizacij za potrošnike in drugih organizacij, da se pridobijo nevladna stališča glede zadev, povezanih z izvajanjem tega poglavja. Ta posvetovanja se lahko izvedejo na kakršen koli način, ki ga pogodbenica ali pogodbenici štejeta za primernega.

ČLEN 21.9

Kontaktne točke

1. Kontaktne točke za komunikacijo med pogodbenicama o zadevah, povezanih s tem poglavjem, so:

(a) za Kanado: Technical Barriers and Regulations Division (Department of Foreign Affairs, Trade and Development) ali njegov naslednik in

(b) za Evropsko unijo: enota za mednarodne zadeve Generalnega direktorata Evropske komisije za notranji trg, industrijo, podjetništvo ter mala in srednja podjetja ali njen naslednik.

2. Vsaka kontaktna točka je odgovorna, da se po potrebi posvetuje in uskladi s svojimi regulativnimi službami in agencijami glede zadev, povezanih s tem poglavjem.

POGLAVJE DVAINDVAJSET

TRGOVINA IN TRAJNOSTNI RAZVOJ

ČLEN 22.1

Ozadje in cilji

1. Pogodbenici ponovno opozarjata na Deklaracijo iz Ria iz leta 1992 o okolju in razvoju, Agendo 21 iz leta 1992 o okolju in razvoju, Deklaracijo iz Johannesburga iz leta 2002 o trajnostnem razvoju in načrt o izvajanju, sprejet leta 2002 na Svetovnem vrhu o trajnostnem razvoju, Ministrsko deklaracijo Ekonomskega in socialnega sveta Združenih narodov iz leta 2006 o ustvarjanju okolja na nacionalni in mednarodni ravni za spodbujanje polne in produktivne zaposlitve ter dostojnega dela za vse in njen učinek na trajnostni razvoj ter deklaracijo MOD iz leta 2008 o socialni pravičnosti za pravičnejšo globalizacijo. Pogodbenici priznavata, da so gospodarski razvoj, socialni razvoj in varstvo okolja sestavni deli trajnostnega razvoja, ki so medsebojno odvisni in se vzajemno krepijo, ter znova potrjujeta svojo zavezo, da bosta razvoj mednarodne trgovine spodbujali na način, ki bo prispeval k trajnostnemu razvoju, za blaginjo sedanjih in prihodnjih generacij.

2. Pogodbenici poudarjata koristnost upoštevanja vprašanj s področja dela in okolja, povezanih s trgovino, kot sestavnega dela globalnega pristopa k trgovini in trajnostnemu razvoju. V skladu s tem se pogodbenici strinjata, da je treba pravice in obveznosti iz poglavij triindvajset (Trgovina in delo) ter štiriindvajset (Trgovina in okolje) upoštevati v okviru tega sporazuma.

3. V zvezi s tem si pogodbenici z izvajanjem poglavij triindvajset (Trgovina in delo) ter štiriindvajset (Trgovina in okolje) prizadevata:

(a) spodbujati trajnostni razvoj z okrepljenim usklajevanjem in vključevanjem svojih ustreznih politik in ukrepov na področju dela, okolja in trgovine;

(b) spodbujati dialog in sodelovanje med pogodbenicama za razvoj njunih trgovinskih in gospodarskih odnosov na način, s katerim se podprejo njuni ukrepi in standardi za zaščito dela in varstvo okolja, ter za ohranitev njunih ciljev glede varstva okolja in zaščite dela v okviru trgovinskih odnosov, ki so prosti, odprti in pregledni;

(c) okrepiti izvajanje delovne in okoljske zakonodaje ter spoštovanje mednarodnih sporazumov na področju dela in okolja;

(d) spodbujati polno uporabo instrumentov, kot so ocene učinka in posvetovanja z deležniki, pri urejanju trgovinskih vprašanj, vprašanj na področju dela in okoljskih vprašanj ter podjetja, organizacije civilne družbe in državljane spodbujati k razvoju in izvajanju praks, ki prispevajo k doseganju ciljev trajnostnega razvoja, in

(e) spodbujati javno posvetovanje in sodelovanje javnosti pri razpravah o vprašanjih trajnostnega razvoja, ki se pojavijo v okviru tega sporazuma, ter pri razvoju zadevne zakonodaje in politik.

ČLEN 22.2

Preglednost

Pogodbenici poudarjata pomen zagotavljanja preglednosti kot nujnega elementa za spodbujanje sodelovanja javnosti in zagotavljanja javnega dostopa do informacij v smislu tega poglavja v skladu z določbami tega poglavja in poglavja sedemindvajset (Preglednost) ter členoma 23.6 (Obveščanje in ozaveščanje javnosti) in 24.7 (Obveščanje in ozaveščanje javnosti).

ČLEN 22.3

Sodelovanje in spodbujanje trgovine za podporo trajnostnemu razvoju

1. Pogodbenici se zavedata pomena mednarodnega sodelovanja pri doseganju cilja trajnostnega razvoja ter vključevanja pobud in ukrepov za razvoj in varstvo na gospodarskem, socialnem in okoljskem področju na mednarodni ravni. Zato se strinjata, da bosta razpravljali in se medsebojno posvetovali o vprašanjih trajnostnega razvoja, ki so povezana s trgovino in so v skupnem interesu.

2. Pogodbenici potrjujeta, da je treba s trgovino spodbujati trajnostni razvoj. V skladu s tem si vsaka pogodbenica prizadeva spodbujati trgovino ter ekonomske tokove in prakse, ki prispevajo h krepitvi varstva dostojnega dela in okolja, vključno s:

(a) spodbujanjem razvoja in uporabe prostovoljnih shem v zvezi s trajnostno proizvodnjo blaga in izvajanjem storitev, kot sta shemi o ekološkem označevanju in pošteni trgovini;

(b) spodbujanjem razvoja in uporabe prostovoljnih dobrih praks družbene odgovornosti gospodarskih družb, kot so tiste iz smernic OECD za večnacionalna podjetja, da se okrepi skladnost med gospodarskimi, socialnimi in okoljskimi cilji;

(c) spodbujanjem vključevanja premislekov glede trajnosti v odločitve o zasebni in javni porabi in

(d) spodbujanjem razvoja, določitve, ohranitve ali izboljšanja ciljev in standardov glede okoljske učinkovitosti.

3. Pogodbenici se zavedata pomembnosti, da se posebna vprašanja trajnostnega razvoja obravnavajo z ocenjevanjem morebitnih gospodarskih, socialnih in okoljskih učinkov možnih ukrepov, ter pri tem upoštevata stališča deležnikov. Zato se vsaka pogodbenica zavezuje pregledovanju, spremljanju in ocenjevanju učinka izvajanja tega sporazuma na trajnostni razvoj na svojem ozemlju, da se opredeli kakršna koli potreba po ukrepih, ki lahko nastane v zvezi s tem sporazumom. Pogodbenici lahko izvajata skupne ocene. Te ocene se izvajajo na način, ki je prilagojen praksam in pogojem vsake pogodbenice, v skladu s postopki udeležbe vsake pogodbenice ter postopki, vzpostavljenimi na podlagi tega sporazuma.

ČLEN 22.4

Institucionalni mehanizmi

1. Odbor za trgovino in trajnostni razvoj, ustanovljen v skladu s členom 26.2.1(g) (Specializirani odbori), sestavljajo višji predstavniki pogodbenic, pristojni za zadeve, ki so zajete v tem poglavju ter poglavjih triindvajset (Trgovina in delo) in štiriindvajset (Trgovina in okolje). Odbor za trgovino in trajnostni razvoj nadzoruje izvajanje navedenih poglavij, vključno z dejavnostmi sodelovanja in pregledom učinka tega sporazuma na trajnostni razvoj, ter celovito obravnava kakršno koli zadevo, ki je v skupnem interesu pogodbenic ter je povezana s stičiščem gospodarskega razvoja, socialnega razvoja in varstva okolja. V zvezi s poglavji triindvajset (Trgovina in delo) in štiriindvajset (Trgovina in okolje) lahko Odbor za trgovino in trajnostni razvoj opravlja svoje naloge tudi v okviru namenskih sej z udeleženci, pristojnimi za kakršne koli zadeve, zajete v teh poglavjih.

2. Odbor za trgovino in trajnostni razvoj se sestane v prvem letu od začetka veljavnosti tega sporazuma, nato pa tako pogosto, kot je po mnenju pogodbenic potrebno. Kontaktne točke iz členov 23.8 (Institucionalni mehanizmi) ter 24.13 (Institucionalni mehanizmi) so odgovorne za komunikacijo med pogodbenicama glede časovnega načrtovanja in organizacije navedenih sestankov ali namenskih sej.

3. Vsak redni sestanek ali namenska seja Odbora za trgovino in trajnostni razvoj vključuje sejo z javnostjo, na kateri poteka razprava o zadevah, povezanih z izvajanjem zadevnih poglavij, razen če se pogodbenici ne odločita drugače.

4. Odbor za trgovino in trajnostni razvoj spodbuja preglednost in sodelovanje javnosti. V ta namen:

(a) se vsaka odločitev ali poročilo Odbora za trgovino in trajnostni razvoj javno objavi, razen če se odbor ne odloči drugače;

(b) Odbor za trgovino in trajnostni razvoj najnovejše podatke o vsaki zadevi, povezani s tem poglavjem, vključno z njegovim izvajanjem, predstavi forumu civilne družbe iz člena 22.5. Vsako stališče ali mnenje foruma civilne družbe se predstavi pogodbenicama neposredno ali prek mehanizmov za posvetovanje iz člen 23.8.3 (Institucionalni mehanizmi) in člena 24.13 (Institucionalni mehanizmi). Odbor za trgovino in trajnostni razvoj vsako leto poroča o nadaljnjih ukrepih v zvezi z navedeno komunikacijo;

(c) Odbor za trgovino in trajnostni razvoj vsako leto poroča o vsaki zadevi, ki jo obravnava, v skladu s členoma 24.7.3 (Obveščanje in ozaveščanje javnosti) ali 23.8.4 (Institucionalni mehanizmi).

ČLEN 22.5

Forum civilne družbe

1. Pogodbenici omogočata skupni forum civilne družbe, ki ga sestavljajo predstavniki organizacij civilne družbe, ustanovljenih na njunih ozemljih, vključno z udeleženci v mehanizmih za posvetovanje iz člena 23.8.3 (Institucionalni mehanizmi) in člena 24.13 (Institucionalni mehanizmi), da sodelujejo v dialogu o vidikih tega sporazuma, povezanih s trajnostnim razvojem.

2. Forum civilne družbe se sestane enkrat letno, razen če se pogodbenici ne dogovorita drugače. Pogodbenici spodbujata enakomerno zastopanost pomembnih interesov, vključno z neodvisnimi predstavniškimi delodajalci, sindikati, organizacijami dela in poslovnimi organizacijami, okoljevarstvenimi skupinami ter po potrebi drugimi ustreznimi organizacijami civilne družbe. Pogodbenici lahko sodelovanje spodbujata tudi z elektronskimi sredstvi.

POGLAVJE TRIINDVAJSET

TRGOVINA IN DELO

ČLEN 23.1

Ozadje in cilji

1. Pogodbenici se zavedata pomena mednarodnega sodelovanja in sporazumov na področju dela kot odziv mednarodne skupnosti na gospodarske, zaposlitvene in socialne izzive ter možnosti, ki izhajajo iz globalizacije. Priznavata, da lahko mednarodna trgovina prispeva k polni in produktivni zaposlitvi ter dostojnemu delu za vse, ter se zavezujeta, da se bosta po potrebi posvetovali in sodelovali glede vprašanj s področja dela in zaposlitve, ki so povezana s trgovino in so v skupnem interesu.

2. Ob potrjevanju pomena večje usklajenosti politik za dostojno delo, pri čemer se temeljni delovni standardi in visoka raven zaščite dela združita z učinkovitim izvajanjem, pogodbenici priznavata koristno vlogo, ki jo lahko imajo navedena področja za ekonomsko učinkovitost, inovacije in produktivnost, vključno z izvozom. V zvezi s tem prav tako priznavata pomen socialnega dialoga o zadevah s področja dela med delavci in delodajalci, njihovimi organizacijami in vladami ter se zavezujeta k spodbujanju takega dialoga.

ČLEN 23.2

Pravica do zakonskega urejanja in ravni varstva

Ob priznavanju pravice vsake pogodbenice, da določi svoje prednostne naloge na področju dela, vzpostavi svoje ravni zaščite dela ter temu ustrezno sprejme ali spremeni svoje zakone in politike v skladu s svojimi mednarodnimi zavezami na področju dela, vključno s tistimi iz tega poglavja, si vsaka pogodbenica prizadeva zagotoviti, da navedeni zakoni in politike določajo in spodbujajo visoke ravni zaščite dela, ter si prizadeva za nadaljnje izboljševanje takih zakonov in politik s ciljem zagotavljanja visoke ravni zaščite dela.

ČLEN 23.3

Večstranski standardi in sporazumi na področju dela

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da njena zakonodaja in prakse na področju dela izražajo in zagotavljajo varstvo temeljnih načel in pravic pri delu, ki so navedena v nadaljevanju. Pogodbenici potrjujeta svojo zavezo, da bosta spoštovali, spodbujali in uresničevali navedena načela in pravice v skladu z obveznostmi članic Mednarodne organizacije dela (v nadaljnjem besedilu: MOD) ter zavezami v okviru deklaracije MOD o temeljnih načelih in pravicah pri delu in njene dopolnitve, sprejete leta 1998 na 86. zasedanju Mednarodne konference dela:

(a) svobodo združevanja in učinkovito priznavanje pravice do kolektivnih pogajanj;

(b) odpravo vseh oblik prisilnega ali obveznega dela;

(c) učinkovito odpravo dela otrok in

(d) odpravo diskriminacije pri zaposlovanju in opravljanju poklica.

2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da njena delovna zakonodaja in prakse spodbujajo naslednje cilje iz agende MOD za dostojno delo v skladu z deklaracijo MOD iz leta 2008 o socialni pravičnosti za pravičnejšo globalizacijo, sprejeto na 97. zasedanju Mednarodne konference dela, ter druge mednarodne zaveze:

(a) zdravje in varnost pri delu, vključno s preprečevanjem poškodb pri delu ali poklicnih bolezni ter nadomestilom v primeru takih poškodb ali bolezni;

(b) določitev sprejemljivih minimalnih delovnih standardov za prejemnike plače, vključno s tistimi, ki niso zajeti v kolektivni pogodbi, in

(c) nediskriminacija v zvezi z delovnimi pogoji, vključno z nediskriminacijo delavcev migrantov.

3. V skladu s pododstavkom 2(a) vsaka pogodbenica zagotovi, da njena delovna zakonodaja in prakse izražajo in zagotavljajo varstvo delovnih pogojev, v katerih se spoštuje zdravje in varnost delavcev, vključno z oblikovanjem politik, ki spodbujajo osnovna načela za preprečevanje nezgod in poškodb, nastalih zaradi dela ali med opravljanjem dela, ter so usmerjene v razvoj preventivne kulture varnosti in zdravja, v kateri ima načelo preprečevanja največjo prednost. Pri pripravi in izvajanju ukrepov za varovanje zdravja in varnost pri delu vsaka pogodbenica upošteva ustrezne obstoječe znanstvene in tehnične informacije ter povezane mednarodne standarde, smernice ali priporočila, če lahko ukrepi vplivajo na trgovino ali naložbe med pogodbenicama. Pogodbenici potrjujeta, da v primeru obstoječih ali morebitnih nevarnosti ali razmer, za katere se lahko razumno pričakuje, da bodo fizični osebi povzročile poškodbo ali bolezen, pogodbenica kot razlog za odlog stroškovno učinkovitih varstvenih ukrepov ne uporabi pomanjkanja popolne znanstvene gotovosti.

4. Vsaka pogodbenica znova potrjuje, da je v okviru svoje zakonodaje in praks zavezana k učinkovitemu izvajanju temeljnih konvencij MOD, ki so jih ratificirale Kanada oziroma države članice Evropske unije, na svojem celotnem ozemlju. Pogodbenici si trajno prizadevata za ratifikacijo temeljnih konvencij MOD, če jih še nista. Izmenjata si informacije o svojem položaju in napredku glede ratifikacije temeljnih, prednostnih in drugih konvencij MOD, ki jih MOD uvršča med najnovejše.

ČLEN 23.4

Ohranitev ravni varstva

1. Pogodbenici priznavata, da spodbujanje trgovine ali naložb s slabitvijo ali zmanjševanjem ravni varstva, ki je določena v njunih delovnih zakonodajah in standardih, ni primerno.

2. Pogodbenica ne opusti svoje delovne zakonodaje in standardov ali drugače odstopa od njih ter ne predlaga njihove opustitve ali odstopa od njih, da bi tako spodbujala trgovino ali sprejela, pridobila, razširila ali ohranila naložbo na svojem ozemlju.

3. Pogodbenica ne opusti dejanskega izvajanja svoje delovne zakonodaje in standardov z dolgotrajnim ali ponavljajočim se ukrepanjem ali neukrepanjem za spodbujanje trgovine ali naložb.

ČLEN 23.5

Izvršilni postopki, upravni postopki
in pregled upravnih ukrepov

1. Vsaka pogodbenica v skladu s členom 23.4 spodbuja skladnost s svojo delovno zakonodajo in jo učinkovito izvaja, vključno z:

(a) zagotavljanjem sistema za inšpekcijo dela v skladu s svojimi mednarodnimi zavezami za zagotovitev izvajanja zakonskih določb v zvezi z delovnimi pogoji in zaščito delavcev, ki jih izvajajo inšpektorji za delo, in

(b) zagotavljanjem, da so subjektom z zakonsko priznanim interesom v določeni zadevi, ki trdijo, da jim je bila v skladu z zakonodajo kršena pravica, na voljo upravni in sodni postopki, da se omogoči učinkovito ukrepanje proti kršitvam delovne zakonodaje, vključno z ustreznimi pravnimi sredstvi za kršitve take zakonodaje.

2. Vsaka pogodbenica v skladu s svojo zakonodajo zagotovi, da postopki iz pododstavka 1(b) niso po nepotrebnem zapleteni ali nedopustno dragi, da ne vključujejo nerazumnih rokov ali neupravičenih zamud, da po potrebi zagotavljajo sodno prepoved ter da so pošteni in pravični, vključno s tem, da:

(a) se toženim strankam zagotovi ustrezno uradno obvestilo o začetku postopka, vključno z opisom vrste postopka in podlage zahtevka;

(b) se strankam v postopku zagotovijo razumne možnosti, da podprejo ali zagovarjajo svoja stališča, vključno s predložitvijo informacij ali dokazov, pred končnim sklepom;

(c) se zahteva, da so končni sklepi pisni in vsebujejo razloge, ki ustrezajo zadevi in temeljijo na informacijah ali dokazih, v zvezi s katerimi so imele stranke v postopku možnost, da so zaslišane, in

(d) se strankam v upravnih postopkih zagotovi možnost, da sodišče, ustanovljeno na podlagi zakona, v razumnem času pregleda, in če je upravičeno, popravi končni upravni sklep, pri čemer se zagotovijo ustrezna jamstva o neodvisnosti in nepristranskosti sodišča.

ČLEN 23.6

Obveščanje in ozaveščanje javnosti

1. Poleg svojih obveznosti iz člena 27.1 (Objava) vsaka pogodbenica spodbuja javno razpravo z nedržavnimi akterji in med njimi o razvoju in opredelitvi politik, na podlagi katerih lahko njeni javni organi sprejmejo delovno zakonodajo in standarde.

2. Vsaka pogodbenica spodbuja ozaveščanje javnosti o svoji delovni zakonodaji in standardih ter izvršilnih postopkih in postopkih za zagotavljanje skladnosti, tudi tako, da zagotovi razpoložljivost informacij in sprejme ukrepe za krepitev znanja in razumevanja delavcev, delodajalcev in njihovih predstavnikov.

ČLEN 23.7

Dejavnosti sodelovanja

1. Pogodbenici sta zavezani sodelovanju za spodbujanje ciljev tega poglavja z ukrepi, kot so:

(a) izmenjava informacij o dobrih praksah v zvezi z zadevami, ki so v skupnem interesu, ter pomembnih dogodkih, dejavnostih in pobudah;

(b) sodelovanje v okviru mednarodnih forumov, ki obravnavajo vprašanja, pomembna za trgovino in delo, vključno zlasti z STO in MOD;

(c) učinkovita uporaba temeljnih načel in pravic pri delu iz člena 23.3.1 in agende MOD za dostojno delo ter njihovo spodbujanje na mednarodni ravni;

(d) dialog in izmenjava informacij o delovnopravnih določbah v okviru svojih trgovinskih sporazumov ter njihovo izvajanje;

(e) preučevanje sodelovanja pri pobudah v zvezi s tretjimi osebami in

(f) kakršne koli druge oblike sodelovanja, ki se štejejo za ustrezne.

2. Pogodbenici pri opredelitvi področij sodelovanja in izvajanju dejavnosti sodelovanja upoštevata vsa stališča, ki jih izrazijo predstavniki delavcev, delodajalcev in organizacij civilne družbe.

3. Pogodbenici lahko določita ureditve o sodelovanju z MOD in drugimi pristojnimi mednarodnimi ali regionalnimi organizacijami, da bi uporabili njihovo strokovno znanje in vire za doseganje ciljev tega poglavja.

ČLEN 23.8

Institucionalni mehanizmi

1. Vsaka pogodbenica določi urad, ki je kontaktna točka za stike z drugo pogodbenico za izvajanje tega poglavja, med drugim v zvezi s:

(a) programi in dejavnostmi sodelovanja v skladu s členom 23.7;

(b) prejemanjem prispevkov in komunikacijo na podlagi člena 23.9 in

(c) informacijami, ki jih je treba zagotoviti drugi pogodbenici, skupinam strokovnjakov in javnosti.

2. Vsaka pogodbenica drugo pogodbenico pisno obvesti o kontaktni točki iz odstavka 1.

3. Odbor za trgovino in trajnostni razvoj, ustanovljen v skladu s členom 26.2.1(g) (Specializirani odbori), na svojih rednih sestankih ali namenskih sejah z udeleženci, pristojnimi za zadeve, zajete v tem poglavju:

(a) nadzoruje izvajanje tega poglavja in pregleduje napredek, dosežen v zvezi s tem, vključno z delovanjem in uspešnostjo, in

(b) razpravlja o kakršni koli drugi zadevi s področja uporabe tega poglavja.

4. Vsaka pogodbenica se posvetuje s svojimi nacionalnimi svetovalnimi skupinami za delo ali trajnostni razvoj ali sestavi novo svetovalno skupino za delo ali trajnostni razvoj, da pridobi stališča in nasvete glede vprašanj, povezanih s tem poglavjem. Navedene skupine sestavljajo neodvisne predstavniške organizacije civilne družbe, tako da so enakomerno zastopani delodajalci, sindikati, organizacije dela in poslovne organizacije, po potrebi pa tudi drugi zadevni deležniki. Na svojo pobudo lahko predložijo mnenja in pripravijo priporočila o vsaki zadevi, povezani s tem poglavjem.

5. Vsaka pogodbenica je pripravljena sprejeti in ustrezno obravnavati prispevke javnosti o zadevah v zvezi s tem poglavjem, vključno z obvestili o pomislekih v zvezi z izvajanjem. Vsaka pogodbenica svoje nacionalne svetovalne skupine za delo ali trajnostni razvoj obvesti o navedeni komunikaciji.

6. Pogodbenici upoštevata dejavnosti MOD, da bi spodbujali boljše medsebojno sodelovanje in usklajenost njihovega dela.

ČLEN 23.9

Posvetovanja

1. Pogodbenica lahko zahteva posvetovanja z drugo pogodbenico o kateri koli zadevi, ki izhaja iz tega poglavja, tako da kontaktni točki druge pogodbenice pošlje pisno zahtevo. Pogodbenica v svoji zahtevi jasno predstavi zadevo, pri čemer opredeli zadevna vprašanja in vključi kratek povzetek vseh zahtevkov na podlagi tega poglavja. Posvetovanja se morajo začeti takoj, ko pogodbenica pošlje zahtevo za posvetovanja.

2. Vsaka pogodbenica med posvetovanji drugi pogodbenici zagotovi zadostne informacije, ki jih ima na voljo, da omogoči celovito preučitev izpostavljenih zadev, pri čemer se upošteva zakonodaja v zvezi z zaupnimi osebnimi in poslovnimi informacijami.

3. Kadar je ustrezno in če se obe pogodbenici strinjata, zahtevata informacije ali stališča katerega koli subjekta, organizacije ali organa, vključno z MOD, ki lahko prispevajo k preučitvi nastale zadeve.

4. Če pogodbenica meni, da je potrebna nadaljnja razprava o zadevi, lahko s predložitvijo pisne zahteve kontaktni točki druge pogodbenice zahteva, da se sestane Odbor za trgovino in trajnostni razvoj ter obravnava zadevo. Odbor za trgovino in trajnostni razvoj se sestane takoj ter si prizadeva za rešitev zadeve. Če je ustrezno, v okviru mehanizmov za posvetovanje iz člena 23.8 zaprosi za nasvet nacionalne svetovalne skupine pogodbenic za delo ali trajnostni razvoj.

5. Vsaka pogodbenica javno objavi vsako rešitev ali odločitev glede zadeve, ki se obravnava na podlagi tega člena.

ČLEN 23.10

Skupina strokovnjakov

1. Če katera koli zadeva ni bila zadovoljivo obravnavana v okviru posvetovanj na podlagi člena 23.9, lahko pogodbenica 90 dni po prejemu zahteve za posvetovanja v skladu s členom 23.9.1 s predložitvijo pisne zahteve kontaktni točki druge pogodbenice zahteva, da se skliče skupina strokovnjakov za preučitev navedene zadeve.

2. Na podlagi določb tega poglavja pogodbenici uporabita pravilnik in kodeks ravnanja iz prilog 29-A in 29-B, razen če se ne odločita drugače.

3. Skupino strokovnjakov sestavljajo trije člani.

4. Pogodbenici se posvetujeta z namenom, da dogovor o sestavi skupine strokovnjakov dosežeta v desetih delovnih dneh od datuma, ko zahtevo za ustanovitev take skupine prejme pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena. Ustrezno pozornost je treba nameniti temu, da predlagani člani skupine izpolnjujejo zahteve iz odstavka 7 in imajo ustrezno strokovno znanje za obravnavo zadeve.

5. Če se pogodbenici ne moreta dogovoriti o sestavi skupine strokovnjakov v roku iz odstavka 4, se uporabi izbirni postopek iz odstavkov 3 do 7 člena 29.7 (Sestava arbitražnega sveta) v zvezi s seznamom, določenim v odstavku 6.

6. Odbor za trgovino in trajnostni razvoj na svojem prvem sestanku po začetku veljavnosti tega sporazuma izdela seznam vsaj devetih posameznikov, ki so izbrani zaradi svoje objektivnosti, zanesljivosti in sposobnosti razumne presoje ter so pripravljeni in sposobni delovati kot člani skupine strokovnjakov. Vsaka pogodbenica imenuje vsaj tri posameznike za uvrstitev na navedeni seznam. Pogodbenici prav tako imenujeta vsaj tri posameznike, ki niso državljani nobene od pogodbenic ter so pripravljeni in sposobni opravljati funkcijo predsednika skupine strokovnjakov. Odbor za trgovino in trajnostni razvoj zagotovi, da je seznam vedno popoln.

7. Strokovnjaki, predlagani za članstvo v skupini strokovnjakov, morajo imeti specializirano ali strokovno znanje s področja delovne zakonodaje, drugih področij, ki jih obravnava to poglavje, ali s področja reševanja sporov, ki nastanejo na podlagi mednarodnih sporazumov. Biti morajo neodvisni in delovati v svojem imenu ter v zvezi z obravnavano zadevo ne smejo sprejemati navodil od nobene organizacije ali vlade. Ne smejo biti povezani z nobeno vlado pogodbenic in morajo spoštovati kodeks ravnanja iz odstavka 2.

8. Če se pogodbenici v petih delovnih dneh od datuma izbora članov ne odločita drugače, je mandat skupine strokovnjakov naslednji:

„preučiti zadevo, navedeno v zahtevi za ustanovitev skupine strokovnjakov, ob upoštevanju zadevnih določb poglavja triindvajset (Trgovina in delo) ter predložiti poročilo v skladu s členom 23.10 (Skupina strokovnjakov) poglavja triindvajset (Trgovina in delo), ki vsebuje priporočila za rešitev zadeve.“

9. V zadevah v zvezi z večstranskimi sporazumi, kot so določeni v členu 23.3, bi se morala skupina strokovnjakov posvetovati z MOD, vključno s kakršnimi koli pomembnimi in razpoložljivimi razlagalnimi smernicami, ugotovitvami ali sklepi, ki jih je sprejela MOD[31].

10. Skupina strokovnjakov lahko zahteva in prejme pisna stališča ali kakršne koli druge informacije od subjektov, ki imajo pomembne informacije ali specializirano znanje.

11. Skupina strokovnjakov pogodbenicama predloži vmesno in končno poročilo, ki vsebujeta ugotovljena dejstva, določitve v zvezi z zadevo, vključno s tem, ali je pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena, izpolnila svoje obveznosti iz tega poglavja, ter utemeljitev vseh svojih ugotovitev, določitev in priporočil. Skupina strokovnjakov pogodbenicama predloži vmesno poročilo v 120 dneh po izboru zadnjega člana skupine ali v roku, ki ga sporazumno določita pogodbenici. Pogodbenici lahko skupini strokovnjakov pošljeta pripombe k vmesnemu poročilu v 45 dneh po njegovi predložitvi. Skupina strokovnjakov lahko na podlagi teh pripomb ponovno preuči svoje poročilo ali opravi kakršno koli nadaljnjo preučitev, za katero meni, da je ustrezna. Skupina strokovnjakov pogodbenicama predloži končno poročilo v 60 dneh po predložitvi vmesnega poročila. Vsaka pogodbenica končno poročilo javno objavi v 30 dneh od njegove predložitve.

[31] Pogodbenici uporabita to določbo v skladu s pravilom 42 pravilnika o arbitraži iz Priloge 29-A.

12. Če skupina strokovnjakov v svojem končnem poročilu ugotovi, da pogodbenica ni izpolnila svojih obveznosti iz tega poglavja, pogodbenici začneta razpravo in si prizadevata, da v treh mesecih od predložitve končnega poročila opredelita ustrezne ukrepe ali po potrebi sporazumno določita obojestransko zadovoljiv akcijski načrt. Pogodbenici pri teh razpravah upoštevata končno poročilo. Pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena, svoje svetovalne skupine za delo ali trajnostni razvoj in pogodbenico, ki je zahtevo vložila, pravočasno obvesti o svoji odločitvi glede vseh ukrepov, ki jih je treba izvesti. Poleg tega pogodbenica, ki je zahtevo vložila, svoje svetovalne skupine za delo ali trajnostni razvoj in pogodbenico, na katero je zahteva naslovljena, pravočasno obvesti o kakršnem koli drugem morebitnem nadaljnjem ukrepu, ki se ga je odločila sprejeti na podlagi končnega poročila, da spodbudi reševanje zadeve na način, ki je v skladu s tem sporazumom. Odbor za trgovino in trajnostni razvoj spremlja nadaljnje ukrepe na podlagi končnega poročila in priporočil skupine strokovnjakov. Svetovalne skupine pogodbenic za delo ali trajnostni razvoj ter forum civilne družbe lahko Odboru za trgovino in trajnostni razvoj pošljejo svoje pripombe v zvezi s tem.

13. Če pogodbenici dosežeta sporazumno rešitev zadeve po ustanovitvi skupine strokovnjakov, o navedeni rešitvi obvestita Odbor za trgovino in trajnostni razvoj ter skupino strokovnjakov. Po tem uradnem obvestilu se postopek skupine konča.

ČLEN 23.11

Reševanje sporov

1. Za vse spore, ki nastanejo na podlagi tega poglavja, pogodbenici uporabita samo pravila in postopke iz tega poglavja.

2. Pogodbenici si po najboljših močeh prizadevata za obojestransko zadovoljivo rešitev spora. Pogodbenici lahko za reševanje navedenega spora kadar koli uporabita dobre usluge, spravo ali mediacijo.

3. Pogodbenici razumeta, da so obveznosti iz tega poglavja zavezujoče in izvršljive s postopki za reševanje sporov iz člena 23.10. V zvezi s tem pogodbenici na sestankih Odbora za trgovino in trajnostni razvoj razpravljata o uspešnosti izvajanja tega poglavja, razvoju politik v vsaki pogodbenici, razvoju dogodkov glede mednarodnih sporazumov, stališčih, ki so jih predstavili deležniki, ter morebitnih pregledih postopkov za reševanje sporov iz člena 23.10.

4. V primeru nestrinjanja v skladu z odstavkom 3 lahko pogodbenica zahteva posvetovanja v skladu s postopki iz člena 23.9, da se pregledajo določbe za reševanje sporov iz člena 23.10 ter doseže sporazumna rešitev zadeve.

5. Odbor za trgovino in trajnostni razvoj lahko skupnemu odboru CETA predlaga spremembe zadevnih določb tega poglavja v skladu s postopki za spremembe iz člena 30.2 (Spremembe).

POGLAVJE ŠTIRIINDVAJSET

TRGOVINA IN OKOLJE

ČLEN 24.1

Opredelitev pojmov

V tem poglavju:

okoljska zakonodaja pomeni zakonodajo, vključno s statutarno ali uredbeno določbo ali drugim pravno zavezujočim ukrepom pogodbenice, katere namen je varstvo okolja, vključno s preprečevanjem nevarnosti okoljskih učinkov za življenje ali zdravje ljudi, kot so tisti, katerih cilj je:

(a) preprečitev, zmanjšanje ali nadzor izpustov, sproščanja ali emisij onesnaževal ali okoljskih onesnaževal;

(b) upravljanje s kemikalijami in odpadki ali širjenje informacij v zvezi s tem ali

(c) ohranjanje in varstvo prostoživečih živalskih ali rastlinskih vrst, vključno z ogroženimi vrstami, in njihovih habitatov ter zavarovanih območij,

vendar to ne vključuje ukrepa pogodbenice, ki se nanaša zgolj na zdravje in varnost delavcev in za katerega se uporablja poglavje triindvajset (Trgovina in delo), ali ukrepa pogodbenice za upravljanje naravnih virov za samooskrbo ali v staroselskih skupnostih.

ČLEN 24.2

Ozadje in cilji

Pogodbenici priznavata, da je okolje temeljni steber trajnostnega razvoja in priznavata prispevek trgovine k trajnostnemu razvoju. Pogodbenici poudarjata, da okrepljeno sodelovanje pri varstvu in ohranjanju okolja prinaša koristi, ki bodo:

(a) spodbujale trajnostni razvoj;

(b) okrepile okoljsko upravljanje pogodbenic;

(c) okrepile mednarodne okoljske sporazume, katerih podpisnici sta pogodbenici, in

(d) dopolnile cilje tega sporazuma.

ČLEN 24.3

Pravica do zakonskega urejanja in ravni varstva

Pogodbenici priznavata pravico vsake pogodbenice, da določi svoje prednostne naloge na področju okolja, vzpostavi svoje ravni varstva okolja ter temu ustrezno sprejme ali spremeni svoje zakone in politike v skladu z večstranskimi okoljskimi sporazumi, katerih podpisnica je, in s tem sporazumom. Vsaka pogodbenica si prizadeva zagotoviti, da navedeni zakoni in politike določajo in spodbujajo visoke ravni varstva okolja, ter nadalje izboljšati take zakone in politike ter njihove osnovne ravni varstva.

ČLEN 24.4

Večstranski okoljski sporazumi

1. Pogodbenici se zavedata pomena mednarodnega okoljskega upravljanja in sporazumov kot odziv mednarodne skupnosti na globalne ali regionalne okoljske težave ter poudarjata potrebo po krepitvi medsebojne podpore med trgovinskimi in okoljskimi politikami, pravili in ukrepi.

2. Vsaka pogodbenica znova potrjuje, da je v okviru svoje zakonodaje in praks zavezana učinkovitemu izvajanju večstranskih okoljskih sporazumov, katerih podpisnica je, na svojem celotnem ozemlju.

3. Pogodbenici se zavezujeta, da se bosta po potrebi posvetovali in sodelovali glede okoljskih vprašanj v skupnem interesu, povezanih z večstranskimi okoljskimi sporazumi, in zlasti glede trgovinskih vprašanj. Ta zaveza vključuje izmenjavo informacij o:

(a) izvajanju večstranskih okoljskih sporazumov, katerih podpisnica je pogodbenica;

(b) tekočih pogajanjih o novih večstranskih okoljskih sporazumih in

(c) stališčih pogodbenic o podpisu dodatnih večstranskih okoljskih sporazumov.

4. Pogodbenici priznavata svojo pravico do uporabe člena 28.3 (Splošne izjeme) v zvezi z okoljskimi ukrepi, vključno z ukrepi, sprejetimi v skladu z večstranskimi okoljskimi sporazumi, katerih podpisnici sta.

ČLEN 24.5

Ohranitev ravni varstva

1. Pogodbenici priznavata, da spodbujanje trgovine ali naložb s slabitvijo ali zmanjševanjem ravni varstva, ki je določena v njuni okoljski zakonodaji, ni primerno.

2. Pogodbenica ne opusti svoje okoljske zakonodaje ali drugače odstopa od nje ter ne predlaga njene opustitve ali odstopa od nje, da bi tako spodbujala trgovino ali sprejela, pridobila, razširila ali ohranila naložbo na svojem ozemlju.

3. Pogodbenica ne opusti dejanskega izvajanja svoje okoljske zakonodaje z dolgotrajnim ali ponavljajočim se ukrepanjem ali neukrepanjem za spodbujanje trgovine ali naložb.

ČLEN 24.6

Dostop do pravnih sredstev in postopkovnih jamstev

1. V skladu z obveznostmi iz člena 24.5:

(a) vsaka pogodbenica v skladu s svojo zakonodajo zagotovi, da njeni organi, pristojni za izvajanje okoljske zakonodaje, ustrezno obravnavajo domnevne kršitve te zakonodaje, na katere jih opozorijo kateri koli zainteresirani subjekti, ki prebivajo na ozemlju navedene pogodbenice ali imajo tam sedež, in

(b) vsaka pogodbenica zagotovi, da so subjektom z zakonsko priznanim interesom v določeni zadevi ali subjektom, ki trdijo, da jim je bila v skladu z zakonodajo kršena pravica, na voljo upravni ali sodni postopki, da se omogoči učinkovito ukrepanje proti kršitvam okoljske zakonodaje, vključno z ustreznimi pravnimi sredstvi za kršitve take zakonodaje.

2. Vsaka pogodbenica v skladu s svojim notranjim pravom zagotovi, da postopki iz pododstavka 1(b) niso po nepotrebnem zapleteni ali pretirano dragi, da ne vključujejo nerazumnih rokov ali neupravičenih zamud, da po potrebi zagotavljajo sodno prepoved ter da so pošteni, pravični in pregledni, vključno s tem, da:

(a) se toženim strankam zagotovi ustrezno uradno obvestilo o začetku postopka, vključno z opisom vrste postopka in podlage zahtevka;

(b) se strankam v postopku zagotovijo razumne možnosti, da podprejo ali zagovarjajo svoja stališča, vključno s predložitvijo informacij ali dokazov, pred končnim sklepom;

(c) se zahteva, da so končni sklepi pisni in vsebujejo razloge, ki ustrezajo zadevi in temeljijo na informacijah ali dokazih, v zvezi s katerimi so imele stranke v postopku možnost, da so zaslišane, in

(d) se strankam v upravnih postopkih zagotovi možnost, da sodišče, ustanovljeno na podlagi zakona, v razumnem času pregleda, in če je upravičeno, popravi končni upravni sklep, pri čemer se zagotovijo ustrezna jamstva o neodvisnosti in nepristranskosti sodišča.

ČLEN 24.7

Obveščanje in ozaveščanje javnosti

1. Poleg člena 27.1 (Objava) vsaka pogodbenica spodbuja javno razpravo z nedržavnimi akterji in med njimi glede razvoja in opredelitve politik, na podlagi katerih lahko njeni javni organi sprejmejo okoljsko zakonodajo.

2. Vsaka pogodbenica spodbuja ozaveščanje javnosti o svoji okoljski zakonodaji ter izvršilnih postopkih in postopkih za zagotavljanje skladnosti, tako da daje deležnikom na voljo informacije.

3. Vsaka pogodbenica je pripravljena sprejeti in ustrezno obravnavati prispevke javnosti o zadevah v zvezi s tem poglavjem, vključno z obvestili o pomislekih v zvezi z izvajanjem. Vsaka pogodbenica svoje organizacije civilne družbe obvesti o navedeni komunikaciji prek mehanizmov za posvetovanje iz člena 24.13.5.

ČLEN 24.8

Znanstvene in tehnične informacije

1. Pri pripravi in izvajanju ukrepov za varstvo okolja, ki bi lahko vplivali na trgovino ali naložbe med pogodbenicama, vsaka pogodbenica upošteva ustrezne znanstvene in tehnične informacije ter s tem povezane mednarodne standarde, smernice ali priporočila.

2. Pogodbenici potrjujeta, da ob grožnji resne ali nepopravljive škode pomanjkanje popolne znanstvene gotovosti ne sme biti razlog za odlaganje stroškovno učinkovitih ukrepov za preprečitev degradacije okolja.

ČLEN 24.9

Spodbujanje varstva okolja prek trgovine

1. Pogodbenici sta odločeni, da sprejmeta ukrepe za olajšanje in spodbujanje trgovine z okoljskim blagom in storitvami ter naložb v okoljsko blago in storitve, vključno z obravnavanjem zmanjšanja netarifnih ovir, povezanih s tem blagom in storitvami.

2. Pogodbenici sta v skladu s svojimi mednarodnimi obveznostmi posebej osredotočeni na to, da omogočita odpravo ovir za trgovino z blagom in storitvami ali naložbe v blago in storitve, ki imajo poseben pomen za blažitev podnebnih sprememb, zlasti ovir za trgovino in naložbe v blago, ki uporablja obnovljivo energijo, in povezane storitve.

ČLEN 24.10

Trgovina z gozdarskimi proizvodi

1. Pogodbenici priznavata pomen ohranjanja in trajnostnega gospodarjenja z gozdovi za zagotavljanje okoljskih funkcij ter gospodarskih in socialnih priložnosti za sedanje in prihodnje generacije, pa tudi pomen dostopa do trga za gozdarske proizvode, pri katerih se sečnja izvaja v skladu z zakonodajo države sečnje in v gozdovih, s katerimi se trajnostno gospodari.

2. V ta namen se pogodbenici zavezujeta, da v skladu s svojimi mednarodnimi obveznostmi:

(a) spodbujali trgovino z gozdarskimi proizvodi, ki izhajajo iz gozdov, s katerimi se trajnostno gospodari in v katerih se sečnja izvaja v skladu z zakonodajo države sečnje;

(b) si izmenjali informacije in po potrebi sodelovali pri pobudah za spodbujanje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi, vključno s pobudami za boj proti nezakoniti sečnji in z njo povezani trgovini;

(c) spodbujali učinkovito uporabo *Konvencije o mednarodni trgovini z ogroženimi prosto živečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami*, sklenjeni 3. marca 1973 v Washingtonu, v zvezi z vrstami lesa, ki se štejejo za ogrožene, in

(d) po potrebi sodelovali v mednarodnih *forumih*, ki obravnavajo ohranjanje gozdov in trajnostno gospodarjenje z njimi.

3. Pogodbenici v okviru Odbora za trgovino in trajnostni razvoj ali dvostranskega dialoga o gozdarskih proizvodih iz poglavja petindvajset (Dvostranski dialogi in sodelovanje) v skladu s svojimi področji pristojnosti obravnavata teme iz odstavka 2.

ČLEN 24.11

Trgovina z ribiškimi proizvodi in proizvodi iz ribogojstva

1. Pogodbenici priznavata pomen ohranjanja ter trajnostnega in odgovornega upravljanja ribištva in ribogojstva ter njun prispevek k zagotavljanju okoljskih, gospodarskih in socialnih priložnosti za sedanje in prihodnje generacije.

2. V ta namen se pogodbenici zavezujeta, da v skladu s svojimi mednarodnimi obveznostmi:

(a) sprejmeta ali ohranita učinkovite ukrepe za spremljanje, nadzor in pregledovanje, kot so opazovalni programi, programi spremljanja plovil, nadzor nad pretovarjanjem, inšpekcijski pregledi na morju, pomorska inšpekcija ter povezane kazni, katerih cilj je ohraniti staleže rib ter preprečiti čezmeren ribolov;

(b) sprejmeta ali ohranita ukrepe in sodelujeta v boju proti nezakonitemu, neprijavljenemu in neureguliranemu ribolovu, po potrebi tudi z izmenjavo informacij o dejavnostih takega ribolova v svojih vodah ter izvajanjem politik in ukrepov, da se proizvodi iz nezakonitega, neprijavljenega in neureguliranega ribolova izločijo iz trgovinskih tokov in dejavnosti ribogojstva;

(c) sodelujeta z regionalnimi organizacijami za upravljanje ribištva in po potrebi v okviru takih organizacij, v katerih sta članici, opazovalki ali sodelujoči nepogodbenici, da se doseže dobro upravljanje, vključno s pozivanjem k znanstveno utemeljenim odločitvam in skladnosti z njimi v teh organizacijah, in

(d) spodbujata razvoj okoljsko odgovorne in ekonomsko konkurenčne gospodarske dejavnosti ribogojstva.

ČLEN 24.12

Sodelovanje glede okoljskih vprašanj

1. Pogodbenici priznavata, da je okrepljeno sodelovanje pomembno za doseganje napredka pri ciljih iz tega poglavja, ter se zavezujeta k sodelovanju pri okoljskih vprašanjih, povezanih s trgovino, ki so v skupnem interesu, in sicer na področjih, kot so:

(a) morebitni učinek tega sporazuma na okolje in načini za njegovo povečanje, preprečevanje ali blažitev ob upoštevanju vseh ocen učinka, ki jih izvedeta pogodbenici;

(b) dejavnosti v okviru mednarodnih *forumov*, ki obravnavajo vprašanja, pomembna za trgovinske in okoljske politike, vključno zlasti s STO, OECD, programom Združenih narodov za okolje in večstranskimi okoljskimi sporazumi;

(c) okoljska razsežnost družbene odgovornosti gospodarskih družb in odgovornih poslovnih praks, vključno z izvajanjem mednarodno priznanih smernic in nadaljnjimi ukrepi, ki izhajajo iz takih smernic;

(d) učinek okoljskih predpisov in standardov na trgovino ter učinek trgovinskih in naložbenih pravil na okolje, tudi na razvoj okoljskih predpisov in politike;

(e) trgovinski vidiki sedanje in prihodnje mednarodne ureditve v zvezi s podnebnimi spremembami ter nacionalnih podnebnih politik in programov, povezanih z blažitvijo in prilagoditvijo, vključno z vprašanji v zvezi s trgi ogljika, načini za obravnavo škodljivih učinkov trgovine na podnebje ter načini za spodbujanje energetske učinkovitosti ter razvoja in uvedbe nizkoogljičnih in drugih podnebju prijaznih tehnologij;

(f) trgovina z okoljskim blagom in storitvami ter naložbe v tako blago in storitve, vključno z okoljskimi in zelenimi tehnologijami in praksami; obnovljiva energija, energijska učinkovitost ter poraba, varstvo in čiščenje voda;

(g) sodelovanje glede trgovinskih vidikov ohranjanja in trajnostne uporabe biotske raznovrstnosti;

(h) spodbujanje upravljanja življenjskega cikla blaga, vključno z izračunavanjem emisij ogljika in upravljanjem izrabljenih izdelkov, razširjene odgovornosti proizvajalcev, recikliranja in zmanjšanja količine odpadkov ter drugih dobrih praks;

(i) izboljšanje razumevanja učinkov gospodarske dejavnosti in tržnih sil na okolje in

(j) izmenjava stališč o razmerju med večstranskimi okoljskimi sporazumi in pravili mednarodne trgovine.

2. Sodelovanje zunaj okvira odstavka 1 se izvaja z ukrepi in instrumenti, ki lahko vključujejo tehnične izmenjave, izmenjave informacij in dobrih praks, raziskovalne projekte, študije, poročila, konference in delavnice.

3. Pogodbenici bosta pri opredelitvi in izvajanju svojih dejavnosti sodelovanja upoštevali stališča ali prispevke javnosti in zainteresiranih deležnikov ter lahko take deležnike po potrebi nadalje vključita v navedene dejavnosti.

ČLEN 24.13

Institucionalni mehanizmi

1. Vsaka pogodbenica določi urad, ki je kontaktna točka za stike z drugo pogodbenico za izvajanje tega poglavja, med drugim v zvezi s:

(a) programi in dejavnostmi sodelovanja v skladu s členom 24.12;

(b) prejemanjem prispevkov in komunikacijo na podlagi člena 24.7.3 in

(c) informacijami, ki jih je treba zagotoviti drugi pogodbenici, skupini strokovnjakov in javnosti.

2. Vsaka pogodbenica drugo pogodbenico pisno obvesti o kontaktni točki iz odstavka 1.

3. Odbor za trgovino in trajnostni razvoj, ustanovljen v skladu s členom 26.2.1(g) (Specializirani odbori), na svojih rednih sestankih ali namenskih sejah z udeleženci, pristojnimi za zadeve, zajete v tem poglavju:

(a) nadzoruje izvajanje tega poglavja in pregleduje napredek, dosežen v zvezi s tem;

(b) razpravlja o zadevah, ki so v skupnem interesu, in

(c) razpravlja o kakršni koli drugi zadevi s področja uporabe tega poglavja, ki jo pogodbenici določita skupaj.

4. Pogodbenici upoštevata dejavnosti zadevnih večstranskih okoljskih organizacij ali organov za spodbujanje boljšega sodelovanja in usklajenosti med delom pogodbenic in teh organizacij ali organov.

5. Vsaka pogodbenica uporabi obstoječe ali določi nove mehanizme za posvetovanje, kot so nacionalne svetovalne skupine, da pridobi stališča in nasvete glede vprašanj, povezanih s tem poglavjem. V te mehanizme za posvetovanje so vključene neodvisne predstavniške organizacije civilne družbe, tako da so okoljevarstvene skupine, poslovne organizacije, po potrebi pa tudi drugi zadevni deležniki, enakomerno zastopani. V okviru takih mehanizmov za posvetovanje lahko deležniki na svojo pobudo predložijo mnenja in pripravijo priporočila o kakršni koli zadevi, povezani s tem poglavjem.

ČLEN 24.14

Posvetovanja

1. Pogodbenica lahko zahteva posvetovanja z drugo pogodbenico o kateri koli zadevi, ki izhaja iz tega poglavja, tako da kontaktni točki druge pogodbenice pošlje pisno zahtevo. Pogodbenica v zahtevi jasno predstavi zadevo, opredeli zadevna vprašanja in na kratko povzame vse zahtevke iz tega poglavja. Posvetovanja se morajo začeti takoj, ko pogodbenica pošlje zahtevo za posvetovanja.

2. Vsaka pogodbenica drugi pogodbenici med posvetovanji zagotovi zadostne informacije, ki jih ima na voljo, da omogoči celovito preučitev izpostavljenih zadev, pri čemer se upošteva zakonodaja v zvezi z varstvom zaupnih ali zaščitenih informacij.

3. Kadar je ustrezno in če se obe pogodbenici s tem strinjata, zahtevata informacije ali stališča katerega koli subjekta, organizacije ali organa, vključno z ustrezno mednarodno organizacijo ali organom, ki lahko prispeva k preučitvi nastale zadeve.

4. Če pogodbenica meni, da je potrebna nadaljnja razprava o zadevi, lahko s predložitvijo pisne zahteve kontaktni točki druge pogodbenice zahteva, da se sestane Odbor za trgovino in trajnostni razvoj ter obravnava zadevo. Odbor za trgovino in trajnostni razvoj se sestane takoj ter si prizadeva za rešitev zadeve. Če je ustrezno, prosi za nasvet organizacije civilne družbe pogodbenic prek mehanizmov za posvetovanje iz člena 24.13.5.

5. Vsaka pogodbenica javno objavi vsako rešitev ali odločitev glede zadeve, ki se obravnava na podlagi tega člena.

ČLEN 24.15

Skupina strokovnjakov

1. Če katera koli zadeva ni bila zadovoljivo obravnavana v okviru posvetovanj iz člena 24.14, lahko pogodbenica 90 dni po prejemu zahteve za posvetovanja v skladu s členom 24.14.1 s predložitvijo pisne zahteve kontaktni točki druge pogodbenice zahteva, da se skliče skupina strokovnjakov in preuči navedena zadeva.

2. Na podlagi določb tega poglavja pogodbenici uporabita pravilnik in kodeks ravnanja iz prilog 29-A in 29-B, razen če se ne odločita drugače.

3. Skupino strokovnjakov sestavljajo trije člani.

4. Pogodbenici se posvetujeta z namenom, da dogovor o sestavi skupine strokovnjakov dosežeta v desetih delovnih dneh od datuma, ko zahtevo za ustanovitev take skupine prejme pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena. Ustrezno pozornost je treba nameniti temu, da predlagani člani skupine izpolnjujejo zahteve iz odstavka 7 in imajo ustrezno strokovno znanje za obravnavo zadeve.

5. Če se pogodbenici ne moreta dogovoriti o sestavi skupine strokovnjakov v roku iz odstavka 4, se uporabi izbirni postopek iz odstavkov 3 do 7 člena 29.7 (Sestava arbitražnega sveta) v zvezi s seznamom, določenim v odstavku 6.

6. Odbor za trgovino in trajnostni razvoj na svojem prvem sestanku po začetku veljavnosti tega sporazuma izdela seznam vsaj devetih posameznikov, ki so izbrani zaradi svoje objektivnosti, zanesljivosti in sposobnosti razumne presoje ter so pripravljeni in sposobni delovati kot člani skupine strokovnjakov. Vsaka pogodbenica imenuje vsaj tri posameznike za uvrstitev na navedeni seznam. Pogodbenici prav tako imenujeta vsaj tri posameznike, ki niso državljani nobene od pogodbenic ter so pripravljeni in sposobni opravljati funkcijo predsednika skupine strokovnjakov. Odbor za trgovino in trajnostni razvoj zagotovi, da je seznam vedno popoln.

7. Strokovnjaki, predlagani za članstvo v skupini strokovnjakov, morajo imeti specializirano ali strokovno znanje s področja okoljske zakonodaje, področij, ki jih obravnava to poglavje, ali s področja reševanja sporov, ki nastanejo na podlagi mednarodnih sporazumov. Biti morajo neodvisni in delovati v svojem imenu ter v zvezi z obravnavano zadevo ne smejo sprejemati navodil od nobene organizacije ali vlade. Ne smejo biti povezani z nobeno vlado pogodbenic in morajo spoštovati kodeks ravnanja iz odstavka 2.

8. Če se pogodbenici v petih delovnih dneh od datuma izbora članov ne odločita drugače, je mandat skupine strokovnjakov naslednji:

„preučiti zadevo, navedeno v zahtevi za ustanovitev skupine strokovnjakov, ob upoštevanju zadevnih določb poglavja štiriindvajset (Trgovina in okolje) ter predložiti poročilo v skladu s členom 24.15 (Skupina strokovnjakov) poglavja štiriindvajset (Trgovina in okolje), ki vsebuje priporočila za rešitev zadeve.“

9. V zadevah v zvezi z večstranskimi okoljskimi sporazumi, kot so določeni v členu 24.4, bi morala skupina strokovnjakov pridobiti stališča in informacije ustreznih organov, ustanovljenih v skladu s temi sporazumi, vključno s kakršnimi koli pomembnimi in razpoložljivimi razlagalnimi smernicami, ugotovitvami ali sklepi, ki so jih sprejeli navedeni organi[32].

10. Skupina strokovnjakov pogodbenicama predloži vmesno in končno poročilo, ki vsebujeta ugotovljena dejstva, določitve v zvezi z zadevo, vključno s tem, ali je pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena, izpolnila svoje obveznosti iz tega poglavja, ter utemeljitev vseh svojih ugotovitev, določitev in priporočil. Skupina strokovnjakov pogodbenicama predloži vmesno poročilo v 120 dneh po izboru zadnjega člana skupine ali v roku, ki ga sporazumno določita pogodbenici. Pogodbenici lahko skupini strokovnjakov pošljeta pripombe k vmesnemu poročilu v 45 dneh po njegovi predložitvi. Skupina strokovnjakov lahko na podlagi teh pripomb ponovno preuči svoje poročilo ali opravi kakršno koli nadaljnjo preučitev, za katero meni, da je ustrezna. Skupina strokovnjakov pogodbenicama predloži končno poročilo v 60 dneh po predložitvi vmesnega poročila. Vsaka pogodbenica končno poročilo javno objavi v 30 dneh od njegove predložitve.

32 [32]Pogodbenici uporabita to določbo v skladu s pravilom 42 pravilnika o arbitraži iz Priloge 29-A.

11. Če skupina strokovnjakov v svojem končnem poročilu ugotovi, da pogodbenica ni izpolnila svojih obveznosti iz tega poglavja, pogodbenici začneta razpravo in si prizadevata, da v treh mesecih od predložitve končnega poročila opredelita ustrezen ukrep ali po potrebi sporazumno določita obojestransko zadovoljiv akcijski načrt. Pogodbenici pri teh razpravah upoštevata končno poročilo. Pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena, svoje organizacije civilne družbe z mehanizmi za posvetovanje iz člena 24.13.5 in pogodbenico, ki je zahtevo vložila, pravočasno obvesti o svoji odločitvi glede kakršnega koli ukrepa, ki ga je treba izvesti. Odbor za trgovino in trajnostni razvoj spremlja nadaljnje ukrepe na podlagi končnega poročila in priporočil skupine strokovnjakov. Forum civilne družbe in organizacije civilne družbe lahko na podlagi mehanizmov za posvetovanje iz člena 24.13.5 Odboru za trgovino in trajnostni razvoj pošljejo svoje pripombe v zvezi s tem.

12. Če pogodbenici dosežeta sporazumno rešitev zadeve po ustanovitvi skupine strokovnjakov, o navedeni rešitvi obvestita Odbor za trgovino in trajnostni razvoj ter skupino strokovnjakov. Po tem uradnem obvestilu se postopek skupine konča.

ČLEN 24.16

Reševanje sporov

1. Za vse spore, ki nastanejo na podlagi tega poglavja, pogodbenici uporabita samo pravila in postopke iz tega poglavja.

2. Pogodbenici si po najboljših močeh prizadevata za obojestransko zadovoljivo rešitev spora. Pogodbenici lahko za reševanje navedenega spora kadar koli uporabita dobre usluge, spravo ali mediacijo.

POGLAVJE PETINDVAJSET

DVOSTRANSKI DIALOGI IN SODELOVANJE

ČLEN 25.1

Cilji in načela

1. Na podlagi svojega trdnega partnerstva in skupnih vrednot se pogodbenici strinjata, da bosta olajšali sodelovanje glede vprašanj skupnega interesa, tudi s:

(a) krepitvijo dvostranskega sodelovanja na področju biotehnologije z dialogom o vprašanjih dostopa do trga biotehnoloških proizvodov;

(b) spodbujanjem in olajševanjem dvostranskega dialoga in izmenjave informacij o vprašanjih v zvezi s trgovino z gozdarskimi proizvodi z dvostranskim dialogom o gozdarskih proizvodih;

(c) prizadevanjem za vzpostavitev in ohranitev učinkovitega sodelovanja pri vprašanjih surovin v okviru dvostranskega dialoga o surovinah in

(d) spodbujanjem okrepljenega sodelovanja pri vprašanjih znanosti, tehnologije, raziskav in inovacij.

2. Dvostranski dialogi se izvajajo brez nepotrebnega odlašanja na zahtevo katere koli pogodbenice ali skupnega odbora CETA, razen če ni v tem sporazumu določeno drugače. Dialogom sopredsedujejo predstavniki Kanade in Evropske unije. Časovni razporedi in dnevni redi sestankov se določijo s sporazumom med sopredsednikoma.

3. Sopredsednika dvostranskega dialoga skupni odbor CETA dovolj zgodaj pred sestanki obvestita o časovnih razporedih in dnevnih redih za vsak dvostranski dialog. Skupnemu odboru CETA po potrebi ali na njegovo zahtevo poročata o rezultatih in sklepnih ugotovitvah dialoga. Vzpostavitev ali obstoj dialoga pogodbenicama ne preprečuje, da bi katero koli zadevo neposredno predložili skupnemu odboru CETA.

4. Skupni odbor CETA lahko spremeni ali opravi nalogo, dodeljeno dialogu, ali pa dialog razpusti.

5. Pogodbenici lahko vzpostavita dvostransko sodelovanje na drugih področjih iz tega sporazuma, če s tem soglaša skupni odbor CETA.

ČLEN 25.2

Dialog o vprašanjih dostopa do trga biotehnoloških proizvodov

1. Pogodbenici se strinjata, da sta sodelovanje in izmenjava informacij o vprašanjih, povezanih z biotehnološkimi proizvodi, v skupnem interesu. Tako sodelovanje in izmenjava informacij potekata v okviru dvostranskega dialoga o vprašanjih dostopa do trga kmetijskih biotehnoloških proizvodov, ki so v skupnem interesu, vzpostavljenega na podlagi sporazumne rešitve, dosežene 15. julija 2009 med Kanado in Evropsko unijo po sporu pri STO – *Evropske skupnosti – Ukrepi, ki vplivajo na odobritev in trženje biotehnoloških proizvodov* WT/DS292. Dvostranski dialog zajema vsa pomembna vprašanja, ki so v skupnem interesu pogodbenic, vključno z:

(a) odobritvami biotehnoloških proizvodov na ozemlju pogodbenic in po potrebi prihodnjimi vlogami za odobritev proizvodov, ki so v poslovnem interesu katere koli pogodbenice;

(b) komercialnimi in gospodarskimi obeti za prihodnje odobritve biotehnoloških proizvodov;

(c) kakršnim koli učinkom na trgovino, povezanim z nesočasnimi odobritvami biotehnoloških proizvodov ali nenamerno sprostitvijo nedovoljenih proizvodov, ter vsemi ustreznimi ukrepi v zvezi s tem;

(d) vsemi ukrepi, ki so povezani z biotehnologijo in lahko vplivajo na trgovino med pogodbenicama, vključno z ukrepi držav članic Evropske unije;

(e) kakršno koli novo zakonodajo na področju biotehnologije in

(f) dobrimi praksami pri izvajanju zakonodaje na področju biotehnologije.

2. Pogodbenici se prav tako zavedata pomena naslednjih skupnih ciljev v zvezi s sodelovanjem na področju biotehnologije:

(a) izmenjava informacij o vprašanjih politike ter regulativnih in tehničnih vprašanjih skupnega interesa, ki so povezane z biotehnološkimi proizvodi, zlasti informacij o sistemih in postopkih pogodbenic za oceno tveganj pri sprejemanju odločitev o uporabi gensko spremenjenih organizmov;

(b) spodbujanje učinkovitih, znanstveno utemeljenih postopkov odobritve za biotehnološke proizvode;

(c) mednarodno sodelovanje glede vprašanj, povezanih z biotehnologijo, kot je majhna prisotnost gensko spremenjenih organizmov, in

(d) izvajanje regulativnega sodelovanja za čim večje zmanjšanje škodljivih vplivov regulativnih praks, povezanih z biotehnološkimi proizvodi, na trgovino.

ČLEN 25.3

Dvostranski dialog o gozdarskih proizvodih

1. Pogodbenici se strinjata, da so dvostranski dialog, sodelovanje ter izmenjava informacij in stališč o zadevnih zakonih, predpisih, politikah in vprašanjih, pomembnih za proizvodnjo, trgovino in porabo gozdarskih proizvodov, v skupnem interesu. Prav tako se strinjata, da bosta izvajali ta dialog, sodelovanje in izmenjavo v okviru dvostranskega dialoga o gozdarskih proizvodih, vključno z:

(a) razvojem, sprejemanjem in izvajanjem zadevnih zakonov, predpisov, politik in standardov ter zahtev v zvezi s preskušanjem, certificiranjem in akreditacijo ter njihovim morebitnim učinkom na trgovino z gozdarskimi proizvodi med pogodbenicama;

(b) pobudami pogodbenic v zvezi s trajnostnim gospodarjenjem z gozdovi in njihovim upravljanjem;

(c) mehanizmi za zagotavljanje zakonitega ali trajnostnega porekla gozdarskih proizvodov;

(d) dostopom gozdarskih proizvodov do pogodbenic ali drugih trgov;

(e) stališči glede večstranskih in mnogostranskih organizacij in postopkov, v katerih sodelujeta in ki spodbujajo trajnostno gospodarjenje z gozdovi ali boj proti nezakoniti sečnji;

(f) vprašanji iz člena 24.10 (Trgovina z gozdarskimi proizvodi) in

(g) vsemi drugimi vprašanji v zvezi z gozdarskimi proizvodi, kakor se dogovorita pogodbenici.

2. Dvostranski dialog o gozdarskih proizvodih se skliče v prvem letu od začetka veljavnosti tega sporazuma, nato pa v skladu s členom 25.1.2.

3. Pogodbenici se strinjata, da lahko razprave v okviru dvostranskega dialoga o gozdarskih proizvodih zagotovijo informacije v podporo razpravam v okviru Odbora za trgovino in trajnostni razvoj.

ČLEN 25.4

Dvostranski dialog o surovinah

1. Ob priznavanju pomena odprtega, nediskriminatornega in preglednega trgovinskega okolja, ki temelji na pravilih in znanosti, si pogodbenici prizadevata vzpostaviti in ohraniti učinkovito sodelovanje glede surovin. Za to sodelovanje surovine med drugim vključujejo minerale, kovine in kmetijske proizvode za industrijsko uporabo.

2. Dvostranski dialog o surovinah zajema vsa pomembna vprašanja, ki so v skupnem interesu, vključno z:

(a) zagotavljanjem foruma za razprave o sodelovanju med pogodbenicama na področju surovin, s čimer se prispeva k dostopu do trga za surovine ter povezane storitve in naložbe ter se je mogoče izogniti netarifnim oviram za trgovino s surovinami;

(b) krepitvijo medsebojnega razumevanja na področju surovin za izmenjavo informacij o dobrih praksah in regulativnih politikah pogodbenic v zvezi s surovinami;

(c) spodbujanjem dejavnosti, ki podpirajo družbeno odgovornost gospodarskih družb v skladu z mednarodno priznanimi standardi, kot so smernice OECD za večnacionalna podjetja ter smernice OECD o potrebni skrbnosti za odgovorne verige oskrbovanja z minerali z območij, prizadetih zaradi konfliktov, in območij z visokim tveganjem; in

(d) kadar je ustrezno, olajševanjem posvetovanja o stališčih pogodbenic v večstranskih in mnogostranskih *forumih*, kjer se lahko pojavijo in obravnavajo vprašanja v zvezi s surovinami.

ČLEN 25.5

Okrepljeno sodelovanje na področju znanosti, tehnologije, raziskav in inovacij

1. Pogodbenici priznavata soodvisnost znanosti, tehnologije, raziskav in inovacij ter mednarodne trgovine in naložb pri povečanju konkurenčnosti industrije ter socialne in gospodarske blaginje.

2. Na podlagi tega skupnega razumevanja se pogodbenici strinjata, da bosta okrepili sodelovanje na področju znanosti, tehnologije, raziskav in inovacij.

3. Pogodbenici si prizadevata na vzajemni podlagi spodbujati, razvijati in olajšati dejavnosti sodelovanja, ki podpirajo ali dopolnjujejo *Sporazum o znanstvenem in tehnološkem sodelovanju med Evropsko skupnostjo in Kanado*, sklenjen 17. junija 1995 v Halifaxu. Pogodbenici se strinjata, da bosta te dejavnosti izvajali na podlagi naslednjih načel:

(a) dejavnosti prinašajo koristi obema pogodbenicama;

(b) pogodbenici dosežeta soglasje o obsegu in parametrih dejavnosti in

(c) pri dejavnostih je treba upoštevati pomembno vlogo zasebnega sektorja in raziskovalnih institucij pri razvoju znanosti, tehnologije, raziskav in inovacij ter komercializaciji povezanega blaga in storitev.

4. Pogodbenici prav tako priznavata pomen okrepljenega sodelovanja na področju znanosti, tehnologije, raziskav in inovacij, kot so dejavnosti, ki jih začnejo, razvijejo ali izvajajo različni deležniki, vključno z zvezno vlado Kanade, provincami in ozemlji Kanade, Evropsko unijo in njenimi državami članicami.

5. Vsaka pogodbenica v skladu s svojo zakonodajo spodbuja sodelovanje zasebnega sektorja, raziskovalnih institucij in civilne družbe na svojem ozemlju pri dejavnostih za krepitev sodelovanja.

POGLAVJE ŠESTINDVAJSET

UPRAVNE IN INSTITUCIONALNE DOLOČBE

ČLEN 26.1

Skupni odbor CETA

1. Pogodbenici ustanovita skupni odbor CETA, ki ga sestavljajo predstavniki Evropske unije in predstavniki Kanade. Skupnemu odboru CETA sopredsedujeta minister Kanade za mednarodno trgovino in član Evropske komisije, odgovoren za trgovino, ali njuna pooblaščenca.

2. Skupni odbor CETA se sestane enkrat letno ali na zahtevo katere koli pogodbenice. Skupni odbor CETA sporazumno določi svoj časovni razpored sestankov in dnevni red.

3. Skupni odbor CETA je pristojen za vsa vprašanja v zvezi s trgovino in naložbami med pogodbenicama ter izvajanjem in uporabo tega sporazuma. Pogodbenica lahko skupnemu odboru CETA predloži kakršno koli zadevo, povezano z izvajanjem in razlago tega sporazuma, ali kakršno koli drugo zadevo, ki se nanaša na trgovino in naložbe med pogodbenicama.

4. Skupni odbor CETA:

(a) nadzoruje in olajšuje izvajanje in uporabo tega sporazuma ter spodbuja njegove splošne cilje;

(b) nadzoruje delo vseh specializiranih odborov in drugih organov, ustanovljenih s tem sporazumom;

(c) brez poseganja v poglavja osem (Naložbe), dvaindvajset (Trgovina in trajnostni razvoj), triindvajset (Trgovina in delo), štiriindvajset (Trgovina in okolje) in devetindvajset (Reševanje sporov) išče primerne načine in metode za preprečevanje težav, ki se lahko pojavijo na področjih, zajetih v ta sporazum, ali reševanje sporov, ki lahko izhaja iz razlage ali uporabe tega sporazuma;

(d) sprejme svoj poslovnik;

(e) sprejema odločitve v skladu s členom 26.3 in

(f) obravnava kakršno koli pomembno zadevo, povezano s področjem, zajetim v ta sporazum.

5. Skupni odbor CETA lahko:

(a) prenese pristojnosti na specializirane odbore, ustanovljene v skladu s členom 26.2;

(b) komunicira z vsemi zainteresiranimi stranmi, vključno z zasebnim sektorjem in organizacijami civilne družbe;

(c) obravnava ali potrdi spremembe, kot je določeno v tem sporazumu;

(d) preučuje razvoj trgovine med pogodbenicama in obravnava načine za nadaljnjo krepitev trgovinskih odnosov med njima;

(e) sprejme razlage določb tega sporazuma, ki so zavezujoče za sodišča, ustanovljena na podlagi oddelka F poglavja osem (Reševanje naložbenih sporov med vlagatelji in državami) in poglavja devetindvajset (Reševanje sporov);

(f) pripravi priporočila, primerna za spodbujanje širitve trgovine in povečanje naložb, kot je predvideno v tem sporazumu;

(g) spremeni ali izvede naloge, dodeljene specializiranim odborom, ustanovljenim v skladu s členom 26.2, ali razpusti katerega koli od teh specializiranih odborov;

(h) ustanovi specializirane odbore in vzpostavi dvostranske dialoge, kar mu pomaga pri opravljanju nalog; in

(i) pri opravljanju svojih nalog sprejme druge ukrepe, za katere se odločita pogodbenici.

ČLEN 26.2

Specializirani odbori

1. Ustanovijo se naslednji specializirani odbori ali se, v primeru skupnega odbora za carinsko sodelovanje iz pododstavka (c), podelijo pooblastila za ukrepanje pod okriljem skupnega odbora CETA:

(a) Odbor za trgovino z blagom, ki obravnava zadeve v zvezi s trgovino z blagom, tarifami, tehničnimi ovirami za trgovino, Protokolom o vzajemnem sprejemanju rezultatov ugotavljanja skladnosti in pravicami intelektualne lastnine, povezanimi z blagom. Ta odbor lahko na zahtevo katere koli pogodbenice ali po predlogu zadevnega specializiranega odbora ali pri pripravi razprave v skupnem odboru CETA obravnava tudi zadeve, nastale na področju pravil o poreklu, postopkov glede porekla, ukrepov za olajševanje carinskih postopkov in trgovine ter mejnih ukrepov, sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov, javnega naročanja ali regulativnega sodelovanja, če to olajša reševanje zadeve, ki je zadevni specializirani odbor drugače ne more rešiti. V okviru Odbora za trgovino z blagom se ustanovijo Odbor za kmetijstvo, Odbor za vina in žgane pijače ter Skupna področna skupina za farmacevtske izdelke, ki poročajo Odboru za trgovino z blagom;

(b) Odbor za storitve in naložbe, ki obravnava zadeve v zvezi s čezmejno trgovino s storitvami, naložbami, začasnim vstopom, elektronskim poslovanjem in pravicami intelektualne lastnine, povezanimi s storitvami. Ta odbor lahko na zahtevo katere koli pogodbenice ali po predlogu zadevnega specializiranega odbora ali pri pripravi razprave v skupnem odboru CETA obravnava tudi zadeve s področja finančnih storitev ali javnega naročanja, če to olajša reševanje zadeve, ki je zadevni specializirani odbor drugače ne more rešiti.

V okviru Odbora za storitve in naložbe se ustanovi Skupni odbor za vzajemno priznavanje poklicnih kvalifikacij, ki poroča Odboru za storitve in naložbe;

(c) Skupni odbor za carinsko sodelovanje, ki je bil ustanovljen na podlagi *sporazuma* iz leta 1998 *med Evropsko skupnostjo in Kanado o carinskem sodelovanju in medsebojni pomoči pri carinskih zadevah*, sklenjenega 4. decembra 1997 v Ottawi, in ki obravnava zadeve iz tega sporazuma v zvezi s pravili o poreklu, postopki glede porekla, olajševanjem carinskih postopkov in trgovine, mejnimi ukrepi ter začasno opustitvijo preferencialne tarifne obravnave;

(d) Skupni upravljalni odbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe, ki obravnava zadeve v zvezi s sanitarnimi in fitosanitarnimi ukrepi;

(e) Odbor za javno naročanje, ki obravnava zadeve v zvezi z javnim naročanjem;

(f) Odbor za finančne storitve, ki obravnava zadeve v zvezi s finančnimi storitvami;

(g) Odbor za trgovino in trajnostni razvoj, ki obravnava zadeve v zvezi s trajnostnim razvojem;

(h) Forum za regulativno sodelovanje, ki obravnava zadeve v zvezi z regulativnim sodelovanjem, in

(i) Odbor CETA za geografske označbe, ki obravnava zadeve v zvezi z geografskimi označbami.

2. Specializirani odbori, ustanovljeni v skladu z odstavkom 1, opravljajo svoje dejavnosti v skladu z določbami odstavkov 3 do 5.

3. Obseg pristojnosti in naloge specializiranih odborov, ustanovljenih v skladu z odstavkom 1, so dodatno opredeljene v zadevnih poglavjih in protokolih tega sporazuma.

4. Specializirani odbori zasedajo enkrat letno, razen če ni v tem sporazumu določeno drugače ali če se sopredsednika ne odločita drugače. Dodatni sestanki se lahko skličejo na zahtevo katere koli pogodbenice ali skupnega odbora CETA. Sopredsedujejo jim predstavniki Kanade in Evropske unije. Specializirani odbori določijo svoj časovni razpored in dnevni red sestankov z medsebojnim soglasjem. Določijo svoj poslovnik in ga, če se jim zdi ustrezno, spremenijo. Specializirani odbori lahko predlagajo osnutke sklepov, ki jih sprejme skupni odbor CETA, ali sprejmejo odločitve, če je tako določeno v tem sporazumu.

5. Vsaka pogodbenica zagotovi, da so na sestankih specializiranih odborov zastopani vsi pristojni organi, za katere pogodbenici presodita, da so ustrezni za vsako zadevo na dnevnem redu, in da je mogoče vsako zadevo obravnavati na ustrezni ravni strokovnega znanja.

6. Specializirani odbori skupni odbor CETA dovolj zgodaj pred svojimi sestanki obvestijo o svojih časovnih razporedih in dnevnih redih ter mu poročajo o rezultatih in sklepnih ugotovitvah vsakega sestanka. Vzpostavitev ali obstoj specializiranega odbora nobeni pogodbenici ne preprečuje, da bi katero koli zadevo neposredno predložila skupnemu odboru CETA.

ČLEN 26.3

Odločanje

1. Skupni odbor CETA je za dosego ciljev tega sporazuma, pooblaščen za odločanje o vseh zadevah, če je tako določeno v tem sporazumu.

2. Odločitve skupnega odbora CETA so za pogodbenici zavezujoče, pri čemer je treba izpolniti vse potrebne notranje zahteve in končati notranje postopke, pogodbenici pa navedene odločitve izvajata. Skupni odbor CETA lahko tudi pripravi ustrezna priporočila.

3. Skupni odbor CETA sprejema svoje odločitve in pripravi priporočila na podlagi obojestranskega soglasja.

ČLEN 26.4

Izmenjava informacij

Ko pogodbenica skupnemu odboru CETA ali kateremu koli od specializiranih odborov, ustanovljenih s tem sporazumom, predloži informacije, ki se v skladu z zakoni pogodbenice štejejo za zaupne ali zaščitene pred razkritjem, druga pogodbenica navedene informacije obravnava kot zaupne.

ČLEN 26.5

Kontaktne točke CETA

1. Vsaka pogodbenica nemudoma določi kontaktno točko CETA in drugo pogodbenico o tem obvesti v 60 dneh po začetku veljavnosti tega sporazuma.

2. Kontaktne točke CETA:

(a) spremljajo delo vseh institucionalnih organov, ustanovljenih s tem sporazumom, vključno s komunikacijo, ki se nanaša na naslednike navedenih organov;

(b) usklajujejo priprave za sestanke odborov;

(c) po potrebi sprejmejo nadaljnje ukrepe na podlagi odločitve skupnega odbora CETA;

(d) sprejemajo vsa uradna obvestila in informacije, zagotovljene v skladu s tem sporazumom, in po potrebi pospešujejo komunikacijo med pogodbenicama o vsaki zadevi, ki jo zajema ta sporazum, če ni v tem sporazumu določeno drugače;

(e) odgovorijo na vse zahteve za informacije v skladu s členom 27.2 (Zagotavljanje informacij) in

(f) obravnavajo katero koli drugo zadevo, ki bi lahko vplivala na izvajanje tega sporazuma, kot to zahteva skupni odbor CETA.

3. Kontaktne točke CETA se med seboj po potrebi obveščajo.

ČLEN 26.6

Sestanki

1. Sestanki iz tega poglavja morajo potekati osebno. Pogodbenici se lahko tudi dogovorita za izvedbo sestanka prek video- ali telekonference.

2. Pogodbenici si prizadevata, da se sestaneta v 30 dneh po datumu, ko ena pogodbenica prejme zahtevo druge pogodbenice za sestanek.

POGLAVJE SEDEMINDVAJSET

PREGLEDNOST

ČLEN 27.1

Objava

1. Vsaka pogodbenica zagotovi, da se njeni zakoni, predpisi, postopki in upravne odločbe v splošni uporabi v zvezi s kakršno koli zadevo iz tega sporazuma takoj objavijo ali dajo na voljo tako, da se lahko zainteresirani subjekti in druga pogodbenica seznanijo z njimi.

2. Če je mogoče, vsaka pogodbenica:

(a) vsak tak ukrep, ki ga predlaga za sprejetje, vnaprej objavi in

(b) zainteresiranim subjektom in drugi pogodbenici zagotovi razumno možnost, da pošljejo pripombe glede takih predlaganih ukrepov.

ČLEN 27.2

Zagotavljanje informacij

1. Pogodbenica na zahtevo druge pogodbenice, kolikor je mogoče, nemudoma zagotovi informacije in odgovori na vprašanja v zvezi s kakršnim koli veljavnim ali predlaganim ukrepom, ki pomembno vpliva na izvajanje tega sporazuma.

2. Informacije, zagotovljene na podlagi tega člena, ne vplivajo na to, ali je ukrep skladen s tem sporazumom ali ne.

ČLEN 27.3

Upravni postopki

Da se zagotovi dosledno, nepristransko in razumno upravljanje ukrepa splošne uporabe, ki vpliva na zadeve iz tega sporazuma, vsaka pogodbenica zagotovi, da se v okviru njenih upravnih postopkov za uporabo ukrepov iz člena 27.1 za določen subjekt, blago ali storitev druge pogodbenice v posebnem primeru:

(a) kadar je mogoče, subjektu druge pogodbenice, na katero neposredno vpliva postopek, v skladu z nacionalnimi postopki pošlje ustrezno uradno obvestilo o začetku postopka, vključno z opisom vrste postopka, poročilom pravnega organa, v okviru katerega se postopek začne, ter splošnim opisom spornih vprašanj;

(b) subjektu iz pododstavka (a) zagotovi ustrezno možnost, da predstavi dejstva in argumente, s katerimi podpre svoja stališča, pred kakršnim koli končnim upravnim ukrepom, če to dovoljujejo čas, vrsta postopka in javni interes, in

(c) se ti postopki izvajajo v skladu z zakonodajo pogodbenice.

ČLEN 27.4

Pregled in pritožba

1. Vsaka pogodbenica vzpostavi ali ohranja sodišča, parasodne organe ali upravna sodišča oziroma sodne, parasodne ali upravne postopke za takojšnji pregled in, kadar je to upravičeno, popravek končnega upravnega ukrepa v zvezi z zadevami, ki jih zajema ta sporazum. Vsaka pogodbenica zagotovi, da so ta sodišča nepristranska in neodvisna od urada ali organa, pristojnega za upravno izvajanje, ter da izid zadeve ni v njihovem bistvenem interesu.

2. Vsaka pogodbenica zagotovi, da imajo udeleženci v postopku pred sodišči ali v postopkih iz odstavka 1 pravico do:

(a) razumne možnosti, da podprejo ali zagovarjajo svoja stališča, in

(b) sklepa na podlagi dokazov in predložitve evidence ali evidence, ki jo pripravi upravni organ, če to zahteva zakonodaja pogodbenice.

3. Vsaka pogodbenica glede na pritožbo ali nadaljnji pregled, kot je določeno v njeni zakonodaji, zagotovi, da take sklepe izvajajo uradi ali organi ali da ti sklepi urejajo delovanje teh uradov ali organov v zvezi z zadevnim upravnim ukrepom.

ČLEN 27.5

Sodelovanje pri spodbujanju večje preglednosti

Pogodbenici se strinjata, da bosta sodelovali v okviru dvostranskih, regionalnih in večstranskih *forumov* glede načinov za spodbujanje preglednosti v zvezi z mednarodno trgovino in naložbami.

POGLAVJE OSEMINDVAJSET

IZJEME

ČLEN 28.1

Opredelitve pojmov

V tem poglavju:

prebivališče pomeni prebivališče za davčne namene;

davčna konvencija pomeni konvencijo za preprečitev dvojne obdavčitve ali drug mednarodni davčni sporazum ali dogovor in

davek in **davčni ukrep** vključujeta trošarino, ne pa tudi:

(a) carine, kot je določena v členu 1.1 (Splošne opredelitve), in

(b) ukrepa, navedenega med izjemami (b) ali (c) pri opredelitvi pojma „carina“ v členu 1.1 (Splošne opredelitve).

ČLEN 28.2

Opredelitve pojmov, značilne za posamezno pogodbenico

V tem poglavju:

organ, pristojen za konkurenco, pomeni:

(a) v primeru Kanade Commissioner of Competition ali naslednika, o katerem je druga pogodbenica obveščena prek kontaktnih točk CETA, in

(b) v primeru Evropske unije Komisijo Evropske unije pri izvajanju pristojnosti, ki jih ima v skladu s konkurenčnim pravom Evropske unije;

konkurenčno pravo pomeni:

(a) v primeru Kanade, *Competition Act*, R.S.C. 1985, c. C-34; in

(b) v primeru Evropske unije člene 101, 102 in 106 *Pogodbe o delovanju Evropske unije* z dne 13. decembra 2007 in Uredbo Sveta (ES) št. 139/2004 z dne 20. januarja 2004 o nadzoru koncentracij podjetij ter njune izvedbene uredbe ali spremembe in

informacije, zaščitene s konkurenčnim pravom, pomeni:

(a) v primeru Kanade informacije, ki spadajo na področje uporabe oddelka 29 *Zakona o konkurenci*, R.S.C. 1985, c. C-34; in

(b) v primeru Evropske unije informacije, ki spadajo na področje uporabe člena 28 Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 in 82 Pogodbe ali člena 17 Uredbe Sveta (ES) št. 139/2004 z dne 20. januarja 2004 o nadzoru koncentracij podjetij.

ČLEN 28.3

Splošne izjeme

1. Za namene člena 30.8.5 (Odpoved, začasna prekinitev ali vključitev drugih obstoječih sporazumov), poglavij dva (Nacionalna obravnava in dostop do trga za blago), pet (Sanitarni in fitosanitarni ukrepi) in šest (Olajševanje carinskih postopkov in trgovine), Protokola o pravilih o poreklu in postopkih glede porekla ter oddelkov B (Vzpostavitev naložb) in C (Nediskriminatorna obravnava) poglavja osem (Naložbe) se člen XX GATT 1994 vključi v ta sporazum in je njegov sestavni del. Pogodbenici se zavedata, da so v ukrepe iz člena XX(b) GATT 1994 vključeni okoljski ukrepi, potrebni za varovanje življenja ali zdravja ljudi, živali ali rastlin. Pogodbenici se zavedata, da se člen XX(g) GATT 1994 uporablja za ukrepe za ohranjanje živih in neživih neobnovljivih naravnih virov.

2. Za namene poglavij devet (Čezmejna trgovina s storitvami), deset (Začasni vstop in bivanje fizičnih oseb zaradi poslovnih razlogov), dvanajst (Nacionalne ureditve), trinajst (Finančne storitve), štirinajst (Storitve mednarodnega pomorskega prevoza), petnajst (Telekomunikacije), šestnajst (Elektronsko poslovanje) ter oddelkov B (Vzpostavitev naložb) in C (Nediskriminatorna obravnava) poglavja osem (Naložbe) ter ob upoštevanju zahteve, da se taki ukrepi ne uporabljajo na način, ki bi pomenil sredstvo za samovoljno ali neupravičeno diskriminacijo med pogodbenicama, v primeru, da prevladujejo enaki pogoji, ali prikrito omejevanje trgovine s storitvami, se nobena določba tega sporazuma ne razlaga tako, da bi se kateri koli pogodbenici preprečilo sprejetje ali izvajanje ukrepov, potrebnih za:

(a) zavarovanje javne varnosti ali javne morale ali za ohranjanje javnega reda in miru[33];

(b) varovanje življenja ali zdravja ljudi, živali ali rastlin[34] ali

(c) zagotovitev skladnosti z zakoni ali predpisi, ki niso neskladni z določbami tega sporazuma, vključno s tistimi, ki se nanašajo na:

(i) preprečevanje zavajajočih in goljufivih praks ali obravnavanje posledic neizpolnjevanja obveznosti iz pogodb;

(ii) varovanje zasebnosti posameznikov v zvezi z obdelavo in razširjanjem osebnih podatkov ter varovanje zaupnosti dokumentacije in računov posameznikov ali

[33] Izjemi o javni varnosti ter javnem redu in miru se lahko uporabita samo, kadar obstaja resnična in dovolj resna grožnja za enega od temeljnih interesov družbe.

[34] Pogodbenici se zavedata, da so v ukrepe iz pododstavka (b) vključeni okoljski ukrepi, potrebni za varovanje življenja ali zdravja ljudi, živali ali rastlin.

(iii) varnost.

ČLEN 28.4

Začasni zaščitni ukrepi v zvezi s pretokom kapitala in plačili

1. V izjemnih okoliščinah, kadar pretok kapitala in plačila, vključno z nakazili, povzroči ali bi lahko povzročil resne težave v delovanju ekonomske in monetarne unije Evropske unije, lahko Evropska unija uvede zaščitne ukrepe, ki so nujno potrebni za reševanje takih težav, za obdobje, ki ni daljše od 180 dni.

2. Ukrepi, ki jih Evropska unija sprejme v skladu z odstavkom 1, ne pomenijo sredstva za samovoljno ali neopravičljivo diskriminacijo Kanade ali njenih vlagateljev v primerjavi s tretjo državo ali njenimi vlagatelji. Evropska unija Kanado o tem nemudoma obvesti in čim prej predstavi časovni razpored za odpravo takih ukrepov.

ČLEN 28.5

Omejitve v primeru resnih plačilnobilančnih in zunanjefinančnih težav

1. Kadar je Kanada ali država članica Evropske unije, ki ni članica evropske monetarne unije, v resnih plačilnobilančnih ali zunanjih finančnih težavah ali ji te grozijo, lahko sprejme ali ohrani omejevalne ukrepe v zvezi s pretokom kapitala ali plačili, vključno z nakazili.

2. Ukrepi iz odstavka 1:

(a) pogodbenice ne obravnavajo manj ugodno kot tretjo državo v podobnem položaju;

(b) so v skladu s členi *Sporazuma o Mednarodnem denarnem skladu*, sklenjenega 22. julija 1944 v Bretton Woodsu, če je primerno;

(c) se izogibajo nepotrebnemu oškodovanju komercialnih, gospodarskih in finančnih interesov pogodbenice;

(d) so začasni in se postopoma odpravijo v skladu z izboljšanjem položaja, določenega v odstavku 1, ter ne trajajo več kot 180 dni. Če pogodbenica po obdobju 180 dni zaradi zelo izjemnih okoliščin zahteva podaljšanje takih ukrepov, se z drugo pogodbenico vnaprej posvetuje o izvajanju vsakega predlaganega podaljšanja.

3. V primeru trgovine z blagom lahko pogodbenica sprejme omejevalne ukrepe, da zaščiti svoj plačilnobilančni ali zunanji finančni položaj. Taki ukrepi so skladni z GATT 1994 in *Dogovorom o plačilnobilančnih določbah Splošnega sporazuma o carinah in trgovini 1994* iz Priloge 1A k Sporazumu STO.

4. V primeru trgovine s storitvami lahko pogodbenica sprejme omejevalne ukrepe, da zaščiti svoj plačilnobilančni ali zunanji finančni položaj. Taki ukrepi so v skladu z GATS.

5. Pogodbenica, ki sprejme ali ohrani ukrep iz odstavka 1, o tem takoj obvesti drugo pogodbenico in čim prej predloži časovni razpored za njegovo odpravo.

6. Kadar se v skladu s tem členom sprejmejo ali ohranijo omejitve, se pogodbenici takoj posvetujeta v okviru skupnega odbora CETA, če taka posvetovanja ne potekajo v okviru foruma zunaj tega sporazuma. Na posvetovanjih, opravljenih v skladu s tem odstavkom, se oceni plačilnobilančna ali zunanjefinančna težava, zaradi katere so bili zadevni ukrepi sprejeti, pri čemer se med drugim upoštevajo dejavniki, kot so:

(a) vrsta in obseg težav;

(b) zunanje gospodarsko in trgovinsko okolje ali

(c) razpoložljivost alternativnih popravnih ukrepov.

7. Na posvetovanjih v skladu z odstavkom 6 se obravnava skladnost vseh omejevalnih ukrepov z odstavki 1 do 4. Pogodbenici sprejmeta vse ugotovitve statističnih in drugih dejstev, ki jih Mednarodni denarni sklad predloži v zvezi s tujo valuto, denarnimi rezervami in plačilno bilanco, vsi sklepi pa temeljijo na presoji Mednarodnega denarnega sklada o plačilnobilančnem in zunanjefinančnem položaju zadevne pogodbenice.

ČLEN 28.6

Nacionalna varnost

Nobena določba tega sporazuma se ne razlaga tako, da:

(a) od pogodbenice zahteva zagotovitev informacij ali dostop do njih, če navedena pogodbenica ugotovi, da bi bilo razkritje teh informacij v nasprotju z njenimi bistvenimi varnostnimi interesi, ali

(b) pogodbenici preprečuje uvedbo ukrepa, ki se šteje kot potreben za zavarovanje njenih bistvenih varnostnih interesov:

(i) v povezavi s proizvodnjo ali trgovino z orožjem, strelivom in vojnimi pripomočki ter v povezavi s tako trgovino in posli z drugim blagom in materiali, storitvami in tehnologijo ter drugimi gospodarskimi dejavnostmi, ki se izvajajo neposredno ali posredno za oskrbo vojaških ali drugih varnostnih struktur[35];

(ii) sprejetih v času vojne ali drugega izrednega stanja v mednarodnih odnosih ali

(iii) v zvezi s cepljivimi in fuzijskimi materiali ali materiali, iz katerih so ti pridobljeni, ali

(c) pogodbenici preprečuje, da sprejme ukrep za izpolnitev mednarodnih obveznosti za ohranjanje mednarodnega miru in varnosti.

35 Izraz „trgovina z orožjem, strelivom in vojnimi pripomočki“ v tem členu je enakovreden izrazu „trgovina z orožjem, strelivom in vojaškim materialom“.

ČLEN 28.7

Obdavčitev

1. Nobena določba tega sporazuma se ne razlaga tako, da pogodbenici preprečuje, da bi sprejela ali ohranila kakršen koli davčni ukrep, v katerem so različno obravnavani subjekti, ki niso v enakem položaju, zlasti glede na stalno prebivališče ali kraj, v katerem je naložen njihov kapital.

2. Nobena določba tega sporazuma se ne razlaga tako, da pogodbenici preprečuje, da bi sprejela ali ohranila kakršen koli davčni ukrep, katerega cilj je preprečiti izogibanje davkom ali utajo davkov, v skladu z njeno davčno zakonodajo ali davčnimi konvencijami.

3. Ta sporazum ne vpliva na pravice in obveznosti, ki jih ima pogodbenica v skladu z davčno konvencijo. V primeru neskladnosti med tem sporazumom in davčno konvencijo prevlada navedena konvencija.

4. Nobena določba tega sporazuma ali kakršnega koli dogovora, sprejetega na podlagi tega sporazuma, se ne uporablja za:

(a) davčni ukrep pogodbenice, ki zagotavlja ugodnejšo davčno obravnavo gospodarski družbi ali delničarju gospodarske družbe na podlagi dejstva, da je gospodarska družba v celoti ali deloma v neposredni ali posredni lasti ali pod nadzorom enega ali več vlagateljev, ki so rezidenti navedene pogodbenice;

(b) davčni ukrep pogodbenice, ki zagotavlja prednost v zvezi s prispevki ali prihodki v okviru ureditve, na podlagi katere je določen odlog ali oprostitev davka za pokojnino, prihranke, izobraževanje, zdravje, invalidnost ali druge podobne namene, če navedena pogodbenica ohrani stalno jurisdikcijo nad tako ureditvijo;

(c) davčni ukrep pogodbenice, ki zagotavlja prednost v zvezi z nakupom ali uporabo posebne storitve, če se ta storitev izvaja na ozemlju navedene pogodbenice;

(d) davčni ukrep pogodbenice, s katerim se zagotavlja pravična in učinkovita obdavčitev ali pobiranje davkov, vključno z ukrepom, ki ga pogodbenica sprejme za uskladitev s svojim sistemom obdavčitve;

(e) davčni ukrep, ki zagotavlja prednost vladi ali delu vlade ali subjektu, ki je v neposredni ali posredni lasti ali pod nadzorom vlade ali pa ga je vlada ustanovila;

(f) veljavni neusklajeni davčni ukrep, ki ni drugače zajet v odstavkih 1, 2 in 4(a) do (e), nadaljevanje ali takojšnjo obnovitev takega ukrepa ali spremembo takega ukrepa, če se s tem ne zmanjša skladnosti, kakršna je bila neposredno pred to spremembo, z določbami tega sporazuma.

5. Pojasniti je treba, da dejstvo, da davčni ukrep pomeni pomembno spremembo veljavnega davčnega ukrepa, ki začne veljati takoj po objavi, pojasnjuje predvideno uporabo veljavnega davčnega ukrepa ali ima nepričakovan učinek na vlagatelja ali zajeto naložbo, samo po sebi ne pomeni kršitve člena 8.10 (Obravnava vlagateljev in zajetih naložb).

6. Členi 8.7 (Obravnava po načelu največjih ugodnosti), 9.5 (Obravnava po načelu največjih ugodnosti) in 13.4 (Obravnava po načelu največjih ugodnosti) se ne uporabljajo za prednost, ki se pogodbenici dodeli v skladu z davčno konvencijo.

7. (a) Kadar vlagatelj vloži zahtevo za posvetovanja na podlagi člena 8.19 (Posvetovanja) in pri tem trdi, da davčni ukrep pomeni kršitev obveznosti iz oddelka C (Nediskriminatorna obravnava) ali D (Zaščita naložb) poglavja osem (Naložbe), lahko tožena stranka zadevo predloži v posvetovanje, pri čemer pogodbenici skupaj ugotovita:

(i) ali je ukrep davčni ukrep;

(ii) če se ugotovi, da je ukrep davčni ukrep, ali pomeni kršitev obveznosti iz oddelka C (Nediskriminatorna obravnava) ali D (Zaščita naložb) poglavja osem (Naložbe), ali

(iii) obstaja neskladnost med obveznostmi iz tega sporazuma, ki so bile domnevno kršene, in tistimi iz davčne konvencije.

(b) Zadeve v skladu s pododstavkom (a) ni mogoče predložiti po datumu, ki ga sodišče določi toženi stranki kot datum za predložitev odgovora na vlogo. Kadar tožena stranka zadevo predloži, se roki ali postopki iz oddelka F (Reševanje naložbenih sporov med vlagatelji in državami) poglavja osem (Naložbe) začasno prekinejo. Če se pogodbenici v 180 dneh od predložitve zadeve ne dogovorita o njenem obravnavanju ali ne predložita skupne ugotovitve, se začasna opustitev rokov ali postopkov preneha uporabljati, vlagatelj pa lahko nadaljuje s svojim zahtevkom.

(c) Skupna ugotovitev pogodbenic iz pododstavka (a) je za sodišče zavezujoča.

(d) Vsaka pogodbenica zagotovi, da so v njeno delegacijo za posvetovanja na podlagi pododstavka (a) vključeni subjekti z ustreznim strokovnim znanjem za obravnavo zadev, ki jih zajema ta člen, vključno s predstavniki zadevnih davčnih organov vsake pogodbenice. V primeru Kanade to pomeni uradnike v okviru Department of Finance Canada.

8. Pojasniti je treba, da:

(a) **davčni ukrep pogodbenice** pomeni davčni ukrep, sprejet na kateri koli ravni vlade pogodbenice, in

(b) za ukrepe, ki jih sprejmejo organi upravljanja na podnacionalni ravni, **rezident pogodbenice** pomeni rezidenta območja pod jurisdikcijo organov na podnacionalni ravni ali rezidenta pogodbenice, katere del je območje v pristojnosti organov na podnacionalni ravni.

ČLEN 28.8

Razkritje informacij

1. S tem sporazumom se od pogodbenice ne zahteva, da zagotovi ali dovoli dostop do informacij, če bi njihovo razkritje oviralo kazenski pregon ali če je prepovedano ali omejeno v skladu z zakonodajo pogodbenice.

2. Med postopkom reševanja spora v skladu s tem sporazumom:

(a) pogodbenici ni treba zagotoviti ali dovoliti dostopa do informacij, zaščitenih v skladu s konkurenčnim pravom pogodbenice, in

(b) organu pogodbenice, pristojnemu za konkurenco, ni treba zagotoviti ali dovoliti dostopa do informacij, ki se štejejo za posebne ali so drugače zaščitene pred razkritjem.

ČLEN 28.9

Izjeme, ki se uporabljajo na področju kulture

Pogodbenici ponovno opozarjata na izjeme, ki se uporabljajo na področju kulture, kot so določene v ustreznih določbah poglavij sedem (Subvencije), osem (Naložbe), devet (Čezmejna trgovina s storitvami), dvanajst (Nacionalna ureditev) in devetnajst (Javno naročanje).

ČLEN 28.10

Oprostitve obveznosti STO

Pogodbenici se strinjata, da se v primeru podvojitve pravice ali obveznosti v tem sporazumu in Sporazumu STO ukrep, skladen s sklepom o oprostitvi obveznosti, ki ga je STO sprejela v skladu s členom IX Sporazuma STO, šteje za skladnega s podvojeno določbo iz tega sporazuma.

POGLAVJE DEVETINDVAJSET

REŠEVANJE SPOROV

ODDELEK A

OSNOVNE DOLOČBE

ČLEN 29.1

Sodelovanje

Pogodbenici si vedno po najboljših močeh prizadevata, da dosežeta dogovor o razlagi in uporabi tega sporazuma ter da pri vsaki zadevi, ki bi lahko vplivala na njegovo izvajanje, s sodelovanjem in posvetovanji dosežeta obojestransko zadovoljivo rešitev.

ČLEN 29.2

Področje uporabe

Če ni v tem sporazumu določeno drugače, se to poglavje uporablja za vse spore glede razlage ali uporabe določb tega sporazuma.

ČLEN 29.3

Izbira sodišča

1. Uporaba določb o reševanju sporov iz tega poglavja ne posega v uporabo postopkov za reševanje sporov iz Sporazuma STO ali katerega koli drugega sporazuma, katerega podpisnici sta pogodbenici.

2. Ne glede na odstavek 1, če je obveznost iz tega sporazuma po vsebini enaka obveznosti iz Sporazuma STO ali katerega koli drugega sporazuma, katerega podpisnici sta pogodbenici, pogodbenica ne vloži zahtevka za popravo kršitve take obveznosti pri dveh sodiščih hkrati. V takem primeru velja, da pogodbenica po začetku postopka reševanja sporov na podlagi enega sporazuma ne vloži zahtevka za odpravo kršitve enakovredne obveznosti na podlagi drugega sporazuma, razen če izbrano sodišče ne more odločiti o navedenem zahtevku zaradi procesnih razlogov ali razlogov v zvezi z jurisdikcijo, ki pa ne vključujejo odpovedi na podlagi odstavka 20 Priloge 29-A.

3. Za namene odstavka 2 se šteje, da:

(a) se postopki reševanja sporov v skladu s Sporazumom STO začnejo, ko pogodbenica vloži zahtevo za ustanovitev sveta v skladu s členom 6 dogovora o reševanju sporov;

(b) se postopki reševanja sporov v skladu s tem poglavjem začnejo, ko pogodbenica predloži zahtevo za ustanovitev arbitražnega sveta v skladu s členom 29.6, in

(c) se postopki reševanja sporov v skladu s katerim koli drugim sporazumom začnejo, ko pogodbenica predloži zahtevo za ustanovitev sveta ali sodišča za reševanje sporov v skladu z določbami navedenega sporazuma.

4. Nobena določba tega sporazuma pogodbenici ne preprečuje uporabe začasne opustitve obveznosti, ki jo je odobril Organ STO za reševanje sporov. Pogodbenica ne sme uporabiti Sporazuma STO, da bi drugi pogodbenici preprečila začasno opustitev obveznosti v skladu s tem poglavjem.

ODDELEK B

Posvetovanja in mediacija

ČLEN 29.4

Posvetovanja

1. Pogodbenica lahko predloži pisno zahtevo za posvetovanja z drugo pogodbenico o kateri koli zadevi iz člena 29.2.

2. Pogodbenica, ki je zahtevo vložila, svojo zahtevo pošlje pogodbenici, na katero je zahteva naslovljena, ter navede razloge za zahtevo, vključno z opredelitvijo zadevnega ukrepa in pravne podlage za pritožbo.

3. Pogodbenici ob upoštevanju odstavka 4 začneta posvetovanja v 30 dneh od datuma, ko zahtevo za posvetovanje prejme pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena.

4. V nujnih primerih, vključno s tistimi, ki se nanašajo na pokvarljivo ali sezonsko blago ali storitve, ki hitro izgubijo svojo tržno vrednost, se posvetovanja začnejo v 15 dneh od datuma, ko zahtevo za posvetovanje prejme pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena.

5. Pogodbenici si po najboljših močeh prizadevata, da s posvetovanji dosežeta rešitev zadeve, ki je obojestransko zadovoljiva. V ta namen vsaka pogodbenica:

(a) zagotovi zadostne informacije, da omogoči celovito preučitev zadeve;

(b) zavaruje vse zaupne ali zaščitene informacije, zagotovljene med posvetovanji, v skladu z zahtevo pogodbenice, ki te informacije zagotovi, in

(c) zagotovi osebje iz svojih vladnih agencij ali drugih regulativnih organov, ki ima ustrezno strokovno znanje o zadevi, obravnavani v okviru posvetovanj.

6. Posvetovanja so zaupna in ne posegajo v pravice pogodbenic v postopkih iz tega poglavja.

7. Posvetovanja potekajo na ozemlju pogodbenice, na katero je zahteva naslovljena, razen če se pogodbenici ne dogovorita drugače. Posvetovanja lahko potekajo z osebno navzočnostjo ali drugimi sredstvi, o katerih se pogodbenici dogovorita.

8. Predlagan ukrep pogodbenice je lahko predmet posvetovanj iz tega člena, ne pa tudi predmet mediacije iz člena 29.5 ali postopkov reševanja sporov iz oddelka C.

ČLEN 29.5

Mediacija

Pogodbenici lahko uporabita mediacijo v zvezi z ukrepom, če ta škodljivo vpliva na trgovino ali naložbe med pogodbenicama. Postopki mediacije so določeni v Prilogi 29-C.

ODDELEK C

Postopki reševanja sporov in izpolnitev zahtev

Pododdelek A

Postopki reševanja sporov

ČLEN 29.6

Zahteva za ustanovitev arbitražnega sveta

1. Razen če se pogodbenici ne dogovorita drugače, če zadeva iz člena 29.4 ni bila rešena v:

(a) 45 dneh od datuma prejema zahteve za posvetovanja ali

(b) v primeru zadev iz člena 29.4.4 v 25 dneh od datuma prejema zahteve za posvetovanja,

lahko pogodbenica, ki je zahtevo vložila, zadevo posreduje arbitražnemu svetu, tako da pogodbenici, na katero je zahteva naslovljena, pošlje pisno zahtevo za ustanovitev arbitražnega sveta.

2. Pogodbenica, ki je zahtevo vložila, v svoji pisni zahtevi opredeli zadevni sporni ukrep ter pravno podlago za pritožbo, pri čemer pojasni, kako tak ukrep pomeni kršitev določb člena 29.2.

ČLEN 29.7

Sestava arbitražnega sveta

1. Arbitražni svet sestavljajo trije arbitri.

2. Pogodbenici se posvetujeta z namenom, da dogovor o sestavi arbitražnega sveta dosežeta v desetih delovnih dneh od datuma, ko zahtevo za ustanovitev takega sveta prejme pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena.

3. Če se pogodbenici ne moreta dogovoriti o sestavi arbitražnega sveta v roku iz odstavka 2, lahko katera koli od njiju zahteva, da predsednik skupnega odbora CETA ali njegov pooblaščenec z žrebom izbere arbitre s seznama, sestavljenega v skladu s členom 29.8. Eden od arbitrov se izžreba s podseznama pogodbenice, ki je zahtevo vložila, eden s podseznama pogodbenice, na katero je zahteva naslovljena, in eden s podseznama predsednikov. Če se pogodbenici dogovorita o enem ali več arbitrih, se vsi preostali arbitri izberejo po enakem postopku z veljavnega podseznama arbitrov. Če se pogodbenici dogovorita o arbitru, ki ni predsednik in ni državljan nobene pogodbenice, se predsednik in drugi arbiter izbereta s podseznama predsednikov.

4. Predsednik skupnega odbora CETA ali njegov pooblaščenec izbere arbitre čim prej in običajno v petih delovnih dneh od zahteve iz odstavka 3, ki jo vloži katera koli pogodbenica. Predsednik ali njegov pooblaščenec predstavnikom vsake pogodbenice zagotovi razumno možnost, da se udeležijo žreba. Eden od predsednikov lahko žreb opravi sam, če je bil drugi predsednik obveščen o datumu, času in kraju žreba, vendar v petih delovnih dneh od zahteve iz odstavka 3 ni potrdil sodelovanja.

5. Datum ustanovitve arbitražnega sveta je datum, ko se izbere zadnji od treh arbitrov.

6. Če seznam iz člena 29.8 v času vložitve zahtevka v skladu z odstavkom 3 ni sestavljen ali ne vsebuje dovolj imen, se trije arbitri izžrebajo izmed arbitrov, ki jih predlaga ena od pogodbenic ali obe pogodbenici v skladu s členom 29.8.1.

7. Arbitre je mogoče zamenjati samo zaradi razlogov in v skladu s postopkom iz odstavkov 21 do 25 Priloge 29-A.

ČLEN 29.8

Seznam arbitrov

1. Skupni odbor CETA na svojem prvem sestanku po začetku veljavnosti tega sporazuma izdela seznam vsaj 15 posameznikov, ki so izbrani zaradi svoje objektivnosti, zanesljivosti in sposobnosti razumne presoje ter so pripravljeni in sposobni delovati kot arbitri. Seznam je sestavljen iz treh podseznamov: enega podseznama za vsako od pogodbenic ter enega podseznama posameznikov, ki niso državljani nobene od pogodbenic in lahko opravljajo funkcijo predsednika. Na vsakem od podseznamov je vsaj pet posameznikov. Skupni odbor CETA lahko kadar koli pregleda seznam in zagotovi usklajenost seznama s tem členom.

2. Arbitri morajo imeti specializirano znanje s področja mednarodnega trgovinskega prava. Arbitri, ki opravljajo funkcijo predsednika, morajo imeti tudi izkušnje kot svetovalci ali člani skupin v postopkih reševanja sporov glede zadev, ki spadajo na področje uporabe tega sporazuma. Arbitri so neodvisni, delujejo v svojem imenu, ne sprejemajo navodil od nobene organizacije ali vlade, niso povezani z vlado nobene od pogodbenic ter ravnajo v skladu s kodeksom ravnanja iz Priloge 29-B.

ČLEN 29.9

Vmesno poročilo sveta

1. Arbitražni svet pogodbenicama predloži vmesno poročilo v 150 dneh od svoje ustanovitve. Poročilo vsebuje:

(a) ugotovljena dejstva in

(b) presojo, ali je pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena, izpolnila svoje obveznosti iz tega sporazuma.

2. Vsaka pogodbenica lahko arbitražnemu svetu pošlje pisne pripombe k vmesnemu poročilu, pri čemer upošteva roke, ki jih določi arbitražni svet. Arbitražni svet lahko na podlagi takih pripomb:

(a) ponovno preuči svoje poročilo ali

(b) opravi kakršno koli nadaljnjo preučitev, za katero meni, da je ustrezna.

3. Vmesno poročilo arbitražnega sveta je zaupno.

ČLEN 29.10

Končno poročilo sveta

1. Če se pogodbenici ne dogovorita drugače, arbitražni svet izda poročilo v skladu s tem poglavjem. Končno poročilo sveta vsebuje ugotovljena dejstva, določitev uporabnosti ustreznih določb tega sporazuma ter utemeljitev vseh ugotovitev in sprejetih sklepov. Odločitev arbitražnega sveta iz končnega poročila sveta je za pogodbenici zavezujoča.

2. Arbitražni svet pogodbenicama in skupnemu odboru CETA predloži končno poročilo v 30 dneh od predložitve vmesnega poročila.

3. Vsaka pogodbenica javno objavi končno poročilo sveta ob upoštevanju odstavka 39 Priloge 29-A.

ČLEN 29.11

Nujni postopki

V nujnih primerih, vključno s tistimi, ki se nanašajo na pokvarljivo ali sezonsko blago ali storitve, ki hitro izgubijo svojo tržno vrednost, si arbitražni svet in pogodbenici po najboljših močeh prizadevajo čim bolj pospešiti postopke. Arbitražni svet si prizadeva, da vmesno poročilo za pogodbenici pripravi v 75 dneh od svoje ustanovitve, končno poročilo pa v 15 dneh od predložitve vmesnega poročila. Na zahtevo pogodbenice arbitražni svet v desetih dneh od zahteve predhodno odloči, ali je zadeva po njegovem mnenju nujna.

Pododdelek A

Skladnost

ČLEN 29.12

Izpolnitev zahtev končnega poročila sveta

Pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena, sprejme vse potrebne ukrepe za izpolnitev zahtev končnega poročila sveta. Pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena, najpozneje v 20 dneh od datuma, ko pogodbenici prejmeta končno poročilo sveta, drugo pogodbenico in skupni odbor CETA obvesti o svojih namerah glede izpolnitve zahtev.

ČLEN 29.13

Razumno obdobje za izpolnitev zahtev

1. Če takojšnja izpolnitev zahtev ni mogoča, pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena, najpozneje v 20 dneh od datuma, ko pogodbenici prejmeta končno poročilo sveta, pogodbenico, ki je zahtevo vložila, in skupni odbor CETA obvesti o tem, koliko časa bo potrebovala za izpolnitev zahtev.

2. Če se pogodbenici ne strinjata glede razumnega obdobja za izpolnitev zahtev končnega poročila sveta, pogodbenica, ki je zahtevo vložila, v 20 dneh od datuma prejema uradnega obvestila pogodbenice, na katero je zahteva naslovljena v skladu z odstavkom 1, pisno zahteva, da dolžino razumnega obdobja določi arbitražni svet. Taka zahteva se hkrati priglasi drugi pogodbenici in skupnemu odboru CETA. Arbitražni svet pošlje svojo odločitev pogodbenicama in skupnemu odboru CETA v 30 dneh od datuma vložitve zahteve.

3. Razumno obdobje se lahko podaljša z vzajemnim soglasjem pogodbenic.

4. Pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena, po izteku polovice razumnega obdobja kadar koli ugodi zahtevi pogodbenice, ki je zahtevo vložila, za razpravo o ukrepih, ki so bili sprejeti za izpolnitev zahtev končnega poročila sveta.

5. Pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena, pred koncem razumnega obdobja drugo pogodbenico in skupni odbor CETA obvesti o ukrepih, ki jih je sprejela za izpolnitev zahtev končnega poročila sveta.

ČLEN 29.14

Začasna pravna sredstva v primeru neizpolnitve

1. Če:

(a) pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena, ne sporoči svoje namere o izpolnitvi zahtev končnega poročila sveta v skladu s členom 29.12 ali časa, ki ga bo za to potrebovala, v skladu s členom 29.13.1;

(b) pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena, ob izteku razumnega obdobja ne sporoči nobenih ukrepov, sprejetih za izpolnitev zahtev končnega poročila sveta, ali

(c) arbitražni svet, ki odloča o izpolnitvi zahtev v skladu z odstavkom 6, ugotovi, da ukrep, sprejet za izpolnitev zahtev, ni skladen z obveznostmi navedene pogodbenice v skladu z določbami člena 29.2,

je pogodbenica, ki je zahtevo vložila, upravičena do začasne opustitve obveznosti ali prejema nadomestila. Raven razveljavitve in omejitve se izračuna od datuma, ko je bilo končno poročilo sveta priglašeno pogodbenicama.

2. Pogodbenica, ki je zahtevo vložila, pred začasno opustitvijo obveznosti pogodbenico, na katero je zahteva naslovljena, in skupni odbor CETA obvesti o svoji nameri, vključno z ravnijo obveznosti, ki jo namerava začasno opustiti.

3. Začasna opustitev obveznosti se lahko nanaša na katero koli določbo člena 29.2 in je omejena na raven, ki je enakovredna razveljavitvi ali omejitvi zaradi kršitve, razen če ni v tem sporazumu določeno drugače.

4. Pogodbenica, ki je zahtevo vložila, lahko izvede začasno opustitev v desetih delovnih dneh po datumu, ko pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena, prejme uradno obvestilo iz odstavka 2, razen če pogodbenica zahteva arbitražo v skladu z odstavkoma 6 in 7.

5. Če se pogodbenici ne strinjata glede obstoja ukrepa, sprejetega za izpolnitev zahtev, ali skladnosti takega ukrepa z določbami člena 29.2 („nestrinjanje glede izpolnitve zahtev“) ali glede enakovrednosti med ravnijo začasne opustitve in razveljavitvijo ali omejitvijo zaradi kršitve („nestrinjanje glede enakovrednosti“), se zadeva predloži arbitražnemu svetu.

6. Pogodbenica lahko arbitražni svet ponovno skliče z vložitvijo pisne zahteve pri tem svetu, drugi pogodbenici in skupnemu odboru CETA. V primeru nestrinjanja glede izpolnitve zahtev se arbitražni svet ponovno sestane na zahtevo pogodbenice, ki je zahtevo vložila. V primeru nestrinjanja glede enakovrednosti se arbitražni svet ponovno sestane na zahtevo pogodbenice, na katero je zahteva naslovljena. V primeru nestrinjanja glede izpolnitve zahtev in enakovrednosti arbitražni svet najprej odloča o nestrinjanju glede izpolnitve zahtev in nato o nestrinjanju glede enakovrednosti.

7. Arbitražni svet svojo odločitev sporoči pogodbenicama in skupnemu odboru CETA:

(a) v 90 dneh od zahteve za ponovni sklic arbitražnega sveta v primeru nestrinjanja glede izpolnitve zahtev;

(b) v 30 dneh od zahteve za ponovni sklic arbitražnega sveta v primeru nestrinjanja glede enakovrednosti;

(c) v 120 dneh od prve zahteve za ponovni sklic arbitražnega sveta v primeru nestrinjanja glede izpolnitve zahtev in enakovrednosti.

8. Pogodbenica, ki je zahtevo vložila, ne izvede začasne opustitve obveznosti, dokler arbitražni svet, ki je ponovno sklican v skladu z odstavkoma 6 in 7, ne izda svoje odločitve. Vsaka začasna opustitev je skladna z odločitvijo arbitražnega sveta.

9. Opustitev obveznosti je začasna in se uporablja samo, dokler se ukrep, za katerega je ugotovljena neskladnost z določbami člena 29.2, ne odpravi ali spremeni tako, da se uskladi z navedenimi določbami, kot je določeno v členu 29.15, ali dokler pogodbenici ne rešita spora.

10. Pogodbenica, ki je zahtevo vložila, lahko od pogodbenice, na katero je zahteva naslovljena, kadar koli zahteva, da predloži ponudbo za začasno nadomestilo, pri čemer mora pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena, taki zahtevi ugoditi.

ČLEN 29.15

Pregled ukrepov, sprejetih za izpolnitev zahtev po začasni opustitvi obveznosti

1. Po tem ko pogodbenica, ki je zahtevo vložila, uvede začasno opustitev obveznosti, pogodbenica, na katero je zahteva naslovljena, sprejme ukrepe za izpolnitev zahtev končnega poročila sveta, drugo pogodbenico in skupni odbor CETA o tem obvesti ter zahteva prenehanje začasne opustitve obveznosti, ki jo je uporabila pogodbenica, ki je zahtevo vložila.

2. Če pogodbenici v 60 dneh od datuma prejema uradnega obvestila ne dosežeta dogovora o skladnosti priglašenega ukrepa z določbami člena 29.2, pogodbenica, ki je zahtevo vložila, pisno zahteva, da o zadevi odloči arbitražni svet. Taka zahteva se hkrati priglasi drugi pogodbenici in skupnemu odboru CETA. Končno poročilo sveta se pogodbenicama in skupnemu odboru CETA predloži v 90 dneh od datuma vložitve zahteve. Če arbitražni svet odloči, da je kakršen koli ukrep, sprejet za izpolnitev zahtev, v skladu z določbami člena 29.2, se začasna opustitev obveznosti konča.

ODDELEK D

Splošne določbe

ČLEN 29.16

Pravilnik

Postopek reševanja sporov iz tega poglavja ureja pravilnik o arbitraži iz Priloge 29-A, razen če se pogodbenici ne dogovorita drugače.

ČLEN 29.17

Splošno pravilo razlage

Arbitražni svet razlaga določbe tega sporazuma v skladu z običajnimi pravili razlage mednarodnega javnega prava, vključno s tistimi iz *Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb*. Arbitražni svet upošteva tudi ustrezne razlage iz poročil svetov in pritožbenega organa, ki jih sprejme Organ STO za reševanje sporov.

ČLEN 29.18

Odločitve arbitražnega sveta

Odločitve arbitražnega sveta ne morejo povečati ali zmanjšati pravic in obveznosti iz tega sporazuma.

ČLEN 29.19

Sporazumne rešitve

Pogodbenici lahko kadar koli dosežeta sporazumno rešitev spora iz tega poglavja. O vsaki taki rešitvi obvestita skupni odbor CETA in arbitražni svet. Arbitražni svet po uradnem obvestilu o sporazumni rešitvi zaključi z delom in postopek se konča.

POGLAVJE TRIDESET

KONČNE DOLOČBE

ČLEN 30.1

Sestavni deli tega sporazuma.

Protokoli, priloge, izjave, skupne izjave, dogovori in opombe k temu sporazumu so njegovi sestavni deli.

ČLEN 30.2

Spremembe

1. Pogodbenici se lahko pisno strinjata, da spremenita ta sporazum. Sprememba začne veljati, potem ko pogodbenici izmenjata pisni uradni obvestili, ki potrjujeta, da sta izpolnili svoje veljavne notranje zahteve in postopke, ki so potrebni za začetek veljavnosti spremembe, ali na datum, o katerem se pogodbenici sporazumeta.

2. Ne glede na odstavek 1 se lahko skupni odbor CETA odloči spremeniti protokole in priloge k temu sporazumu. Pogodbenici lahko odobrita odločitev skupnega odbora CETA v skladu s svojimi notranjimi zahtevami in postopki, ki so potrebni za začetek veljavnosti spremembe. Odločitev začne veljati na datum, o katerem se pogodbenici sporazumeta . Ta postopek se ne uporablja za spremembe prilog I, II in III ter spremembe prilog k poglavjem osem (Naložbe), devet (Čezmejna trgovina s storitvami), deset (Začasni vstop in bivanje fizičnih oseb zaradi poslovnih razlogov) in trinajst (Finančne storitve), razen Priloge 10-A (Seznam kontaktnih točk držav članic Evropske unije).

ČLEN 30.3

Uporaba preferencialov

Pogodbenici si v obdobju desetih let od začetka veljavnosti tega sporazuma izmenjujeta četrtletne podatke na ravni tarifne postavke za poglavja HS 1 do 97 o uvozu blaga iz druge pogodbenice, za katero se uporabljajo tarifne stopnje za države z največjimi ugodnostmi in tarifni preferenciali v skladu s tem sporazumom. Če se pogodbenici ne odločita drugače, se to obdobje podaljša za pet let, pogodbenici pa ga lahko naknadno še podaljšata.

ČLEN 30.4

Tekoči račun

Pogodbenici v skladu s členom VIII *Statuta Mednarodnega denarnega sklada*, sprejetega 22. julija 1944 v Bretton Woodsu, dovolita vsa plačila in transferje v prosto zamenljivi valuti na tekoči račun plačilne bilance med pogodbenicama.

ČLEN 30.5

Pretok kapitala

Pogodbenici se med seboj posvetujeta, da bi olajšali pretok kapitala med njima z nadaljnjim izvajanjem politik o liberalizaciji kapitalskih in finančnih računov ter spodbujanjem stabilnega in varnega okvira za dolgoročne naložbe.

ČLEN 30.6

Zasebne pravice

1. Nobena določba tega sporazuma se ne sme razlagati tako, da subjektom dodeljuje pravice ali nalaga obveznosti, razen tistih, ki so ustvarjene med pogodbenicama v skladu z mednarodnim javnim pravom, ali da dovoljuje neposredne sklice na ta sporazum v okviru nacionalnih pravnih sistemov pogodbenic.

2. Pogodbenica ne zagotavlja pravice do ukrepanja v skladu s svojim notranjim pravom proti drugi pogodbenici zato, ker ukrep druge pogodbenice ni skladen s tem sporazumom.

ČLEN 30.7

Začetek veljavnosti in začasna uporaba

1. Pogodbenici odobrita ta sporazum v skladu s svojimi notranjimi zahtevami in postopki.

2. Ta sporazum začne veljati prvi dan drugega meseca, potem ko si pogodbenici izmenjata pisni uradni obvestili, ki potrjujeta, da sta izpolnili veljavne notranje zahteve in postopke, ali na datum, o katerem se pogodbenici sporazumeta.

3. (a) Pogodbenici lahko ta sporazum začasno uporabljata od prvega dne v mesecu, potem ko se medsebojno obvestita, da sta izpolnili veljavne notranje zahteve in postopke, ki so potrebni za začasno uporabo tega sporazuma, ali na datum, o katerem se pogodbenici sporazumeta.

(b) Če se pogodbenica odloči, da določbe tega sporazuma začasno ne bo uporabljala, drugo pogodbenico najprej uradno obvesti o tem, katerih določb začasno ne bo uporabljala, in predlaga, da hitro začneta posvetovanja. Druga pogodbenica lahko v 30 dneh od uradnega obvestila bodisi vloži ugovor, pri čemer se v tem primeru ta sporazum začasno ne uporablja, ali svoje uradno obvestilo, v katerem navede morebitne enakovredne določbe tega sporazuma, ki jih začasno ne namerava uporabljati. Če druga pogodbenica v 30 dneh od drugega uradnega obvestila vloži ugovor, se ta sporazum začasno ne uporablja.

Pogodbenica začasno uporablja določbe, ki jih ni vključila v uradno obvestilo, od prvega dne v mesecu po zadnjem navedenem uradnem obvestilu ali od datuma, o katerem se sporazumeta pogodbenici, če sta si uradni obvestili izmenjali v skladu s pododstavkom (a).

(c) Pogodbenica lahko odpove začasno uporabo tega sporazuma s pisnim uradnim obvestilom drugi pogodbenici. Ta odpoved začne veljati prvi dan drugega meseca po predložitvi navedenega uradnega obvestila.

(d) Če se ta sporazum ali nekatere njegove določbe začasno uporabljajo, pogodbenici izraz „začetek veljavnosti tega sporazuma“ razlagata kot datum začasne uporabe. Skupni odbor CETA in drugi organi, ustanovljeni s tem sporazumom, lahko opravljajo svoje naloge med začasno uporabo tega sporazuma. Vse odločitve, ki jih sprejmejo med opravljanjem svojih nalog, bodo prenehale veljati, če je začasna uporaba tega sporazuma odpovedana v skladu s pododstavkom (c).

4. Kanada uradna obvestila iz tega člena pošlje generalnemu sekretariatu Sveta Evropske unije ali njegovemu nasledniku. Evropska unija uradna obvestila iz tega člena pošlje Department of Foreign Affairs, Trade and Development ali njegovemu nasledniku.

ČLEN 30.8

Odpoved, začasna prekinitev ali vključitev drugih obstoječih sporazumov

1. Sporazumi iz Priloge 30-A prenehajo veljati in se nadomestijo s tem sporazumom. Odpoved sporazumov iz Priloge 30-A začne učinkovati od datuma začetka veljavnosti tega sporazuma.

2. V primeru začasne uporabe poglavja osem (Naložbe) v skladu s členom 30.7.3(a) se izvajanje sporazumov iz Priloge 30-A ter pravic in obveznosti, ki izhajajo iz njih, začasno prekine od datuma začetka začasne uporabe. Če je začasna uporaba odpovedana, začasna prekinitev sporazumov iz Priloge 30-A preneha veljati.

3. Ne glede na odstavka 1 in 2 se lahko v okviru sporazuma iz Priloge 30-A predloži zahtevek v skladu s pravili in postopki iz sporazuma, če:

(a) je bila obravnava, ki je predmet zahtevka, priznana, ko se izvajanje sporazuma ni začasno prekinilo ali odpovedalo, in

(b) od datuma začasne prekinitve ali odpovedi sporazuma niso pretekla več kot tri leta.

4. Ne glede na odstavka 1 in 2, če se začasna uporaba tega sporazuma odpove in ta sporazum ne začne veljati, se lahko v zvezi s kakršnim koli vprašanjem, ki se pojavi med začasno uporabo tega sporazuma, predloži zahtevek iz oddelka F poglavja osem (Naložbe) v obdobju največ treh let od datuma odpovedi začasne uporabe, v skladu s pravili in postopki iz tega sporazuma.

5. *Sporazum med Evropsko gospodarsko skupnostjo in Kanado o trgovini z alkoholnimi pijačami*, sklenjen 28. februarja 1989 v Bruslju, kot je bil spremenjen, (v nadaljnjem besedilu: sporazum o alkoholnih pijačah iz leta 1989) in *Sporazum med Evropsko skupnostjo in Kanado o trgovini z vini in žganimi pijačami*, sklenjen 16. septembra 2003 na Niagara-on-the-Lake (v nadaljnjem besedilu: sporazum o vinih in žganih pijačah iz leta 2003), sta vključena v ta sporazum, kot sta bila spremenjena s Prilogo 30-B, in sta njegov sestavni del.

6. Določbe sporazuma o alkoholnih pijačah iz leta 1989 ali sporazuma o vinih in žganih pijačah iz leta 2003, kot sta bila spremenjena in vključena v ta sporazum, prevladajo, če obstaja neskladnost med določbami navedenih sporazumov in katerimi koli drugimi določbami tega sporazuma.

7. *Sporazum o medsebojnem priznavanju med Evropsko skupnostjo in Kanado* (v nadaljnjem besedilu: sporazum o medsebojnem priznavanju), sklenjen 14. maja 1998 v Londonu, se odpove na datum začetka veljavnosti tega sporazuma. V primeru začasne uporabe poglavja štiri (Tehnične ovire za trgovino) v skladu s členom 30.7.3(a) se izvajanje sporazuma o medsebojnem priznavanju ter pravic in obveznosti, ki izhajajo iz njega, začasno prekine od datuma začetka začasne uporabe. Če je začasna uporaba odpovedana, začasna prekinitev sporazuma o medsebojnem priznavanju preneha veljati.

8. Pogodbenici priznavata dosežke v okviru *Sporazuma med Evropsko skupnostjo in Vlado Kanade o zdravstvenih ukrepih za zaščito zdravja ljudi in živali v zvezi s trgovino z živimi živalmi in živalskimi proizvodi*, sklenjenega 17. decembra 1998 v Ottawi (v nadaljnjem besedilu: veterinarski sporazum), in potrjujeta, da nameravata to delo še naprej opravljati v okviru tega sporazuma. Veterinarski sporazum se odpove na datum začetka veljavnosti tega sporazuma. V primeru začasne uporabe poglavja pet (Sanitarni in fitosanitarni ukrepi) v skladu s členom 30.7.3(a) se izvajanje veterinarskega sporazuma ter pravic in obveznosti, ki izhajajo iz njega, začasno prekine od datuma začetka začasne uporabe. Če je začasna uporaba odpovedana, začasna prekinitev veterinarskega sporazuma preneha veljati.

9. Opredelitev pojma „začetek veljavnosti tega sporazuma“ iz člena 30.7.3(d) se ne uporablja za ta člen.

ČLEN 30.9

Odpoved

1. Pogodbenica lahko odpove ta sporazum s pisnim uradnim obvestilom o odpovedi, ki ga pošlje generalnemu sekretariatu Sveta Evropske unije in Department of Foreign Affairs, Trade and Development of Canada ali njunima naslednikoma. Ta sporazum preneha veljati 180 dni od dneva prejetja takega uradnega obvestila. Pogodbenica, ki predloži uradno obvestilo o odpovedi, izvod uradnega obvestila pošlje tudi skupnemu odboru CETA.

2. Ne glede na odstavek 1 se določbe poglavja osem (Naložbe) v primeru odpovedi tega sporazuma uporabljajo še 20 let po datumu odpovedi tega sporazuma v zvezi z naložbami, izvedenimi pred navedenim datumom. Ta odstavek se ne uporablja v primeru začasne uporabe tega sporazuma.

ČLEN 30.10

Pristop novih držav članic Evropske unije

1. Evropska unija obvesti Kanado o vsaki zahtevi države za pristop k Evropski uniji.

2. Evropska unija med pogajanji z državo, ki želi pristopiti:

(a) na zahtevo Kanade v največji možni meri zagotovi vse informacije v zvezi s katero koli zadevo iz tega sporazuma in

(b) upošteva kakršne koli pomisleke, ki jih izrazi Kanada.

3. Evropska unija obvesti Kanado o začetku veljavnosti kakršnega koli pristopa k Evropski uniji.

4. Dovolj časa pred datumom pristopa države k Evropski uniji skupni odbor CETA preuči kakršne koli vplive pristopa na ta sporazum in sprejme odločitev o kakršni koli potrebni prilagoditvi ali prehodnih ukrepih.

5. Vsaka nova država članica Evropske unije pristopi k temu sporazumu z dnem pristopa k Evropski uniji z ustrezno klavzulo v aktu o pristopu k Evropski uniji. Če akt o pristopu k Evropski uniji ne zagotavlja samodejnega pristopa države članice Evropske unije k temu sporazumu, zadevna država članica Evropske unije pristopi k temu sporazumu, tako da akt o pristopu k temu sporazumu vloži pri generalnem sekretariatu Sveta Evropske unije in Department of Foreign Affairs, Trade and Development of Canada ali njunima naslednikoma.

ČLEN 30.11

Verodostojna besedila

Ta sporazum je sestavljen v dveh izvodih v angleškem, bolgarskem, češkem, danskem, estonskem, finskem, francoskem, grškem, hrvaškem, italijanskem, latvijskem, litovskem, madžarskem, malteškem, nemškem, nizozemskem, poljskem, portugalskem, romunskem, slovaškem, slovenskem, španskem in švedskem jeziku, pri čemer je vsaka različica enako verodostojna.